

ปัญหาทางกฎหมายในการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าและบริการ
: ศึกษากรณีลิฟต์โดยสาร

นางสาวเพ็ญพร จันดา

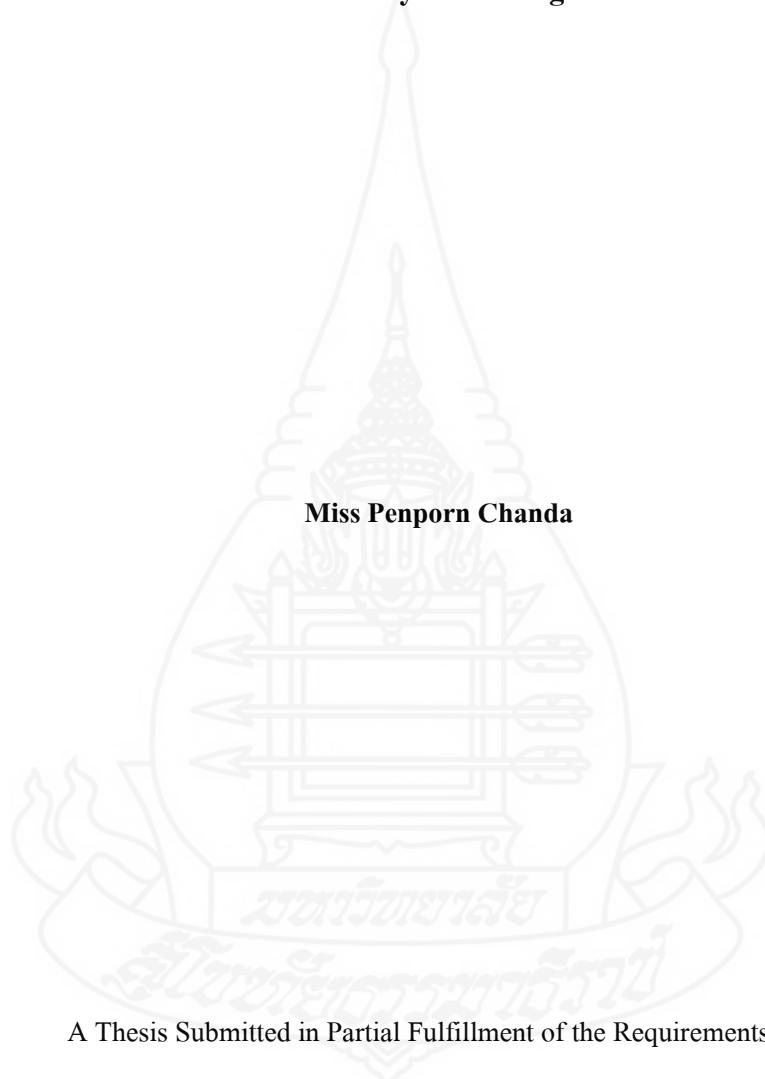


วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2564

**Legal Problems Regarding the Standardization of Goods and Services
: A Case Study of Passenger Lifts**

Miss Penporn Chanda



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of laws in Business Law

School of law

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

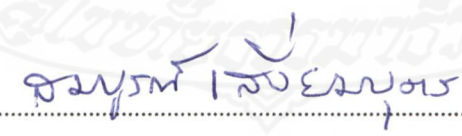
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาทางกฎหมายในการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าและบริการ :
ศึกษารณียลิตโดยสาร
ชื่อและนามสกุล นางสาวเพ็ญพร จันดา
วิชาเอก กฎหมายธุรกิจ
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.ลาวัญญ์ ถนัดศิลป์กุล
2. อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร


วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2564

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.รังสิกร อุปพงษ์)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ลาวัญญ์ ถนัดศิลป์กุล)


..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร)


..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตน์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัญหาทางกฎหมายในการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าและบริการ : ศึกษากรณีลิฟต์โดยสาร

ผู้วิจัย นางสาวเพ็ญพร จันดา **รหัสนักศึกษา** 2594000339 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.ลาวัณย์ ถนงค์ศิลปกุล (2) อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร **ปีการศึกษา** 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการ (2) ศึกษากฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายมาเลเซียที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการ ศึกษากรณีลิฟต์โดยสาร (3) วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียในการกำหนดมาตรฐานลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์ การบังคับใช้กฎหมาย การควบคุมการติดตั้งและทดสอบ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย (4) นำเสนอแนวทางเพื่อออกกฎหมายกำหนดมาตรฐานลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์อย่างถูกต้องและเหมาะสม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าและบริการ กฎหมายมาตรฐานสินค้าและการบังคับตามกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะมุ่งศึกษามาตรฐานของลิฟต์โดยสารที่จัดเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่ต้องมีมาตรฐาน โดยการวิจัยนี้ได้ศึกษากฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราวและลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 รวมถึงตำรากฎหมาย บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ ของทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ โดยการค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบซึ่งในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เนื้อหาที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอแนะในการออกกฎหมายเพื่อควบคุมมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์โดยตรง

ผลของการศึกษาพบว่า (1) การกำหนดมาตรฐานลิฟต์เป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการประกันคุณภาพของสินค้าและเป็นการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานลิฟต์ที่ไม่ได้คุณภาพหรือขาดการบำรุงรักษาที่เหมาะสม การใช้งานลิฟต์โดยปราศจากกฎหมายกำหนดมาตรฐานนำมาซึ่งความไม่ปลอดภัยของผู้ใช้งาน (2) ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายควบคุมมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์โดยตรง ในขณะที่ประเทศมาเลเซียมีพระราชบัญญัติโรงงานและเครื่องจักร (ลิฟต์โดยสารไฟฟ้าและลิฟต์ขนส่งสินค้า) ค.ศ. 1970 ที่กำหนดมาตรฐานลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาไว้อย่างชัดเจน (3) จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าประเทศมาเลเซียมีพระราชบัญญัติโรงงานและเครื่องจักร (ลิฟต์โดยสารไฟฟ้าและลิฟต์ขนส่งสินค้า) ค.ศ. 1970 ซึ่งกำหนดมาตรฐานลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาไว้อย่างชัดเจน มีเอกภาพ รวมตลอดถึงการกำหนดหน่วยงานที่กำกับดูแลและบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายควบคุมมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์โดยตรง ทั้งที่การใช้งานลิฟต์อย่างปลอดภัยต้องอยู่ภายใต้การผลิต การออกแบบ การติดตั้ง และการบำรุงรักษาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล (4) ประเทศไทยจำเป็นต้องมีกฎหมายในการกำหนดมาตรฐานลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้งานและเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานความปลอดภัยสากล

คำสำคัญ มาตรฐานสินค้าและบริการ มาตรฐานลิฟต์ การบำรุงรักษาลิฟต์ กฎหมายกำกับดูแลลิฟต์

Thesis title: Legal Problems Regarding the Standardization of Goods and Services: A Case Study of Passenger Lifts

Researcher: Miss Penporn Chanda; **ID:** 2594000339; **Degree:** Master of Law;

Thesis advisors: (1) Dr. Lawan Thanadsillapakul, Associate Professor;

(2) Dr.Somboon Sangiambu; **Academic year:** 2021

Abstract

This research aimed (1) to study concepts and theories of the standardization of goods and services, (2) to study the laws of Thailand and Malaysia relating to the standardization of goods and services focusing on a case study of passenger lift, (3) to analyze and compare the laws of Thailand and Malaysia regarding the formulation of lift standard and lift maintenance standard, laws enforcement, installation and testing control, determining the responsibility and the penalty of those who violate the law, (4) to propose guidelines for legislating the lift standard and lift maintenance standard correctly and appropriately.

This thesis is qualitative research conducted by the documentary research method, studying concepts and theories of standardization of goods and services, goods standards laws and enforcement. The purpose of this research is to study the standards of passenger lift which is the goods that must be standardized by studying the related domestic laws, which are the Industrial Product Standards Act, B.E. 2511, Ministerial Regulation No. 33, B. E. 2535 issued pursuant to the Building Control Act, B. E. 2522, Ministerial Regulation prescribing accessible facilities for persons with disabilities and the elderly, B. E. 2548, Ministerial Regulations prescribing standards for administration and the management of Occupational Safety, Health and Environment For Construction Works, B.E. 2551, Ministerial Regulation on Administration and Management of the Aspect of Occupational Safety and Health and Working Environment relating to Machines, Cranes and Boilers, B.E. 2552, Notification of the Department of Labor Protection and Welfare: The Criteria and Method of Examining Components and Equipment of Temporary Elevator for Goods, Temporary Elevator for passenger and Temporary Elevator for goods and passenger, B.E. 2553, including legal textbooks, articles, journals and theses from Thailand and other countries. In this research, the author has systematically collected the information, using both analytical and synthetic methods to obtain information that can be a guideline in proposing the lift standard and lift maintenance standard legislation.

The findings revealed that (1) the establishment of lift standard is an important criterion for goods quality assurance and to prevent accidents that may occur from poor quality lift operation or lack of proper maintenance. The use of lift without legal standards will cause an insecurity to the users. (2) Thailand does not have the law which directly regulate the lift standard and lift maintenance standard while Malaysia has the Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970, which sets out clearly and unified lift standard and maintenance standard. (3) A comparative study found that Malaysia has the Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970, which sets out the lift standard and maintenance standard clearly and unity, including establishing regulatory bodies and penalties for violators. In the meantime, Thailand does not have the law which directly regulate the lift standard and lift maintenance standard while the safety lift operation is subject to the standard of production, design, installation, and maintenance that are technically correct and in accordance with an international safety standard. (4) Thailand is required to have a law on a lift standard and lift maintenance standard for the safety of users and comply with the international safety standards.

Keywords: Standardization of Goods and Services, Lift standard and Lift maintenance standard, Lift Regulations.

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ดร. ลาวัณย์ถนัดศิลป์กุล สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้ให้ความเมตตาให้คำแนะนำ กับทั้งชี้แนะแนวทางและติดตามการทำการศึกษาเรื่องนี้อย่างใกล้ชิดต่อเนื่องนับตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณบริษัท โอทิส เอลเวเทอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่ได้มอบทุนการศึกษาในชั้นนิติศาสตรมหาบัณฑิตนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.ตระการ ดำนกุล กรรมการผู้จัดการซึ่งเป็นหัวหน้างานของผู้วิจัยที่ได้ให้โอกาสในการศึกษาหาความรู้ควบคู่ไปกับการทำงาน รวมถึงผลักดันผู้วิจัยให้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนแล้วเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณนายจรัส จันดา บิดาผู้ล่วงลับไปแล้วที่ยังคงเป็นที่รัก ที่คิดถึงและเป็นกำลังแรงใจเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ที่จะพึงมีจากการทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแก่บูรพาจารย์ทุกท่าน รวมทั้งพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนต่อความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

เพ็ญพร จันดา

มกราคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดของการวิจัย	5
ประเด็นปัญหาการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
ระเบียบวิธีการวิจัย	7
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการของประเทศไทย	
ลักษณะรูปแบบ และการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้าของประเทศไทย	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการ	9
ลักษณะ รูปแบบและการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้าของประเทศไทย	19
มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	61
วิวัฒนาการและแนวคิดกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย	94
บทที่ 3 กฎหมายของประเทศไทยและประเทศมาเลเซียว่าด้วยมาตรฐานสินค้าและบริการ	
: ศึกษากรณีลิฟต์โดยสาร	116
กฎหมายไทย	116
กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า ศึกษากรณีลิฟต์โดยสาร	116
กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์	133

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หลักเกณฑ์ตามกฎหมายไทยในการพิจารณา ”ยลสินค้าที่ไม่ปลอดภัย“	138
กฎหมายประเศมาเลเซีย.....	146
กฎหมายประเศมาเลเซียที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า ศึกษากรณีลัพท์โดยสาร.....	146
กฎหมายประเศมาเลเซียที่เกี่ยวกับมาตรฐานการบำรุงรักษาลัพท์.....	171
บทที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายประเทศไทยและประเศมาเลเซียว่าด้วยมาตรฐานสินค้า และบริการศึกษากรณีลัพท์โดยสาร :.....	180
การกำหนดมาตรฐานการผลิตลัพท์.....	180
การขออนุญาตในการติดตั้งลัพท์.....	192
การใช้บังคับของกฎหมาย.....	195
การควบคุมการติดตั้งและการทดสอบลัพท์.....	202
การบำรุงรักษาลัพท์.....	207
ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบำรุงรักษาลัพท์.....	214
ความรับผิดชอบและบทลงโทษ.....	220
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	222
บทสรุป.....	223
ข้อเสนอแนะ.....	237
ร่างกฎกระทรวงมาตรฐานลัพท์และการบำรุงรักษา.....	240
บรรณานุกรม.....	249
ภาคผนวก.....	254
ประวัติผู้วิจัย.....	264

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักบรรทุกกับพื้นที่ภายในตัวลิฟต์.....	69
ตารางที่ 2.2 จำนวนผู้โดยสาร และน้ำหนักบรรทุกที่กำหนด.....	70
ตารางที่ 2.3 ตารางกำหนดพื้นที่ของพื้นที่ลิฟต์ต่อมวลบรรทุก.....	81
ตารางที่ 3.1 การระบายอากาศ.....	120
ตารางที่ 3.2 จำนวนผู้โดยสารที่สามารถบรรทุกได้ในแต่ละครั้งของลิฟต์โดยสาร.....	157
ตารางที่ 3.3 น้ำหนักบรรทุกตามสัญญาที่น้อยที่สุดสำหรับลิฟต์ขนของ.....	159
ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วย การกำหนดมาตรฐานการผลิตลิฟต์.....	180
ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วย การขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์.....	192
ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วย การบังคับใช้ของกฎหมาย.....	196
ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วย การควบคุมการติดตั้งและการทดสอบลิฟต์.....	203
ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วยการบำรุงรักษา.....	207
ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วยผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบำรุง รักษาลิฟต์ตามกฎหมาย.....	214
ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วย ความรับผิดชอบและบทลงโทษ.....	220

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 การรับรองตามมาตรฐานของประเทศ สมอ.....	46
ภาพที่ 2.2 การรับรองฉลากเขียว (Green Label) สมอ.....	47
ภาพที่ 2.3 การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.).....	47



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกำหนดมาตรฐานสินค้ามีความสำคัญต่อการแข่งขันและการพัฒนาของประเทศทั่วโลก การสร้างมาตรฐานสินค้ามีส่วนเพิ่มมูลค่าทางการค้าให้กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย หากประเทศไทยไม่มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าจะส่งผลกระทบต่อการนำเข้าสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค รวมทั้งการส่งออกสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน ในขณะเดียวกันการกำหนดมาตรฐานสินค้าต้องไม่ส่งผลกระทบเป็นการกีดกันทางการค้า ดังนั้นประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงกฎหมายมาตรฐานสินค้าและบริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลทั้งในส่วนของการนำเข้า-ส่งออกและมาตรฐานการผลิตสินค้าภายในประเทศ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะมุ่งศึกษามาตรฐานของลิฟต์โดยสารที่จัดเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่ต้องมีมาตรฐาน โดยเนื่องจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการขยายตัวในปัจจุบันทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตปริมณฑล รวมไปถึงหัวเมืองต่างๆ เราจะพบว่ามีการก่อสร้างอาคารสูง อาคารสำนักงาน คอนโดมิเนียม ห้างสรรพสินค้าและอาคารที่มีการใช้งานในรูปแบบต่างๆ ขึ้นมากมายเพื่อตอบสนองความเจริญและการใช้งานที่หลากหลาย ซึ่งแน่นอนว่าการขึ้น-ลงอาคารเหล่านั้นโดยใช้บันไดคงไม่สะดวกนัก หรือเรียกได้ว่าแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยสำหรับอาคารสูง การนำลิฟต์เข้ามาใช้งานในอาคารเพื่ออำนวยความสะดวกและเพื่อความรวดเร็วจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของการสัญจรในแนวคิดของผู้คนในปัจจุบัน ซึ่งจากสถิติเราจะพบว่าในประเทศไทยมีลิฟต์ที่ใช้กันอยู่ในอาคารต่างๆ จำนวนมาก และในแต่ละปีมีความต้องการใช้ลิฟต์ใหม่สูงถึงกว่า 4,300 เครื่องต่อปี¹

นอกจากเหตุผลเรื่องความสะดวกในการขึ้น-ลงอาคารของผู้ใช้งานแล้ว ลิฟต์ยังเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานอีกด้วย อาทิเช่น ในงานก่อสร้างต่างๆ ที่ต้องใช้ลิฟต์ในการขนส่งวัสดุ อุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่ใช้ในการก่อสร้างต่างๆ หรือในกรณีที่เป็นอาคารสูง โรงแรม หรือห้างสรรพสินค้าที่เข้าข่ายลักษณะของอาคารที่ต้องจัดให้มีลิฟต์ตามกฎหมายกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก

¹ หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจออนไลน์ “ลิฟต์ในอาคารของไทย ได้มาตรฐานความปลอดภัยในระดับสากลแล้วหรือ?” เผยแพร่เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2559 (<http://www.thansettakij.com/2016/06/03/59213>)

สะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา หรืออาคารสูงตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร หรือแม้แต่กระทั่งบ้านเรือนปัจจุบัน ความนิยมในการติดตั้งลิฟต์ไว้ใช้งานภายในบ้านก็ดูจะได้รับความนิยมขยายวงกว้างมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ปัจจุบันเราจะเห็นว่าการติดตั้งลิฟต์ในอาคารหรือแม้แต่ในบ้านเรือนต่างๆ กลายเป็นเรื่องธรรมดาเสียแล้ว

ลิฟต์เป็นเครื่องจักรประเภทหนึ่งที่มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตึกสูงหรืออาคารที่มีผู้ใช้งานหนาแน่นและต่อเนื่องตลอดทั้งวัน อย่างเช่น ห้างสรรพสินค้าหรือโรงแรม ลิฟต์จึงเป็นเครื่องจักรที่มีโอกาสเกิดการสึกหรอของอุปกรณ์ได้สูง ดังนั้นลิฟต์จึงเป็นอุปกรณ์หรือสินค้าที่ต้องมีความปลอดภัยในการใช้งาน เพราะหากลิฟต์เกิดชำรุดย่อมส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้ใช้งานโดยตรงและทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ สะดุดหยุดลง จนอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อธุรกิจภายในอาคารนั้นๆ ได้ ดังนั้นอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของลิฟต์จึงต้องได้มาตรฐานและต้องได้รับการตรวจสอบเป็นประจำ อาทิเช่น ลวดสลิง อุปกรณ์ลดแรงกระแทก (Buffer) อุปกรณ์ป้องกันลิฟต์ตกหรือแม้แต่อุปกรณ์ป้องกันประตูหนีบผู้โดยสาร เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันลิฟต์ที่มีมาตรฐานตั้งแต่กระบวนการผลิต การติดตั้ง อยู่ในสภาพที่ดี สมบูรณ์และปลอดภัยต่อการใช้งาน ย่อมทำให้ผู้ที่อยู่ภายในอาคารเกิดความพึงพอใจ เป็นเครื่องเสริมภาพลักษณ์และคุณค่าของอาคารได้เป็นอย่างดีอีกด้วย โดยในแต่ละวันลิฟต์ทำหน้าที่ขนส่งผู้โดยสารหลายล้านคนทั่วประเทศและอยู่ในชีวิตประจำวันของใครหลายๆ คน ซึ่งผู้ใช้งานลิฟต์ส่วนใหญ่เชื่อมั่นว่าลิฟต์ที่ตนเองใช้โดยสารขึ้น-ลงอาคารในแต่ละวันนั้น ได้รับการดูแลให้สามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัย แต่รู้หรือไม่ว่า แท้ที่จริงแล้วประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดมาตรฐานการผลิต การออกแบบ การติดตั้ง การทดสอบหรือการบำรุงรักษาลิฟต์แต่อย่างใด ปัจจุบันเราพบว่ามีอุบัติเหตุที่เกิดกับลิฟต์ เช่น เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559 ซึ่งมีข่าวว่าลิฟต์ห้างดังย่านบางแสน รูดจากชั้น 4 ลงมาข้างล่างและมีผู้ได้รับบาดเจ็บ² หรือเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561 ที่มีข่าวลิฟต์โรงแรมดังย่านพระราม 9 ร่วงตกจากชั้น 24³ ซึ่งแม้ว่าจำนวนอุบัติเหตุอาจไม่มากเมื่อเทียบกับอุบัติเหตุที่เกิดจากเหตุอื่น เพราะเหล่าบรรดาผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่มาจากต่างประเทศต่างแข่งขันกันเองในแง่ของการสร้างความเชื่อมั่นและชื่อเสียงในผลิตภัณฑ์ของตน แต่คำถามที่ตามมาก็คือจะดีกว่าหรือไม่ หากประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดมาตรฐานที่ถูกต้องเหมาะสมและตรวจสอบได้

² “นาที่ระทึก ลิฟต์ห้างดังย่านบางแสน รูดจากชั้น 4 ชิงคนข้างในเพียบ” เผยแพร่เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559 (<https://news.mthai.com/general-news/481638.html>)

³ ข่าวสดออนไลน์ “ร่วงระทึก ลิฟต์โรงแรมดังย่านพระราม 9 ไฟฟ้าลัดวงจรตกจากชั้น 24 นทท.หนีตายอลหม่าน” เผยแพร่เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561 (https://www.kaosod.co.th/breaking-news/news_767559)

โดยเมื่อมีอุบัติเหตุที่เกี่ยวกับลิฟต์เกิดขึ้น คำถามที่ตามมา คือ ผลกระทบลิฟต์เหล่านั้นได้มาตรฐานหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานการผลิต การออกแบบและการติดตั้ง รวมไปถึงลิฟต์เหล่านั้นได้รับการบำรุงรักษาตามมาตรฐานหรือไม่ ซึ่งเมื่อลิฟต์เป็นเครื่องจักรประเภทหนึ่งและเป็นส่วนหนึ่งของอาคารดังที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตและติดตั้งลิฟต์ เจ้าของอาคารหรือผู้บริหารอาคารต่างต้องมีส่วนที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการทำให้มั่นใจว่าลิฟต์ที่ติดตั้งอยู่ในอาคารนั้นได้มาตรฐานและได้รับการบำรุงดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยต่อการใช้งานอยู่เสมอ

แรกเริ่มในการสร้างอาคารนั้น โดยทั่วไปแล้วผู้เป็นเจ้าของอาคารต้องจัดสรรเงินงบประมาณที่เพียงพอในการซื้อลิฟต์สำหรับติดตั้งภายในอาคาร โดยอาจเป็นผู้เข้าทำสัญญาซื้อลิฟต์กับบริษัทลิฟต์โดยตรงหรือว่าจ้างผ่านทางผู้รับเหมาเพื่อให้ผู้รับเหมาเป็นผู้เข้าทำสัญญากับบริษัทอีกทอดหนึ่ง ซึ่งไม่ว่ากรณีจะเป็นอย่างไรเราจะพบว่า การซื้อ-ขายลิฟต์ในปัจจุบันนั้น ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะควบคุมเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าหรือมาตรฐานลิฟต์ และที่ซ้ำร้ายไปกว่านั้นเมื่อมีการติดตั้งลิฟต์ไปแล้ว ลิฟต์ควรต้องอยู่ภายใต้บริษัทผู้เชี่ยวชาญในการซ่อมบำรุงรักษาลิฟต์และเปลี่ยนอะไหล่ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ผลิตอยู่เสมอ แต่เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะบังคับใช้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาหรือการตรวจสอบระบบการทำงานหรือระบบความปลอดภัยของลิฟต์ ทำให้เกิดช่องว่างของการบำรุงรักษาลิฟต์ที่ถูกต้อง ดังนั้นการเข้าทำสัญญาบำรุงรักษาลิฟต์จึงขึ้นอยู่กับความสมัครใจและความตกลงของผู้เป็นเจ้าของลิฟต์ ซึ่งจะไม่ใช่ทำสัญญาบำรุงรักษาลิฟต์เลยก็ได้ หรือจะระบุให้มีการเข้าตรวจสอบเป็นประจำทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง หรือทุกๆ สองเดือน สามเดือน หรือปีละหนึ่งครั้งก็สามารถทำได้เพราะถือเป็นการแสดงเจตนาในทางแพ่งและไม่มีกฎหมายเฉพาะมาทำหน้าที่ควบคุม ประกอบกับสภาวะการทางเศรษฐกิจทำให้ในหลายๆ แห่งเลือกที่จะประหยัดงบประมาณด้วยการไม่ใช้บริการตรวจสอบบำรุงรักษาจากบริษัทผู้ผลิตลิฟต์นั้นโดยตรง แต่จะเลือกบริษัทซ่อมบำรุงลิฟต์ที่ราคาถูกกว่ามากๆ โดยไม่มีทักษะในการคัดเลือกหรือคัดกรองผู้มาทำหน้าที่ซ่อมบำรุงลิฟต์นั้น ซ้ำร้ายกว่านั้นบางอาคารไม่มีการบำรุงรักษาลิฟต์ที่ใช้งานอยู่เป็นประจำทุกวันเลย แต่จะเลือกการเรียกใช้บริการเป็นรายครั้งเมื่อลิฟต์เกิดขัดข้องหรือเสียใช้การไม่ได้แล้วเท่านั้น

ประเด็นดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้การใช้งานลิฟต์นั้นเกิดความไม่ปลอดภัยในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การใช้อะไหล่ไม่มีคุณภาพ การไม่สามารถให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุขัดข้องได้อย่างถูกต้อง การไม่ได้ทำการเปลี่ยนอะไหล่เมื่อถึงเวลาอันสมควร การเสี่ยงกับอันตรายในการใช้งานลิฟต์ที่ขาดมาตรฐานด้านการบำรุงรักษาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย เช่น ระบบเซ็นเซอร์ประตูระบบไฟฟ้า ลวดสลิง ระบบระบายอากาศภายในตู้โดยสารลิฟต์ อุปกรณ์ลดแรงกระแทก (Buffer)

อุปกรณ์ป้องกันลิฟต์ตก อุปกรณ์ป้องกันประตุนิพ ฟังก์ชัน Fire man เหล่านี้เป็นต้น จนเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุตามที่เราเห็นจากข่าวในปัจจุบัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวนำมาสู่ประเด็นปัญหาของผู้วิจัยที่ว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายควบคุมมาตรฐานลิฟต์และการบำรุงรักษาลิฟต์โดยเฉพาะหรือไม่ เพราะจากการศึกษาเราพบว่าปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะควบคุมมาตรฐานลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์ ทำให้ความปลอดภัยของการใช้ลิฟต์ในปัจจุบันแขวนอยู่กับจิตสำนึกของผู้ผลิตลิฟต์ เจ้าของอาคาร หรือผู้ครอบครองอาคารเท่านั้น ทั้งที่การใช้งานลิฟต์อย่างปลอดภัยต้องอยู่ภายใต้การผลิต การออกแบบ การติดตั้ง และการบำรุงรักษาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยอันเป็นที่ยอมรับโดยสากล การใช้งานลิฟต์โดยปราศจากกฎหมายกำหนดมาตรฐานนำมาซึ่งความปลอดภัยของผู้ใช้งาน ดังนั้นการออกกฎหมายเฉพาะในการกำหนดมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์โดยตรงน่าเป็นวิธีการหนึ่งในการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นและลดความเสี่ยงในการสูญเสียชีวิตของผู้ใช้งานลิฟต์ได้อย่างดี อีกทั้งยังเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานความปลอดภัยสากลอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการ
- 2.2 เพื่อศึกษากฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการ ศึกษากรณีลิฟต์โดยสาร
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศในการกำหนดมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์ การบังคับใช้กฎหมาย การควบคุมการติดตั้งและทดสอบ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย
- 2.4 เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมบทบัญญัติหรือการออกกฎหมาย เพื่อกำหนดมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะในการควบคุมกำกับดูแลมาตรฐานของลิฟต์โดยสารและมาตรฐานในการบำรุงรักษาลิฟต์ โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษากฎหมายไทยทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานลิฟต์ในปัจจุบัน จากนั้นศึกษากฎหมายของประเทศมาเลเซียที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตลอดถึงกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองลิฟต์ในการจัดให้มีการบำรุงรักษาลิฟต์อย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย ความรับผิดชอบหรือโทษกรณีฝ่าฝืนหลักกฎหมายดังกล่าว

จากนั้นนำกฎหมายของทั้งสองประเทศมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อนำมาสู่ข้อสรุปที่ว่า ประเทศไทยควรมีกฎหมายเฉพาะในการกำหนดมาตรฐานของลิฟต์และการบำรุงรักษาลิฟต์อย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัยหรือไม่ และเพื่อเป็นแนวทางในการออกกฎหมายสำหรับบังคับใช้เป็นการเฉพาะต่อไป

4. ประเด็นปัญหาการวิจัย

ประเทศไทยควรมีกฎหมายเฉพาะเพื่อกำหนดมาตรฐานของลิฟต์และการบำรุงรักษาลิฟต์ในการควบคุมความปลอดภัยในการใช้ลิฟต์อย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัยหรือไม่

5. สมมติฐานการวิจัย

เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะควบคุมมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์โดยตรง ทั้งที่การใช้งานลิฟต์อย่างปลอดภัยต้องอยู่ภายใต้การผลิต การออกแบบ การติดตั้ง และการบำรุงรักษาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยอันเป็นที่ยอมรับโดยสากล การใช้งานลิฟต์โดยปราศจากกฎหมายกำหนดมาตรฐานนำมาซึ่งความไม่ปลอดภัยของผู้ใช้งาน ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะในการกำหนดมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์โดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานความปลอดภัยสากลและเพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้งานลิฟต์

6. ขอบเขตการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าและบริการ โดยมุ่งเน้นศึกษาเรื่องการกำหนดมาตรฐานลิฟต์โดยสารและมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์ การศึกษาจะมุ่งเน้นไปที่ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นหลักทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงศึกษาค้นคว้า เอกสารการวิจัย วิทยานิพนธ์ คำพิพากษาศาลฎีกา กรณีอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจริง เอกสารตำราที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ รวบรวมและนำมาประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

7. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 ลิฟต์ (Lift) หมายถึง พาหนะที่ใช้สำหรับบรรทุกผู้โดยสารหรือสิ่งของขึ้นลงทางแนวดิ่ง โดยมีรางบังคับ

7.2 ลิฟต์โดยสาร (Passenger lift) หมายถึง ลิฟต์เพื่อใช้ขนถ่ายผู้โดยสาร โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามรางบังคับในแนวดิ่ง

7.3 ลิฟต์ขนของ (Goods lift or Freight lift) หมายถึงลิฟต์เพื่อใช้ขนของและใช้โดยสารได้เฉพาะผู้ควบคุมลิฟต์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขนของเท่านั้น โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามรางบังคับในแนวดิ่ง

7.4 ลิฟต์พนักงานดับเพลิง (Fireman's lift) หมายถึง ลิฟต์เพื่อใช้ขนถ่ายผู้โดยสารที่จัดให้เป็นพิเศษสำหรับให้พนักงานดับเพลิงใช้ปฏิบัติหน้าที่ในขณะที่เกิดอัคคีภัยในอาคาร โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามรางบังคับในแนวดิ่ง

7.5 ลิฟต์ส่งของ (Dumbwaiters) หมายถึง ลิฟต์เพื่อใช้ส่งของไปยังระดับชั้นที่เจาะจงไว้และห้ามโดยสารเด็ดขาด โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามรางบังคับในแนวดิ่ง

7.6 ปล่องลิฟต์ (Hoist way หรือ Lift well) หมายถึง ส่วนของอาคารซึ่งออกแบบก่อสร้างไว้สำหรับติดตั้งลิฟต์ มีลักษณะเป็นปล่องทะลุติดระหว่างชั้นตลอดความสูงที่ลิฟต์เคลื่อนที่ขึ้นลงรวมทั้งส่วนที่เป็นปล่องลิฟต์ขึ้นไปจนถึงใต้พื้นห้องเครื่องหรือใต้พื้นหลังคา

7.7 บ่อลิฟต์ (Pit) หมายถึง ส่วนของปล่องลิฟต์จากระดับพื้นชั้นจอดล่างสุดไปจนถึงพื้นปล่องลิฟต์

7.8 ตัวลิฟต์ (Car) หมายถึง ส่วนที่ใช้บรรทุกผู้โดยสารหรือสิ่งของ ซึ่งรวมทั้งพื้นตัวลิฟต์ ตาแหรก ห้องลิฟต์และประตูลิฟต์

7.9 ประตูลิฟต์ (Car door) หมายถึง ประตูชั้นในหรือประตูที่ติดอยู่กับตัวลิฟต์

7.10 ชุดควบคุม (Controller) หมายถึง กลอุปรกรณ์หรือกลุ่มของกลอุปรกรณ์ที่ใช้บังคับการทำงานของระบบลิฟต์

7.11 เครื่องลิฟต์ (Lift machine) หมายถึง เครื่องกลที่ขับเคลื่อนขึ้นลงและอุปรกรณ์สำหรับหยุดลิฟต์⁴

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ได้ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการ

8.2 ได้ทราบถึงกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการ ศึกษากรณีลิฟต์โดยสาร

8.3 ได้ทราบถึงข้อดี-ข้อเสียอันเกิดจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศในการกำหนดมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์ การบังคับใช้กฎหมาย การควบคุมการติดตั้งและทดสอบ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย

8.4 เพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการเสนอแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมบทบัญญัติหรือการออกกฎหมายเพื่อกำหนดมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์อย่างถูกต้องและเหมาะสมของประเทศไทยต่อไป

9. ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการค้นคว้าวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาวิเคราะห์จากตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย เปรียบเทียบกับตัวบทกฎหมายของต่างประเทศ ตำรา บทความและแนวคำพิพากษารวมทั้งตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้น นำเอกสารข้อมูลทั้งหมดที่ค้นคว้าและศึกษามาได้นั้นมาทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบแล้วทำการเรียบเรียง โดยวิธีพรรณนา

⁴ นิยามและศัพท์เทคนิค มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย หน้า 17-29 และสามารถดูได้ที่ภาคผนวก ก

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการ ของประเทศไทย ลักษณะรูปแบบ และการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐาน สินค้าของประเทศไทย

ในบทที่สองนี้ เราจะได้ศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการ รวมตลอดถึงกฎหมายมาตรฐานสินค้าของประเทศไทยโดยจำแนกตามกระทรวงที่กำกับดูแลมาตรฐานสินค้าต่างๆ เช่นกลุ่มสินค้าที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยอาหารและยา เครื่องมือแพทย์ เครื่องสำอางจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยกระทรวงสาธารณสุข ในขณะที่กลุ่มสินค้าเกษตรและอาหารจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่วนกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลเครื่องใช้ไฟฟ้าเครื่องใช้ภายในครัวเรือนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรมจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นต้น โดยในแต่ละกระทรวงจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบมาตรฐานสินค้าแต่ละกลุ่มมาทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลภายใต้การกำกับของแต่ละกระทรวงซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมี 4 หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าโดยการกำหนดรายการสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานของสินค้าทั้งในการนำเข้าและส่งออกทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศและมาตรฐานสินค้าภายในประเทศ อันได้แก่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และสำนักมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกกรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์

จากนั้นเรายังจะได้ศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานระบบลิฟต์ เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายกำหนดมาตรฐานลิฟต์ ดังนั้นการอ้างอิงถึงมาตรฐานลิฟต์ที่ผ่านมาจึงอ้างอิงตามมาตรฐานของผู้ผลิตเป็นหลักซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ในขณะที่มาตรฐานลิฟต์มีการจัดทำไว้แล้วโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์หรือ วสท. ที่ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีสถานะเป็นกฎหมาย แต่ได้รับการยอมรับในแวดวงผู้มีวิชาชีพทางวิศวกรรมเป็นจำนวนมาก กับทั้งปัจจุบันมาตรฐานลิฟต์ของวสท. ได้รับการต้อนรับและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการรัฐวิสาหกิจและเอกชนโดยทั่วไปเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ในบทที่ 2 นี้เราจะได้ทำการศึกษาวิวัฒนาการและแนวคิดกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยเพราะลืพล็อตเป็นสินค้าประเภทหนึ่งซึ่งแม้ว่าไม่มีกฎหมายเฉพาะในการควบคุมมาตรฐาน แต่หากสินค้านั้นไม่ได้คุณภาพเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว ผู้ประกอบการก็อาจมีความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการ⁵

มาตรฐาน (Standards) หมายถึง ลักษณะจำเพาะ (Specification) ของคุณสมบัติของสินค้าและบริการ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าและบริการเหล่านั้น และ/หรือที่เสริมความสามารถในการทำงานร่วมกันกับสินค้าและบริการอื่น⁶

1.1 ประเภทของมาตรฐาน

การจัดแบ่งประเภทของมาตรฐานนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และลักษณะของการใช้มาตรฐานเหล่านั้น เช่น การแบ่งตามที่มาของมาตรฐานหรือการแบ่งตามการบังคับใช้ เช่น

1) การแบ่งมาตรฐานตามที่มา

การแบ่งมาตรฐานตามวิธีนี้เป็นการมาตรฐานโดยพิจารณาว่าเป็นมาตรฐานที่ริเริ่มมาจากฝ่ายภาครัฐหรือฝ่ายเอกชน ซึ่งสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท คือมาตรฐานสาธารณะและมาตรฐานเอกชน กล่าวคือ หากเป็น 1.1) มาตรฐานสาธารณะมาตรฐานประเภทนี้เป็นมาตรฐานที่ริเริ่มโดยภาครัฐหรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ซึ่งจะมีลักษณะเป็นมาตรฐานสาธารณะ (Public standards) ซึ่งทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ได้ เช่น มาตรฐานสาธารณะด้านอาหาร ได้แก่ มาตรฐาน CODEX Alimentarius ซึ่งมาตรฐานสาธารณะนี้อาจเป็นได้ทั้งมาตรฐานแบบบังคับหรือแบบสมัครใจก็ได้ ในขณะที่หากเป็น 1.2) มาตรฐานเอกชน มาตรฐานประเภทนี้เป็นมาตรฐานที่ริเริ่มโดยภาคเอกชน

⁵ลาวัญฉณ์นัคศิลป์กุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับAEC, กรกฎาคม 2560

⁶Butter, Frank A.G. den; and John Hudson (2009) “Standardization and Compliance Costs: Relevant Developments at EU Level” in Business Regulation and Public Policy International Studies in Entrepreneurship Volume 20, 2009, p.141.

ดังนั้นจึงมีความแตกต่างจากมาตรฐานสาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ โดยมาตรฐานเอกชนจะเป็นเอกสิทธิ์เฉพาะ (Proprietary) ของเอกชนผู้ริเริ่มเท่านั้น ดังนั้นเอกชนผู้เป็นเจ้าของย่อมมีสิทธิที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เอกชนรายอื่นใช้ รวมถึงมีสิทธิที่จะเรียกเก็บค่ามาตรฐานที่ตนริเริ่มนั้นได้ มาตรฐานเอกชนในบางครั้งอาจนำไปสู่การผูกขาดและการแสวงหาผลกำไรจากการผูกขาดนั้นได้ ตัวอย่างของมาตรฐานเอกชน เช่น Nature's Choice ของ Tesco เป็นต้น⁷

2) แบ่งตามการบังคับใช้

การแบ่งประเภทมาตรฐานตามการบังคับใช้นี้จะพิจารณาจากสภาพการใช้อบังคับเป็นหลัก ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการแบ่งประเภทมาตรฐานแบบตามที่มาของมาตรฐานข้างต้น กล่าวคือ 2.1) มาตรฐานภาคบังคับหรือเชิงบังคับคือ มาตรฐานสาธารณะที่ออกโดยภาครัฐนั้นจะมีสภาพเป็นมาตรฐานภาคบังคับเนื่องจากริเริ่มโดยภาครัฐ อีกทั้งหากถูกกำหนดไว้ในกฎหมายให้สินค้าหรือกระบวนการผลิตต้องปฏิบัติตาม มิเช่นนั้นก็อาจไม่สามารถที่จะขายสินค้าหรือบริการนั้นๆ ได้ หรือไม่สามารถทำการผลิตได้ ส่วนใหญ่มาตรฐานบังคับจะเป็นมาตรฐานด้านคุณภาพขั้นต่ำ ความปลอดภัย สุขภาพ หรือสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ในขณะที่ 2.2) มาตรฐานภาคสมัครใจหรือเชิงสมัครใจเป็นมาตรฐานประเภทสมัครใจและเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตสามารถเลือกที่จะทำหรือไม่ทำก็ได้ ซึ่งมาตรฐานประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องออกโดยภาคสมัครใจเสมอไป โดยอาจออกโดยภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ได้ โดยมีกติกาส่งออกเพื่อเอื้อให้ธุรกิจและตลาดสามารถทำงานได้ดีขึ้น ซึ่งอาจเป็นมาตรฐานการเข้ากันได้และการเชื่อมต่อ มาตรฐานเพื่อลดความหลากหลาย หรือมาตรฐานของข้อมูลสารสนเทศ (Information Standards) และลักษณะของสินค้าก็ได้ นอกจากนี้มาตรฐานไม่ว่าจะเป็นแบบสาธารณะหรือเอกชน เป็นมาตรฐานภาคบังคับหรือสมัครใจ ก็อาจมีเป้าหมายที่ตัวสินค้าและบริการ (Product standards) หรือที่กระบวนการผลิต (Process standards) ก็ได้⁸

2.1) กลุ่มประเทศที่พัฒนาระบบมาตรฐานสินค้าในระดับก้าวหน้า ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี ประเทศออสเตรเลีย และประเทศแคนาดา ในกลุ่มนี้จะมีการนิยาม

⁷ ภาวณัยนัตถ์ศิลปกุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับAEC, กรกฎาคม 2560

⁸ ภาวณัยนัตถ์ศิลปกุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับAEC, กรกฎาคม 2560

ความหมายของมาตรฐานสินค้าตามวัตถุประสงค์ของการบังคับใช้กฎหมาย โดยจำแนกเป็นกฎหมาย มาตรฐานสินค้าที่บังคับ (Compulsory Standardization) และระบบมาตรฐานสินค้าและบริการแบบสมัครใจ (Voluntary Standardization) ดังนั้นการออกกฎหมายมาตรฐานสินค้าของประเทศในกลุ่มนี้ จะจำแนกอย่างชัดเจนว่าสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานเพื่อวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลความปลอดภัยในชีวิตและอนามัยของมนุษย์ ถือว่าเป็นกฎหมายที่ต้องบังคับการอย่างเคร่งครัดและจะละเมิดมิได้ สินค้าและบริการในกลุ่มนี้ถือว่าเป็นกฎหมายทางด้านอนามัยและความปลอดภัยโดยตรงที่ไม่ถือว่าเป็นเพียงมาตรฐานสินค้าและบริการในเชิงคุณภาพ แต่จะได้รับการกำกับดูแล บังคับการตามกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง (Safety purpose) และเป็นมาตรฐานเชิงบังคับ (Compulsory Standardization)

ส่วนสินค้าและบริการที่อยู่ภายใต้ความหมายของการต้องมีมาตรฐานสินค้านั้นยังจำแนกเป็นมาตรฐานสินค้าที่หมายถึงคุณภาพของสินค้าประการหนึ่ง หมายถึงสินค้าที่มีลักษณะที่ต้องการความเป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่ออำนวยความสะดวกและการมีมาตรฐานเดียวกันและมาตรฐานสินค้าที่มีประโยชน์ที่ดีกว่ามาตรฐานขั้นปกติ มีความพิเศษและเป็นจุดแข็งขั้นของสินค้า แต่ละเครื่องหมายการค้า หรือผู้ประกอบการที่ต้องการความโดดเด่นเพื่อจูงใจลูกค้า ดังนั้นในประเทศที่เจริญแล้วจึงมีการนิยามว่า “มาตรฐาน” นั้นหมายความว่าอย่างไร เป็นมาตรฐานเชิงคุณภาพ (Quality) หรือมาตรฐานเชิงเป็นการทำให้สินค้ามีความเหมือนกัน (Compatibility) หรือคุณภาพมาตรฐานสินค้าเพื่อการแข่งขัน (Premium standard) ดังนั้นมาตรฐานในกลุ่มนี้จึงจัดเป็นมาตรฐานแบบสมัครใจ (Voluntary Standardization)

เปรียบเทียบกฎหมายมาตรฐานสินค้าเชิงบังคับกับเชิงสมัครใจ

กฎหมายมาตรฐานสินค้าเชิงบังคับ (Compulsory Standardization) กฎหมายมาตรฐานสินค้าและบริการที่ต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดไม่เพียงเป็นกฎหมายกำหนดมาตรฐานเชิงคุณภาพแต่เป็นกฎหมายเฉพาะแต่ละสินค้าและบริการที่มีการบังคับให้ต้องมีมาตรฐานเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและความปลอดภัยการบังคับใช้กฎหมายมีทั้งที่พรมแดนและภายในประเทศโดยให้กรมศุลกากรตรวจสอบก่อนเข้าพรมแดนและมีการตรวจสอบเมื่อสินค้านำเข้าในเขตการค้าภายในประเทศอย่างเคร่งครัดการละเมิดถือว่าผิดกฎหมายร้ายแรงมีโทษทั้งทางแพ่งและอาญา

กฎหมายมาตรฐานเชิงสมัครใจ (Voluntary Standardization) มาตรฐานสินค้าและบริการเชิงสมัครใจนั้นจำแนกความหมายเป็น 3 ประการ 1. มาตรฐานที่เป็นคุณภาพสินค้า (Quality Standard) 2. มาตรฐานเพื่อความสอดคล้องเหมือนกันหรือมาตรฐานเดียวกัน (Compatibility standard) 3. มาตรฐานเพื่อการแข่งขัน (Premium Standard) ภาคเอกชนจะทำหน้าที่กำกับดูแลมาตรฐานสินค้าในตลาดภายในโดยระบบการแข่งขันและความใส่ใจของผู้บริโภค

ดังนั้นในกลุ่มนี้จึงถือว่ากฎหมายมาตรฐานแยกออกจากการที่รัฐบังคับใช้กฎหมายเพื่อความปลอดภัยเพื่อคุ้มครองชีวิตอนามัยของมนุษย์ และมาตรฐานสินค้าเป็นระบบความสมัครใจที่ผู้ประกอบการเห็นคุณค่าและคุณประโยชน์ในการผลิตสินค้าที่มีมาตรฐานด้วยความสมัครใจและอยู่ในกลไกของตลาด โดยมีผู้บริโภคเป็นกลไกสำคัญในการเลือกซื้อ คัดสรรสินค้าที่มีมาตรฐานสูงเพื่อการบริโภค จึงเกิดสถานะการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูง โดยมีภาครัฐกำหนดว่ามาตรฐานที่ยอมรับได้เป็นเช่นไร และผู้ประกอบการมักจะผลิตสินค้าให้สูงกว่ามาตรฐานทั่วไป

2.2) กลุ่มประเทศที่มีมาตรฐานสูงภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีการกำหนดสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานจำนวนมากประมาณ 40,000 กว่ารายการเพื่อให้ครอบคลุมสินค้าที่สำคัญมากที่สุด จำแนกตามความรับผิดชอบของแต่ละกระทรวง โดยมีสำนักมาตรฐานสินค้าญี่ปุ่นเป็นองค์กรของรัฐกำกับดูแลและกำหนดรายการสินค้าที่ต้องมีมาตรฐาน แต่จะมีการมอบหมายให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพสูง และมีมาตรฐานเป็นองค์กรปฏิบัติการ ภาคเอกชนจะมีเครื่องมืออุปกรณ์และห้อง Lab ที่มีมาตรฐานสากลทั้งทำการตรวจสอบคุณภาพสินค้า ออกใบรับรองและกำหนดมาตรการในการที่จะทำให้กฎหมายได้รับการปฏิบัติ องค์กรดังกล่าวทำหน้าที่เป็นผู้ออกใบรับรองคุณภาพสินค้า (Certifying Body) และกำหนดให้ผู้นำเข้าต้องสำแดงเอกสาร หลักฐานการมีมาตรฐานของสินค้าที่พรมแดนก่อนการนำเข้าประเทศญี่ปุ่นในรายการสินค้าที่ภาครัฐกำหนดว่าต้องมีมาตรฐาน⁹

กฎหมายมาตรฐานสินค้าและบริการ

1. กฎหมายมาตรฐานสินค้าที่กำหนดเป็นกฎหมายแล้วจะเป็นการบังคับใช้มาตรฐานสินค้าภาคบังคับที่ผู้ประกอบการ ผู้นำเข้าจะต้องปฏิบัติตามที่ภาครัฐได้กำหนดไว้แล้ว เพื่อให้สินค้านำเข้าใดก็ตามที่ต้องมีมาตรฐาน ซึ่งสำนักงานมาตรฐานสินค้าได้กำหนดว่าต้องมีมาตรฐานอย่างไรสินค้านำเข้าดังกล่าวจะมีคุณสมบัติต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดเป็นกฎหมายแล้วไม่ได้

2. สินค้าที่มีการกำหนดมาตรฐานแบบสมัครใจเพื่อการตลาด ในกรณีนี้อาจจะมีสินค้าที่ไม่เป็นไปตามลักษณะของมาตรฐานดังกล่าวแต่ยังมีความปลอดภัยในการอุปโภคบริโภค ก็สามารถจำหน่ายได้แต่ขึ้นอยู่กับผู้บริโภคจะเลือกสรร ซื้อไปอุปโภค บริโภคหรือไม่ก็ได้ มาตรฐานในกลุ่มนี้จะเป็นมาตรฐานเชิงคุณภาพ และคุณภาพพิเศษ เช่นการปลูกพืชแบบออร์แกนิก

⁹ลาวัญณ์นัดศิลป์กุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับ AEC, กรกฎาคม 2560

(Organic) แบบธรรมชาติที่ผู้บริโภคนิยมแต่การปลูกพืชแบบธรรมชาติที่ไม่ได้เป็นอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพก็ยังสามารถจำหน่ายได้แม้ไม่ได้มีฉลากออร์แกนิกก็ตาม

ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้าในกลุ่มนี้ยังคงอยู่ในบังคับของกฎหมายที่สำนักมาตรฐานสินค้าจะกำหนดรายการสินค้าจำนวนมากเท่าที่ภาครัฐจะมั่นใจในคุณภาพสินค้าภาคบังคับก่อนสินค้าจะเข้าพรมแดนและจำหน่ายหมุนเวียนในตลาดภายใน โดยการให้ภาคเอกชนเป็นผู้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย

2.3) กลุ่มประเทศในอาเซียน เช่น ประเทศฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ประเทศในกลุ่มนี้จะมีการกำหนดรายการสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานเชิงบังคับส่วนมาตรฐานแบบสมัครใจจะไม่มีการกำหนดไว้ในกฎหมาย เป็นเรื่องของภาคเอกชนจะดำเนินการเมื่อเห็นว่าจะเป็นการเพิ่มพูนศักยภาพในการแข่งขัน ประเทศทั้งสองมีกลไกในการบังคับใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือมีการกำหนดสำนักมาตรฐานสินค้าทำหน้าที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า กำหนดรายการสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานและกำหนดมาตรฐานของสินค้าแต่ละรายการ ทั้งนี้หน่วยงานที่จะบังคับการให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายมาตรฐานสินค้าดำเนินการโดยกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแต่ละกลุ่มสินค้าที่ได้รับการกำหนดให้ต้องมีมาตรฐาน ภายใต้การสอดส่องดูแลของสำนักมาตรฐานสินค้า แต่สำนักมาตรฐานสินค้าไม่ได้ก้าวล่วงไปทำหน้าที่บังคับการแทนหน่วยงานโดยตรงเหล่านั้น เป็นเพียงองค์กรที่ทำหน้าที่ประสานงานและให้ข้อมูลกำหนดนโยบายทางการค้า และความจำเป็นในการมีมาตรฐานสินค้า แต่การกำหนดรายการสินค้าที่ต้องมีมาตรฐาน และมาตรฐานเป็นอย่างไรจะเป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงที่เกี่ยวข้องโดยตรงหนึ่ง ประเทศอินโดนีเซียจะมีสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคทำหน้าที่ควบคุมและประสานงานร่วมกับสำนักมาตรฐานสินค้า เพราะเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดประการแรกของการกำหนดมาตรฐานสินค้าคือการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้นสำหรับอินโดนีเซียจึงกำหนดให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคทำงานประสานงานกับสำนักมาตรฐานสินค้า ซึ่งเป็นหน่วยงานองค์กรภายใต้กระทรวงการค้าหรือกระทรวงพาณิชย์เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการค้าพาณิชย์โดยตรง¹⁰

สำหรับประเทศไทยกฎหมายมาตรฐานสินค้าจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ 4 กระทรวงหลัก คือกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวง

¹⁰ลาวัญฉัตถ์นัคคิลปกุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับ AEC, กรกฎาคม 2560

อุตสาหกรรมโดยแต่ละกระทรวงจะกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายภายใต้กระทรวงนั้นโดยเอกเทศและไม่ได้ขึ้นตรงต่อกระทรวงพาณิชย์ แม้จะมีสำนักมาตรฐานสินค้าที่กระทรวงพาณิชย์แต่บทบาท และอำนาจหน้าที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เป็นศูนย์กลางในการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าในระดับประเทศแต่มีบทบาทในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานตรวจสอบมาตรฐานสินค้าซึ่งต้องมีบัตรประจำตัวซึ่งสำนักงานมาตรฐานสินค้าเป็นผู้ออก และสำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขาหรือบุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นผู้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าเป็นผู้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าเพื่อการส่งออก ทั้งนี้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้ามีอำนาจกำหนดหรือยกเลิกให้สินค้าใดเป็นสินค้ามาตรฐาน กำหนดเครื่องหมายเพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นสินค้ามาตรฐานที่ทำ มิใช่เพื่อจำหน่ายในการส่งออก กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแสดงเครื่องหมายนั้น กำหนดด่านศุลกากรที่ผู้ส่งออกสินค้ามาตรฐานต้องแสดงใบรับรองมาตรฐานสินค้า กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติต่อสินค้าที่มีคุณภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนด กำหนดอัตราค่าบริการ และการออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า เป็นต้น จะเห็นได้ว่าสำนักมาตรฐานสินค้าและคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าตลอดจนเจ้าหน้าที่ พนักงานตรวจสอบ ล้วนมีบทบาทตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าฯ ออก พ.ศ. 2503 เกี่ยวกับการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าเพื่อการส่งออกโดยเฉพาะแต่ไม่ได้เป็นศูนย์กลางกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าฯ เข้า หรือ มาตรฐานสินค้าทั่วไป ส่วนกระทรวงทบวงกรมหรือหน่วยงานที่สำคัญที่ทำหน้าที่กำกับดูแลมาตรฐานสินค้าแบ่งเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรมกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพาณิชย์

กฎหมายมาตรฐานสินค้าของไทยเป็นระบบมาตรฐานภาคบังคับเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือสินค้าใดที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีมาตรฐานจะต้องมีการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆภายใต้การกำกับดูแลของแต่ละกระทรวง ส่วนระบบมาตรฐานสมัครใจจะปรากฏอยู่ในมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม เช่นมาตรฐานเบอร์ 5 เป็นต้น ปัจจุบันกระทรวงพาณิชย์จะออกมาตรฐานสินค้าที่มีเครื่องหมายมาตรฐานสินค้าที่ไว้วางใจได้ (Thai Trusted Mark) ซึ่งเป็นเครื่องหมายสินค้าที่มีมาตรฐานสูงแต่ไม่อยู่ในระบบภาคบังคับเป็นระบบมาตรฐานสูงที่สามารถผลิตให้ได้มาตรฐานสูงโดยสมัครใจเพื่อเป็นเครื่องหมายที่ส่งเสริมการขายที่ผู้บริโภคสามารถไว้วางใจได้¹¹

¹¹ลาวัญฉณ์นัคคิลปกุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับAEC, กรกฎาคม 2560

ระบบการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้าของประเทศไทย

กฎหมายมาตรฐานสินค้าของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะมีการบังคับทั้งภายในประเทศและที่พรมแดน เช่น เขตกักพืชและสัตว์ เช่นเดียวกับกฎหมายมาตรฐานสินค้ากระทรวงสาธารณสุข ก็มีการบังคับใช้กฎหมายทั้งภายในประเทศและที่พรมแดน ก่อนที่สินค้าจะสามารถนำเข้าสู่ประเทศไทยได้สินค้านั้นจะต้องมีมาตรฐานของสินค้าตามที่กำหนด มิฉะนั้นจะนำเข้าประเทศไทยไม่ได้ โดยอาศัยข้อกำหนดในการแสดงใบรับรองคุณภาพสินค้า ส่วนมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมหากรายการสินค้าใดที่มีกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยนั้นๆ ส่วนสินค้าที่มีการกำหนดมาตรฐาน มอก. จะเป็นสินค้าที่แสดงว่ามีมาตรฐานตามที่สำนักมาตรฐานสินค้ากำหนดไว้แล้ว เป็นสินค้าที่มีคุณภาพดี สินค้าที่มีเครื่องหมาย มอก. จึงไม่ได้เป็นกลุ่มสินค้าที่อยู่ในระบบมาตรฐานสินค้าภาคบังคับ ส่วนกระทรวงพาณิชย์นอกจากการกำหนดให้สินค้าบางชนิดที่ต้องมีมาตรฐานเพื่อการส่งออกตามพระราชบัญญัติสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 ซึ่งกำกับดูแลเฉพาะสินค้าเพื่อการส่งออก แต่กระทรวงพาณิชย์ยังมีพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 อีกพระราชบัญญัติหนึ่งที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการนำเข้าส่งออกสินค้าที่อาจจะต้องกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์ในการนำเข้าส่งออกด้วย รวมถึงอาจจะกำหนดมาตรฐานสินค้า

1.2 ผลกระทบของมาตรฐานสินค้า

การมีมาตรฐานสินค้านั้นส่งผลกระทบต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค ระบบตลาดและระบบเศรษฐกิจ ทั้งช่วยเพิ่มความประหยัดจากขนาดการผลิต กล่าวคือ มาตรฐานเพื่อลดความหลากหลายของสินค้า (Variety reduction standards) ซึ่งทำให้ส่วนแบ่งตลาดของแต่ละมาตรฐานมีขนาดใหญ่ขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของสินค้านั้นมีค่าลดลง Raballand and Aldaz-Carroll (2005) ยกตัวอย่างที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นว่าหากการขนส่งสินค้าทางเรือที่ต้องใช้แท่นวางสินค้า (pallet) ที่ต่างมาตรฐานกันจะทำให้ต้นทุนการขนส่งสูงขึ้นมากเนื่องจากสินค้าจะต้องถูกขนลง (unloaded) จากแท่นวางสินค้าเดิมเพื่อที่จะขนขึ้น (upload) ไปวางบนแท่นวางสินค้าที่มีขนาดและรูปแบบที่เป็นของประเทศปลายทางดังนั้นหากทุกประเทศเปลี่ยนมาใช้แท่นวางสินค้าที่มีมาตรฐานเดียวกันต้นทุนดังกล่าวก็จะหายไปและยังทำให้สามารถผลิตแท่นวางสินค้าแบบเดียวกันจำนวนมากซึ่งก็จะมีต้นทุนต่อหน่วยที่ลดลงอีก¹²

¹²ลาวัญฉณ์นัคศิลป์กุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้

ช่วยลดต้นทุนธุรกรรมช่วยสนับสนุนการแบ่งงานกันทำและการจ้างผลิต เช่น เฮนรี ฟอร์ด เป็นผู้ที่ทำให้รถยนต์นั่งส่วนบุคคลซึ่งในอดีตเป็นสินค้าที่มีราคาแพงมาก ที่มีเฉพาะเพียงมหาเศรษฐีเท่านั้นที่จะสามารถซื้อได้ ให้กลายเป็นสินค้าที่ราคาถูกลงที่คนทั่วไปจะสามารถซื้อหา โดยการผลิตรถยนต์จำนวนมาก (Mass-produce) ด้วยการแบ่งกระบวนการผลิตรถยนต์ออกเป็น ส่วนๆ แต่ละส่วนมีมาตรฐานที่แน่นอน แล้วให้คนงานเน้นการผลิตส่วนย่อยนั้นบนระบบสายพานลำเลียง กระบวนการผลิตย่อยที่เป็นมาตรฐานนั้นได้เอื้อให้คนงานมีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด จนสามารถพัฒนาทักษะจนเกิดเป็นความชำนาญ (Specialization) และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างมากจะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพจากความชำนาญของการแบ่งงานกันทำ นั้นเกิดจากมาตรฐานที่ทำให้ผลงานของแต่ละจุดบนสายพานลำเลียงเข้ากันได้ (compatible) กับการผลิตในจุดถัดๆ ไป

ช่วยสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้เสริมสร้างผลกระทบทางเครือข่ายและนวัตกรรมแก้ปัญหาความล้มเหลวของตลาดจากความไม่สมมาตรของข้อมูลช่วยเพิ่มความไว้วางใจระหว่างคู่ค้าซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญให้เกิดการลดต้นทุนธุรกรรมของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสินค้าหรือบริการที่กำลังแลกเปลี่ยนกันนั้นมีปัญหาความไม่สมบูรณ์หรือความไม่สมมาตรของข้อมูลสารสนเทศ ชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์ (reputation) นับเป็นเครื่องมือหนึ่งในการลดปัญหาดังกล่าว แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ต้องใช้ความพยายามและระยะเวลาที่ยาวนานในการสร้างและสั่งสม การใช้ระบบมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับหรือมีความเป็นสากลอยู่แล้วจึงเป็นเครื่องมือในการสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นที่มีประสิทธิภาพมากกว่า ตัวอย่างเช่น การออกเหรียญกษาปณ์ หรือธนบัตรซึ่งเป็นมาตรฐานโดยรัฐ ซึ่งประชาชนมีความเชื่อถือช่วยทำให้เศรษฐกิจในปัจจุบันหมุนเวียนด้วยระบบเงินตราได้ด้วยเหตุนี้ธนาคารของทุกชาติจึงต้องหมั่นตรวจตราและคอยกำจัดเงินปลอม (counterfeit) ใ้หมดไปจากระบบ เพราะหากมีเงินปลอมแพร่หลายความไว้วางใจก็จะหมดไป ธนบัตรเหล่านั้นก็จะมีสภาพเป็นเพียงกระดาษเท่านั้น การผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานสากลหรือเป็นที่ยอมรับของตลาดปลายทางจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้บริโภคในตลาดดังกล่าว ซึ่งส่งผลถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวทางการค้าได้ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อการกีดกันการเข้าสู่ตลาดและการแข่งขัน และผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศอีกด้วย¹³

โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับAEC, กรกฎาคม 2560

¹³ลาวันย์ถนัดศิลป์กุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต

1.3 การจัดตั้งองค์กรหรือประชาคมต่างๆ

การจัดตั้งองค์การการค้าโลกและหลักการเปิดเสรีกับระบบมาตรฐานสินค้า

องค์การการค้าโลกจัดตั้งขึ้นเพื่อกำกับดูแลความสัมพันธ์ด้านการค้าระหว่างประเทศโดยมุ่งเน้นที่จะลดอุปสรรคทางการค้าในรูปแบบต่างๆ และจัดการเลือกปฏิบัติในการค้าระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามการการค้าเสรีอาจไม่ใช่วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกฎระเบียบองค์การการค้าโลก แต่แท้จริงแล้วการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ การสร้างงานและสร้างรายได้ ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของโลกถือเป็นวัตถุประสงค์ที่แท้จริงตามที่ได้ปรากฏในอารัมภบทของความตกลงแกตต์ 1994 ที่ว่า “Recognizing that their relations in the field of trade and economic endeavor should be conducted with a view to raising standards of living, ensuring full employment and a large and steadily growing volume of real income and effective demand, developing the full use of the resource of the world and expanding the production and exchange of goods.”¹⁴ ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่ากฎระเบียบภายใต้องค์การการค้าโลกมิได้มุ่งเน้นเฉพาะการลดอุปสรรคทางการค้า แต่จะเน้นให้ความสำคัญกับผลประโยชน์สาธารณะในเรื่องต่างๆ มากกว่า

ในประเด็นของมาตรฐานสินค้านั้น มีความตกลงภายใต้กฎระเบียบองค์การการค้าโลกที่ควรพิจารณาอยู่ 2 ฉบับ ได้แก่ ความตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) และความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade Agreement: TBT)

ประเด็นด้านมาตรฐานความปลอดภัยทางอาหารและการคุ้มครองผู้บริโภคได้กลายเป็นประเด็นสำคัญในหลายประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว กฎระเบียบองค์การ

โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับAEC, กรกฎาคม 2560

¹⁴Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization, World Trade Organization (https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto_e.htm) :

The Parties to this Agreement,

Recognizing that their relations in the field of trade and economic endeavor should be conducted with a view to raising standards of living, ensuring full employment and a large and steadily growing volume of real income and effective demand, and expanding the production of and trade in goods and services, while allowing for the optimal use of the world’s resources in accordance with the objective of sustainable development, seeking both to protect and preserve the environment and to enhance the means for doing so in a manner consistent with their respective needs and concerns at different levels of economic development,

การค้าโลกได้ยอมรับว่าประเทศสมาชิกสามารถใช้มาตรการเพื่อคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์และพืชหรือที่รู้จักกันว่ามาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures :SPS) แต่ในความเป็นจริง มาตรการดังกล่าวอาจนำไปสู่การกีดกันทางการค้า ซึ่งขัดต่อเป้าหมายขององค์การการค้าโลก ดังนั้นการหาความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสุขภาพและการป้องกันการกีดกันทางการค้าจึงไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้นประเทศสมาชิกที่ต้องการใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการใช้มาตรการ อาทิเช่น ต้องกำหนดระดับการคุ้มครองที่เหมาะสม ซึ่งจะต้องเป็นระดับการคุ้มครองที่มีผลกระทบทางลบต่อการค้าน้อยที่สุด ต้องใช้มาตรการด้วยความสุจริต ในที่นี้หมายถึง จะต้องไม่มีลักษณะแอบแฝงเพื่อกีดกันทางการค้า กล่าวคือ สมาชิกจะใช้มาตรการดังกล่าวเฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็น บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เพียงพอที่จะรับรองการใช้มาตรการ นอกจากนี้มาตรการที่จะใช้จะต้องไม่ก่อให้เกิดการกีดกันทางการค้าในระดับที่สูงกว่าระดับการคุ้มครองที่ยอมรับได้อีกด้วย นอกจากนี้การใช้มาตรการดังกล่าวต้องสอดคล้องกับหลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favored Nation : MFN) กล่าวคือ สมาชิกต้องใช้มาตรการเดียวกันกับทุกประเทศที่มีเงื่อนไขเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน หากประเทศที่มีเงื่อนไขแตกต่างกัน สมาชิกสามารถใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่แตกต่างกันได้

ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกจะไม่สามารถกำหนดข้อบังคับหรือกฎระเบียบรวมทั้งมาตรฐานใดๆ ที่สูงเกินกว่ามาตรฐานระหว่างประเทศหรือไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติที่องค์การการค้าโลกกำหนดไว้ได้ เพราะการกำหนดข้อบังคับ กฎระเบียบ และมาตรฐานที่เข้มงวดเกินไปหรือสูงเกินไป อาจมีผลในการกีดกันการค้า นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องอุปสรรคทางเทคนิคทางการค้าได้กลายเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากเนื่องจากมาตรฐานเหล่านี้ได้ถูกกลายมาเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี¹⁵

1.4 รูปแบบต่างๆ ของการกำกับดูแลและการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้า

การกำกับดูแลและการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านั้นมีหลายลักษณะ ซึ่งแต่ละประเทศจะผสมผสานรูปแบบการกำกับดูแลและการบังคับใช้กฎหมายตั้งแต่การออกเป็นกฎหมายภายในประเทศ ร่วมกับการบังคับใช้กฎหมายที่พรมแดน การบังคับใช้กฎหมายภายในเป็นมาตรฐานสินค้ากำกับดูแลโดยอาศัยการได้รับเครื่องหมายมาตรฐานสินค้าเป็นเครื่องหมาย

¹⁵ลาวัดฉัตรนาคศิลปกุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับAEC, กรกฎาคม 2560

รับรองมาตรฐานซึ่งผู้บริโภคนจะเป็นผู้พิจารณา หรือการออกหลักเกณฑ์เป็นข้อกำหนดให้ต้องมีใบรับรองมาตรฐานสินค้าก่อนเข้าพรมแดน เช่น กำหนดให้ต้องมีใบรับรองคุณภาพสินค้าหรือ Certificate เป็นเงื่อนไขในการนำเข้าสินค้า หรือกำหนดเป็นมาตรฐานสินค้านำเข้าโดยกำหนดรายสินค้าที่จำเป็นจะต้องมีมาตรฐานสินค้าในการนำเข้า เป็นต้น

นอกจากนี้ การกำกับดูแลเรื่องมาตรฐานสินค้ายังจำแนกเป็นรายประเภท บางประเภทอาจจะตกอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหลายหน่วยงาน เช่น สินค้าประเภทเกษตร อาจจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการเกษตร ในขณะที่สินค้าเกษตรอาจเป็นอาหารซึ่งอาจอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานอื่นด้วยเช่นกัน เช่น หน่วยงานทางด้านสาธารณสุข ดังนั้นเราอาจจะพบการซ้ำซ้อนของหน่วยงานกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าได้ และในขณะเดียวกันหากสินค้านั้นตกอยู่ในรายการสินค้าที่ต้องถูกกำหนดมาตรฐานสินค้าระดับภูมิภาค ก็อาจต้องมีการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าที่พรมแดนก่อนการนำเข้าสินค้าด้วยเหล่านี้เป็นต้น

2. ลักษณะ รูปแบบและการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้าของประเทศไทย

ในส่วนนี้จะได้ศึกษาถึงบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าของประเทศไทย โดยจำแนกตามกระทรวงที่กำกับดูแลมาตรฐานประเภทต่างๆ เช่น กลุ่มสินค้าที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย อาหารและยา เครื่องมือแพทย์ เครื่องสำอาง วัตถุอันตราย วัตถุออกฤทธิ์ ยาเสพติด สารระเหย จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยกระทรวงสาธารณสุข ในขณะที่กลุ่มสินค้าเกษตรและอาหาร จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่วนกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม เครื่องจักรกล เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องใช้ภายในครัวเรือนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรมซึ่งรวมถึงลิฟต์โดยสารด้วยนั้น จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรม ในขณะที่สินค้าที่มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าเพื่อการนำเข้าหรือส่งออก จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพาณิชย์ โดยในแต่ละกระทรวงจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบมาตรฐานสินค้าแต่ละกลุ่มมาทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลภายใต้การกำกับของแต่ละกระทรวง ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าและบริการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)¹⁶ สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม มีหน้าที่ในการตรวจสอบการขอใช้เครื่องหมายมาตรฐาน การขออนุญาตทำและนำเข้าซึ่ง

¹⁶ ภาวณัยถนัดศิลปกุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การตรวจสอบและควบคุมการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับอนุญาตให้ทำ ตรวจสอบและควบคุม รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ขออนุญาตนำเข้าเพื่อจำหน่ายในประเทศที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้ามาในประเทศ ตลอดถึงการควบคุมการใช้เครื่องหมายมาตรฐาน แสดงให้เห็นถึงการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้าทั้งภายในประเทศและที่พรมแดน

สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)¹⁷ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล กำหนดให้มีการตรวจสอบรับรองตามมาตรฐานสากลที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการเจรจาแก้ไขปัญหาทางเทคนิคเพื่อสนับสนุนการเพิ่มปริมาณและมูลค่าการส่งออก

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่ควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยา วัตถุเสพติด อาหาร เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ และวัตถุอันตราย โดยมีอำนาจในการออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้รับอนุญาตผลิตหรือนำเข้าอาหาร ดัดแปลงแก้ไขสถานที่ผลิต หรือสถานที่เก็บอาหาร สามารถสั่งให้งดผลิตหรืองดการนำเข้าซึ่งอาหารที่ผลิตโดยไม่ได้รับอนุญาต หรืออาหารที่ปรากฏจากผลการตรวจพิสูจน์ว่าเป็นอาหารที่ไม่ควรแก่การบริโภค รวมถึงการประกาศผลการตรวจพิสูจน์อาหารให้ประชาชนทราบในกรณีที่ปรากฏผลจากการตรวจพิสูจน์ว่าอาหารรายใดเป็นอาหารที่ไม่บริสุทธิ์ หรือเป็นอาหารปลอม หรือเป็นอาหารผิดมาตรฐาน หรือเป็นอาหารที่น่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรืออนามัยของประชาชน หรือภาชนะบรรจุรายใดประกอบด้วยวัตถุที่อาจเป็นอันตรายเมื่อใช้บรรจุอาหาร โดยให้ระบุข้อความเอาไว้ให้ชัดเจน แสดงให้เห็นถึงการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้ากลุ่มสุขภาพทั้งภายในประเทศและที่พรมแดน

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงานในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจและหน้าที่ในการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบการ การติดตามและสอดส่องพฤติกรรมของผู้ประกอบการ

โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับAEC, กรกฎาคม 2560

¹⁷ ราวินัยถนัดศิลป์กุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับAEC, กรกฎาคม 2560

ซึ่งกระทำการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และจัดให้มีการทดสอบหรือ พิสูจน์สินค้าหรือบริการใดๆ ตามที่เห็นสมควรหรือจำเป็นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ส่งเสริม และสนับสนุนให้ความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับความปลอดภัยและอันตรายที่อาจได้รับจากสินค้าและ บริการ รวมไปถึงการประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุม ส่งเสริม หรือกำหนดมาตรฐานสินค้าและบริการ

สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ (สรอ.)¹⁸ เป็นสถาบันอิสระก่อตั้งขึ้นโดยกระทรวง อุตสาหกรรมตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2541 สรอ. มีฐานะเป็นสถาบันอิสระภายใต้ มุลนิธิพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อดำเนินงานด้านการให้บริการรับรองตามมาตรฐาน ไอเอสโอ และมาตรฐานระบบอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและคุณภาพของอุตสาหกรรม เพิ่มขีด ความสามารถด้านการรับรองของประเทศไทยให้ทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ซึ่งได้รับการสนับสนุน ทางด้านการเงินจากรัฐบาลในช่วงปี พ.ศ. 2542-2544 สรอ. มีระบบการบริหารงานแบบเอกชนในรูปของ คณะกรรมการสถาบันและคณะอนุกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาครัฐ และเอกชน ดังนั้นการดำเนินการให้คำรับรองของ สรอ. จึงมีความเป็นกลางและไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการทำงานตามหลักสากล ISO/IEC 17021 และ ISO/IEC Guide 65 และทำหน้าที่ ให้การรับรองระบบการจัดการคุณภาพมาตรฐานสินค้าต่างๆ อาทิ GMP HACCP ISO14001 ISO22000 ISO9001 และ OHSAS18001 การดป็นหน่วยงานตรวจสอบมาตรฐาน Q-Mark มาตรฐานแรงงานไทย การตรวจสอบตามข้อปฏิบัติ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และอื่นๆ รวมไปถึงการทำหน้าที่ ฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าด้วย

สำนักมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออก¹⁹ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ มีหน้าที่ ศึกษาวิเคราะห์สินค้าและมาตรฐานสินค้าของประเทศคู่ค้า คู่แข่งขัน ตลอดจนระบบมาตรฐานสินค้า พิจารณากำหนดหรือเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดให้มีหรือให้ใช้มาตรการด้าน คุณภาพและมาตรฐานสินค้าในการบริหารการนำเข้าและส่งออกสินค้าให้เกิดประโยชน์ในเชิง

¹⁸ ราวณิชย์ถนัดคิดปลกุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ บังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้ โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อ รองรับAEC, กรกฎาคม 2560

¹⁹ ราวณิชย์ถนัดคิดปลกุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ บังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้ โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อ รองรับAEC, กรกฎาคม 2560

พาณิชย์ กำหนดเปลี่ยนแปลงและยกเลิกรายการสินค้ามาตรฐาน กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ส่งเสริม เสนอแนะและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อประโยชน์ทางการค้าและการตลาดในทุกระดับ ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบ กำกับดูแลคุณภาพสินค้าและการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจ ดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนและการอนุญาตให้เป็นผู้ทำการค้า การออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า ดำเนินการด้านการฝึกอบรม ทดสอบผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานด้านมาตรฐานสินค้า ใกล้เคียง ประณีประนอม วินิจฉัยปัญหา ข้อโต้แย้ง และข้อพิพาทเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าและดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย รวมทั้งเป็นศูนย์บริการข้อมูลด้านมาตรฐานและข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านมาตรฐานสินค้า

จะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยมี 4 หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าโดยการกำหนดรายการสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานของสินค้าทั้งในการนำเข้าและส่งออก ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศและมาตรฐานสินค้าภายในประเทศ อันได้แก่ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และสำนักมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออก กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

เพื่อให้เข้าใจระบบกฎหมายมาตรฐานสินค้าให้มากขึ้น ในลำดับต่อไปจะได้ศึกษาถึงระบบการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้าของประเทศไทยเพื่อให้ทราบว่าประเทศไทยมีระบบการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้าอย่างไร และกฎหมายมาตรฐานสินค้ามีสาระสำคัญอย่างไร โดยจะกล่าวถึง 5 ประการหลัก ดังนี้

- (1) สารัตถะของกฎหมาย (Substances of the Law)
- (2) หน่วยงานองค์กรที่กำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมาย (Institution)
- (3) กลไกในการบังคับใช้กฎหมาย (Mechanism)
- (4) การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย (Implementation)
- (5) การบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษ (Enforcement)

ซึ่งในที่นี้จะได้ศึกษากฎหมายมาตรฐานสินค้าภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงอุตสาหกรรม เนื่องจากเป็นกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานของผลิตภัณฑ์โดยสาร

2.1 กฎหมายมาตรฐานสินค้าภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพาณิชย์

กระทรวงพาณิชย์มีกฎหมายที่กำกับดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 และ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 รวมทั้งกฎหมายในระดับบังคับการ เช่น กฎกระทรวง และประกาศสำนักมาตรฐานสินค้า เป็นต้น

2.1.1 พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า

พ.ศ. 2522

1) สารัตถะของกฎหมาย (Substances of the Law)

พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีในการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออกซึ่งสินค้า โดยกำหนดไว้ในมาตรา 5 กล่าวคือ ในกรณีที่จำเป็นหรือสมควรเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สาธารณประโยชน์ การสาธารณสุข ความมั่นคงของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์อื่นใดของรัฐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังต่อไปนี้คือ การกำหนดสินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการส่งออกหรือในการนำเข้า การกำหนดสินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกหรือในการนำเข้ากำหนดประเภท ชนิด คุณภาพ มาตรฐาน จำนวน ปริมาตร ขนาด น้ำหนัก ราคา ชื่อที่ใช้ในทางการค้า ตรา เครื่องหมายการค้า ถิ่นกำเนิด สำหรับสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้า ตลอดจนกำหนดประเทศที่ส่งไปหรือประเทศที่ส่งมาซึ่งสินค้านั้นดังกล่าวกำหนดประเภทและชนิดของสินค้าที่จะต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษในการส่งออกหรือในการนำเข้า กำหนดให้สินค้าใดที่ส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่จะต้องมีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า หนังสือรับรองคุณภาพสินค้า หรือหนังสือรับรองอื่นใดตามความตกลงหรือประเพณีทางการค้าระหว่างประเทศ²⁰

ดังนั้น ในกรณีที่จำเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้ ห้ามนำเข้าหรือส่งออกสินค้าที่หนดได้ หรือกำหนดให้สินค้าใดต้องมีการขออนุญาตในการนำเข้า ส่งออก รวมถึงสามารถกำหนดคุณภาพมาตรฐานของสินค้าที่

²⁰ ลาวัดฉัดนัตคิลปุกุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับ AEC, กรกฎาคม 2560

นำเข้า ส่งออก หรือกำหนดตามมาตรฐานอื่นใด อาทิเช่น กำหนดราคานำเข้าตามพันธกรณีที่ไทยผูกพัน ต่อองค์การการค้าโลกและความตกลงเขตการค้าเสรีต่างๆ ซึ่งประเทศไทยไม่สามารถใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจำกัดการนำเข้าได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นข้อยกเว้น อาทิ เพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันชีวิต อนามัย มนุษย์ พืชหรือสัตว์หรือเพื่อรักษาสัตว์เลี้ยงเป็นต้น ดังนั้น ในกรณีที่เข้าข่ายข้อยกเว้นดังกล่าวและไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายเฉพาะ เช่น กฎหมายว่าด้วยการกักพืช กฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ กฎหมายว่าด้วยอาหารยาและเครื่องสำอาง ก็สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ ห้ามนำเข้าหรือจำกัดการนำเข้าหรือกำหนดเงื่อนไขในการนำเข้า สำหรับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือเป็นอันตรายต่อชีวิต สุขอนามัย มนุษย์ พืช สัตว์ หรือที่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้ รัฐมนตรีมีอำนาจในการออกมาตรการต่างๆ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาได้

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการส่งออกป้อนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ถือเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่มีบทบาทในการให้อำนาจรัฐให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีในการกำหนดสินค้าใดเป็นสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานในการนำเข้า ส่งออกด้วย แม้จะไม่มีวัตถุประสงค์โดยตรงในการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้า อย่างเช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือกระทรวงอุตสาหกรรมก็ตาม

2) หน่วยงาน องค์การ เจ้าหน้าที่ที่กำกับดูแล บังคับใช้กฎหมาย (Institution)

นอกจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ในการกำหนดมาตรการต่างๆ ดังกล่าวในมาตรา 5 ดังที่กล่าวมาแล้ว ในมาตราที่ 8 ยังกำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการการค้าระหว่างประเทศ” หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กคต.” ประกอบด้วยปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมการค้าภายใน อธิบดีกรมพาณิชย์สัมพันธ์ อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการ โดยให้อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศเป็นกรรมการและเลขานุการและ กคต. จะแต่งตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้ และให้กรมการค้าต่างประเทศเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานในหน้าที่ของ กคต.

โดยที่กฎหมายกำหนดให้ กคต. มีอำนาจหน้าที่ในการวางข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานของ กคต. โดยอนุวัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ศึกษา วิเคราะห์และวิจัยเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งเสนอโครงการ แผนงานหรือมาตรการเกี่ยวกับการปรับปรุงภาวะการค้าระหว่างประเทศต่อรัฐมนตรีให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรี

ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ²¹ ส่วนการดำเนินงานของ กคต. ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 ว่าการประชุมของ กคต. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม และมาตรา 11 บัญญัติเกี่ยวกับการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก โดยให้กรรมการคนหนึ่งมีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด ส่วนมาตรา 12 บัญญัติให้ กคต. มีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการหรือพิจารณาเรื่องต่างๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการได้โดยให้นำมาตรา 10 และมาตรา 11 ใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการ โดยอนุ โลม นอกจากนี้มาตรา 15 บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดทำหรือที่แห่งใดในราชอาณาจักรเป็นที่ที่จะส่งออกหรือนำเข้าตามพระราชบัญญัตินี้ และมาตรา 25 บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และให้มีอำนาจในการออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ กำหนดกิจการอื่นและออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และกฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

สรุปได้ว่าหน่วยงาน องค์กร พนักงานที่บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง คณะกรรมการการค้าต่างประเทศ คณะอนุกรรมการการค้าต่างประเทศ ดำเนินการตามกฎหมายที่กำหนดไว้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

3) กลไกในการบังคับใช้กฎหมาย (Mechanism)

เพื่อที่จะให้พระราชบัญญัตินี้มีกลไกในการบังคับใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ นอกจากการกำหนดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศกำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกหรือในการนำเข้ากำหนดประเภท ชนิด คุณภาพ มาตรฐาน จำนวน ปริมาตร ขนาด น้ำหนัก ราคา ชื่อที่ใช้ในทางการค้า ตราเครื่องหมายการค้า ถิ่นกำเนิด สำหรับสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้า ตลอดจนกำหนดประเทศที่ส่งไปหรือประเทศที่ส่งมาซึ่งสินค้าดังกล่าวกำหนดประเภทและชนิดของสินค้าที่จะต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษในการส่งออกหรือในการนำเข้ากำหนดให้สินค้าใดที่ส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่จะต้องมี

²¹พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 มาตรา 9

หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า หนังสือรับรองคุณภาพสินค้า หรือหนังสือรับรองอื่นใดตามความตกลงหรือประเพณีทางการค้าระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการกำหนดตัวสินค้าที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว แต่ยังมีกำหนดกลไกให้ผู้นำเข้า ส่งออกต้องปฏิบัติตามในแต่ละข้อกำหนดด้วย เช่น หากสินค้าใดต้องห้ามในการนำเข้าหรือส่งออก สินค้านั้นก็ให้นำเข้าหรือส่งออกไม่ได้โดยมีกรมศุลกากรช่วยบังคับการตามพระราชบัญญัตินี้

สินค้าใดต้องขออนุญาตก็ต้องดำเนินการขออนุญาตและอนุญาตตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ โดยให้กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานที่สามารถดำเนินการเพื่อเป็นกลไกบังคับการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ บทกฎหมายว่าด้วยการศุลกากร และอำนาจพนักงานศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นในส่วนที่ว่าด้วยการตรวจของและป้องกันการลักลอบหนีศุลกากร การตรวจค้น การยึดและริบของหรือการจับกุมผู้กระทำความผิด การสำแดงเท็จและการฟ้องร้องให้ใช้บังคับแก่การส่งออกหรือนำเข้าตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย สินค้าใดที่ต้องมีการกำหนดมาตรฐานชื่อ ชื่อที่ใช้ในทางการค้า ตรา เครื่องหมายการค้า ถิ่นกำเนิดสินค้า หรือสินค้าใดที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการนำเข้า ส่งออก ก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายกำหนด โดยให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติการตามกฎหมายในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจค้น เรียกเอกสาร ยึดอายัด สั่งให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำและหากมีการฝ่าฝืนกฎหมายในข้อใดที่ได้กำหนดโทษไว้ กลไกในการบังคับใช้กฎหมายจึงอาจกล่าวได้ว่าต้องประกอบไปด้วยการกำหนดสินค้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายจากนั้นกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตาม (มาตรา 5) และการกำหนดให้ผู้นำเข้า ส่งออกต้องปฏิบัติตาม (มาตรา 5) หลังจากนั้นต้องกำหนดเจ้าหน้าที่และอำนาจหน้าที่ในการบังคับการตามกฎหมาย กำหนดให้กรมศุลกากรบังคับการตามกฎหมายและกำหนดโทษให้ผู้ที่ฝ่าฝืนที่จะต้องได้รับตามที่กฎหมายกำหนด

4) การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย (Implementation)

เพื่อที่จะบังคับให้เป็นผลตามกฎหมายฉบับนี้ มาตรา 7 กำหนดให้เมื่อได้มีการประกาศกำหนดสินค้าใดเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกหรือนำเข้าตามมาตรา 5 (2) แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดส่งออกหรือนำเข้าซึ่งสินค้านั้น เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มอบหมายและการขออนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ส่วนมาตรา 16 บัญญัติว่าบทกฎหมายว่าด้วยการศุลกากรให้อำนาจพนักงานศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นในส่วนที่ว่าด้วยการตรวจของและป้องกันการลักลอบหนีศุลกากร การตรวจค้น การยึด อายัดและริบของหรือการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด การสำแดงเท็จและการฟ้องร้องให้ใช้บังคับแก่การส่งออกหรือนำเข้าตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย และมาตรา 17 ได้บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตาม

พระราชบัญญัตินี้ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ เข้าไปในสถานที่ทำการ สถานที่ผลิต หรือสถานที่เก็บสินค้าหรือยานพาหนะของผู้ประกอบการส่งออกหรือนำเข้าหรือของบุคคลใดในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจค้นสินค้าหรือตรวจสอบเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากผู้ประกอบการส่งออกหรือนำเข้าหรือจากบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง ยึดหรืออายัดเอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้สั่งให้บุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำ สมุดบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานดังกล่าวมีประโยชน์แก่การค้นพบการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้²²

โดยในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร ส่วนมาตรา 18 บัญญัติให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง โดยให้บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง นอกจากนี้มาตรา 19 ยังบัญญัติว่าในกรณีที่บุคคลใดประสงค์จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้ในวันหยุดราชการหรือนอกเวลาราชการหรือนอกสถานที่ทำการโดยปกติไม่ว่าในหรือนอกเวลาราชการ จะต้องเสียค่าป่วยการให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานดังกล่าว ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง และจ่ายค่าพาหนะเดินทางให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่เท่าที่จำเป็นและใช้จ่ายไปจริง

การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายนี้จึงต้องหมายถึงการนำเข้า ส่งออกสินค้าที่ต้องขออนุญาตและกำหนดให้บุคลากรปฏิบัติกรให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย อีกทั้งกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าตรวจ เรียกเอกสาร ยึด อายัด สั่งให้บุคคลมาให้ถ้อยคำ ทั้งนี้เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

5) การบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษ (Enforcement)

เพื่อที่จะให้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับอย่างมีประสิทธิภาพจึงบัญญัติให้มีการกำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนไว้ในมาตราต่างๆ กล่าวคือ มาตรา 20 บัญญัติว่าผู้ใดส่งออกหรือนำเข้าซึ่งสินค้าต้องห้ามตามมาตรา 5 (1) หรือฝ่าฝืนมาตรา 7 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับเป็นเงินห้าเท่าของสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้า หรือทั้งจำทั้งปรับกับให้ริบ

²²ลาวัญฉัตรนาคศิลป์กุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับ AEC, กรกฎาคม 2560

สินค้ารวมทั้งสิ่งที่ใช้บรรจุและพาหนะใดๆ ที่ใช้ในการบรรทุกสินค้าซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดรวมทั้งพาหนะที่ใช้ลากจูงพาหนะบรรทุกสินค้านั้นเสีย

ในกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิด เมื่อพนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งจ่ายเงินสินบนแก่ผู้นำจับร้อยละสามสิบ และเงินรางวัลแก่ผู้จับร้อยละยี่สิบห้าของจำนวนเงินสุทธิค่าขายของกลางที่ศาลสั่งให้ริบ หรือในกรณีที่มิได้รับของกลาง หรือของกลางไม่อาจขายได้ ให้หักจ่ายจากเงินค่าปรับที่ได้ชำระต่อศาลในกรณีที่ไม่มีผู้นำจับให้จ่ายเงินรางวัลแก่ผู้จับร้อยละสามสิบของจำนวนเงินสุทธิค่าขายของกลางที่ศาลสั่งให้ริบ หรือในกรณีที่มิได้รับของกลาง หรือของกลางไม่อาจขายได้ ให้หักจ่ายจากเงินค่าปรับที่ได้ชำระต่อศาลในกรณีที่ผู้นำจับหรือผู้จับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีหลายคน ให้แบ่งจ่ายเงินสินบน หรือเงินรางวัลแก่บุคคลในฝ่ายนั้นคนละเท่าๆ กันในกรณีที่จับของกลางได้ แต่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด ให้อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศโดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลจากจำนวนเงินสุทธิค่าขายของกลางที่ตกเป็นของแผ่นดิน โดยไม่เกินอัตราที่กำหนดในมาตรานี้

และมาตรา 21 บัญญัติว่าผู้ใดส่งออกหรือนำเข้าโดยไม่เสียค่าธรรมเนียมพิเศษตามมาตรา 6 หรือกระทำความผิดประการใดๆ เพื่อให้ตนเสียค่าธรรมเนียมพิเศษน้อยกว่าที่ต้องเสีย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และมาตรา 22 บัญญัติว่าผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศซึ่งออกตามมาตรา 5 (3) (5) หรือ (6) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 23 ในกรณีที่มิได้ขจัดวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 17 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 17 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและในมาตรา 24 บรรดาพระราชกฤษฎีกากฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการส่งออก ไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่างที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบ ที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตราเหล่านี้กำหนดเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้และการลงโทษ เพื่อไม่ให้มีการฝ่าฝืนตามข้อกำหนดและมาตรการที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด ททั้งนี้ โดยอาศัยการออกกฎหมายบังคับการในประกาศ หรือกฎกระทรวง²³

²³ลาวินธ์ถนัดศิลป์กุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต

2.1.2 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503

กฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพาณิชย์อีกฉบับหนึ่ง คือ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 ภายใต้กฎหมายฉบับนี้จะได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) สารัตถะของกฎหมาย (Substances of the Law)

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ในราชกิจจานุเบกษา คือ “โดยที่การส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งสินค้าต่างๆ ไม่ว่าสินค้านั้นจะอยู่ในสภาพดีหรือเลวอย่างไรก็อาจกระทำได้เพราะยังไม่มีกำหนดมาตรฐานให้เป็นที่น่าพอใจ และเหมาะสมเป็นเหตุให้มีการปลอมปน เปลี่ยนแปลง หรือปรุงแต่งสินค้าที่ส่งออกไป เช่น ส่งสินค้าที่ผิดคุณภาพ ชนิด น้ำหนัก หรือปริมาณ หรือเจือปนวัตถุอื่นลงไป เป็นต้น และการบรรจุหุ้มห่อ หรือผูกมัด ไม่ถูกต้องตามสภาพของสินค้า ทำให้สินค้าไทยขาดความนิยมเชื่อถือในต่างประเทศ เป็นผลเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศ ด้วยเหตุนี้จึงสมควรมีกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าขาออก”

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการกำหนดมาตรฐานสินค้าส่งออกมีวัตถุประสงค์สำคัญตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 ดังนี้คือ เพื่อให้สินค้ามาตรฐานที่ส่งออกมีมาตรฐานถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้นำเข้าต่างประเทศและเพื่อสร้างศักยภาพแก่สินค้าส่งออกของไทย

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีสาระสำคัญตามมาตรา 4 ดังนี้ คือ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้ามีอำนาจกำหนดหรือยกเลิกสินค้าให้เป็นสินค้ามาตรฐานกำหนด แก๊ซ หรือยกเลิกมาตรฐานสินค้ากำหนดเครื่องหมายที่จะมีถ้อยคำหรือไม่ก็ได้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าสินค้ามาตรฐานนั้นเป็นสินค้าที่ทำหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายในทางการค้าขาออก และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการแสดงเครื่องหมายนั้นกำหนดด้านศุลกากรที่ผู้ส่งหรือนำสินค้ามาตรฐานออกนอกราชอาณาจักรต้องแสดงใบรับรองมาตรฐานสินค้าสำหรับสินค้ามาตรฐานแต่ละประเภทหรือชนิดกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าสำหรับสินค้ามาตรฐาน แต่ละประเภท หรือชนิดกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้ามาตรฐานที่มีคุณภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนดกำหนดอัตราค่าบริการการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า และการออกไปรับรองมาตรฐานสินค้า

การกำหนด แก้ไข หรือยกเลิกตามมาตรา²⁴ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่การกำหนดหรือแก้ไขตาม (1) หรือ (2) ต้องระบุวันเริ่มใช้บังคับไม่น้อยกว่าหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่การแก้ไขตาม (2) ซึ่งมีผลเป็นการผ่อนคลาຍภาระหน้าที่ของผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ จะให้ใช้บังคับนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาก็ได้²⁴

โดยสรุป การดำเนินการตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 มีหลักการและสาระสำคัญ ดังนี้การดำเนินงานเกี่ยวกับสินค้ามาตรฐาน ต้องดำเนินการในขั้นตอน ดังนี้ คือมีการกำหนดสินค้าให้เป็นสินค้ามาตรฐานสำหรับการส่งออกกำหนดมาตรฐานสินค้ากำหนดด้านศุลกากรที่ต้องแสดงใบรับรองมาตรฐานสินค้ากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้ากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้ามาตรฐานที่มีคุณภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนดกำหนดอัตราค่าบริการการตรวจสอบและออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า

(1) การส่งออกสินค้ามาตรฐาน

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้²⁵ ได้กำหนดให้การส่งออกสินค้ามาตรฐานต้องกระทำโดยผู้ที่ได้จดทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐานเสียก่อน ทั้งนี้ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติ²⁵ ซึ่งได้กำหนดว่า ผู้ใดทำการค้าโดยส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรทางด้านศุลกากรที่รัฐมนตรีกำหนดซึ่งสินค้ามาตรฐานใด ต้องจดทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐานนั้น ณ สำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขา ซึ่งเมื่อสำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขาได้รับคำขอจดทะเบียนและเห็นว่าคำขอนั้นถูกต้องก็ให้รับจดทะเบียนไว้และให้ออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน ให้เรียกโดยย่อว่า “ใบทะเบียน” และห้ามมิให้ผู้ซึ่งมิได้จดทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐานส่งหรือนำสินค้ามาตรฐานออกนอกราชอาณาจักรทางด้านศุลกากรที่รัฐมนตรีกำหนด และสินค้ามาตรฐานซึ่งผู้ทำการค้าขาออกประสงค์จะส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรทางด้านศุลกากรที่รัฐมนตรีกำหนด ผู้ส่งหรือนำออกจะต้องจัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและขอรับใบรับรองมาตรฐานสินค้าตามพระราชบัญญัติ²⁵ และผู้ส่งหรือนำออกต้องแสดงใบรับรองมาตรฐานสินค้านั้นต่อเจ้าพนักงานศุลกากร ทั้งนี้เว้นแต่เป็นการส่งหรือนำสินค้าออกนอกราชอาณาจักรตามมาตรา 16 วรรคสอง อันเป็นสินค้ามาตรฐานที่บุคคลส่งหรือนำออกโดยมิใช่เป็นการค้า หรือเพื่อใช้ในยานพาหนะที่บรรทุกออกไปเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อเป็นตัวอย่าง ทั้งนี้ต้องมีปริมาณไม่เกินกว่าที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ถ้ามีปริมาณเกินกว่าที่กำหนดต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมาย²⁵

²⁴พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503

²⁵พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503

นอกจากนี้ยังห้ามการปลอมปน โดยห้ามมิให้ผู้ใดเอาวัตถุอื่นเจือปนสินค้ามาตรฐานที่ทำหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายในทางการค้าออกจนเป็นผลให้มีคุณภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนดไว้และสินค้าใดที่ผ่านการตรวจสอบแล้วจะดำเนินการใดๆ ที่ทำให้สินค้ามาตรฐาน หรือมาตรฐานของสินค้านั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ท่างาย หรือเปลี่ยนแปลงสลากเครื่องหมายตรวจสอบมาตรฐานสินค้า หรือเครื่องหมายแสดงคุณภาพ ปริมาณ หรือน้ำหนัก ทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงตราประทับ หรือกระทำการใดๆ ให้ตัวอย่างที่ได้กักไว้เพื่อทำการตรวจสอบเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าสินค้ามาตรฐานที่ส่งออกมีมาตรฐานตามที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว หากผู้ค้ารายใดฝ่าฝืนอาจจะถูกสั่งพักการใช้ใบทะเบียนหรือถูกเพิกถอนการจดทะเบียนการเป็นผู้ค้าได้

(2) องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบ

เพื่อให้สินค้ามาตรฐานเพื่อการส่งออกมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติให้สินค้ามาตรฐานเพื่อการส่งออกต้องผ่านการตรวจสอบสินค้า ซึ่งรัฐมนตรีมีอำนาจที่จะมอบหมายให้นิติบุคคล ซึ่งเป็นส่วนราชการหรือองค์กรของรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่นประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าประเภทหรือชนิดใดตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ โดยประกาศใสรราชกิจจานุเบกษา หรือสำนักมาตรฐานสินค้าอนุญาตให้ผู้ใดประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าซึ่งตั้งเป็นนิติบุคคล ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด และห้ามผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าทำการค้าสินค้าประเภทหรือชนิดซึ่งตนได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจตรวจสอบ ไม่ว่าจะเป็นการค้าส่งออกหรือไม่ โดยผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าต้องจัดทำรายงานประจำเดือนเกี่ยวกับการตรวจสอบมาตรฐานสินค้ายื่นต่อสำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขาตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไปพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าต้องมีบัตรประจำตัวซึ่งสำนักงานมาตรฐานสินค้าเป็นผู้ออกตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำโดยมิชอบของผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ถ้าผู้ประกอบการธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าผู้ใดฝ่าฝืนกฎหมายในข้อใดๆ สำนักงานมาตรฐานสินค้ามีอำนาจพักใช้ใบอนุญาตของผู้นั้น มีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร หรือจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของผู้นั้นก็ได้หากปรากฏว่าผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวงออกตามความในมาตรา 21 วรรคสอง ให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเพิกถอนใบอนุญาตของผู้นั้นเสีย บุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าอาจจะเป็นบุคคลของผู้ขออนุญาตเป็นผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ซึ่งมีอำนาจดำเนินการ ดังนี้ ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เข้าไปในสถานที่

หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจการดำเนินงานของผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน ผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขามอบหมาย และในการนี้ให้มีอำนาจนำสินค้ามาตรฐานในปริมาณพอสมควร ไปเป็นตัวอย่างเพื่อทำการตรวจสอบ ปฏิบัติการอื่นๆ ตามที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขามอบหมาย²⁶

(3) การรับรองมาตรฐานสินค้า

มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดว่าการออกไปรับรองมาตรฐานสินค้าซึ่งต้องแสดง ณ ด่านศุลกากรตามพระราชบัญญัตินี้ จะกระทำได้แต่เฉพาะ (1) สำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขา หรือ (2) บุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นผู้ออกไปรับรองมาตรฐานสินค้าเฉพาะประเภทหรือชนิดของสินค้ามาตรฐานและเมื่อรัฐมนตรีเห็นว่า สินค้ามาตรฐานใดสมควรสมควรจะให้เฉพาะแต่สำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขาเท่านั้นเป็นผู้ทำการตรวจสอบมาตรฐานและออกไปรับรองมาตรฐาน ก็ให้กระทำได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ประกาศของรัฐมนตรีไม่กระทบกระทั่งการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าที่ได้กระทำเสร็จสิ้นแล้วก่อนวันประกาศ ให้บุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นผู้ออกไปรับรองมาตรฐานสินค้าจัดทำรายงานประจำเดือนเกี่ยวกับการออกไปรับรองมาตรฐานสินค้าตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดยื่นต่อสำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขา พร้อมด้วยสำเนาใบรับรองที่ได้ออกไปภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไปและในกรณีที่ไม่มีการออกไปรับรองมาตรฐานสินค้าในเดือนใด ก็ให้ผู้ออกไปรับรองมาตรฐานสินค้านำรายงานต่อสำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขาตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดแสดงว่ามีได้มีการออกไปรับรองมาตรฐานสินค้าในเดือนนั้นภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไปเช่นกัน²⁷

(4) กำหนดด่านศุลกากรที่ผู้ส่งหรือนำสินค้ามาตรฐานออกนอกราชอาณาจักรต้องแสดงใบรับรองมาตรฐานสินค้าพระราชบัญญัติฉบับนี้มาตรา 4 บัญญัติให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้ามีอำนาจตาม (4) กำหนดด่านศุลกากรที่ผู้ส่งหรือนำสินค้ามาตรฐานออกนอกราชอาณาจักรต้องแสดงใบรับรองมาตรฐานสินค้าสำหรับสินค้ามาตรฐานแต่ละประเภทหรือชนิด

²⁶พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503

²⁷ลาวัณย์ถนัดศิลป์กุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับ AEC, กรกฎาคม 2560

2) หน่วยงานองค์กรที่กำกับดูแล บังคับใช้กฎหมาย (Institution)

เพื่อให้กฎหมายฉบับนี้ได้รับการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรา 5 ใต้บัญญัติให้ให้จัดตั้งสำนักงานมาตรฐานสินค้าขึ้นในกรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์ให้รัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งสำนักงานสาขาในท้องที่ซึ่งรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ในท้องที่นั้นและขึ้นตรงต่อสำนักงานมาตรฐานสินค้า การจัดตั้งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าและสำนักงานสาขาแต่ละแห่ง มีหัวหน้ารับผิดชอบในกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขา ส่วนการแต่งตั้งหัวหน้าสำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือหัวหน้าสำนักงานสาขาให้เป็นอำนาจหน้าที่ของอธิบดี²⁸

ทั้งนี้ มาตรา 6 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า และออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียม ไม่เกินอัตราที่ขยพระราชบัญญัตินี้ กำหนดกิจการอื่นและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้การจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าบัญญัติในมาตรา 7 ว่าให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการมาตรฐานสินค้า” ประกอบด้วยปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธาน อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ อธิบดีกรมพาณิชย์สัมพันธ์ ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมศุลกากร ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และกรรมการอื่นไม่เกินหกคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งและให้หัวหน้าสำนักงานมาตรฐานสินค้าเป็นกรรมการและเลขานุการ²⁹

กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้สำหรับการพ้นจากตำแหน่ง มาตรา 8 บัญญัติว่านอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 7 วรคสอง กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ (1) ตาย (2) ลาออก (3) เป็นบุคคลล้มละลาย (4) เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ (5) ได้รับความเสียหายโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาทเมื่อกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนโดยกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งตามความในวรรคก่อน อยู่ในตำแหน่งตามวาระของกรรมการที่ตนแทน และมาตรา 9 กำหนดว่าการประชุมของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าจะต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่ง

²⁸พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าฯออก พ.ศ. 2503

²⁹พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าฯออก พ.ศ. 2503

จำนวนของกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด และมาตรา 10 ให้คณะกรรมการมาตรฐานสินค้ามีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อทำกิจการหรือพิจารณาเรื่องต่างๆ อันอยู่ในขอบเขตแห่งหน้าที่ของคณะกรรมการ ได้การประชุมคณะอนุกรรมการ ให้นำมาตรา 9 มาใช้บังคับโดยอนุโลมทั้งนี้ คณะกรรมการมาตรฐานสินค้ามีหน้าที่ตามมาตรา 11 ดังนี้พิจารณาข้อเสนอของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วทำความเห็นเสนอรัฐมนตรีให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา 43 และในการนี้ให้มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลใดๆ มาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ส่งตัวอย่างสินค้าหรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวกับการพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็นปฏิบัติการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย³⁰

สรุปได้ว่าหน่วยงานองค์กรที่กำกับดูแลเพื่อให้กฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับ ประกอบไปด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยคำแนะนำของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้ามีอำนาจในการกำหนดหรือยกเลิกสินค้าให้เป็นสินค้ามาตรฐาน กำหนด แก้ไข ยกเลิกมาตรฐานสินค้า กำหนดเครื่องหมายและหลักเกณฑ์ในการแสดงเครื่องหมาย กำหนดด่านศุลกากรที่ต้องแสดงใบรับรองมาตรฐานสินค้าสำหรับสินค้ามาตรฐานเพื่อการส่งออก กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าสำหรับสินค้ามาตรฐานแต่ละประเภทหรือชนิด กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้ามาตรฐานที่มีคุณภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนด และกำหนดอัตราค่าบริการการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า และการออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า มีการจัดตั้งสำนักมาตรฐานสินค้า สำนักงานสาขาในท้องที่ โดยมีหัวหน้าสำนักงานดังกล่าวและมีพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า โดยการแต่งตั้งของรัฐมนตรี นอกจากนี้ก็มีการแต่งตั้งคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าทำหน้าที่พิจารณาข้อเสนอของพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วทำความเห็นเสนอรัฐมนตรี ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีเรื่องเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า วินิจฉัยอุทธรณ์ และปฏิบัติการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย³¹

³⁰พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าฯ ออก พ.ศ. 2503

³¹ลาวินธ์ถนัดศิลป์กุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต

3) กลไกในการบังคับใช้กฎหมาย (Mechanism)

สำหรับกลไกในการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ กฎหมายกำหนดให้สามารถมีผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าซึ่งถือว่าเป็นการใช้ผู้ประกอบการภายนอก (Outsource) โดยจะต้องได้รับอนุญาตจากสำนักมาตรฐานสินค้า ทั้งนี้บัญญัติไว้ในมาตรา 20 ภายใต้บังคับมาตรา 23 ว่าห้ามมิให้ผู้ใดผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เว้นแต่จะเป็นผู้ได้รับอนุญาตจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าตามพระราชบัญญัตินี้และมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะขอรับอนุญาตเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้ามาตรา 21 ว่าผู้ขอรับอนุญาตเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าต้องเป็นนิติบุคคลสำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอรับอนุญาตเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและคุณสมบัติของผู้ขอรับอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขในกฎกระทรวงให้ผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่การควบคุมมาตรฐานสินค้าด้วยก็ได้ นอกจากนี้ยังมีพนักงานตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้

นอกจากกลไกในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าแล้วยังมีกลไกการออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าสำหรับสินค้ามาตรฐานเพื่อการส่งออกซึ่งใบรับรองดังกล่าวจะออกให้ได้ แต่โดยสำนักมาตรฐานสินค้าและบุคคลที่รัฐมนตรีกำหนดเท่านั้นตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ มาตรฐานสินค้าที่กำหนดโดยรัฐมนตรี โดยราชกิจจานุเบกษา กฎกระทรวง ประกาศ ตามประเภท ชนิดและมาตรฐานเป็นคราวๆ ไป

4) การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย (Implementation)

เพื่อให้กฎหมายได้รับการปฏิบัติตามมาตรา 16 บัญญัติว่าห้ามมิให้ผู้ซึ่งมิได้จดทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าส่งออกซึ่งสินค้าตามมาตรฐานส่งหรือนำสินค้ามาตรฐานออกนอกราชอาณาจักรทางด่านศุลกาการที่รัฐมนตรีกำหนด แต่มีข้อยกเว้นว่าบทบัญญัติข้างต้นมิให้ใช้บังคับแก่สินค้ามาตรฐานที่บุคคลส่งหรือนำออกโดยมิใช่เป็นทางการค้าหรือเพื่อใช้ในยานพาหนะที่บรรทุกออกไปเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อเป็นตัวอย่าง ทั้งนี้ต้องมีปริมาณไม่เกินกว่าที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ถ้ามีปริมาณเกินกว่าที่กำหนดต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมาย และกำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติในมาตรา 17 ว่าสินค้ามาตรฐานซึ่งผู้ทำการค้าส่งออกประสงค์จะส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรทางด่านศุลกาการที่รัฐมนตรีกำหนด การส่งหรือนำออกจะต้องจัด

ให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและขอรับใบรับรองมาตรฐานสินค้าจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขาหรือผู้ที่รัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นผู้ออกไปรับรองมาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้และผู้ส่งหรือนำออกต้องแสดงใบรับรองมาตรฐานสินค้านั้นต่อเจ้าพนักงานศุลกากร ทั้งนี้เว้นแต่เป็นการส่งหรือนำสินค้ามาตรฐานออกนอกราชอาณาจักรตามมาตรา 16 วรรคสองที่ได้รับการยกเว้นข้างต้น ทั้งนี้การจัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด³²

อย่างไรก็ตามมาตรา 17 ทวิบัญญัติว่า ในกรณีที่รัฐมนตรีกำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้ามาตรฐานและประกาศนั้นยังไม่มีผลใช้บังคับ ผู้ใดประสงค์จะส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรทางด่านศุลกากรตามที่รัฐมนตรีกำหนดและจะประสงค์ขอรับใบรับรองมาตรฐานสินค้าสำหรับสินค้านั้นให้ผู้นั้นขอจดทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าขาออกและจัดให้มีการตรวจสอบสินค้ามาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ สำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขาได้ออกใบทะเบียนและใบรับรองมาตรฐานสินค้าแล้วให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ทำการค้าขาออกและสินค้าที่ส่งออกนั้นเป็นสินค้ามาตรฐานได้และมีข้อห้ามในมาตรา 17 ตรีว่าห้ามมิให้ผู้ใดเอาวัตถุอื่นเจอปนสินค้ามาตรฐานที่ทำหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายในทางการค้าขาออกจนเป็นผลให้มีคุณภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนดไว้หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายในทางการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐานที่รู้หรือควารู้ว่ามีคุณภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนดไว้และมีการลุ่ม่อ่วยในกรณีที่ผู้ครอบครองสินค้ามาตรฐานรู้ภายหลังว่าสินค้ามาตรฐานที่ครอบครองนั้นไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนด ยังมีให้ถือว่าผู้นั้นครอบครองสินค้ามาตรฐานโดยรู้หรือควารู้ว่าเป็นสินค้ามาตรฐานที่มีคุณภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนด เว้นแต่ผู้ครอบครองจะไม่แก้ไขปรับปรุงคุณภาพของสินค้านั้นให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนดหรือทำให้สิ้นสภาพหรือทำอย่างหนึ่งอย่างใดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด³³

กฎหมายบัญญัติในมาตรา 18 ว่าสินค้ามาตรฐานที่ได้มีการชักตัวอย่าง เพื่อทำการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า หรือได้รับการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า หรือได้มีการออกไปรับรองมาตรฐานสินค้าแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เว้นแต่ในกรณีที่เป็นการกระทำอันเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มี

³²ลาวินธ์ณ์นคศิลป์กุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับ AEC, กรกฎาคม 2560

³³พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503

หน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานสินค้ากระทำกรใดๆ ทำให้สินค้ามาตรฐาน หรือมาตรฐานของสินค้านั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงสลาก เครื่องหมายตรวจสอบมาตรฐานสินค้า หรือเครื่องหมายแสดงคุณภาพ ปริมาณ หรือน้ำหนักทำลายหรือเปลี่ยนแปลงตราประทับกระทำกรใดๆ ให้ตัวอย่างที่ได้ชักไว้เพื่อทำการตรวจสอบ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ผู้ทำการค้าขายออกซึ่งสินค้ามาตรฐานผู้ใดกระทำกรหรืองดเว้นกระทำกรใดอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง หรือประกาศซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ให้สำนักงานมาตรฐานสินค้า มีอำนาจสั่งพักใช้ใบทะเบียนของผู้นั้น มีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร หรือจะตั้งเพิกถอนการจดทะเบียนของผู้นั้นเสียก็ได้ตามมาตรา 19 และในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ทำการค้าขายออกซึ่งสินค้ามาตรฐานขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดคนกฎกระทรวงออกตามมาตรา 12 วรรคสองให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสำนักงานสาขาเพิกถอนการจดทะเบียนของผู้นั้นเสียผู้ถูกสั่งพักใช้ใบทะเบียนหรือเพิกถอนการจดทะเบียนตามมาตรานี้ มีสิทธิอุทธรณ์โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อรัฐมนตรีภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่งพักใช้ใบทะเบียนหรือเพิกถอนการจดทะเบียนนั้น คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุดในกรณีที่ผู้ถูกสั่งพักใช้ใบทะเบียน หรือเพิกถอนการจดทะเบียนหลีกเลี่ยงหรือไม่ยอมรับคำสั่งนั้น ให้ปิดคำสั่งไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ทำการที่ระบุไว้ในใบทะเบียนของผู้นั้น และให้ถือว่าผู้นั้นได้รับทราบคำสั่งตั้งแต่วันปิดคำสั่งเป็นต้นไป³⁴

5) การบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษ (Enforcement)

เพื่อให้กฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับอย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายได้กำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนในกรณีต่างๆ ดังนี้ มาตรา 46 ซึ่งกำหนดว่าผู้ใดเรียกเก็บค่าบริการการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าหรือการออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า เกินกว่าอัตราที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา 4 (7) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือสองเท่าของจำนวนเงินที่เรียกเก็บเกินแล้วแต่อย่างไรจะมากกว่า หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่งไม่กระทบกระทั่งบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และมาตรา 47 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 12 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท ส่วนมาตรา 48 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 14 วรรคสองหรือวรรคสาม มาตรา 15 มาตรา 25 วรรคสองหรือวรรคสาม มาตรา 26 มาตรา 33 วรรคสอง หรือมาตรา 34 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาทมาตรา 49 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับมาตรา 50 ผู้ทำการค้าขายออกซึ่งสินค้ามาตรฐานส่งหรือนำสินค้ามาตรฐานออกนอกราชอาณาจักรทางด่านศุลกากรที่รัฐมนตรีกำหนดโดย

³⁴พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขายออก พ.ศ. 2503

ไม่มีใบรับรองมาตรฐานสินค้านั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับมาตรา 51 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 17 ตริ หรือมาตรา 18 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสองแสนบาทบรรดาเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือสินค้าที่ยึดได้จากการกระทำความผิดตามมาตรา 17 ตริ ให้ริบเสียทั้งสิ้น ส่วนบรรดาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือสินค้าที่ยึดได้จากการกระทำความผิดตามมาตรา 18 จะริบหรือไม่ก็ได้มาตรา 52 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 มาตรา 24 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 32 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทมาตรา 53 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 27 มาตรา 38 วรรคสอง หรือมาตรา 41 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาทมาตรา 54 ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวก ไม่ช่วยเหลือ หรือไม่ให้คำชี้แจงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานตรวจสอบมาตรฐานสินค้าตามที่ขอร้อง อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 37 หรือมาตรา 45 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาทมาตรา 55 กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาวินิจฉัยข้อโต้แย้งหรือปัญหาข้อพิพาทตามมาตรา 43 ผู้ใดเปิดเผยข้อความหรือข้อเท็จจริงใดๆ ที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ในประการที่อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามหน้าที่ราชการหรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับมาตรา 56 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้สั่งตามมาตรา 11 (3) หรือมาตรา 44 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับมาตรา 57 ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า หรือออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าผู้ใดจงใจกระทำการใดๆ ให้การตรวจสอบมาตรฐานสินค้าหรือการออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าผิดไปจากความเป็นจริง หรือแก่งหน่วงเหนี่ยวให้การตรวจสอบมาตรฐานสินค้าหรือการออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าเกิดความล่าช้าหรือเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับมาตรา 58 ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าหรือออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า ตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้ละเลยการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า หรือเพื่อให้การตรวจสอบมาตรฐานสินค้าหรือการออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าผิดไปจากความเป็นจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับมาตรา 59 ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า หรือออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยมิชอบ เพื่อละเลยการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า หรือเพื่อให้การตรวจสอบมาตรฐานสินค้า หรือออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าผิดไปจากความเป็นจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคก่อน ไม่กระทบกระทั่งบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ³⁵

นอกจากนี้บัญญัติในมาตรา 60 ยังกำหนดไว้ในกรณีความผิดตามมาตรา 17 ตี หรือมาตรา 18 ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนแก่ผู้นำจับ ร้อยละห้าสิบจากจำนวนเงินสุทธิค่าขายของกลางที่ศาลสั่งริบ แต่ในกรณีที่มีได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ ให้หักจ่ายร้อยละห้าสิบจากเงินค่าปรับในกรณีที่ยึดของกลางที่ต้องสงสัยในการกระทำความผิดได้โดยไม่ปรากฏตัวเจ้าของ ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ประกาศหาตัวเจ้าของมีกำหนดสามสิบวันหากไม่มีเจ้าของมาแสดงตัวภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ของกลางนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้อธิบดีสั่งจำหน่ายของกลางนั้นแล้วหักค่าขาย จ่ายเป็นเงินสินบนตามวรรคหนึ่งการจ่ายเงินสินบนตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้นำจับมีหลายคน ให้จ่ายเงินสินบนแก่บุคคลเหล่านั้นคนละเท่าๆ กัน

2.1.3 สรุปสาระสำคัญของกฎหมายมาตรฐานสินค้าภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพาณิชย์ กฎหมายมาตรฐานสินค้าภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพาณิชย์มีกฎหมายแม่บทหลักอยู่สองฉบับ คือ

1) พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522

2) พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503

พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 นั้นแม้จะไม่ได้มีวัตถุประสงค์โดยตรงในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเพื่อการส่งออก แต่ภายใต้มาตรา 5 ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มีอำนาจกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าได้ในลักษณะต่างๆ เช่น กำหนดประเภท ชนิด คุณภาพ มาตรฐาน จำนวน ปริมาตร ขนาด น้ำหนัก ราคา ชื่อที่ใช้ในทางการค้า ตรา เครื่องหมายการค้า ถิ่นกำเนิดสำหรับสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้า ตลอดจนกำหนดประเทศที่ส่งไป หรือประเทศที่ส่งมาซึ่งสินค้านี้ดังกล่าว กำหนดให้สินค้าใดที่ส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่ต้องมีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า หนังสือรับรองคุณภาพสินค้า หรือหนังสือรับรองอื่นใดตามความตกลงหรือประเพณีทางการค้าระหว่างประเทศ

ส่วนพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 นั้นมีวัตถุประสงค์โดยตรงในการกำหนดสินค้ามาตรฐานเพื่อการส่งออกและกำหนดมาตรฐานของสินค้า กำหนดการจด

³⁵ลาวัดณ์ด้นคิลปกุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับ AEC, กรกฎาคม 2560

ทะเบียนผู้ค้าขาออก กำหนดหน่วยงานตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า พนักงานตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจมาตรฐานสินค้า กำหนดเกี่ยวกับการออกไปรับรองมาตรฐานสินค้า เครื่องหมาย ตราประทับเกี่ยวกับสินค้าที่ผ่านการตรวจ กำหนดท่าศุลกากรที่ต้องสำแดงใบรับรองมาตรฐานสินค้า และกำหนดโทษ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถบังคับการตามกฎหมายฉบับนี้ รัฐมนตรีมีอำนาจในการออกกฎกระทรวง ประกาศ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการบังคับใช้กฎหมายและการกำหนดมาตรฐานสินค้าว่าเป็นอย่างไร กำหนดสินค้ามาตรฐานเพื่อการส่งออกว่าควรเป็นสินค้าใด ปัจจุบันสินค้าที่ได้รับการกำหนดเป็นสินค้ามาตรฐานการส่งออกมี 12 ชนิด ได้แก่ ปอพอก ข้าวโพด เมล็ดละหุ่ง ปุยนุ่น ไม้สักแปรรูป ข้าวฟ่าง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ถั่วเขียว ปลาป่น ถั่วเขียวผิวดำ แป้งมันสำปะหลัง ข้าวหอมมะลิไทย³⁶

การส่งออกสินค้าในกลุ่มนี้ผู้ส่งออกจะต้องจดทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐานและต้องได้รับใบรับรองมาตรฐานสินค้าจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าหรือสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยเพื่อนำไปแสดงต่อกรมศุลกากร จึงจะได้รับการตรวจปล่อยสินค้าออกไปได้อย่างไรก็ตามกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ไม่ได้มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเพื่อเป็นเครื่องมือในการกีดกันการนำเข้าตามวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเปิดเสรีซึ่งรัฐจำเป็นจะต้องปฏิบัติตามพันธกิจในการลดและกำจัดอุปสรรคของการเปิดการค้าเสรี ดังนั้น กฎหมายทั้งสองฉบับจึงไม่เพียงพอในการเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลสินค้าที่นำเข้ามาหรือส่งออกป็นอกราชอาณาจักร อีกทั้งกฎหมายทั้งสองฉบับสามารถที่จะผนวกรวมเป็นกฎหมายฉบับเดียวกันได้และสมควรปรับปรุงพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับให้มีประสิทธิภาพความคล่องตัวในการบังคับใช้และต้องสามารถใช้ร่วมกับกฎหมายมาตรฐานสินค้าฉบับอื่นๆ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอื่นตามประเภทของสินค้าได้ด้วย

2.2 กฎหมายมาตรฐานสินค้าภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรม

กฎหมายมาตรฐานสินค้าภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมจะประกอบไปด้วยกฎหมายหลายฉบับทั้งในรูปของพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และประกาศ ซึ่งกฎหมายหลักๆ ที่มีใช้บังคับอยู่มีดังต่อไปนี้พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 และที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติ

³⁶ ราชบัณฑิตยสถานและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับ AEC, กรกฎาคม 2560

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2531 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2548 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 กฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515) กฎกระทรวงฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2516) กฎกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2531) กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและใบแทนใบอนุญาตเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2548 กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการขออนุญาตการตรวจสอบและการออกใบอนุญาตแสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานและการนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2549 กฎกระทรวง กำหนดลักษณะของเครื่องหมายมาตรฐานสำหรับแสดงกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2549 กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการแสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2550 กฎกระทรวง กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2551 ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2552) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง อัตราค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2552) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง อัตราค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 5033 (พ.ศ. 2561) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง แก้ไขมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขงล้อแบบสุบลมสำหรับรถยนต์และส่วนพ่วง (แก้ไขครั้งที่ 1) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 5034 (พ.ศ. 2561) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง ยางล้อแบบสุบลมสำหรับรถยนต์เชิงพาณิชย์และส่วนพ่วง (แก้ไขครั้งที่ 1) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 5035 (พ.ศ. 2561) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง แก้ไขมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ขงล้อแบบสุบลมสำหรับรถจักรยานยนต์และ โมเปด (แก้ไขครั้งที่ 1) ประกาศสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (พ.ศ. 2559) เรื่อง กำหนดแบบคำขอรับใบอนุญาตและแบบใบอนุญาต การแสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน และการนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง อัตราค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบการทำผลิตภัณฑ์

อุตสาหกรรม (2 มิถุนายน 2559) ประกาศสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เรื่อง แนวทางการแสดงหมายเลขมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (พ.ศ. 2562)³⁷

อย่างไรก็ดี กฎหมายหลักที่กำกับดูแลมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คือ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 โดยมีกฎหมายบังคับการฉบับต่างๆ ในการกำหนดมาตรฐานของสินค้า วิธีการ การขออนุญาต การตรวจสอบ การออกใบรับรองมาตรฐาน การกำหนดค่าธรรมเนียม การกำหนดลักษณะและเครื่องหมายและวิธีการเกี่ยวกับการแสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์ในหัวข้อต่อไปจะเป็นการศึกษากฎหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยละเอียด ดังต่อไปนี้

2.2.1 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

การศึกษาพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 นั้นจะศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้ตามลำดับ

1) สารัตถะของกฎหมาย (Substances of Law)

มาตรา 4 ให้จัดตั้งสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขึ้นในกระทรวงอุตสาหกรรม และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ตรวจสอบการใช้เครื่องหมายมาตรฐานตามมาตรา 16 การขออนุญาตทำและนำเข้าซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรา 20 มาตรา 20 ทวิ มาตรา 21 และมาตรา 21 ทวิ ตรวจสอบและควบคุมการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานรวมทั้งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้ทำตามมาตรา 20 ทวิ หรือที่ได้รับใบรับแจ้งตามมาตรา 20 ทริ ทำความตกลงกับหน่วยงานของต่างประเทศเกี่ยวกับการให้การรับรองการตรวจสอบหรือรับรองผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรา 20 จัตวาตรวจสอบและควบคุมการนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ขออนุญาตนำเข้าเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรตามที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานรวมทั้งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 21 ทวิ หรือที่ได้รับใบรับแจ้งตามมาตรา 21 ทริควบคุมการใช้เครื่องหมายมาตรฐานปฏิบัติการอื่นๆตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ภายใต้มาตรา 4 ดังกล่าวพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติมาตราต่างๆ เกี่ยวกับวิธีการกำหนดแก้ไข ยกเลิกมาตรฐานสินค้า การกำหนดมาตรฐานสินค้าเพื่อการส่งออกตามมาตรฐานระหว่างประเทศ การนำเข้าสินค้าที่มีมาตรฐานกำหนดไว้ดังบทบัญญัติต่อไปนี้³⁸

³⁷พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 และกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

(1) การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าอุตสาหกรรม

มาตรา 15 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม รัฐมนตรีอาจประกาศกำหนดแก้ไขและยกเลิกมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใดๆ โดยอาจกำหนดให้ใช้หรืออ้างอิงมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความจำเป็น อาจกำหนดให้ใช้หรืออ้างอิงมาตรฐานดังกล่าวที่เป็นเอกสารภาษาต่างประเทศ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการได้ โดยประกาศดังกล่าวนี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา³⁸

(2) การดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศ ซึ่งมาตรา 20 ทวิ กำหนดว่า ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่แตกต่างไปจากมาตรฐานที่กำหนด เพื่อใช้ในราชอาณาจักรเป็นครั้งคราว เลขานุการจะอนุญาตเป็นการเฉพาะคราวให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 20 ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศก็ได้มาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด⁴⁰

(3) การกำกับดูแลสินค้านำเข้ามาตรา 21 กำหนดว่าภายใต้บังคับมาตรา 25 ผู้ใดนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักร ต้องแสดงหลักฐานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและได้รับใบอนุญาตจากเลขานุการก่อนรับมอบไปจากเจ้าพนักงานศุลกากรในกรณีเป็นการนำเข้ามาโดยมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรแต่ได้นำเข้ามาเกินจำนวนที่สำนักงานกำหนดต้องแจ้งต่อสำนักงานก่อนรับมอบไปจากเจ้าพนักงานศุลกากรและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดการขออนุญาตตรวจสอบและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงกฎกระทรวงตามวรรคสามจะกำหนดให้การตรวจสอบในแต่ละผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เป็นเรื่องรายละเอียดทางด้านเทคนิคให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขานุการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการก็ได้ และมาตรา 21 ทวิ เมื่อมีความจำเป็นต้อง

³⁸ ราชบัณฑิตยสถานและคณะ กรรมการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับ AEC, กรกฎาคม 2560

³⁹ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

⁴⁰ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

นำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่แตกต่างไปจากมาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ในราชอาณาจักรเป็นครั้งคราว เลขสิทธิการจะอนุญาตเป็นการเฉพาะคราวให้ผู้นำเข้าเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศก็ได้มาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศตามวรรคหนึ่ง จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และการนำผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมดังกล่าวเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการกำหนด⁴¹

2) หน่วยงานองค์กรที่กำกับดูแล บังคับใช้กฎหมาย (Institution)

หน่วยงาน องค์กรที่กำกับดูแล บังคับใช้กฎหมายของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม คือ สำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมซึ่งจัดตั้งขึ้นตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติ ฉบับนี้ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ นอกจากนั้นก็ให้มีคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ ได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 7 อีกทั้งรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการให้ส่วนราชการ องค์กรของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงาน อื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อเสนอคณะกรรมการว่า เป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่⁴²

(1) บทบาทและหน้าที่ของสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม⁴³

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือที่รู้จักกันในชื่อของ “สมอ.” เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มติคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ นโยบายและแผนแม่บทของกระทรวงอุตสาหกรรม โดย สมอ. ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานให้ ตรงความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและสอดคล้องกับแนวทางหรือมาตรฐานสากล นอกจากนี้

⁴¹พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

⁴²พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

⁴³ลาวัณย์ถนัดศิลป์กุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ บังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้ โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อ รองรับ AEC, กรกฎาคม 2560

สมอ. ยังทำหน้าที่ในการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบและรับรองด้านการมาตรฐานให้ได้รับการยอมรับ รวมไปถึงการส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐานของประเทศ ทั้งนี้ มาตรฐานที่กำหนดโดยสมอ. สามารถแบ่งได้ออกเป็นสองประเภท คือ

มาตรฐานระดับประเทศ โดยมีการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ประเภทบังคับและไม่บังคับตามความต้องการและการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม การค้าและเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมของไทยให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก ตัวอย่างเช่น สมอ. ได้ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมของไทยในการดำเนินโครงการฉลากเขียวเพื่อให้การรับรองผลิตภัณฑ์ที่ช่วยลดมลภาวะจากสิ่งแวดล้อมและผลักดันให้ผู้ผลิตใช้เทคโนโลยีหรือวิธีการผลิตที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย เป็นต้น

มาตรฐานระดับสากล สมอ. ได้เป็นตัวแทนระดับประเทศในการร่วมกำหนดมาตรฐานกับองค์กรสากลที่สำคัญ คือ องค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standard :ISO) คณะกรรมาธิการระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานสาขาอิเล็กทรอนิกส์ (International Electrotechnical Commission :IEC) นอกจากนี้ สมอ. ยังได้ร่วมดำเนินการกับ International Personal Certification Association หรือ IPC ซึ่งรับรองหน่วยงานที่ให้การฝึกอบรมและขึ้นทะเบียนบุคลากรด้านตรวจประเมินรวมทั้งร่วมดำเนินการรับรองห้องปฏิบัติการทดสอบกับ International Laboratory Accreditation Conference หรือ ILAC รวมถึงกิจกรรมงานด้านการมาตรฐานและการรับรองในระดับภูมิภาคกับ ASEAN Consultative Committee for Standards and Quality หรือ ACCSQ และ Asia Pacific Economic Cooperation : Standards and conformance Sub-Committee (APEC/CTI/SCSC) รวมไปถึงเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่ม Pacific Area Standards Congress หรือ PASC อีกด้วย⁴⁴

(2) กิจกรรมด้านการมาตรฐานของ สมอ.⁴⁵

(1) การกำหนดมาตรฐาน(1.1) มาตรฐานระดับประเทศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ประเภทบังคับและไม่บังคับตามความต้องการ และการขยายตัวของอุตสาหกรรม การค้า และเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล เพื่อคุ้มครอง

⁴⁴ลาวินัยรัตน์ศิลปกุลและคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับAEC, กรกฎาคม 2560

⁴⁵วิสัยทัศน์และบทบาทหน้าที่ของ สมอ. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) (https://www.tisi.go.th/website/about/about_vision)

ผู้บริหาร ศึกษาลิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมไทยแข่งขันได้ในตลาดโลก (1.2) ร่วมกำหนดมาตรฐานกับองค์กรสากลที่สำคัญคือ องค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for standardization : ISO) คณะกรรมาธิการระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานสาขาอิเล็กทรอนิกส์ (International Electrotechnical Commission : IEC)

(2) การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์

(2.1) การรับรองตามมาตรฐานของประเทศ สมอ. ให้การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ โดยการอนุญาตให้แสดงเครื่องหมายมาตรฐาน จำนวน 2 แบบ คือ



ภาพที่ 2.1 การรับรองตามมาตรฐานของประเทศ สมอ.

(2.2) การรับจดทะเบียนผลิตภัณฑ์สมอ. ให้การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ยังมิได้กำหนดมาตรฐาน โดยการจดทะเบียนผลิตภัณฑ์ ตามมติคณะรัฐมนตรี

(2.3) การเป็นหน่วยตรวจให้กับสถาบันมาตรฐานต่างประเทศ สมอ.ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยตรวจของสถาบันมาตรฐานต่างประเทศ เพื่อรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานของประเทศญี่ปุ่น (JIS MARKS) ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา และประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ นอกจากนี้ยังตรวจติดตามผลให้กับประเทศสาธารณรัฐอาฟริกาใต้ (SABS) ด้วย

(2.4) การรับรองฉลากเขียว (Green Label) สมอ. ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยดำเนินโครงการฉลากเขียวเพื่อให้การรับรอง โดยให้ใช้ฉลากเขียวสำหรับผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อช่วยลดมลภาวะจากสิ่งแวดล้อม และเพื่อผลักดันให้ผู้ผลิตใช้เทคโนโลยี หรือวิธีการผลิตที่ให้ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย



ภาพที่ 2.2 การรับรองฉลากเขียว (Green Label) สมอ.

(3) การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นการให้การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ผลิตในชุมชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง หรือชุมชนในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการคัดเลือกจากจังหวัด และ/หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ประกาศกำหนดไว้ และจะแสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนกับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง



ภาพที่ 2.3 การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

(4) การรับรองระบบงาน

การรับรองระบบงาน คือ การยอมรับอย่างเป็นทางการว่าหน่วยรับรอง(Certification Body) มีความสามารถในการดำเนินการให้การรับรองกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เช่น การรับรองระบบงานของหน่วยรับรองระบบคุณภาพ (ISO 9001) การรับรองระบบงานของหน่วยรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) การรับรองระบบงานของห้องปฏิบัติการ (ISO/IEC 17025) การรับรองระบบงานของหน่วยตรวจ (ISO/IEC 17020) การรับรองระบบงานของหน่วยจดทะเบียนบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรและองค์ประกอบมาตรฐาน สำหรับหน่วยรับรองมาตรฐานหน่วยรับรอง (Certifying Body) คือบุคคลที่สามที่ให้บริการการตรวจประเมินและรับรองหรือจดทะเบียนการเป็นไปตามเกณฑ์กำหนดของกิจกรรมต่างๆ เช่น หน่วยรับรองระบบ

คุณภาพ หน่วยรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม หน่วยตรวจ ห้องปฏิบัติการ หน่วยจดทะเบียน บุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรและองค์กรฝึกอบรมด้านการมาตรฐาน

ความสำคัญของการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง ระบบงานจะเป็นการ พิสูจน์ให้ลูกค้าของผู้ประกอบการเห็นว่าหน่วยงานของผู้ประกอบการ ได้จัดองค์กร ขั้นตอนการ ดำเนินงานและมีบุคลากรเป็นไปตามเกณฑ์สากลและผ่านการตรวจประเมินโดยผู้ตรวจประเมินอิสระ ที่มีความสามารถทางวิชาการได้รับการฝึกอบรมและมีประสบการณ์มาแล้ว ผู้ประกอบการได้รับการ รับรองจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติเป็นวิธีทางที่ง่ายที่สุดในการให้ความมั่นใจแก่ ประชาชนที่ใช้สินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบการ เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในวงการค้าว่า ผู้ประกอบการ ได้รับการรับรองจากหน่วยรับรองระบบงานแล้วจะมีขีดความสามารถในการผลิต สินค้าหรือบริการได้ตรงความต้องการที่ตกลงกันไว้อย่างมีระบบภายในขอบข่ายที่ระบุในใบรับรอง ประโยชน์ของการรับรองระบบงาน ได้แก่ เกิดประโยชน์ต่อการเจรจากับประเทศคู่ค้าในการยอมรับ ร่วมในผลการตรวจสอบและการรับรอง เพิ่มขีดความสามารถทางการค้าของประเทศและเกิด ความโปร่งใสทางการค้า เกิดเอกภาพของระบบการรับรองหน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมด้านการ มาตรฐานในประเทศ และเป็นหลักในการส่งเสริมสนับสนุนงานบริหาร การจัดการด้านอื่นๆ ซึ่งจะเกิดขึ้นในระบบการมาตรฐานต่อไป

สิทธิประโยชน์จากการรับรองระบบงานของประเทศไทยจากหน่วยรับรอง ที่คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน (NAC) ให้การรับรองระบบงานกรณีได้รับการ รับรองตามมาตรฐาน มอก. 9001 หรือ ISO9001 ได้แก่ (1) การได้รับการประชาสัมพันธ์ในสื่อของ ทางราชการ หรือ Website ของสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ที่ www.tisi.go.th คู่มือ ผู้ซื้อ (2) ได้รับสิทธิพิเศษในการขายผลิตภัณฑ์หรือบริการให้แก่หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุกรณีได้รับการรับรองตามมาตรฐาน มอก. 14001 หรือ ISO 14001 ได้แก่ (1) ได้รับการประชาสัมพันธ์ในสื่อของทางราชการ หรือ Website ของสำนัก มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ที่ www.tisi.go.th (2) ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมรายปี จากกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นระยะเวลา 5 ปี⁴⁶

สำหรับการจดทะเบียนบุคลากร ผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรและองค์กรฝึกอบรม ด้านการมาตรฐานเป็นการให้การจดทะเบียนบุคลากร ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินการจดทะเบียน หลักสูตรฝึกอบรมและองค์กรฝึกอบรมด้านการมาตรฐานในกลุ่มสาขาต่างๆ ได้แก่ ระบบการ

⁴⁶วิสัยทัศน์และบทบาทหน้าที่ของ สมอ. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) (https://www.tisi.go.th/website/about/about_vision)

บริหารงานคุณภาพ ระบบการจัดการสิ่งแวดลอม ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุมในการผลิตอาหาร ระบบห้องปฏิบัติการทดสอบและห้องปฏิบัติการสอบเทียบระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยระบบการรับรองผลิตภัณฑ์และระบบอื่นๆ ตามมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานอื่นๆ ที่สากลยอมรับ นอกจากนี้ สมอ. เป็นแกนกลางในการปฏิบัติตามพันธกรณีตามมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Agreement on Technical Barriers to Trade : TBT) ยกเว้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรและอาหาร

(5) งานด้านการมาตรฐานระหว่างประเทศและภูมิภาค สมอ. ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization : ISO) และคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานสาขาอิเล็กทรอนิกส์ (International Electrotechnical Commission : IEC) นอกจากนี้ยังได้ร่วมดำเนินงานกับ International Personal Certification Association IPC ด้านการรับรองหน่วยงานที่ให้บริการฝึกอบรมและขึ้นทะเบียนบุคลากรด้านตรวจประเมินรวมทั้งร่วมดำเนินการรับรองห้องปฏิบัติการทดสอบกับ International Laboratory Accreditation Conference ILAC ในส่วนของกิจการมาตรฐานภูมิภาค สมอ. ได้เข้าร่วมกิจกรรมงานด้านมาตรฐานและการรับรองในส่วนภูมิภาคกับ ASEAN Consultative Committee for Standards and Quality ACCSQ และ Asia Pacific Economic Cooperation : Standards and conformance Sub-Committee (APEC/CTI/SCSC) นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่ม Pacific Area Standards Congress PASC

(6) การส่งเสริมมาตรฐานและพัฒนาด้านการมาตรฐานสมอ. ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐพัฒนาระบบการจัดการให้สอดคล้องกับหลักปฏิบัติมาตรฐานสากล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรม และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ และส่งเสริมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจแก่ผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพและการมาตรฐาน และนำไปใช้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สมอ. ได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรด้านการมาตรฐานทั้งภาครัฐ และเอกชนให้มีขีดความสามารถที่จะดำเนินการด้านมาตรฐาน ให้สอดคล้องกับสากล และเป็นที่ยอมรับ⁴⁷

3) กลไกในการบังคับใช้กฎหมาย (Mechanism)

ตามมาตรา 15 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม รัฐมนตรีอาจประกาศกำหนด แก๊ซ และยกเลิกมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใดๆ โดยอาจกำหนดให้

⁴⁷วิสัยทัศน์และบทบาทหน้าที่ของ สมอ. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) (https://www.tisi.go.th/website/about/about_vision)

ใช้หรืออ้างอิงมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความจำเป็น อาจกำหนดให้ใช้หรืออ้างอิงมาตรฐานดังกล่าวที่เป็นเอกสารภาษาต่างประเทศตามข้อเสนอของ คณะกรรมการได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาดังนั้นจึงเป็นอำนาจของรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการในการกำหนดมาตรฐาน แก้วไข หรือยกเลิกมาตรฐานตามความเหมาะสม อีกทั้งมี กฎหมายบังคับการต่างๆ ระดับรองออกมาเพื่อกำหนดมาตรฐาน การบังคับใช้และกระบวนการต่างๆ โดยมีการตรากฎหมายในรูปของประกาศและกฎกระทรวงหรือคำสั่ง ตัวอย่างเช่นกฎกระทรวง กำหนดลักษณะของเครื่องหมายมาตรฐานสำหรับแสดงกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2550 กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการแสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม พ.ศ. 2550กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2556

4) การบังคับการให้ปฏิบัติตามกฎหมาย (Implementation)

เพื่อที่จะให้มีการบังคับการให้ปฏิบัติตามกฎหมาย พระราชบัญญัติฉบับ นี้จึงกำหนดการบังคับใช้กฎหมายไว้ดังนี้มาตรา 16 ภายใต้บังคับมาตรา 25 ผู้ใดทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ที่มีประกาศกำหนดมาตรฐานแล้ว จะแสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้น ได้ ต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและได้รับใบอนุญาตจากเลขาธิการก่อนนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม นั้นออกจากสถานที่ผลิตการขออนุญาต การตรวจสอบ และการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎกระทรวงตามวรรคสองจะกำหนดให้การตรวจสอบในแต่ละผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมที่เป็นเรื่องรายละเอียดทางด้านเทคนิคเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการ กำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการก็ได้มาตรา 17 เพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันความ เสียหายอันอาจจะเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการอุตสาหกรรม หรือเศรษฐกิจของประเทศ คณะกรรมการอาจเสนอรัฐมนตรีเพื่อออกกฎกระทรวงกำหนดให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชนิดใดต้อง เป็นไปตามมาตรฐานทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของมาตรฐานก็ได้กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งให้ระบ ุวันเริ่มใช้บังคับไม่น้อยกว่าหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งให้ระบ ุวันเริ่มใช้บังคับไม่น้อยกว่าหกสิบวันนับแต่วัน ประกาศในราชกิจจานุเบกษามาตรา 17/1 ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่หากปล่อยให้เนิ่นช้าต่อไป อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน หรือแก่กิจการอุตสาหกรรม หรือเศรษฐกิจของประเทศ คณะกรรมการอาจเสนอรัฐมนตรีเพื่อออกกฎกระทรวงกำหนดให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชนิดใดต้อง เป็นไปตามมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ของต่างประเทศหรือระหว่างประเทศทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของ มาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ดังกล่าว และในกฎกระทรวงนั้นจะระบ ุวันเริ่มใช้บังคับไม่น้อยกว่าหกสิบวัน

นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาก็ได้ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความจำเป็นอาจกำหนดให้ใช้หรืออ้างอิงมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ดังกล่าวที่เป็นเอกสารภาษาต่างประเทศตามข้อเสนอของคณะกรรมการก็ได้ มาตรา 18 ก่อนมีการออกกฎกระทรวงตามมาตรา 17 และมาตรา 17/1 ให้สำนักงานจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของตัวแทนของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดมาตรา 25 ทวิในการออกใบอนุญาตตามมาตรา 16 มาตรา 20 มาตรา 21 มาตรา 24 และมาตรา 25 เลขธิการจะกำหนดเงื่อนไขเป็นหนังสือให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้ด้วยก็ได้ คือ วิธีการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานกำหนดเวลาสำหรับการแสดงเครื่องหมายมาตรฐานกำหนดเวลาสำหรับการชำระค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือตรวจสอบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมส่งรายงานเกี่ยวกับการประกอบกิจการต่อเลขธิการตามแบบ หลักเกณฑ์และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดเงื่อนไขที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง เลขธิการจะแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้

(1) การแสดงใบอนุญาตและการย้ายสถานที่

มาตรา 22 บัญญัติว่าผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตและมาตรา 23 บัญญัติว่าถ้าใบอนุญาตหายหรือชำรุดเสียหายมาก ให้ผู้รับใบอนุญาตขอรับใบแทนใบอนุญาตจากเลขธิการภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบว่าจะใบอนุญาตหายหรือชำรุดเสียหายมากการขอใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงมาตรา 24 บัญญัติเกี่ยวกับการย้ายสถานที่ว่า การย้ายสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตต้องได้รับใบอนุญาตจากเลขธิการการขออนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ส่วนมาตรา 25 บัญญัติว่าการโอนใบอนุญาตที่ออกให้ตามมาตรา 16 มาตรา 20 และมาตรา 21 จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตให้โอนใบอนุญาตจากเลขธิการ เมื่อผู้ขอโอนใบอนุญาตได้ยื่นคำขอโอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้ขอรับโอนใบอนุญาตแสดงหรือใช้เครื่องหมายมาตรฐาน หรือทำ หรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่เป็นไปตามมาตรฐานแล้วแต่กรณี ต่อไปได้จนกว่าจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้โอนใบอนุญาต โดยถือว่าผู้ขอรับโอนเป็นผู้รับใบอนุญาตซึ่งจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้เลขธิการพิจารณาคำขอโอนใบอนุญาตและมีคำสั่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอรณที่เลขธิการพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามวรรคสาม ให้ถือว่าคำขอโอนใบอนุญาตดังกล่าวได้รับการอนุญาตและเลขธิการจะต้องออกใบอนุญาตให้โอนใบอนุญาตให้โดยมิชักช้าการขอโอนใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้โอนใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) ใบอนุญาต

กฎหมายให้ใบอนุญาตสิ้นอายุเมื่อ (1) ผู้รับใบอนุญาตเลิกประกอบกิจการ (2) ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 16 แจ้งขอเลิกแสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่อเลขาธิการ (3) ประกาศหรือกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานใหม่ แก๊ซ หรือยกเลิกมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชนิดนั้นมีผลใช้บังคับ ในกรณีที่มีการกำหนดมาตรฐานใหม่หรือแก๊ซมาตรฐาน ถ้าผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะประกอบกิจการตามมาตรฐานใหม่หรือมาตรฐานที่แก๊ซให้ยื่นคำขออนุญาตได้ก่อนวันที่มาตรฐานใหม่หรือมาตรฐานที่แก๊ซมีผลใช้บังคับ และเมื่อได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตแล้วให้ประกอบกิจการตามใบอนุญาตเดิมต่อไปได้ตามมาตรฐานเดิมภายในระยะเวลาที่เลขาธิการกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่มาตรฐานใหม่หรือมาตรฐานที่แก๊ซมีผลใช้บังคับ⁴⁸ เมื่อผู้รับใบอนุญาตเลิกประกอบกิจการ ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เลขาธิการทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบกิจการมาตรา 29 ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 20 หรือมาตรา 21 ต้องทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นให้เป็นไปตามมาตรฐาน หรือนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ที่เป็นไปตามมาตรฐานเข้ามา แล้วแต่กรณี⁴⁹ มาตรา 30 ให้รัฐมนตรีกำหนดเครื่องหมายมาตรฐานขึ้นไว้สำหรับแสดงกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรา 16 มาตรา 20 และมาตรา 21 ลักษณะของเครื่องหมายมาตรฐาน การทำเครื่องหมายมาตรฐาน และวิธีแสดงเครื่องหมายมาตรฐาน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและมาตรา 31 ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 16 มาตรา 20 หรือมาตรา 21 ใช้เครื่องหมายมาตรฐานมาตรา 32 ห้ามมิให้ผู้ใดเลียนเครื่องหมายมาตรฐานเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายมาตรฐาน⁵⁰

มาตรา 33 ให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 20 และมาตรา 21 แสดงเครื่องหมายมาตรฐานก่อนนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมออกจากสถานที่ผลิตหรือรับมอบไปจากเจ้าพนักงานศุลกากร ในกรณีหลังนี้เลขาธิการจะอนุญาตให้ทำภายหลังตามเงื่อนไขที่กำหนดก็ได้ในกรณีที่มีการอนุญาตให้ทำหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่แตกต่างไปจากมาตรฐานที่กำหนดตามมาตรา 20 ทวิ หรือมาตรา 21 ทวิ แล้วแต่กรณี ให้ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้รับอนุญาตแสดงเครื่องหมายหรือข้อความว่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ตามความในวรรคหนึ่ง สำหรับเครื่องหมายหรือข้อความดังกล่าวนี้ให้คณะกรรมการกำหนดในกรณีที่มีหลักฐานว่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่นำเข้าเป็นไปตามมาตรฐานของต่างประเทศที่เทียบได้

⁴⁸พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มาตรา 27

⁴⁹พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มาตรา 28

⁵⁰พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มาตรา 30-32

ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ และมีเครื่องหมายมาตรฐานของต่างประเทศแสดงแล้ว คณะกรรมการอาจยกเว้นให้ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้รับอนุญาตไม่ต้องแสดงเครื่องหมายมาตรฐานตามวรรคหนึ่งหรือเครื่องหมายหรือข้อความตามวรรคสอง แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่มีการแจ้งเพื่อทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่แตกต่างไปจากมาตรฐานที่กำหนดตามมาตรา 20 ตรีให้ผู้แจ้งแสดงเครื่องหมายหรือข้อความว่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกตามที่คณะกรรมการกำหนดก่อนนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมออกจากสถานที่ผลิต

(1) วิธีการใช้เครื่องหมายมาตรฐาน

ในการใช้เครื่องหมายมาตรฐาน ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงชื่อผู้รับใบอนุญาตหรือเครื่องหมายการค้าของผู้รับใบอนุญาตที่จดทะเบียนแล้วตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 16 มาตรา 20 หรือมาตรา 21 แสดงเครื่องหมายมาตรฐานกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาจำหน่ายหรือมิไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นไปตามมาตรา 16 มาตรา 20 มาตรา 20 ทวิ มาตรา 21 มาตรา 21 ทวิ มาตรา 29 หรือมาตรา 33 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือโดยรู้ยู่ว่าเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้หรือแสดงเครื่องหมายมาตรฐานอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 31 มาตรา 32 หรือมาตรา 35 คณะกรรมการมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ไม่เกินครั้งละสามเดือน เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 24 มาตรา 25 มาตรา 29 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง มาตรา 34 มาตรา 35 หรือกฎกระทรวงซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 25 ทวิ⁵¹

ถ้าผู้ถูกสั่งพักใบอนุญาตได้ปฏิบัติตามถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว คณะกรรมการอาจสั่งถอนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตนั้นก่อนถึงกำหนดได้ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาต เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตเคยถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตแล้วมากกระทำผิดในเหตุอย่างเดียวกันอีกภายในห้าปี รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนการอนุญาตตามมาตรา 20 ทวิ หรือมาตรา 21 ทวิ เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตหรือผู้รับอนุญาต แล้วแต่กรณี ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 33 วรรคสองหรือหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดก่อนสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา 37 หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา 39 ให้คณะกรรมการสั่งให้สำนักงานเตือนเป็นหนังสือให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด แต่ทั้งนี้ไม่เป็นเหตุลบล้างความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ กรณีที่ไม่พบตัวผู้รับใบอนุญาตดังกล่าว ให้ปิดหนังสือเตือนไว้ ณ สถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

⁵¹พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

และให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตนั้นได้ทราบค่าเดือนนั้นแล้วตั้งแต่วันปิดหนังสือเดือนคำสั่งตาม มาตรา 37 มาตรา 39 หรือมาตรา 39 ทวิ ให้สำนักงานแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต เพิกถอนใบอนุญาตหรือเพิกถอนการอนุญาตทราบ ในกรณีที่ไม่มีพบตัวผู้ถูกสั่งดังกล่าวให้ปิดหนังสือ เดือนไว้ ณ สถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตและให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตนั้นได้ทราบค่าเดือนนั้นแล้ว ตั้งแต่วันปิดหนังสือเดือนเมื่อคณะกรรมการมีคำสั่งพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต ผู้ถูกสั่งพักใช้หรือ เพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อรัฐมนตรีได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง คำ วินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุดในระหว่างอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์อาจร้องขอทุเลาการบังคับตามคำสั่ง พักใช้หรือเพิกถอน ใบอนุญาตต่อรัฐมนตรีได้ผู้ใดถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตสำหรับผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมชนิดใดแล้ว จะขอใบอนุญาตสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชนิดนั้นใหม่อีกไม่ได้ จนกว่าจะพ้นหกเดือนนับแต่วันทราบคำสั่ง⁵²

5) การบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษ (Enforcement)

(1) เจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ดังต่อไปนี้

มาตรา 44 บัญญัติให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายโดยมี อำนาจปฏิบัติการ ดังนี้คือ เข้าไปในสถานที่ผลิต เก็บหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในเวลา ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในระหว่างเวลาทำการ หรือยานพาหนะที่บรรทุก ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อสอบถามข้อเท็จจริง ตรวจดูเอกสารหรือหลักฐาน หรือตรวจสอบ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ และนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมวัตถุที่นำมาทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือวัตถุที่มีเหตุอัน ควรเชื่อว่าจะนำมาทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในปริมาณพอสมควร ไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบเข้า ไปในสถานที่หรือที่อื่นใดในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการหรือ ยานพาหนะใดเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ และนำ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม วัตถุที่นำมาทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือวัตถุที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะนำมา ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในปริมาณพอสมควร ไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบยึดหรืออายัด ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะไม่เป็นไปตามมาตรา 16 มาตรา 20 มาตรา 20 ทวิ มาตรา 20 ตริ มาตรา 21 มาตรา 21 ทวิมาตรา 21 ตริ มาตรา 29 หรือมาตรา 33 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 20 ทวิ วรรคสอง มาตรา 20 ตริ วรรคหนึ่ง มาตรา 21 วรรคสอง มาตรา 21 ทวิวรรคสอง หรือมาตรา 21 ตริ วรรคหนึ่ง เป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้หรือแสดงเครื่องหมายมาตรฐานอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 31

⁵²พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

มาตรา 32 หรือมาตรา 35 หรือเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่ถูกเพิกถอนใบรับแจ้งตาม
มาตรา 39 กรณีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ แจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ
หรือให้ส่งบัญชี ทะเบียน เอกสาร หรือหลักฐานใดเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา⁵³

(2) การดำเนินการกับสิ่งที่ยึดไว้

มาตรา 46 ทวิ กำหนดให้สิ่งที่ยึดหรืออายัดไว้ตามมาตรา 44 (3)
ถ้าภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ยึดหรืออายัดไม่ปรากฏเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้ตกเป็นของ
แผ่นดิน และให้สำนักงานโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดได้
ตามที่เห็นสมควร ถ้าสิ่งที่ยึดหรืออายัดไว้ตามมาตรา 44 (3) นั้นเป็นของเสียหาย หรือถ้าเก็บไว้จะเป็น
การเสี่ยงต่อความเสียหายหรือจะเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาเกินค่าของสิ่งของนั้น สำนักงานจะ
จัดการขายทอดตลาดสิ่งนั้นเสียก่อนคดีถึงที่สุด หรือก่อนที่สิ่งนั้นจะตกเป็นของแผ่นดินก็ได้ เงินค่า
ขายสิ่งนั้นเมื่อหักค่าใช้จ่ายและค่าภาระ

(3) บทลงโทษ) มาตรา 46 ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่พนักงานเจ้าหน้าที่
ได้ยึดหรืออายัดไว้ตามมาตรา 44 (3) นั้นให้คณะกรรมการมีอำนาจ ดังต่อไปนี้ในกรณีที่ผู้รับ
ใบอนุญาตตามมาตรา 16 ผ่าฝืนมาตรา 35 หรือเป็นกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 16 อันเป็นการฝ่าฝืน
มาตรา 31 หรือเป็นกรณีที่ผู้โฆษณา ผู้จำหน่าย หรือผู้มิไว้เพื่อจำหน่ายฝ่าฝืนมาตรา 36 คณะกรรมการ
อาจสั่งให้แก้ไขหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐาน หรือสั่งให้ทำลาย
เครื่องหมายมาตรฐาน หรือทำให้เครื่องหมายมาตรฐานหลุดพ้นจากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นด้วยก็ได้
หากไม่สามารถทำลายเครื่องหมายมาตรฐานหรือทำให้เครื่องหมายมาตรฐานหลุดพ้นจาก
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ ก็อาจสั่งให้ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นให้สิ้นสภาพในกรณีที่ไม่ปฏิบัติ
ตามมาตรา 20 มาตรา 20 ตริ มาตรา 21 หรือมาตรา 21 ตริหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 20 ทวิ วรรคสองมาตรา 20 ตริ วรรคหนึ่ง มาตรา 21
วรรคสอง มาตรา 21 ทวิ วรรคสอง หรือมาตรา 21 ตริวรรคหนึ่ง คณะกรรมการอาจสั่งให้ทำผลิตภัณฑ์
อุตสาหกรรมให้สิ้นสภาพ หรือในกรณีที่นำเข้าอาจสั่งให้ส่งกลับคืนไป ถ้าไม่ส่งกลับคืนไปก็อาจสั่ง
ให้ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นให้สิ้นสภาพ หรืออาจสั่งให้รอไว้เพื่อให้ผู้ทำหรือผู้นำเข้าขอรับ
ใบอนุญาต หรือขอรับอนุญาต หรือขอรับใบรับแจ้งก่อนได้ในกรณีที่ผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเพื่อ
การส่งออกที่ถูกเพิกถอนใบรับแจ้งตามมาตรา 39 ตริคณะกรรมการอาจสั่งให้ทำผลิตภัณฑ์
อุตสาหกรรมนั้นให้สิ้นสภาพได้ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 คณะกรรมการอาจ
สั่งให้แก้ไขหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือสั่งให้ทำผลิตภัณฑ์

⁵³พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

อุตสาหกรรมให้สิ้นสภาพหรือในกรณีที่น่าเข้าอาจสั่งให้ส่งกลับคืนไปและอาจสั่งให้ทำลาย เครื่องหมายมาตรฐาน หรือทำให้เครื่องหมายมาตรฐานหลุดพ้นจากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นด้วยก็ได้ ถ้าไม่ส่งกลับคืนไป หรือไม่ทำลายเครื่องหมายมาตรฐาน หรือไม่ทำให้เครื่องหมายมาตรฐานหลุดพ้นจากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ก็อาจสั่งให้ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นให้สิ้นสภาพ⁵⁴

ให้ผู้รับใบอนุญาต ผู้รับอนุญาต ผู้ทำ ผู้นำเข้า ผู้โฆษณา ผู้จำหน่าย หรือผู้มีไว้เพื่อจำหน่ายแล้วแต่กรณี เป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการแก้ไข การปรับปรุง หรือการทำให้สิ้นสภาพ รวมทั้งการจัดการซากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือการส่งกลับคืนไปซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือการรอไว้เพื่อขอรับใบอนุญาตหรือขอรับอนุญาต หรือการทำลายเครื่องหมายมาตรฐาน หรือการทำให้เครื่องหมายมาตรฐานหลุดพ้นจากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมการทำให้สิ้นสภาพและการจัดการซากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดมาตรา 48 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 20 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 21 วรรคหนึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับมาตรา 48 ทวิ ผู้ใดทำหรือนำเข้าภายในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรา 20ทวิ วรรคหนึ่ง มาตรา 20 ตริ วรรคหนึ่ง มาตรา 21 ทวิ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 21 ตริ วรรคหนึ่ง โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ได้แจ้ง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 20 ทวิ วรรคสอง มาตรา 20 ตริ วรรคหนึ่ง มาตรา 21 ทวิ วรรคสองหรือมาตรา 21 ตริ วรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณี หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 33 วรรคสอง หรือวรรคสี่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁵⁵

มาตรา 48 ตริ ผู้ใดทำรายงานการตรวจสอบการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือการตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เดิมหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใดในรายงานดังกล่าวอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นเป็นไปตามมาตรฐาน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาทมาตรา 49 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 21 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท มาตรา 50 ผู้รับใบอนุญาต ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 24 วรรคหนึ่ง มาตรา 25 วรรคหนึ่ง มาตรา 28 มาตรา 33 วรรคหนึ่งหรือมาตรา 34 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท มาตรา 51 ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 52 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 31 หรือมาตรา 32 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

⁵⁴พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

⁵⁵พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 54 ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 35 ต้องระวางโทษดังต่อไปนี้คือในกรณีที่เป็นผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 16 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท ในกรณีที่เป็นผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 20 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 21 วรรคหนึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 55 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 36 หรือมาตรา 36/1 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 56 ผู้ใดขัดขวางพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 44 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 56 ทวิ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามที่คณะกรรมการสั่งตามมาตรา 46 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 57 ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวก ไม่ช่วยเหลือ หรือไม่ให้คำชี้แจงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 47 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท มาตรา 57 ตริ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เว้นแต่ความผิดตามมาตรา 48 ตริ ให้เลขาธิการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายหรือคณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ดังต่อไปนี้ (1) เลขาธิการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือเป็นความผิดที่มีโทษปรับหรือโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน (2) คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบความผิดอื่น นอกจากที่กำหนดไว้ใน (1)⁵⁶

คณะกรรมการเปรียบเทียบตามวรรคหนึ่ง ให้ประกอบด้วยผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการ และผู้แทนสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นกรรมการและเลขานุการหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ดำเนินคดีต่อไป

2.2.2 สรุปสาระสำคัญของกฎหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

การกำกับดูแลมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เป็นกรอบกฎหมายหลัก ซึ่งบัญญัติให้จัดตั้งสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแล กำหนด แก้ไข ยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ทั้งกำกับดูแลสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานในการนำเข้า ส่งออก ตรวจสอบการขอใช้เครื่องหมายมาตรฐาน การขออนุญาตทำและนำเข้าซึ่งผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบและความคุ้มครองทำผลิตภัณฑ์

⁵⁶พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

อุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาต ตรวจสอบและควบคุมผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ขออนุญาตเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรตามที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน⁵⁷ นอกจากนี้รัฐมนตรีจะอนุญาตเป็นการเฉพาะคราวให้ผู้รับอนุญาตทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนด ให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะต่ำกว่าหรือสูงกว่ามาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ มาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการและการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ราชอาณาจักร ควบคุมการใช้เครื่องหมายมาตรฐานอุตสาหกรรมและปฏิบัติการอื่นๆตามที่คณะกรรมการมอบหมายและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้ามา

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังบัญญัติให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มีอำนาจในการพิจารณากำหนด แก้ไขและยกเลิกมาตรฐานเพื่อเสนอรัฐมนตรีอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายมาตรฐาน อนุญาตให้ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน อนุญาตให้นำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักร พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการให้ทำหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศตาม

⁵⁷มาตรา 4 ให้จัดตั้งสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขึ้นในกระทรวงอุตสาหกรรม และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ตรวจสอบการขอใช้เครื่องหมายมาตรฐานตามมาตรา 16 การขออนุญาตทำและนำเข้าซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรา 20 มาตรา 20 ทวิ มาตรา 21 และมาตรา 21 ทวิ
- (2) ตรวจสอบและควบคุมการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้ทำตามมาตรา 20 ทวิ หรือที่ได้รับใบรับแจ้งตามมาตรา 20 ตริ
 - (2/1) ทำความตกลงกับหน่วยงานของต่างประเทศเกี่ยวกับการให้การรับรองการตรวจสอบหรือรับรองผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรา 20 จัตวา
- (3) ตรวจสอบและควบคุมการนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ขออนุญาตเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรตามที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 21 ทวิ หรือที่ได้รับใบรับแจ้งตามมาตรา 21 ตริ
- (4) ควบคุมการใช้เครื่องหมายมาตรฐาน
- (5) ปฏิบัติการอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา 20 ทวิ และมาตรา 21 ทวิ เพื่อเสนอรัฐมนตรี คัดเลือกบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิเสนอรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาแต่งตั้งเป็นกรรมการวิชาการ ปฏิบัติการอื่นๆตามพระราชบัญญัตินี้⁵⁸

พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังบัญญัติให้มีการแต่งตั้งเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตาม นอกจากนั้นรัฐมนตรีมีอำนาจโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแต่งตั้งหน่วยงานภาครัฐทั้ง ภายในประเทศและต่างประเทศทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้อีกด้วยการกำกับทำให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้น ผู้ประกอบการผู้ใดทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ต้องแสดงหลักฐานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ตรวจสอบและได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ การขออนุญาต การตรวจสอบ และการออก ใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

คณะกรรมการจะกำหนดเงื่อนไขเป็นหนังสือให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติในเรื่อง ดังต่อไปนี้ด้วยก็ได้ คือ วิธีการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐาน กำหนดเวลาสำหรับการแสดงเครื่องหมายมาตรฐานกำหนดเวลาสำหรับการชำระค่าใช้จ่ายในการ ตรวจสอบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเงื่อนไขที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจะแก้ไขเพิ่มเติม ก็ได้ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาต ได้ไม่เกินครั้งละสามเดือน เมื่อปรากฏว่าผู้รับ ใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ส่วนพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ ผลิต เก็บหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือ ในระหว่างเวลาทำการ หรือยานพาหนะที่บรรทุกผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อสอบถามข้อเท็จจริง ตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐาน หรือตรวจสอบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ และนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมวัตถุที่นำมาทำ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือวัตถุที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะนำมาทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในปริมาณ

⁵⁸มาตรา 8 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณากำหนด แก้ไข และยกเลิกมาตรฐานเพื่อเสนอรัฐมนตรี โดยอาจกำหนดให้ใช้หรือ อ้างอิงมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความจำเป็นอาจกำหนดให้ใช้ หรืออ้างอิงมาตรฐานดังกล่าวที่เป็นเอกสารภาษาต่างประเทศได้

(2) พิจารณาเสนอแนะต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงตามมาตรา 17 และมาตรา 17/1

(3) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการให้ทำหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่ง ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐาน ระหว่างประเทศตามมาตรา 20 ทวิ และมาตรา 21 ทวิ

(4) พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการ

(5) ปฏิบัติการอื่นๆ ตามพระราชบัญญัตินี้

พอสมควร ไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบเข้าไปในสถานที่หรือที่อื่นใดในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการ หรือยานพาหนะใดเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ และนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม วัตถุที่นำมาทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือวัตถุที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะนำมาทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบยี่ห้อหรืออายุผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อว่า (ก) ไม่เป็นไปตามมาตรา 16 มาตรา 20 มาตรา 20 ทวิ มาตรา 20 ตริ มาตรา 21 มาตรา 21 ทวิ มาตรา 21 ตริ มาตรา 29 หรือมาตรา 33 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง (ข) ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 20 ทวิ วรรคสอง มาตรา 20 ตริ วรรคหนึ่ง มาตรา 21 วรรคสอง มาตรา 21 ทวิวรรคสอง หรือมาตรา 21 ตริ วรรคหนึ่ง (ค) เป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้หรือแสดงเครื่องหมายมาตรฐานอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 31 มาตรา 32 หรือมาตรา 35 หรือ (ง) เป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่ถูกเพิกถอนใบรับแจ้งตามมาตรา 39 ตริ หรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ แจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือให้ส่งบัญชี ทะเบียน เอกสาร หรือหลักฐานใดเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา⁵⁹

ส่วนการกำหนดเครื่องหมายมาตรฐาน พระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติให้รัฐมนตรีกำหนดเครื่องหมายมาตรฐานขึ้นไว้สำหรับแสดงกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรา 16 มาตรา 20 และมาตรา 21 ลักษณะของเครื่องหมายมาตรฐาน การทำเครื่องหมายมาตรฐานและวิธีแสดงเครื่องหมายมาตรฐานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากผู้รับใบอนุญาตใช้เครื่องหมายมาตรฐาน ตลอดจนห้ามมิให้ผู้ใดเลียนเครื่องหมายมาตรฐานเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายมาตรฐาน ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงเครื่องหมายมาตรฐานก่อนนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมออกจากสถานที่ผลิตหรือรับมอบไปจากเจ้าพนักงานศุลกากรและในกรณีที่มีการอนุญาตให้ทำ หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมที่แตกต่างไปจากมาตรฐานที่กำหนด แล้วแต่กรณี ให้ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้รับอนุญาตแสดงเครื่องหมายหรือข้อความว่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ สำหรับเครื่องหมายหรือข้อความดังกล่าวนี้ให้คณะกรรมการกำหนดในกรณีที่มีหลักฐานว่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่นำเข้าเป็นไปตามมาตรฐานของต่างประเทศที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ และมีเครื่องหมายมาตรฐานของต่างประเทศแสดงแล้วคณะกรรมการอาจยกเว้นให้ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้รับอนุญาตไม่ต้องแสดงเครื่องหมายมาตรฐานตามวรรคหนึ่งหรือเครื่องหมายหรือข้อความว่าไม่มีมาตรฐานตามกฎหมายนี้ แล้วแต่กรณี

⁵⁹พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

3. มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือ วสท. เป็นสถาบันวิชาชีพทางวิศวกรรมที่มีประวัติการก่อตั้งกว่า 60 ปี มีรากฐานและเจริญเติบโตด้วยความร่วมมือจากวิศวกรทั่วประเทศ วสท. มีนโยบาย ภูมิปัญญาวิศวกรไทย ร่วมใจเพื่อสังคม โดยมุ่งหวังให้วิศวกรไทยสามารถเปลี่ยนแปลงและผลักดันการพัฒนาประเทศในลักษณะ Break through ให้ได้ภายในระยะเวลาอันสั้นภารกิจหนึ่งที่สำคัญของ วสท. คือส่งเสริมการจัดทำมาตรฐาน การประกอบวิชาชีพวิศวกรรมสาขาต่างๆ ให้ครอบคลุมทุกด้านอันเป็นรากฐานที่มั่นคง และสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งปัจจุบันมาตรฐานฯ ของ วสท. ได้รับการต้อนรับและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนโดยทั่วไปเป็นอย่างดี

มาตรฐานระบบลิฟต์ดังกล่าวต่อไปนี้เป็นมาตรฐานที่คณะกรรมการจัดทำมาตรฐานระบบเครื่องกลขนส่งขนในอาคาร (ลิฟต์) สาขาวิศวกรรมเครื่องกล (พ.ศ. 2545-2548) โดยนายชัชวาลย์ คุณคำชู ประธานคณะกรรมการร่างมาตรฐานระบบเครื่องกลขนส่งในอาคาร (ลิฟต์) ได้เสนอให้มีการจัดทำมาตรฐานระบบลิฟต์ฉบับใหม่ขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีแนวโน้มที่จะใช้มาตรฐานของยุโรปเพิ่มขึ้นโดยทั่วไป จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการร่างมาตรฐานระบบลิฟต์ โดยมุ่งพิจารณาตามมาตรฐาน EN 81 (1998) โดยมีนายชัชวาลย์ คุณคำชู เป็นประธานคณะกรรมการจัดทำมาตรฐานระบบลิฟต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2548 ใช้เวลาดำเนินการรวม 4 ปี

การจัดทำมาตรฐานลิฟต์เกิดจากความร่วมมืออย่างเป็นทางการเป็นเอกภาพของผู้ร่วมจัดทำประกอบด้วย กรรมการวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนส่วนราชการ ผู้ผลิตลิฟต์ ผู้แทนจำหน่ายลิฟต์ และผู้ใช้ อันได้แก่ กรมโยธาธิการและผังเมือง ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การไฟฟ้านครหลวง บริษัท วรจักร อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด บริษัท ไทยลิฟท์อินดัสตรีส์ จำกัด บริษัท สยามอิตาชิ อีลิเวเตอร์ จำกัด บริษัท โอทิส เอลเวทอร์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท จาร์ดีน ซินด์เลอร์ (ไทย) จำกัด บริษัท สยามอินคัสเทรียลคอร์ปอเรชั่น จำกัด บริษัท เอ็นไวรอนเมนตอล เอนจิเนียริ่ง คอนซัลแตนท์ จำกัด และบริษัท คอนสตรัคชั่น เมเนจเม้น 49 จำกัด โดยมีความพยายามที่จะผลักดันให้เป็นมาตรฐาน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้สอยลิฟต์โดยตรงสามารถนำไปอ้างอิงในทางปฏิบัติเป็นอย่างดี เหมาะสมกับประเทศไทย

คณะอนุกรรมการร่างมาตรฐานระบบลิฟต์ได้ใช้เวลาพิจารณารายละเอียดข้อกำหนดอย่างรอบคอบและได้ทำประชาพิจารณ์ ขอความคิดเห็นจากสาธารณะชนเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2547 และได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขตามที่เสนอแนะไว้จนสำเร็จ⁶⁰

3.1 ขอบเขต

มาตรฐานนี้กำหนดความปลอดภัยสำหรับการผลิตและการติดตั้งลิฟต์ไฟฟ้าเฉพาะที่เป็นลิฟต์ใหม่ติดตั้งถาวร มีระบบขับเคลื่อนที่ใช้ความฝืด (Traction) หรือเครื่องลิฟต์แบบรอกก้าน (Positive drive) ที่จัดตามระดับที่กำหนด สำหรับโดยสารหรือโดยสารและขนสินค้า ตัวลิฟต์ถูกแขวนอยู่ด้วยเชือกถาดหรือโซ่และเคลื่อนที่ระหว่างรางบังคับที่มีความเอียงไม่เกิน 15 องศาจากแนวดิ่ง

นอกจากข้อบังคับของมาตรฐานนี้ อาจต้องใช้ข้อบังคับเพิ่มเติมในกรณีพิเศษ เช่น ภาวะที่เกิดระเบิดได้ ภาวะอากาศรุนแรง ภาวะแผ่นดินไหว การขนส่งสินค้าอันตราย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามมาตรฐานนี้ไม่ครอบคลุมถึงลิฟต์ที่ใช้ระบบขับเคลื่อนอื่นๆ นอกจากที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น การติดตั้งของลิฟต์ในอาคารที่ไม่มีการเตรียมการสำหรับการติดตั้งลิฟต์การตัดแปลงลิฟต์ที่ติดตั้งก่อนมีการใช้มาตรฐานนี้ เครื่องมือยก เช่น Paternosters หรือ Mine lifts หรือ Theatrical Lifts เครื่องมือที่มี Automatic Caging Skips ลิฟต์และก้านในการก่อสร้างและบำรุงรักษา การติดตั้งลิฟต์ที่มีรางบังคับการเคลื่อนที่ มีความเอียงเกิน 15 องศา จากแนวดิ่งความปลอดภัยในระหว่างการขนส่ง ติดตั้ง ซ่อมและรื้อถอนลิฟต์ อนุโลมให้ใช้มาตรฐานนี้เป็นพื้นฐานได้ รวมถึงในมาตรฐานนี้ไม่ได้กล่าวถึงระดับเสียงและการสั่นสะเทือน เนื่องจากไม่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการใช้ลิฟต์นอกจากนี้มาตรฐานนี้ยังไม่ได้ระบุข้อบังคับเพิ่มเติมที่จำเป็นในการใช้ลิฟต์ขณะเกิดอัคคีภัย

3.2 มาตรฐานเทียบเคียง

มาตรฐานเทียบเคียงในการจัดทำคู่มือมาตรฐานระบบลิฟต์โดย วสท. นั้น ประกอบไปด้วย

3.2.1 Elevator Codes

3.2.2 Electrical Codes

3.2.3 Building Codes

⁶⁰บทนำ มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดย นายชัชวาลย์ คุณคำชู ประธานกรรมการมาตรฐานระบบเครื่องกลในอาคาร สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, หน้า V

3.2.4 Accessibility Standards

3.2.5 Inspector's Manual

3.2.6 Handbooks⁶¹

รายละเอียดของประเภทของมาตรฐานแต่ละประเภท ดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็น

3.2.1 Elevator Codes ได้แก่ EN81 (BS5655) Lifts and Service Lifts มีเนื้อหาเกี่ยวกับการก่อสร้าง การติดตั้ง การตรวจสอบ การทดสอบ การซ่อมบำรุง และการใช้งานของลิฟต์ ASME A 17.1 Safety Code for Elevators and Escalators มีเนื้อหาเกี่ยวกับการออกแบบ การก่อสร้าง การใช้งาน การตรวจสอบ การทดสอบ และการซ่อมบำรุงของ Elevators, Escalators, Dumbwaiters, Moving Walks, Material Lifts and Dumbwaiters with Automatic Transfer Devices, Vertical and Inclined Wheelchair Lifts และ Stairway Chairlifts และ JIS A3401, Size of Car & Hoistway of Elevator

3.2.2 Electrical Codes ได้แก่ National Electrical Code, NFPA No.70 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการติดตั้ง Electric Conductors และอุปกรณ์ต่างๆ ในอาคารและสถานประกอบการต่างๆ Article 620 ของ Code นี้ จะกล่าวถึงรายละเอียดของ Elevator, Escalator และอุปกรณ์ต่างๆ

3.2.3 Building Codes มีการใช้งานอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการก่อสร้าง Hoistway, Venting, Standby (Emergency) Power และ Means of Egress ได้แก่ National Building Code (สำนักพิมพ์ BOCA) Standard Building Code (สำนักพิมพ์ SBCCI) Uniform Building Code (สำนักพิมพ์ ICBO)

3.2.4 Accessibility Standards มาตรฐานดังต่อไปนี้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับ Specification ของ Elevator สำหรับคนพิการ คือ ANSI A 117.1 American National Standard for Building and Facilities-Providing Accessibility and Usability for Physically Handicapped People (สำนักพิมพ์ ATBCB)

3.2.5 Inspector's Manual

ASME A 17.2 Inspector's Manual for Elevators and Escalators คือ ข้อเสนอแนะสำหรับการตรวจสอบ Elevator และ Moving Walks ให้เป็นไปตามข้อกำหนดใน ASME A 17.1 (สำนักพิมพ์ ASME)

⁶¹บทที่ 2 มาตรฐานเทียบเคียง มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 13-14

3.2.6 *Handbooks* คู่มือต่อไปนี้จะใช้ในการขยายความ Code ต่างๆ ซึ่งจะใช้ในการฝึกอบรมผู้ที่จะเป็น Inspector คือ Handbook สำหรับ A 17.1 Safety Code for Elevators and Escalators (สำนักพิมพ์ ASME) และ The national Elevator Code Handbook (สำนักพิมพ์ NFPA)⁶²

3.3 จุดประสงค์ หลักการและสมมุติฐาน⁶³

3.3.1 จุดประสงค์

จุดประสงค์ของการออกมาตรฐานนี้ คือเพื่อกำหนดกฎความปลอดภัยที่ใช้กับลิฟต์โดยสาร และลิฟต์ขนของที่มีผู้โดยสาร โดยคำนึงถึงการป้องกันคนและสิ่งของจากความเสียหายต่ออุบัติเหตุที่จะเกิดกับผู้โดยสารการบำรุงรักษา และการทำงานของลิฟต์ในภาวะฉุกเฉิน

โดยมาตรฐานได้ครอบคลุมถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1) ความเสี่ยงที่เกิดจากการเลื่อนการหนีบการตกการกระแทกการติดค้างในลิฟต์การเกิดอัคคีภัยความผิดปกติในระบบไฟฟ้าและความเสียหายของวัสดุอุปกรณ์จากความเสียหายทางกลการสึกหรอและการสึกกร่อน

2) การป้องกันบุคคล ได้แก่ ผู้โดยสารพนักงานบำรุงรักษาตรวจสอบ และบุคคลอื่นๆ

3) การป้องกันสิ่งของ ได้แก่ สิ่งของในลิฟต์ส่วนประกอบของลิฟต์อาคารที่ติดตั้งลิฟต์

3.3.2 หลักการ⁶⁴

1) มาตรฐานนี้ใช้ประกอบร่วมกับมาตรฐานทางไฟฟ้า ทางกล หรือทางการสร้างอาคารและการป้องกันอัคคีภัย แต่จะมีการกำหนดรูปแบบการสร้างอาคารที่ดีให้สอดคล้องกับลิฟต์ที่มีลักษณะเฉพาะ

2) มาตรฐานนี้แสดงข้อกำหนดเพื่อความปลอดภัยตามที่กำหนด และกฎเกณฑ์ขั้นต่ำที่ใช้ในการติดตั้งลิฟต์เข้ากับอาคาร เช่น การกำหนดระยะความสูงที่น้อยที่สุดของห้องเครื่องลิฟต์ ห้องรอกและขนาดของประตู

⁶²บทที่ 2 มาตรฐานเทียบเคียง มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 13-14

⁶³บทที่ 0 บทนำ มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 3

⁶⁴บทที่ 0 บทนำ มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 4

3) การเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ของลิฟต์ที่มีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักมาก อุปกรณ์นั้นจะต้อง มีหูหิ้วสำหรับเครื่องมือยก หรือสามารถติดตั้งหูหิ้วได้ภายหลัง หรือมีรูปทรงที่ยกได้โดยง่าย

4) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในงานลิฟต์ต้องมีความปลอดภัย

5) เงื่อนไขในการเลือกลิฟต์ ต้องคำนึงถึงลักษณะการใช้งานลิฟต์สถานะแวดล้อมลักษณะ โครงสร้างของอาคารและการติดตั้ง

3.3.3 สมมติฐาน⁶⁵

กฎร่างขึ้นจากการพิจารณาความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้ของอุปกรณ์แต่ละชนิดที่ใช้ในการติดตั้งลิฟต์ กล่าวคืออุปกรณ์จะต้องถูกออกแบบและคำนวณตามหลักทางวิศวกรรม โดยพิจารณาความเสียหายบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมดด้วยมีลักษณะทางกลและทางไฟฟ้าที่ดีทำจากวัสดุที่มีคุณภาพดีและแข็งแรงไม่มีข้อบกพร่องไม่มีการใช้วัสดุที่เป็นพิษ เช่น แอสเบสตอสอุปกรณ์ต้องมีการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ถึงแม้จะสึกหรอจากการใช้งานก็จะต้องไม่เปลี่ยนรูปทรง อุปกรณ์จะต้องได้รับการคัดเลือกและติดตั้ง เพื่อให้ลิฟต์ทำงานได้อย่างปลอดภัยภายใต้สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้การออกแบบอุปกรณ์ที่รับน้ำหนักทุกส่วนของลิฟต์ จะต้องทำให้ลิฟต์ใช้งานได้อย่างปลอดภัยในช่วงของน้ำหนักบรรทุกที่กำหนดมาตรฐานนี้ไม่ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้นกับอุปกรณ์ความปลอดภัยทางไฟฟ้าที่ได้รับการรับรองจากมาตรฐานอื่นๆ ผู้ใช้ต้องได้รับการปกป้องจากความประมาทเลินเล่อของผู้ใช้เองในการใช้ลิฟต์ตามปกติวิสัยผู้ใช้ลิฟต์อาจกระทำด้วยความประมาทเป็นบางกรณี มาตรฐานนี้ไม่นับผลจากความประมาทที่เกิดขึ้นพร้อมกัน 2 อย่าง รวมถึงการไม่ปฏิบัติตามคู่มือการใช้งานในบางกรณีที่อุปกรณ์ความปลอดภัยถูกยกเลิกชั่วคราวในระหว่างการบำรุงรักษาซึ่งมีผลทำให้ลิฟต์ไม่มีความปลอดภัยในการใช้งาน จะต้องมีการอื่นเพื่อช่วยป้องกันอันตราย ทั้งนี้พนักงานบำรุงรักษาต้องผ่านการอบรมตามวิธีที่กำหนดแรงในแนวระดับมีขนาด ดึงนี้ก.แรงสถิตย์ 30 กิโลกรัมข.แรงจากการกระแทก 100 กิโลกรัมขนาดของแรงเหล่านี้แสดงถึงค่าที่ผู้ใช้งานคนหนึ่งจะออกแรงกระทำได้กลอุปกรณ์ที่สร้างขึ้นอย่างดีตามมาตรฐานต้องสามารถตรวจสอบการเสื่อมสภาพได้ก่อนถึงจุดอันตราย เว้นแต่ กรณีต่อไปนี้ ซึ่งเป็นการเสื่อมสภาพทางกล.เชือกถวดแขวนขาดข.การลื่นไถลของเชือกถวดแขวนบนรอกจับที่ควบคุมไม่ได้ค.ความเสียหายและการหย่อนของกลไกทั้งหมด ซึ่งเกิดจากเชือกย่อย โช้ และสายพานง.ความเสียหาย

⁶⁵บทที่ 0 บทนำ มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 5

ของอุปกรณ์ทางกลของเบรกไฟฟ้าที่ทำให้เกิดการเบรกบนจานเบรกหรือครัมเบรกจ. ความเสียหายของอุปกรณ์ของเครื่องลิฟต์และรอกขับ

มาตรฐานนี้ยอมรับได้ หากเครื่องนิรภัยทำงานไม่ทัน ในกรณีทีลิฟต์หล่นอย่างอิสระจากชั้นจอดต่ำสุดจนชนกับอุปกรณ์ลดแรงกระแทกความเร็วของลิฟต์ก่อนที่เบรกจะทำงานต้องไม่เกินร้อยละ 115 ของความเร็วพิสัยการจัดการในอาคารที่มีการติดตั้งลิฟต์ ลิฟต์จะต้องตอบสนองต่อสัญญาณฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ล่าช้าต้องมีช่องทางหรือวิธีการในการขนย้ายเครื่องมือหนักเพื่อให้การทำงานของอุปกรณ์เป็นปกติ อุณหภูมิภายในห้องเครื่องลิฟต์ต้องไม่เกิน 40 องศาเซลเซียส ในขณะที่มีการแผ่ความร้อนจากอุปกรณ์ลิฟต์ในห้องนั้น

3.4 นิยามศัพท์เทคนิคและความสำคัญของอุปกรณ์ลิฟต์ส่วนต่างๆ นั้น โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.⁶⁶

3.5 มาตรฐานระบบลิฟต์⁶⁷

มาตรฐานระบบลิฟต์โดย วสท. นี้กำหนดความปลอดภัยสำหรับการผลิตและการติดตั้งลิฟต์ โดยมาตรฐานกล่าวถึงรายละเอียดทางด้านเทคนิค ต่อไปนี้

3.5.1 ปล่องลิฟต์ อันประกอบไปด้วย ข้อกำหนดทั่วไป ผนังรอบปล่องลิฟต์ ผนังพื้นบ่อและเพดานของปล่องลิฟต์ การสร้างผนังปล่องลิฟต์และผนังด้านประตูปล่องลิฟต์ การป้องกันพื้นที่ว่างที่อยู่ใต้ลิฟต์ น้ำหนักถ่วงหรือน้ำหนักปรับสมดุล การป้องกันภายในปล่องลิฟต์ ห้องบนสุด (Head room) และบ่อลิฟต์ การใช้ประโยชน์ของปล่องลิฟต์ แสงสว่างในปล่องลิฟต์มาตรการฉุกเฉิน

3.5.2 ห้องเครื่องลิฟต์และห้องรอก อันประกอบไปด้วยข้อกำหนดทั่วไปทางเข้า (Access) โครงสร้างและอุปกรณ์ในห้องลิฟต์การก่อสร้างและอุปกรณ์ห้องรอก

3.5.3 ประตูปล่องลิฟต์ อันประกอบไปด้วยข้อกำหนดทั่วไปความแข็งแรงของประตูและวงกบประตูความสูงและความกว้างของทางเข้าธรณีประตูลิฟต์ รางประตูและการแขวนประตูการป้องกันขณะที่ประตูทำงานความสว่างที่บริเวณประตู การล็อกและการยืนยันประตูปิดสนิท การปิดของประตูที่ขับเคลื่อนอัตโนมัติ

3.5.4 ลิฟต์ น้ำหนักถ่วง และน้ำหนักถ่วงสมดุล อันประกอบไปด้วยความสูงของตัวลิฟต์ พื้นที่ใช้สอยของตัวลิฟต์ น้ำหนักบรรทุก จำนวนผู้โดยสารผนัง พื้นและหลังคาลิฟต์กระบังธรณีประตูลิฟต์ทางเข้าออกตัวลิฟต์ประตูตัวลิฟต์การป้องกันขณะที่ประตูลิฟต์ทำงานระบบประตูเปิดย้อนกลับอุปกรณ์ไฟฟ้าเพื่อยืนยันว่าประตูลิฟต์ปิดสนิทประตูลิฟต์แบบเลื่อนหลายบานที่ทำงาน

⁶⁶ภาคผนวก ก.

⁶⁷มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ร่วมกัน โดยการเชื่อมต่อทางกลการเปิดประตูตัวลิฟต์ทางออกฉุกเฉินบนหลังคาตัวลิฟต์และประตูฉุกเฉินหลังคาตัวลิฟต์อุปกรณ์ที่ติดตั้งบนหลังคาลิฟต์การระบายอากาศแสงสว่างน้ำหนักถ่วงและน้ำหนักถ่วงสมดุล

3.5.5 การแขวน การชดเชยและการป้องกันลิฟต์เคลื่อนที่เร็วกว่าความเร็วที่กำหนด อันประกอบไปด้วยการแขวนรอกขับ รอกกว้าน และอัตราส่วนของเส้นผ่านศูนย์กลางรอกต่อเชือก ลวดแขวน ปลายเชือกลวดแขวนหรือ โซ่แขวนการรูดลากของเชือกลวดแขวนการม้วนของเชือกลวดแขวน การกระจายของน้ำหนักการชดเชยด้วยเชือกลวดชดเชยการป้องกันบริเวณรอกขับ รอก และซี่เฟืองเครื่องนิรภัยอุปกรณ์ควบคุมความเร็ว

3.5.6 รางบังคับ อุปกรณ์ลดแรงกระแทก และสวิทช์หยุดลิฟต์ชุดท้ายสุด อันประกอบไปด้วยข้อกำหนดทั่วไปของรางบังคับการบังคับตัวลิฟต์และน้ำหนักถ่วงอุปกรณ์ลดแรงกระแทกของตัวลิฟต์และน้ำหนักถ่วงระยะยวบตัว (Stroke) สวิทช์หยุดลิฟต์ชุดท้ายสุด

3.5.7 ช่วงห่างระหว่างลิฟต์กับผนังด้านทางเข้าลิฟต์และระหว่างลิฟต์กับน้ำหนักถ่วงหรือน้ำหนักสมดุล อันประกอบไปด้วยลักษณะทั่วไปช่วงห่างระหว่างลิฟต์และผนังด้านทางเข้าลิฟต์ช่องว่างระหว่างตัวลิฟต์กับน้ำหนักถ่วงหรือน้ำหนักสมดุล

3.5.8 เครื่องลิฟต์ อันประกอบไปด้วยลักษณะทั่วไปการขับเคลื่อนลิฟต์และน้ำหนักถ่วงหรือน้ำหนักสมดุลการใช้รอกชนิดแขวนด้านบน (Overhung) และเฟือง ระบบหยุดลิฟต์การทำงานในสถานะฉุกเฉินความเร็วการหยุดของเครื่องและตรวจสอบสภาพการหยุดเครื่องการตรวจจับการชะลอตัวแบบปกติอุปกรณ์นิรภัยป้องกันการหย่อนของเชือกหรือ โซ่อุปกรณ์จำกัดการทำงานมอเตอร์ (Motor Run Time Limited) การปกป้องเครื่องจักร

3.5.9 การติดตั้งทางไฟฟ้าและส่วนประกอบ อันประกอบไปด้วยลักษณะทั่วไปหน้าสัมผัสทางไฟฟ้าการป้องกันมอเตอร์และอุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ สวิทช์แมนการเดินสายไฟและการติดตั้งให้เป็นไปตามมาตรฐานของ ว.ส.ท.ระบบแสงสว่างและเต้ารับไฟ

3.5.10 การป้องกันข้อบกพร่องทางไฟฟ้า การควบคุม ลำดับความสำคัญ อันประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ข้อบกพร่องและอุปกรณ์ความปลอดภัยทางไฟฟ้าการควบคุม

3.5.11 คำแนะนำเครื่องหมายและคู่มือการใช้งาน อันประกอบไปด้วยการเตรียมการทั่วไปตัวลิฟต์ หลังคาลิฟต์ห้องเครื่องลิฟต์และห้องรอกปล่องลิฟต์เครื่องควบคุมความเร็วเกินพิกัด บอลลิฟต์อุปกรณ์ลดแรงกระแทกการแสดงตำแหน่งชั้นที่จอดการแสดงรายละเอียดของอุปกรณ์ไฟฟ้า กฎหมายปลดล็อกสำหรับประตูปล่องลิฟต์อุปกรณ์เตือนภัยอุปกรณ์ล็อกเครื่องนิรภัยกลุ่มของลิฟต์ เครื่องป้องกันลิฟต์เคลื่อนที่ขึ้นด้วยความเร็วเกินพิกัด

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างมาตรฐานระบบลิฟต์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการผลิตลิฟต์ อาทิเช่น

1. ประตูปล่องลิฟต์

1.1 ความแข็งแรงทางกล

ประตูปล่องลิฟต์และกลอปกรณ์ล็อก ต้องมีความแข็งแรงทนทาน โดยขณะที่ปิดสนิทต้องสามารถทนแรงขนาด 30 กิโลกรัมต่อพื้นที่หน้าตัด 5 ตารางเซนติเมตรในแนวตั้งฉากกับบานประตู ณ จุดใดๆ ของผิวหน้าทั้งสองด้าน โดย

- ไม่เสียรูปทรงอย่างถาวร
- โก่งตัวไม่มากกว่า 15 มิลลิเมตร
- ไม่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยในการทำงานของประตู ระหว่างและ

หลังการทดสอบ

1.2 ความสูงและความกว้างของทางเข้า

ประตูปล่องลิฟต์ต้องมีความสูงของทางเข้าไม่น้อยกว่า 2 เมตรและความกว้างจะต้องยื่นออกจากทางเข้าลิฟต์ทั้งสองด้านไม่มากกว่า 50 มิลลิเมตร

1.3 การล็อกและการยื่นยื่นกระตุปิดสนิท

ในสภาพการทำงานปกติ ประตูปล่องลิฟต์ทุกบานจะเปิดไม่ได้ เว้นแต่ลิฟต์จะหยุดหรือใกล้จะหยุด ณ บริเวณใกล้ชั้นนั้น เขตที่ประตูจะเปิดได้จะสูงหรือต่ำกว่าพื้นของชั้นนั้นไม่เกินกว่า 0.20 เมตร สำหรับตัวลิฟต์และประตูปล่องลิฟต์ที่มีการขับเคลื่อนทางกลพร้อมกัน เขตที่ประตูเปิดได้จะสูงหรือต่ำกว่าพื้นของชั้นนั้นไม่เกินกว่า 0.35 เมตร⁶⁸

2. ตัวลิฟต์

2.1 ความสูงภายในตัวลิฟต์ต้องไม่น้อยกว่า 2 เมตร

2.1 ความสูงของประตูทางเข้าตัวลิฟต์โดยปกติ ต้องสูงไม่น้อยกว่า 2 เมตร

2.3 พื้นที่ใช้งานของตัวลิฟต์ น้ำหนักบรรทุก จำนวนผู้โดยสาร

2.3.1 เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำหนักบรรทุกผู้โดยสารมากกว่าน้ำหนักบรรทุกที่กำหนด พื้นที่ของตัวลิฟต์ต้องถูกจำกัดโดยให้มีความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักบรรทุกกับพื้นที่ภายในตัวลิฟต์ ตามตารางด้านล่างนี้

⁶⁸มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 7 ประตูปล่องลิฟต์ หน้า 63-69

ตารางที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักบรรทุกกับพื้นที่ภายในตัวลิฟต์

มวลบรรทุกที่กำหนด (กิโลกรัม)	พื้นที่พื้นตัวลิฟต์สูงสุด (ตารางเมตร)
400	1.17
450	1.30
525	1.45
600	1.60
630	1.66
675	1.75
750	1.90
800	2.00
825	2.05
900	2.20
975	2.35
1000	2.40
1050	2.50
1125	2.65
1200	2.80
1250	2.90
1275	2.95
1350	3.10
1425	3.25
1500	3.40
1600	3.56
2000	4.20

2.3.2 ในการคำนวณน้ำหนักบรรทุกทุกในตัวลิฟต์ให้ยึดถือตามตามข้อกำหนดข้อ 2.3.1 โดยจะต้องคำนึงถึงน้ำหนักบรรทุกตามจำนวนของผู้โดยสารและน้ำหนักสัมภาระ (รวมถึงเครื่องมือในการขนย้าย) ที่อาจจะถูกนำเข้ามาในตัวลิฟต์ด้วย

2.3.3 จำนวนผู้โดยสาร

จำนวนผู้โดยสารคำนวณได้จาก

ก) จำนวนผู้โดยสาร = น้ำหนักบรรทุกที่กำหนด (kg)/75 (ปีเศษค่าที่ได้ทิ้ง) หรือจาก

ข) ตารางด้านล่างนี้ ซึ่งให้ค่าที่น้อยกว่า ก)⁶⁹

ตารางที่ 2.2 จำนวนผู้โดยสาร และน้ำหนักบรรทุกที่กำหนด

จำนวนผู้โดยสาร (คน)	พื้นที่พื้นตัวลิฟต์ต่ำสุด (ตารางเมตร)
1	0.28
2	0.49
3	0.60
4	0.79
5	0.98
6	1.17
7	1.31
8	1.45
9	1.59
10	1.73
11	1.87
12	2.01
13	2.15
14	2.29

⁶⁹มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 8 ลิฟต์ น้ำหนักถ่วงและน้ำหนักถ่วงสมดุล หน้า 77-79

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

จำนวนผู้โดยสาร (คน)	พื้นที่พื้นตัวลิฟต์ต่ำสุด (ตารางเมตร)
15	2.43
16	2.57
17	2.71
18	2.85
19	2.99
20	3.13

ในการคำนวณน้ำหนักบรรทุกในตัวลิฟต์ให้ยึดถือตามหลักเกณฑ์ข้างต้น และจำนวนผู้โดยสารก็จะสัมพันธ์พื้นที่พื้นตัวลิฟต์ต่ำสุด อาทิเช่น จำนวนผู้โดยสาร 4 คน พื้นที่พื้นตัวลิฟต์ต่ำสุด คือ 0.79 ตารางเมตร จำนวนผู้โดยสาร 6 คน พื้นที่พื้นตัวลิฟต์ต่ำสุดคือ 1.17 ตารางเมตร ดังนั้นจะเห็นว่าหากมวลบรรทุกลิฟต์อยู่ที่ 400 กิโลกรัม พื้นที่พื้นตัวลิฟต์ คือ 1.17 ตารางเมตร ก็จะมีจำนวนผู้โดยสารได้ประมาณ 6 คน หรือกรณีที่ใช้สูตรคำนวณ โดยการใช้มวลบรรทุกลิฟต์หารด้วยน้ำหนักเฉลี่ยของบุคคลคือ 75 กิโลกรัม ตัวอย่างเช่น น้ำหนักบรรทุก 400 กิโลกรัม หารด้วย 75 จะเท่ากับ 5.33 ดังนั้นลิฟต์ดังกล่าวก็จะมีผู้โดยสารได้ประมาณ 5-6 คน

3. หลังคาตัวลิฟต์

บนหลังคาตัวลิฟต์ไม่ว่าตำแหน่งใดๆ จะต้องสามารถรับน้ำหนักคนได้ 2 คน หรือคิดเป็นแรงขนาด 100 กิโลกรัมต่อคนกระทำต่อพื้นที่ขนาด 0.20 เมตร x 0.20 เมตร โดยที่ไม่ทำให้หลังคาตัวลิฟต์เสียรูป⁷⁰

4. เชือกถวดแขวน

เชือกถวดแขวนจะต้องเป็นไปตามรายละเอียด ดังนี้

4.1 เส้นผ่านศูนย์กลางของเชือกถวดแขวนต้องไม่น้อยกว่า 8 มิลลิเมตร

4.2 กำลังต้านทานการดึงของเชือกถวดแขวนต้องเท่ากับ

⁷⁰มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 8 ข้อ 8.13
หลังคาตัวลิฟต์ หน้า 88

ก) 160 กิโลกรัมต่อตารางมิลลิเมตร หรือ 180 กิโลกรัมต่อตารางมิลลิเมตร
กรณีที่ใช้เหล็กหลอดแบนตีเกลียวชั้นเดียว

ข) 140 กิโลกรัมต่อตารางมิลลิเมตร สำหรับเหล็กหลอดแบนตีเกลียว
ชั้นนอก และ 180 กิโลกรัมต่อตารางมิลลิเมตรสำหรับเหล็กหลอดแบนตีเกลียวชั้นใน

ค) คุณสมบัติอื่นๆ เช่น โครงสร้าง การยึดตัว ความโค้งงอ ความยืดหยุ่น
การทดสอบ ฯลฯ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง

4.3 จะต้องมีเหล็กหลอดแบนหรือ โซ่แบนอย่างน้อย 2 เส้น และแต่ละเส้น
จะต้องเป็นอิสระจากกัน⁷¹

5. เชือกมัดของอุปกรณ์ควบคุมความเร็ว

5.1 ต้องใช้เชือกมัดที่ออกแบบมาโดยเฉพาะ สำหรับอุปกรณ์ควบคุมความเร็ว

5.2 อัตราส่วนค่ารับน้ำหนักแตกหักต่ำสุดต่อแรงดึงที่เกิดขึ้นในเชือกมัดขณะ
ทำให้เครื่องนรภัยทำงานต้องไม่น้อยกว่า 8 เท่า และให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความปลอดภัยแทนเท่ากับ 0.2

5.3 เส้นผ่านศูนย์กลางของเชือกมัดต้องไม่น้อยกว่า 6 มิลลิเมตร

5.4 อัตราส่วนระหว่างเส้นผ่านศูนย์กลางของรอกควบคุมความเร็วต่อเส้นผ่าน
ศูนย์กลางของเชือกมัด ต้องไม่น้อยกว่า 30⁷²

6. รางบังคับ

6.1 การบังคับตัวลิฟต์และน้ำหนักถ่วง

ก) ตัวลิฟต์และน้ำหนักถ่วงต้องมีรางบังคับที่แข็งแรงอย่างละอย่างน้อย 2 ราง

ข) รางบังคับต้องทำจากเหล็กกรีด (Drawn Steel) หรือ สแตนเลสด้วยเครื่องจักร
ในกรณีต่อไปนี้

- เมื่อความเร็วที่กำหนด เกินกว่า 0.4 เมตรต่อวินาที

- เมื่อใช้เครื่องนรภัยชนิดเพิ่มแรงกดบนรางบังคับ โดยไม่คำนึงถึง

ความเร็ว

ค) รางบังคับของน้ำหนักถ่วงที่ไม่มีเครื่องนรภัยอาจทำจากแผ่นโลหะขึ้นรูป
(Formed Metal Sheet) ที่มีการป้องกันการกัดกร่อนแล้ว⁷³

⁷¹มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 9 การแขวน
การชดเชยและการป้องกันลิฟต์เคลื่อนที่เร็วกว่าความเร็วที่กำหนด หน้า 95

⁷²มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 9 การแขวน
การชดเชยและการป้องกันลิฟต์เคลื่อนที่เร็วกว่าความเร็วที่กำหนด หน้า 104-105

3.5.12 การตรวจสอบการทดสอบการบันทึกค่าและการบำรุงรักษา⁷⁴

การตรวจสอบและการทดสอบ อันประกอบไปด้วย

(1) เอกสารด้านเทคนิคที่เตรียมไว้ในกรณีที่มีการตรวจสอบเบื้องต้น ต้องมีรายละเอียดที่จำเป็นเพื่อความแน่ใจว่าชิ้นส่วนที่ประกอบนั้น ได้รับการออกแบบอย่างถูกต้อง และติดตั้งตามวัตถุประสงค์ตรงตามมาตรฐานนี้ การตรวจสอบนี้สามารถหยิบยกชิ้นส่วนต่างๆ เพื่อตรวจสอบหรือทดสอบก่อนที่จะใช้งานลิฟต์

(2) ก่อนเริ่มใช้งานลิฟต์ต้องผ่านการตรวจสอบและทดสอบตามที่ วิศว.

กำหนด

(3) สำเนาของเอกสารการตรวจสอบชนิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีไว้

สำหรับ

ก) อุปกรณ์การล็อก

ข) ประตูปล่องลิฟต์ (เช่น รั้วรองการทดสอบอัตราความเร็ว)

ค) เครื่องนิรภัย

ง) เครื่องควบคุมความเร็ว

จ) เครื่องป้องกันความเร็วเกินพิกัดในทิศทางขึ้น

ฉ) อุปกรณ์ลดแรงกระแทก

ช) วงจรความปลอดภัยที่มีชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์

3.2.2 การบันทึกค่า

คุณสมบัติการทำงานพื้นฐานของลิฟต์จะถูกบันทึกไว้เป็นค่าหรือแฟ้ม รายงาน โดยทำเสร็จก่อนที่นำลิฟต์เข้าสู่การใช้งาน ค่าที่บันทึกหรือแฟ้มรายงานจะประกอบไปด้วย

ก) ค่าทางเทคนิค ระบุถึง

1) วัน เดือน ปี ที่ลิฟต์เริ่มใช้งาน

2) คุณสมบัติพื้นฐานของลิฟต์

3) คุณสมบัติของเชือกถาด และ/หรือ โซ่

4) คุณสมบัติของชิ้นส่วนต่างๆที่จำเป็นจะต้องตรวจสอบตาม

ข้อกำหนด (16.1.3)

⁷³มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 10 ราง บังคับ อุปกรณ์ลดแรงกระแทกและสวิตช์หยุดลิฟต์ชุดท้ายสุด (Final Limit Switches) หน้า 113

⁷⁴บทที่ 16 การตรวจสอบ การทดสอบ การบันทึกค่าและการบำรุงรักษา มาตรฐานระบบลิฟต์ โดย วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 167-170

5) ผังการติดตั้งลิฟต์ภายในอาคาร

6) ผังแสดงวงจรไฟฟ้า (ใช้สัญลักษณ์ CENELEC)

ผังวงจรอาจจะจำกัดแคว้งจรไฟฟ้าสำหรับการทำความเข้าใจภาพรวมของการพิจารณาเพื่อความปลอดภัย ตัวอย่างที่ใช้พร้อมสัญลักษณ์จะต้องสามารถอธิบายได้ โดยความหมายเฉพาะตัวของมัน ข) ค่าสำหรับการเก็บข้อมูล วันที่ทำการตรวจสอบและรายงาน การตรวจสอบและสังเกตการ ค่าที่บันทึกหรือเพิ่มรายงานนี้จะต้องเก็บข้อมูลล่าสุดในกรณีที่มี

- การปรับปรุงลิฟต์ครั้งสำคัญ
- การเปลี่ยนเชือกถาดหรือชิ้นส่วนที่มีความสำคัญ
- อุบัติเหตุ

หมายเหตุ การบันทึกค่าหรือเพิ่มรายงานนี้จะต้องมีไว้ให้สำหรับผู้รับผิดชอบการบำรุงรักษาและบุคคลากรหรือองค์กรซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการตรวจสอบหรือทดสอบตามกำหนดเวลา

3.2.3 ข้อมูลสำหรับผู้ติดตั้ง⁷⁵

บริษัทผู้ผลิต/ผู้ติดตั้งจะต้องจัดให้มีคู่มือในการใช้งาน

3.2.3.1 สำหรับการใช้งานปกติ

คู่มือการใช้งานจะต้องมีข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการใช้งานลิฟต์ในภาวะปกติการช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับ การปิดล็อกประตูห้องเครื่องตลอดเวลา การขนย้ายสิ่งของเข้าออกค่าเดือนที่ต้องระวังในกรณีที่ปล่องลิฟต์ไม่ล้อมปิดสนิททั้งหมด เหตุการณ์ที่จำเป็นต้องใช้บุคคลากรที่มีความสามารถผ่านการอบรมเข้าทำการ การเก็บรักษาเอกสาร การใช้กุญแจปลดล็อกฉุกเฉิน การช่วยเหลือ

3.2.3.2 การบำรุงรักษา

คู่มือการใช้งานจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับ การบำรุงรักษาที่จำเป็นกับลิฟต์และอุปกรณ์ประกอบเพื่อให้ลิฟต์ใช้งานได้ตลอดไป คำแนะนำเกี่ยวกับการบำรุงรักษาอย่างปลอดภัย

3.2.3.3 การตรวจสอบและการทดสอบ

คู่มือการใช้งานจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

⁷⁵มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

1) การตรวจสอบตามกำหนดเวลาจะทำหลังจากลิฟต์ใช้งานแล้วเพื่อยืนยันว่าเครื่องทำงานอย่างถูกต้อง ช่วงเวลาที่จะทำการตรวจสอบและทดสอบจะทำตามภาคผนวก จ.

2) การตรวจสอบหลังการปรับปรุงครั้งสำคัญหรือหลังอุบัติเหตุ การตรวจสอบและทดสอบจะต้องทำหลังจากมีการปรับปรุงครั้งสำคัญหรือหลังเกิดอุบัติเหตุ เพื่อให้แน่ใจว่าลิฟต์ทำงานได้ตามมาตรฐาน การตรวจสอบและทดสอบนี้จะต้องทำตามภาคผนวก จ.

3.15.13 ลิฟต์พนักงานดับเพลิง (Fireman's Lift)⁷⁶

ลิฟต์พนักงานดับเพลิงให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522, พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535, พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

1) วัตถุประสงค์

ลิฟต์พนักงานดับเพลิง (Fireman's Lift) เมื่อลิฟต์โดยสารหรือลิฟต์บริการที่จัดไว้ เป็นพิเศษสำหรับให้พนักงานดับเพลิงใช้ปฏิบัติหน้าที่ในขณะที่เกิดอัคคีภัยในอาคารสูงหรืออาคารที่ต่ำกว่าระดับพื้นดินเกิน 3 ชั้น หรือตั้งแต่ 7.00 เมตรลงไป หรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ เพื่อให้เจ้าพนักงานดับเพลิงสามารถเข้าถึงบริเวณที่เกิดอัคคีภัยได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย พร้อมกับอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติงานดับเพลิง

นอกจากจุดประสงค์ดังกล่าวแล้ว ลิฟต์พนักงานดับเพลิงยังอาจจะใช้สำหรับช่วยในการอพยพคนพิการ ผู้ป่วย ผู้ได้รับบาดเจ็บ หรือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถหนีไฟทางบันไดหนีไฟที่จัดไว้ โดยการอพยพดังกล่าวนี้จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าพนักงานดับเพลิงหรือเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยของอาคาร ลิฟต์พนักงานดับเพลิงไม่ได้จัดให้มีไว้เพื่อการอพยพหนีไฟสำหรับบุคคลที่แข็งแรง⁷⁷

2) พื้นที่ปลอดภัยก่อนเข้าสู่บริเวณที่เกิดเพลิงไหม้

นอกจากข้อกำหนดของลิฟต์ที่กำหนดในหมวดลิฟต์โดยสารและลิฟต์บริการแล้ว ลิฟต์พนักงานดับเพลิงจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้ คือ ปล่องลิฟต์และห้องเครื่องลิฟต์ที่ปิดล้อมด้วยผนังทนไฟแยกจากปล่องลิฟต์และห้องเครื่องลิฟต์อื่น โถงลิฟต์ทุกชั้นที่ปิดล้อมด้วยผนังทนไฟ อยู่ในตำแหน่งที่พนักงานดับเพลิงสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกสามารถติดต่อกับบันไดหนี

⁷⁶บทที่ 17 ลิฟต์ดับเพลิง มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 173-177

⁷⁷มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

ไฟประจำชั้นได้อย่างปลอดภัย ใช้กำลังไฟฟ้าจากระบบไฟฟ้าสำรองฉุกเฉินเพื่อให้สามารถทำงานได้ในขณะที่เกิดอัคคีภัย ควรมีลิฟต์พนักงานดับเพลิงอย่างน้อย 2 ชุด หากสามารถทำได้ สำหรับอาคารที่สูงไม่เกิน 30 ชั้น ให้ลิฟต์ใช้เวลาในการเดินทางจากชั้นล่างถึงชั้นบนสุดไม่เกิน 1 นาที หากอาคารสูงมากกว่านี้ให้ปรับเวลาในการเดินทางเพิ่มขึ้นได้ตามสัดส่วนของความสูงของอาคาร

ลิฟต์ดับเพลิงจะต้องจอดได้ทุกชั้น ยกเว้นชั้นจอดครกที่ความสูงของชั้นต่ำเกินกว่าที่ลิฟต์จะจอดได้ทุกชั้นเว้นชั้นได้ หากเป็นไปได้ให้ลิฟต์เล่นตลอดความสูงของอาคารโดยไม่ต้องเปลี่ยนลิฟต์ เมื่อได้รับสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ ให้ลิฟต์กลับลงมาจอดที่ชั้นกำหนดไว้ที่ชั้นล่างของอาคารแล้วเปิดประตู และจะทำงานในภาวะฉุกเฉินได้โดยใช้กุญแจสำหรับเจ้าหน้าที่ดับเพลิง สำหรับอาคารที่มีพื้นที่ต่อเนื่องขนาดใหญ่จะต้องจัดลิฟต์พนักงานดับเพลิงเพิ่ม โดยให้ระยะห่างระหว่างลิฟต์พนักงานดับเพลิงแต่ละแห่งไม่เกิน 120 เมตร⁷⁸

3) การจัดเตรียม โถงลิฟต์

โถงลิฟต์พนักงานดับเพลิงจะต้องแยกตามลักษณะการจัดแบ่งพื้นที่ป้องกันไฟ เช่น พื้นที่สำนักงานและพื้นที่ศูนย์การค้าจะต้องมีโถงลิฟต์พนักงานดับเพลิงแยกจากกัน โถงลิฟต์จะต้องมีพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 6 ตารางเมตร นอกจากนี้ควรพิจารณาให้มีพื้นที่หลบภัยสำหรับผู้พิการหรือผู้ป่วย หากสามารถทำได้ พื้นที่โถงลิฟต์ถือว่าเป็นพื้นที่ป้องกันไฟ และจะต้องมีระบบระบายอากาศหรือระบบอัดอากาศเพื่อป้องกันควันไฟ เช่นเดียวกับบันไดหนีไฟ จะต้องป้องกันไม่ให้น้ำจากการดับเพลิงเข้าสู่โถงลิฟต์ได้โดยง่าย เพื่อป้องกันการเสียหายของอุปกรณ์ลิฟต์โดยการปรับระดับพื้น และติดตั้งหัวรับน้ำทิ้งในโถงลิฟต์ห้ามใช้โถงลิฟต์เป็นที่เก็บขยะและวัสดุที่ติดไฟได้ง่าย ให้ติดตั้งรายการดังต่อไปนี้ในโถงลิฟต์ ได้แก่ หัวต่อสำหรับสายส่งน้ำดับเพลิงขนาด 65 มิลลิเมตรทุกชั้น ป้ายบอกชั้น แผนผังประจำชั้นของอาคาร เครื่องให้แสงสว่างฉุกเฉินด้วยแบตเตอรี่ ระบบสื่อสารฉุกเฉิน ข้อเสนอแนะการใช้ลิฟต์ป้ายห้ามใช้ลิฟต์ขณะเกิดเพลิงไหม้ป้ายห้ามขนย้ายขยะ

4) การติดตั้งลิฟต์⁷⁹

การติดตั้งลิฟต์พนักงานดับเพลิง รวมถึง ตัวลิฟต์ ปล่องลิฟต์ รางลิฟต์ ห้องเครื่องลิฟต์และอุปกรณ์ประกอบลิฟต์ เช่น อุปกรณ์เพื่อการสื่อสาร และระบบไฟฟ้าควบคุม

⁷⁸มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

⁷⁹มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

จะต้องออกแบบให้ใช้งานได้นานกว่าลิฟต์ทั่วไปเมื่อเกิดอัคคีภัยลิฟต์ พนักงานดับเพลิงอาจใช้งาน เป็นลิฟต์ทั่วไปได้ในเวลาปกติ ยกเว้นเมื่อได้รับสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้

4.1) ลิฟต์พนักงานดับเพลิง

ลิฟต์พนักงานดับเพลิงจะต้องมีขนาดบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัม ขนาดของห้องโดยสารกว้างไม่น้อยกว่า 1.10 เมตร และลึกไม่น้อยกว่า 1.40 เมตร ประตูลิฟต์กว้าง ไม่น้อยกว่า 0.80 เมตร และสูงไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร วัสดุสำหรับลิฟต์พนักงานดับเพลิง จะต้อง เป็นวัสดุที่ไม่ติดไฟหรือไม่ติดไฟได้ง่าย

4.2) การทำงานในกรณีฉุกเฉินและการหนีไฟ

ลิฟต์พนักงานดับเพลิงจะต้องสามารถทำงานทั้งจากแหล่งจ่าย ไฟฟ้าปกติและแหล่งจ่ายไฟฟ้าสำรองฉุกเฉิน

4.3) การจัดเตรียมลิฟต์พนักงานดับเพลิง

เสาหลักและ โครงสร้างลิฟต์จะต้องทำจากวัสดุที่ไม่ติดไฟง่าย ผนังพื้นและเพดานลิฟต์จะต้องทำจากวัสดุที่ไม่ติดไฟ ผิวคลุมพื้นลิฟต์ จะต้องเป็นวัสดุกันลื่นเมื่อ เปียก ส่วนวัสดุตกแต่งภายในจะต้องเป็นวัสดุที่ไม่ลุกเป็น ไฟและไม่ก่อให้เกิดควันพิษ จะต้อง มี ประตูเปิดฉุกเฉินจากปล่องลิฟต์เข้าสู่ลิฟต์ที่มีขนาดเพียงพอและจะต้องไม่ถูกปิดกั้น ปิดบังหรือ กีดขวาง ในลิฟต์พนักงานดับเพลิงที่มีประตู 2 ด้าน จะต้องมีกลอุปรกรณ์ควบคุมการทำงานที่ประตู ด้านละชุด ชุดหนึ่งให้ระบุว่า “สำหรับการผจญเพลิง”

4.4) บ่อลิฟต์

ไม่จำเป็นต้องจัดเตรียมระบบกระจายน้ำดับเพลิงอัตโนมัติในบ่อ ลิฟต์ แต่ที่โถงลิฟต์จะต้องมีระบบกระจายน้ำดับเพลิงอัตโนมัติ โดยจะต้องป้องกันไม่ให้ น้ำไหลเท สู่ประตูลิฟต์และระบบควบคุมการทำงานของประตูลิฟต์ ไม่ควรติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้าในระยะ 1.00 เมตร จากกันบ่อลิฟต์ ยกเว้นอุปกรณ์แจ้งเหตุ

4.5) ห้องเครื่องลิฟต์

ห้องเครื่องลิฟต์จะต้องจัดอยู่ภายในบริเวณที่ปลอดภัยจากอันตราย ในระหว่างที่เกิดอัคคีภัยจะต้องป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายจากน้ำ จะต้องปิดล้อมด้วยผนังทนไฟ มีระบบระบายอากาศหรือระบบปรับอากาศที่ใช้กำลังไฟฟ้าฉุกเฉิน และสามารถทำงานได้ใน ณะที่เกิดอัคคีภัย

4.6) ระบบไฟฟ้าควบคุม

กลอุปรกรณ์แจ้งเหตุสำหรับลิฟต์ต้องติดตั้งใกล้กับลิฟต์ที่ชั้นทางออก นอกอาคาร และระบุข้อความ “ลิฟต์พนักงานดับเพลิง” หรือ FIREMEN'S LIFT แสดงตำแหน่ง

ของลิฟต์อย่างชัดเจน “ON” หรือ “OFF” กลอุุปกรณ์แจ้งเหตุต้องได้รับการป้องกันการรบกวนด้วยฝาครอบ หรืออุปกรณ์พลาสติกใสที่มองเห็นง่ายและถอดได้ง่าย ระดับความสูงของกลอุุปกรณ์แจ้งเหตุไม่ควรต่ำกว่า 1.80 เมตร เหนือพื้นชั้นที่ลิฟต์จอด หากมีลิฟต์มากกว่า 2 ชุด และติดตั้งร่วมกับลิฟต์พนักงานดับเพลิง จะต้องมีการหมายระบุว่าลิฟต์ชุดใดเป็นลิฟต์พนักงานดับเพลิง กลอุุปกรณ์ควบคุมลิฟต์พนักงานดับเพลิงจะต้องไม่ขัดข้องได้ง่ายเมื่อเกิดอัคคีภัย เนื่องจากควันไฟ ความร้อน และความชื้น การทำงานของลิฟต์พนักงานดับเพลิงเมื่อกลอุุปกรณ์ควบคุมลิฟต์พนักงานดับเพลิงได้รับสัญญาณแจ้งเหตุให้มีลักษณะการทำงานไม่น้อยกว่าดังนี้ ก. กลอุุปกรณ์เรียกลิฟต์ที่ชั้นจอดลิฟต์ต่างๆ จะต้องไม่ทำงาน ข. กลอุุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยสำหรับประตูลิฟต์ที่ชั้นต่างๆ สำหรับเปิดปิดประตูลิฟต์จะต้องไม่ทำงาน ค. ลิฟต์ทุกชุดในโถงลิฟต์พนักงานดับเพลิงจะต้องกลับไปตำแหน่งจอดลิฟต์ที่กำหนดไว้พร้อมสัญญาณแสดงว่า “ลิฟต์อยู่ในปฏิบัติการผจญเพลิง” หรือ FIRE FIGHTING หรืออื่นๆ ที่ให้ความหมายเหมือนกัน แสดงที่ลิฟต์ทุกชุด สัญญาณดังกล่าวจะไม่แสดงผลเมื่อกลอุุปกรณ์ควบคุมลิฟต์พนักงานดับเพลิงถูกยกเลิก ง. ที่ชั้นจอดลิฟต์ที่กำหนดไว้เมื่อกลอุุปกรณ์ควบคุมลิฟต์พนักงานดับเพลิงทำงาน ลิฟต์ทุกชุดจะต้องจอดพร้อมเปิดประตูไว้ จ. การติดต่อสื่อสารภายในลิฟต์จะต้องทำงานตามปกติ ฉ. ในกรณีลิฟต์พนักงานดับเพลิงมี 2 ประตู กลอุุปกรณ์ควบคุมการทำงานของลิฟต์เมื่อเกิดเหตุอัคคีภัยจะต้องทำงานแทนการควบคุมปกติ ประตูลิฟต์ทุกชั้นที่เปิดสู่โถงลิฟต์ดับเพลิงจะต้องปิดประตู ช. มีสัญญาณเตือนทั้งเสียงและแสง ขณะที่มีการทำงานบริการภายในปล่องลิฟต์ห้องเครื่องลิฟต์และบริเวณพื้นที่ต่างๆ เมื่อทำการบำรุงรักษาในขณะที่กลอุุปกรณ์ควบคุมลิฟต์พนักงานดับเพลิงหวั กลอุุปกรณ์ความปลอดภัยของลิฟต์จะต้องทำงานตามปกติ⁸⁰

4.7) การสับเปลี่ยนกำลังไฟฟ้ามาที่กำลังไฟฟ้าสำรองเมื่อกลอุุปกรณ์ควบคุมลิฟต์พนักงานดับเพลิงทำงาน การเรียกลิฟต์ทั้งหมดจะถูกยกเลิก ในกรณีที่ลิฟต์จอดที่ชั้นจอดลิฟต์ชั้นล่างหรือชั้นที่กำหนดให้ประตูลิฟต์เปิด

4.8) ระบบสื่อสารในกรณีผจญเพลิง

ระบบสื่อสารแบบติดต่อภายใน (INTERCOM) ภายในตัวลิฟต์ให้เป็นแบบตอบโต้สองทาง ทั้งที่ห้องเครื่องลิฟต์ ลิฟต์พนักงานดับเพลิง และที่ห้องควบคุม กลอุุปกรณ์สื่อสารภายในตัวลิฟต์ ให้เป็นแบบลำโพง และไมโครโฟนในตัวลิฟต์ไม่ให้เป็นโทรศัพท์แบบแนบหูฟังหรือใช้มือถือ

⁸⁰มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

4.9) ระบบไฟฟ้า

ระบบไฟฟ้าจ่ายหลักสำหรับลิฟต์พนักงานดับเพลิงจะต้องจ่ายจากวงจรไฟฟ้าที่จัดเตรียมไว้เฉพาะระบบลิฟต์ ซึ่งอาจจ่ายให้ลิฟต์ชุดอื่นๆ ก็ได้ แต่ในกรณีผจญเพลิงหรือฉุกเฉินจะต้องเพียงพอต่อการใช้งานลิฟต์พนักงานดับเพลิง ระบบไฟฟ้าจ่ายสำรองสำหรับพนักงานดับเพลิงจะต้องแยกอิสระจากระบบไฟฟ้าจ่ายหลักและต้องเพียงพอต่อการใช้งาน ระบบไฟฟ้าจ่ายสำรองจะต้องพร้อมจ่ายไฟฟ้าได้ภายในเวลา 30 วินาทีหลังจากที่ระบบไฟฟ้าหลักเกิดขัดข้องและพร้อมจ่ายไฟฟ้าแทนระบบไฟฟ้าหลักต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ชั่วโมง โดยไม่ต้องเติมน้ำมันเชื้อเพลิงเข้าถัง สายไฟฟ้าทั้งหมดของระบบลิฟต์พนักงานดับเพลิงจะต้องเป็นแบบทนไฟหรือติดตั้งอยู่ในพื้นที่ป้องกันไฟ วงจรไฟฟ้าแสงสว่างและสื่อสารจะต้องเป็นระบบที่เชื่อถือได้สูง กลอุปกรณ์ที่ควบคุมระบบลิฟต์พนักงานดับเพลิง จะต้องบอกปลอดภัย และเชื่อถือได้ว่าไม่ถูกปิดหรือยกเลิก กลอุปกรณ์สับเปลี่ยนระบบจ่ายไฟฟ้าหลักเป็นระบบจ่ายไฟฟ้าสำรองจะต้องทำงานโดยอัตโนมัติสายไฟฟ้าที่ไม่เกี่ยวกับระบบลิฟต์พนักงานดับเพลิงจะต้องติดตั้งภายนอกปล่องลิฟต์พนักงานดับเพลิง สัญญาณบ่งเหตุที่ควรจัดเตรียมไว้ประกอบด้วยก. การจ่ายไฟฟ้าจากระบบไฟฟ้าหลักหรือระบบไฟฟ้าฉุกเฉิน ข. ระบบระบายอากาศหรือระบบอัดอากาศ ค. ระบบเครื่องสูบน้ำดับเพลิง ง. ตำแหน่งชั้นที่ลิฟต์พนักงานดับเพลิงจอด และทิศทางการเคลื่อนที่

3.15.14 ลิฟต์ส่งของ (Dumbwaiters)⁸¹

1) ขอบเขต

เพื่อเป็นข้อกำหนดของการสร้าง และติดตั้งลิฟต์ที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า และแขวนด้วยเชือก หรือโซ่ ซึ่งใช้ขนของจากระดับชั้นหรือสูงกว่าระดับชั้นมีความจุไม่เกิน 500 กิโลกรัม และความเร็วไม่เกิน 1.00 เมตรต่อวินาที

2) คำจำกัดความ

“ห้องลิฟต์” คือ ส่วนของลิฟต์ที่ใช้ใส่ของ “ลิฟต์ส่งของ” คือ อุปกรณ์เครื่องจักรที่สร้างขึ้นอย่างถาวร ออกแบบเพื่อใช้ขนของไปยังระดับชั้นที่เจาะจงไว้ โดยห้องลิฟต์มีขนาดและวิธีการสร้างที่ผู้โดยสารเข้าไปอยู่ไม่ได้ และเล่นในแนวดิ่งเพื่อไม่ให้ผู้โดยสารเข้าไปอยู่ในห้องลิฟต์ สามารถทำได้โดยกั้นเป็นสัดส่วนที่พื้นที่แต่ละส่วนไม่มากกว่า 1.25 ตารางเมตร และมีสัดส่วน ทั้งกว้างยาวสูง ไม่เกินด้านละ 1.40 เมตร

⁸¹บทที่ 18 ลิฟต์ส่งของ (Dumbwaiters), มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 191-194

3) การจัดเตรียมลิฟต์ส่งของ

3.1) ปล่องลิฟต์ (Lift Well)

ปล่องลิฟต์จะต้องปิดทึบมีช่องเปิดเฉพาะประตู ตามชั้น หรือประตูให้ผู้เข้าไป ตรวจสอบเข้าถึงชิ้นส่วนต่างๆ ของลิฟต์ บานประตูที่เปิดเข้าไปเพื่อตรวจสอบจะต้องเป็นแบบดึงออก (Swing out) มีขนาดสูงไม่น้อยกว่า 1.40 เมตร กว้างไม่น้อยกว่า 0.60 เมตร และลิฟต์จะเล่นได้เมื่อประตูนี้ปิด โดยใช้สวิทช์ไฟฟ้า ควบคุม ระยะห่างระหว่างธรณีตัวลิฟต์ และธรณีตามชั้นจะต้องไม่เกิน 25 มิลลิเมตร ระหว่างกำแพงปล่องกับกรอบประตูต้องไม่เกิน 0.15 เมตร ถ้าพื้นที่ใต้ปล่องลิฟต์เป็นที่คนเข้าได้จะต้องมีเครื่องนิรภัยของลิฟต์ และ โครงน้ำหนักถ่วง ยกเว้นลิฟต์ที่มีความจุไม่ถึง 50 กิโลกรัม และระยะวิ่งสูงไม่เกิน 4.00 เมตร การสร้างปล่องลิฟต์ให้คำนึงถึงระยะเพื่อ เมื่อตัวลิฟต์หรือ โครงน้ำหนักถ่วงชนแท่นรับและแท่นยุบตัวสุดแล้ว โครงน้ำหนักถ่วงหรือตัวลิฟต์จะไม่กระแทกพื้นด้านบน ระยะเพื่อนี้จะต้องไม่น้อยกว่า 50 มิลลิเมตร

3.2) บ่อลิฟต์ (Lift Pit)

จะต้องไม่มีน้ำซึมเข้าและมีสวิทช์หยุดไม่ให้ลิฟต์ทำงาน เมื่อมีผู้เข้าไปตรวจสอบในบ่อลิฟต์

3.3) ห้องเครื่องลิฟต์

เครื่องลิฟต์และอุปกรณ์ประกอบจะอยู่ในห้องเครื่องเป็นสัดส่วน ซึ่งสามารถปิดล็อกมิให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องเข้าได้ห้องเครื่องจะต้องมีการระบายอากาศที่เพียงพอ และไม่มีน้ำฝนสาดเข้ามีแสงสว่างเพียงพอเพื่อการทำงาน ประตูเข้าห้องเครื่องจะต้องมีขนาดไม่เล็กกว่า 0.60 เมตร X 0.60 เมตร และปิดล็อกได้ ห้องเครื่องลิฟต์ จะไม่มีอุปกรณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับระบบลิฟต์อยู่ด้วย เช่น ท่อสายไฟฟ้า ฯลฯ และการจัดวางอุปกรณ์ให้สามารถทำงานได้

3.4) ประตูปล่องลิฟต์

ประตูตามชั้นจะต้องปิดทึบไม่มีรูทะลุและระยะระหว่างบานประตูกับกรอบประตูหรือบานประตูกับธรณีจะไม่เกิน 6 มิลลิเมตร ธรณีประตูตามชั้นจะต้องแข็งแรงพอที่จะรับการชนถ่ายวัสดุได้ บานประตูจะต้องออกแบบให้ไม่ตกจากรางประตูหรือหลุดจากตำแหน่งขณะปิด-เปิด จนสุด ลิฟต์จะไม่สามารถเล่นได้ ถ้าประตูตามชั้นทุกบาน และทุกชั้นไม่ปิดสนิท ระยะห่างของลิฟต์จากระดับชั้น จะต้องไปไม่เกิน ± 75 มิลลิเมตร จึงสามารถเปิดประตูได้ประตูตามชั้นจะต้องสามารถเปิดได้โดยกุญแจพิเศษจากภายนอกในกรณีฉุกเฉิน ประตูในสภาพที่ปิดสนิท จะต้องทนแรงขนาด 300 นิวตันในแนวตั้งฉากกับบานประตูโดยไม่เสียรูปทรง ห้องลิฟต์และน้ำหนักถ่วง ห้องลิฟต์จะต้องเป็นรูปทรงที่แข็งแรงและปิดทึบ ยกเว้นช่องเปิดของบานประตูและสามารถรับแรงกระแทกเมื่อห้องลิฟต์ชนแท่นรับแรงกระแทก ชุดนาร่องหรือเพื่อให้

ห้องลิฟต์อยู่ในรางจะต้องใช้อย่างน้อย 2 คู่ ถ้ามีการกั้นเป็นชั้นอย่างถาวรหรือชั่วคราวแบ่งกั้นแบ่งชั้นจะต้องยึดติดอย่างแน่นหนาไม่หลุดเคลื่อนขณะลิฟต์ใช้งาน พื้นที่ในห้องลิฟต์จะไม่มีขนาดใหญ่กว่าที่ระบุในตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 2.3 ตารางกำหนดพื้นที่ของพื้นลิฟต์ต่อมวลบรรทุก⁸²

พื้นที่ของพื้นลิฟต์สัมพันธ์กับมวลบรรทุก	
มวลบรรทุก (กิโลกรัม)	พื้นที่ของพื้นลิฟต์ (ตารางเมตร)
10	0.15
50	0.50
100	0.75
200	1.00
250	1.25
500	1.25

ถ้ามวลบรรทุกไม่เป็นไปตามตารางให้เทียบอัตราส่วน ความกว้าง หรือยาว หรือสูงของห้องลิฟต์ต้องไม่เกิน 1.4 เมตร และน้ำหนักบรรทุกไม่เกิน 500 กิโลกรัม ห้องลิฟต์จะต้องมีการป้องกันมิให้สิ่งของที่บรรทุกเคลื่อนที่ล้าออกมาถ้าไม่มีประตูที่ตัวลิฟต์ ถ้ามีบานประตูที่ห้องลิฟต์จะต้องมีสวิทช์ไฟฟ้าควบคุมไม่ให้ลิฟต์ทำงานถ้าบานประตูไม่ปิดสนิท

3.5) น้ำหนักถ่วง

ถ้าชุดน้ำหนักถ่วงใช้เหล็กช้อนหลายๆ ชั้น จะต้องมีการป้องกันไม่ให้เหล็กหลุดออกจากโครง ถ้ามีรอกอยู่บนโครงน้ำหนักถ่วงจะต้องมีการป้องกันมิให้สลิงหลุดออกจากร่องเมื่อสลิงหย่อน

3.6) การแขวนร้งน้ำหนักเครื่องนิรภัย และอุปกรณ์ควบคุมความเร็ว (ถ้ามี) เชือกถ่วงที่ใช้แขวนต้องมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า 6 มิลลิเมตรสำหรับขับเคลื่อนด้วยความเร็ว และไม่ต่ำกว่า 5 มิลลิเมตร สำหรับขับเคลื่อนแบบรอกก้าน จำนวนเชือกถ่วงต้องไม่ต่ำกว่า 2 เส้น การปลดเครื่องนิรภัยของตัวลิฟต์ และ โครงน้ำหนักถ่วง สามารถทำได้โดยยกตัวลิฟต์

⁸²มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

หรือโครงน้ำหนักขึ้น ถ้าเครื่องนรภัยทำงานลือกตัวลิฟต์หรือโครงน้ำหนักถ่วง ก่อนจะนำลิฟต์กลับมาใช้งาน จะต้องได้รับการตรวจสอบจากผู้ชำนาญการเสียก่อน ห้ามใช้โครงของเครื่องนรภัยทำหน้าที่แทนชุดนาร่อง การ TRIP ของเครื่องนรภัยด้านตัวลิฟต์ และโครงน้ำหนักถ่วงจะต้องใช้เชือกกระตุกให้ทำงานคนละชุดเป็นอิสระต่อกัน อุปกรณ์ควบคุมความเร็ว 1) อุปกรณ์ควบคุมความเร็วของตัวลิฟต์ จะตัดที่ความเร็วไม่น้อยกว่า 115% ของความเร็วที่กำหนด และไม่มากกว่า 1.25 เมตรต่อวินาที 2) เชือกถ่วงที่ใช้ตัดอุปกรณ์ควบคุมความเร็ว จะต้องส่งแรงดึงไม่น้อยกว่า 2 เท่า ของแรงที่ใช้ในการตัดกลไกของเครื่องนรภัย 3) อุปกรณ์ควบคุมความเร็วจะต้องใช้เชือกถ่วงที่มีค่าเพื่อความปลอดภัย 8 เท่าของแรงที่อุปกรณ์ควบคุมความเร็วใช้ดึงให้เครื่องนรภัยทำงาน และมีเส้นผ่านศูนย์กลางของเชือกถ่วงไม่น้อยกว่า 3 มิลลิเมตร อัตราส่วนระหว่างเส้นผ่านศูนย์กลางของรอกควบคุมความเร็วต่อเส้นผ่านศูนย์กลางของถ่วงจะต้องไม่น้อยกว่า 30⁸³

3.7) ตัวนาร่อง อุปกรณ์ป้องกันการกระแทก และสวิทช์หยุดลิฟต์ที่ชั้นสุดท้าย

3.7.1) ตัวนาร่อง

ห้องลิฟต์และโครงน้ำหนักถ่วงจะต้องวิ่งอยู่กับตัวนาร่องที่แข็งแรงพอจะรับการทำงานของเครื่องนรภัย และไม่โก่งงอตามเมื่อการจัดวางน้ำหนักในตัวลิฟต์ไม่กระจายเฉลี่ยทั่วพื้นที่

3.7.2) อุปกรณ์ป้องกันการกระแทก จะต้องเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้ 1) สปริง 2) ยาง 3) พลาสติกที่ยืดหยุ่นได้

3.7.3) การหยุดชั้นสุดท้าย

สวิทช์ตัดจอดชั้นสุดท้ายจะต้องตัดอยู่ตลอดจนอุปกรณ์ป้องกันการกระแทกยุบตัวสุด

3.8) อุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย

เมื่อตัวลิฟต์หรือโครงน้ำหนักถ่วงไม่สามารถเคลื่อนที่ลงเพราะเกิดการติดขัด ลิฟต์แบบใช้ล้อยึดหมุนเก็บเชือกถ่วง จะต้องมียุโรปการตัดวงจรไฟฟ้าควบคุมให้หยุดการทำงานเมื่อเชือกถ่วงหย่อนเมื่อลิฟต์เคลื่อนในทิศทางลงแล้วเกิดติดขัดลงไม่ได้ ลิฟต์ขับเคลื่อนด้วยความฝืดจะต้องมียุโรปการตัดวงจรไฟฟ้าควบคุมให้หยุดการทำงาน ถ้าใช้เวลาวิ่งเกินกว่า 10 วินาทีของเวลาที่ใช้ในการวิ่งปกติ จากชั้นบนสุดถึงล่างสุด (ป้องกันการหมุนฟรี)

⁸³มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

3.9) เครื่องลิฟต์

ลิฟต์แต่ละชุดจะต้องใช้เครื่องของชุดนั้น

3.10) การขับเคลื่อน ให้ใช้วิธีการดังนี้

1) ขับเคลื่อนด้วยความฝืด (Traction drive) โดยใช้รอก และเชือกถลาด

2) ขับเคลื่อนแบบรอกก้วน (Drum type) โดยวิธีใช้เชือกถลาด

แขวนพัน ใช้โซ่ หรือ เฟืองขับถ้าใช้ขับเคลื่อนโดยสายพานต่อจากมอเตอร์ไปยังชุดขับเคลื่อนพร้อมเบรก จะต้องใช้สายพานอุปกรณ์อย่างน้อย 2 เส้น ในกรณีที่ใช้รอกขับเคลื่อนด้วยความฝืด หรือ เฟืองขับให้จัดให้มีการป้องกันมิให้เชือกถลาดหลุดจากร่องหรือ โซ่หลุดจากเฟืองขับ

3.11) ระบบเบรก

เครื่องลิฟต์ จะต้องมียุทธภัณฑ์ทำงาน โดยอัตโนมัติทันทีในกรณี

1) ไฟฟ้าดับ 2) วงจรควบคุมถูกตัดการทำงานของเบรกจะต้องสามารถหยุดเครื่องลิฟต์ ขณะที่ลิฟต์เคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูงสุดและบรรทุกน้ำหนักเต็มพิกัด +25% ชิ้นส่วนที่ถูกเบรกจับจะต้องยึดติดกับรอกขับ หรือรอกก้วนอย่างแข็งแรงมั่นคง และมีกลไกที่ปลดเบรกด้วยมือคนเพื่อหมุนลิฟต์เป็นการป้องกันเบรกค้าง

3.12) การทำงานในกรณีฉุกเฉินเครื่องลิฟต์จะต้องสามารถหมุนได้ด้วยมือเพื่อนำลิฟต์ไปยังชั้นที่ต้องการ

3.13) การป้องกันอุบัติเหตุชิ้นส่วนที่หมุนได้จะต้องทาสีเหลืองอย่างเด่นชัด

3.6 การตรวจสอบและการทดสอบลิฟต์ที่ติดตั้งเสร็จก่อนส่งมอบงาน (Acceptance Tests of Lifts)⁸⁴

หมวดที่ 1 ทั่วไป

1.1 ทั่วไป

การตรวจสอบเพื่อรับงานและทดสอบลิฟต์ติดตั้งใหม่ และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง (Acceptance Inspection and Tests of New Installations and Alterations) เพื่อให้มั่นใจในความปลอดภัยจากการทำงานของลิฟต์ใหม่ และเพื่อให้ทุกๆ ชิ้น ส่วนที่ติดตั้งแล้วจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานของ วส.ท. ในภาคผนวก ค. หรือมาตรฐานของผู้ผลิต การทดสอบเช่นเดียวกันนี้ จะต้องทำอีกครั้งหนึ่ง เมื่อลิฟต์ที่ติดตั้งอยู่แล้วได้รับ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทุกๆ ครั้ง

⁸⁴บทที่ 21 การตรวจสอบและการทดสอบลิฟต์ที่ติดตั้งเสร็จก่อนส่งมอบงาน, มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 203-210

หมวดที่ 2 ขั้นตอนการตรวจสอบและทดสอบ (Inspection and Test Procedure)

2.1 การตรวจสอบห้องเครื่อง (Machine Room Inspection) คือ ตรวจสอบความสะอาดของห้องเครื่องและระบบป้องกันน้ำเข้า ตรวจสอบแสงสว่าง และการระบายอากาศของห้องเครื่อง ตรวจสอบตำแหน่งของสวิทช์หลัก หรือตัวตัดวงจร ตรวจสอบและเน้นให้มีกุญแจประตูห้องเครื่องที่ล็อกห้องเพื่อป้องกันผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปได้

2.2 ตรวจสอบอุปกรณ์ต่างๆ ในห้องเครื่อง

2.2.1 กำลังไฟฟ้า “ในสถานะที่ยังไม่จ่ายกำลังไฟฟ้าให้ระบบ” (OFF)

ก. บันทึกมอเตอร์และเครื่องขับและตรวจแผ่นข้อมูลของเครื่องตรวจลิฟต์ (Name plate) แท่นรองรับและสลักเกลียวยึดฐานราก ตรวจสอบมาตรวัดน้ำมันและระดับน้ำมัน ตรวจสอบรอกขับและเส้นผ่านศูนย์กลางของรอกขับ (Driving Sheave)

ข. บันทึก ชนิด หมายเลข ลวดสลิงแขวนและขนาดของเส้นผ่านศูนย์กลางของเชือก ลวดแขวน ให้ถูกต้องตามแบบของผู้ผลิต

ค. ควบคุมความเร็ว (Governor) ตรวจสอบสภาพทั่วไปของตัวควบคุมความเร็ว ตรวจสอบสลิงของตัวควบคุมความเร็ว และวัดเส้นผ่านศูนย์กลาง ตรวจสอบกลไก ทริป และสวิทช์ต่างๆ ของตัวควบคุมความเร็ว (Tripping Mechanism)

ง. เบรก (Brake) ตรวจสอบความสะอาดของก้ามเบรก และจานเบรก ตรวจสอบการหล่อลื่นของพินเบรก ตรวจสอบสภาพของหน้าสัมผัสทางไฟฟ้าของเบรก

จ. มชุดควบคุม (Controller Mechanism) ตรวจสอบละเอียด รีเลย์ทุกตัว สวิตช์ หน้าสัมผัสทางไฟฟ้า หม้อแปลง เร็คติไฟเออร์ ตัวต้านทาน คาปาซิเตอร์ รีแอคเตอร์ สายไฟต่างๆ ตรวจสอบให้มั่นใจได้ว่าฟิวส์ทุกตัวที่อยู่ในกระบอกฟิวส์มีขนาดถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในวงจร

ฉ. การเดินสายไฟ (Wiring) ตรวจสอบการเดินสายไฟและการต่อลงดินทุกๆ จุดในห้องเครื่อง “ในสถานะที่กำลังจ่ายไฟ” (ON)

2.2.2 กำลังไฟฟ้า

ก. มอเตอร์ (Traction Motor) และชุดเกียร์ (Machine) สังเกตสภาพการหมุนของมอเตอร์ขับลาก

ข. ลวดสลิงแขวน (Hoisting Rope) ตรวจสอบลวดสลิงแขวน เพื่อหาความเสียหายที่สามารถมองเห็นได้

ค. ควบคุมความเร็ว (Governor) ตรวจสอบสภาพต่างๆ ของตัวควบคุมความเร็วในขณะที่ลิฟต์เคลื่อนที่

ง. เบรก (Brake) สังเกตการทำงานของเบรกว่าเรียบและเสียบหรือไม่ตั้งระยะให้แน่ใจว่าระยะระหว่างผิวหน้าของผ้าเบรกและจานเบรกใกล้กันที่สุดเท่าที่จะทำได้หรือตามมาตรฐานของผู้ผลิต จะต้องไม่ปรากฏว่าอุณหภูมิของผิวหน้าของจานเบรกขึ้นสูงผิดปกติเมื่อลิฟต์ทำงานไปได้สักพักหนึ่ง

จ. ชุดควบคุม (Controller) ตรวจสอบให้มั่นใจว่า รีเลย์และหน้าสัมผัสทางไฟฟ้าทุกตัวทำงานอย่างปกติ ไม่มีประกายไฟ และเสียงดังที่ผิดปกติ

2.3 การทดสอบวงจรนิรภัยต่างๆ (Testing of Safety Circuits)⁸⁵

ก. ดับสวิทช์ไฟหลัก แล้วตรวจสอบให้แน่ใจอีกครั้งหนึ่งโดยใช้โวลต์มิเตอร์ หรือไขควงตรวจไฟว่ามีแรงดันใดๆ หลงเหลืออยู่ในวงจรกำลังหลัก และวงจรควบคุมใดๆ

ข. ให้ทดสอบว่าการทำงานใดๆ ของลิฟต์เลยหรือระหว่างดังต่อไปนี้ จะทำให้ลิฟต์ไม่ทำงาน และทำให้เบรกจับโดยสปริง รีเลย์ป้องกันเฟสไม่ครบ (ถ้ามี) รีเลย์กระแสเกินของสวิทช์ของตัวควบคุมความเร็ว รีเลย์ป้องกันกระแสสนามแม่เหล็กไม่มี (ถ้ามี) มอเตอร์ (Motor field minimum current) ลิฟต์ไฟตรงเท่านั้น สวิทช์ (M-G) มอเตอร์ อินเตอร์ล็อกของเจนเนอเรเตอร์-ลิมิตสวิทช์ลิฟต์วิ่งเกินขึ้นทั้งด้านบน และ (ถ้ามี) สัมผัสของประตูห้องโดยสารขึ้นหรือหน้าประตูกลอุปกรณ์หยุดลิฟต์ที่ขึ้นจอดทั้งขาขึ้นและขาลง สวิทช์ (ขาขึ้นและขาลง) ด้านล่างฉุกเฉินที่ตัวห้องโดยสารและหลังคา สวิทช์ขึงเครื่องนิรภัยที่ห้องโดยสาร สวิทช์ (ในปล่องลิฟต์หลังคาและกันบ่อ) สวิทช์ที่กันบ่อ (ถ้ามี) รอกของเชือกถาดชดเชยของ

2.4 การทดสอบลวดสลิงแขวน ขณะที่ลิฟต์แล่นด้วยความเร็วช้า ตรวจสอบลวดสลิงแขวนทุกเส้นอย่างละเอียด เพื่อหาความเสียหาย ตรวจสอบความแน่นของลวดสลิงแขวน และหัวจับสลิงที่หลังคาลิฟต์ และน้ำหนักถ่วง หรือแผ่นยึดตาม ตำแหน่งที่ผู้ผลิตกำหนด

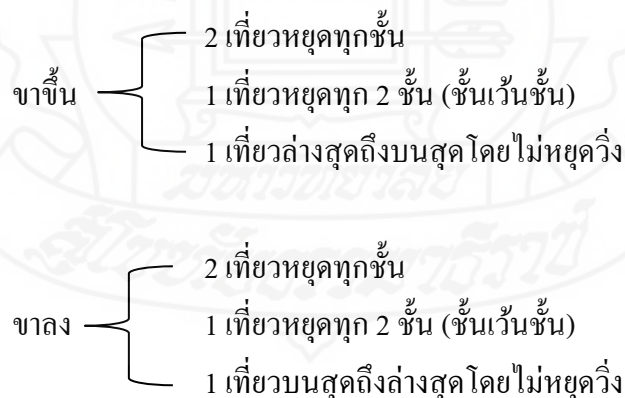
2.5 วัฏระยะโถงเหนือศีรษะ (Overhead) และระยะที่กำหนดต่างๆ เพื่อให้แน่ใจว่าตรงตามข้อกำหนดของผู้ผลิต

นอกจากนี้ยังต้องวัฏระยะระหว่างประกับรางสูงสุด และตรวจการยึดประกับราง (Rail clip) ตรวจสอบว่าจุดต่อต่างๆ เรียบหรือไม่และแผ่นประกับหลังที่ไสนั้นเหมาะสมหรือไม่ ตรวจขนาดของตัวนำร่อง (Guide shoe) ทั้งของห้องโดยสารและของน้ำหนักถ่วง ตรวจสอบการเดินทางสายไฟในปล่องลิฟต์และที่กล่องกลางปล่องลิฟต์ (Junction box) ตรวจดูว่าที่แขวนเคเบิลได้ลิฟต์ได้รับการติดตั้งถูกต้องและยึดอย่างแน่นหนา ตรวจให้มั่นใจได้ว่าเคเบิลได้ลิฟต์ไม่ชนกันส่วน

⁸⁵บทที่ 21 การตรวจสอบและการทดสอบลิฟต์ที่ติดตั้งเสร็จก่อนส่งมอบงาน, มาตรฐานระบบลิฟต์โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 207-210

ที่ยื่นออกมาส่วนใดๆ ภายในปล่องลิฟต์ขณะที่ลิฟต์เคลื่อนที่ ตรวจสอบให้ตัวนำร่องของห้องโดยสาร และน้ำหนักถ่วงชนิดเลื่อนทุกอันได้รับการหล่อลื่นอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ตรวจสอบการเดินสายไฟในห้องโดยสารเป็นไปตามมาตรฐานนี้ ตรวจสอบโดยใช้เครื่องมือวัดความตึงเพื่อวัดให้แน่ใจว่า ลวดสลิงแขวนทุกเส้นมีแรงตึง มเท่ากันตา (ความตึง) มาตรฐานของผู้ผลิต ตรวจสอบให้มั่นใจได้ว่า ระยะห่างด้านข้างระหว่างห้องโดยสารกับน้ำหนักถ่วงได้ระยะตามมาตรฐานนี้ ตรวจสอบพินิจน้ำหนักถ่วง และน้ำหนักย่อยเพื่อให้อันใจได้ว่ามีการยึดติดแน่นที่มั่นคงมีน็อตสล็อกและพินอยู่ในตำแหน่งอย่างถูกต้องทุกๆ จุด ตรวจสอบประตุน้ำขึ้นทุกๆ บาน ธรณีประตู และชุดแขวนประตู เพื่อให้มั่นใจได้ว่าทุกชิ้นส่วนได้รับการติดตั้งอย่างถูกต้อง ตรวจสอบให้มั่นใจว่าได้มีการติดตั้งฉากป้องกันน้ำหนักถ่วงที่กั้นปล่องแล้ว

การทดสอบน้ำหนักบรรทุก เริ่มต้นด้วยไม่มีภาระ และเพิ่มทีละขั้น ขั้นละ 25% ของน้ำหนักบรรทุกเต็มที่ บันทึกค่าความเร็วและกระแสไฟฟ้าเข้ามอเตอร์ในทิศทาง ลิฟต์เคลื่อนที่ ตั้งขึ้นและลง ค่ากระแสของมอเตอร์ หลังการสตาร์ท) จะต้องไม่เกินค่าพิกัด เขียนกราฟแสดง) กระแสขาขึ้นและกระแสขาลงและความเร็ว เพื่อหาจุดสมดุล (จุดสมดุลคร่าวๆ อาจหาได้จาก การคำนวณแล้วนำน้ำหนักค่านี้ใส่ในลิฟต์ และตรวจสอบความสมดุลโดยดับไฟแล้วใช้อุปกรณ์ง้างเบรก จะต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ถ้าทำการทดสอบนี้ ใส่น้ำหนัก (125% ของพิกัดเข้าในลิฟต์ ณ ตำแหน่งชั้นล่างสุด ต้องมั่นใจว่าลิฟต์ไม่ได้เคลื่อนที่ลง หากค่าอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นของมอเตอร์ หลังจากได้ทำงานตลอดเวลาโดยให้ทำงาน ตามที่กำหนดไว้ข้างล่าง ตลอดเวลาครึ่งชั่วโมง



ประตูจะต้องทำงานทุกชั้นที่จอด วิธีการวัดอุณหภูมิเพิ่มขึ้นนั้นอาจทำได้โดย ก. ใช้เทอร์โมมิเตอร์ที่เหมาะสมใส่เข้าไปยังส่วนที่ร้อนที่สุดที่เข้าถึงได้ที่ผิวของส่วนอยู่กับที่ระหว่างการทดสอบและใช้เทอร์โมมิเตอร์อีกอันหนึ่งใส่เข้าไปที่ผิวร้อนที่สุด ที่เข้าถึงได้ของส่วนหมุน

ทันทีที่หยุด ข. วัดค่าความต้านทานของขดลวด หรือ ค. ฟังเครื่องตรวจจับอุณหภูมิ เช่น เทอร์โมคัปเปิล หรือเทอร์โมมิเตอร์ชนิดความต้านทาน ชนิดฝังเข้าไปติดมากับเครื่อง

ตรวจสอบสอบเครื่องควบคุมความเร็วโดยถอดลวดสติงคุมความเร็วออกจากห้องโดยสาร แล้วถ่วงน้ำหนักเข้าที่เชือกนั้น ความเร็วทริปปิงของส่วนไฟฟ้า และกลไกจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานนี้การทดสอบเครื่องนิรภัย จะต้องทำโดยใส่น้ำหนักเต็มพิกัด (ภาระ) เข้าไปในลิฟต์ แล้วทริปอุปกรณ์นิรภัยด้วยมือขณะที่ลิฟต์เคลื่อนลงด้วยความเร็วปกติ

3.7 การปรับปรุงพัฒนาระบบลิฟต์ (Modernization)⁸⁶

การปรับปรุงพัฒนาระบบลิฟต์ (Modernization) คือการทำให้ลิฟต์ที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบัน มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยในการใช้งานมากขึ้น โดยการเปลี่ยนอุปกรณ์ต่างๆ ที่ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีปัจจุบันเช่นตัวควบคุม (Controller) ระบบควบคุมการเคลื่อนที่ (Drive Control) ระบบการเปิด-ปิดประตูลิฟต์ (Door Operator) และกลอุปกรณ์ป้องกันประตูหนีบ (Door Safety Edge Device) เป็นต้น ส่วนอุปกรณ์หลักที่ยึดติดอย่างถาวรกับตัวอาคารหรืออุปกรณ์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยีจะยังคงไว้เหมือนเดิม เช่น เฟรม ประตูปล่องลิฟต์ ตู้ลิฟต์ โครงลิฟต์ รางลิฟต์ รางน้ำหนักถ่วง และโครงน้ำหนักถ่วงเป็นต้น ยกเว้น ในกรณีที่อุปกรณ์ข้างต้นเสื่อมสภาพหรือเป็นไปตามความประสงค์ของผู้ออกแบบ โดยทั่วไปการปรับปรุงลิฟต์จะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 70 - 80 % ของราคาลิฟต์ใหม่ ระยะเวลาในการดำเนินการไม่นาน และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ลิฟต์ในอาคารมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนลิฟต์ใหม่ ทั้งระบบ

ผลประโยชน์ทั่วไปที่ได้จากการปรับปรุงพัฒนาระบบลิฟต์ประกอบด้วย **ประสิทธิภาพ (Efficiency)** ประสิทธิภาพด้านการจัดการดีขึ้น เช่น เวลาในการรอลิฟต์ลดลง (Waiting Time) เวลาในการหยุดลิฟต์เพื่อบำรุงรักษาหรือตรวจซ่อมสั้นลง ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนตัวควบคุมที่ทำงานด้วยระบบรีเลย์เป็นระบบที่ควบคุมด้วยไมโครโปรเซสเซอร์ **การประหยัดพลังงาน (Energy Saving)** ประสิทธิภาพด้านการใช้พลังงานไฟฟ้าดีขึ้นซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนระบบควบคุมโดยไฟฟ้ากระแสสลับความเร็วเดียว หรือสองความเร็ว หรือระบบการควบคุมโดยการเปลี่ยนแรงเคลื่อนไฟฟ้า หรือ ระบบควบคุม โดยสนามแม่เหล็กของเครื่องกำเนิดไฟฟ้า เป็นระบบที่ควบคุมระดับแรงเคลื่อนไฟฟ้า และความถี่ไฟฟ้า (WWF) **ความปลอดภัย (Safety)** ความปลอดภัยทั่วไปในการใช้งานดีขึ้นเนื่องระบบควบคุมการทำงานและระบบควบคุมการเคลื่อนที่ที่สามารถ

⁸⁶บทที่ 22 การปรับปรุงพัฒนาระบบลิฟต์ (Modernization), มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 211-215

ควบคุมการวิ่ง การจอด และระดับ จอดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปกติความคลาดเคลื่อนของระดับการจอดประมาณ +หรือ -5 มิลลิเมตรคุณภาพ (Quality) และความเชื่อถือได้ (Reliability) โอกาสที่เกิดลิฟต์ขัดข้องลดลงมาก เนื่องจากชิ้นส่วนที่เคลื่อนที่ (Moving Parts) และหน้าสัมผัสของรีเลย์มีจำนวนไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับระบบควบคุมที่ทำงานด้วยระบบรีเลย์

3.8 การตรวจสอบบำรุงรักษาระบบลิฟต์⁸⁷

คู่มือนี้ครอบคลุมตามข้อแนะนำในการตรวจสอบและทดสอบ สำหรับอุปกรณ์ภายใต้มาตรฐานระบบลิฟต์ คู่มือนี้เป็นเพียงแนวทางเพื่อใช้ในการตรวจสอบและทดสอบการทำงานของระบบลิฟต์ ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้เป็นแบบอย่างสำหรับข้อบังคับทางกฎหมาย วิธีการตรวจสอบและทดสอบจะใช้กับ ลิฟต์ระบบไฟฟ้า

ผู้ทดสอบจะต้องระมัดระวังระหว่างทำการตรวจสอบ และทดสอบระบบลิฟต์ อันตรายที่จะเกิดขึ้นไม่เพียงแต่จะทำให้ผู้ทดสอบพิการเท่านั้น ยังอาจจะทำให้ถึงแก่ชีวิตได้ ผู้ทดสอบจะต้องสวมใส่เสื้อผ้าที่รัดกุม และจะต้องระวังต่อชิ้นส่วน ที่เคลื่อนไหวทุกชนิด โดยเฉพาะขณะที่ต้องทำงานอยู่บนตัวลิฟต์ ปล่องลิฟต์ และ บ่อลิฟต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องการตรวจสอบอุปกรณ์ทางไฟฟ้าหรือต้องการหยุดการทำงานของระบบ จะต้องแน่ใจว่าได้ปลดกระแสไฟฟ้าแล้ว

เครื่องมือที่แนะนำให้ใช้ในการทดสอบ แบ่งได้ดังต่อไปนี้ คือ สำหรับการตรวจสอบและทดสอบเป็นประจำ ได้แก่ ก) ไฟฉาย สำหรับการสำรวจในปล่องลิฟต์ กระจบอกไฟฉายควรเลือกใช้เป็นแบบอลูมิเนียม ข) ตลับเมตร ค) ชุดฟิลเลอร์เกจ ง) ค้อนขนาดเล็ก จ) ช็อกหรือสียื่นเขียนโลหะ ฉ) ไม้บรรทัดเหล็ก ช) หมวกนิรภัย ควรเป็นอลูมิเนียม ซ) ก้ามปู วัดขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของสลิง ฉ) เครื่องมือวัดขนาดร่องต่างๆ ฉ) รองเท้านิรภัย ช) สำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานในการตรวจสอบและทดสอบการทำงานของระบบลิฟต์และบันไดเคลื่อน เช่น มาตรฐานของ ว.ส.ท. เป็นต้น

สำหรับการตรวจสอบและทดสอบตามระยะเวลา และการตรวจรับงานนอกเหนือจากเครื่องมือตามข้างต้นแล้วจะต้องจัดให้มีเครื่องมือดังต่อไปนี้ ก) นาฬิกาจับเวลา ข) ตลับเมตร ชนิดวงล้อ ค) เครื่องมือวัดรอบ ง) เครื่องวัดทางไฟฟ้าแบบอนกประสงค์และเครื่องวัดความต้านทานฉนวน จ) ระดับน้ำ ฉ) เครื่องมือวัดแรงที่ใช้ในการปิดประตูลิฟต์ ช) น้ำหนักบรรทุกทดสอบเพื่อใช้ในการทดสอบน้ำหนักบรรทุกของลิฟต์ ซ) เครื่องวัดความเข้มของแสง

⁸⁷บทที่ 23 การตรวจสอบบำรุงรักษาระบบลิฟต์, มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 215-220

การตรวจสอบและซ่อมบำรุงตามวาระ (Periodic Maintenance and Examination) ทุกๆ อาคาร จะต้องมีการปฏิบัติงานความปลอดภัยที่ได้รับการฝึกฝนอบรมอย่างถูกต้อง ผู้ซึ่งจะต้องเข้าใจการใช้อุปกรณ์ดับเพลิงต่างๆ และจะต้องคุ้นเคยกับทางฉุกเฉินภายในอาคารนั้นๆ เช่น ทางหนี ลิฟต์พนักงานดับเพลิง การทำงานของลิฟต์ขณะฉุกเฉินและอื่นๆ พนักงานความปลอดภัยนี้จะต้องได้รับการฝึกฝนอบรมจากบริษัทลิฟต์ เพื่อให้สามารถทำงานช่วยคนในยามฉุกเฉินได้ การซ่อมบำรุงตามวาระ เจ้าของลิฟต์ทุกเครื่องจะต้องจัดให้ลิฟต์ทุกเครื่อง เครื่องลิฟต์ อุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องและอุปกรณ์นิรภัยที่จัดไว้ให้ได้รับการทำความสะอาดหยอดน้ำมันหล่อลื่นและปรับแต่ง โดยบริษัทลิฟต์ที่ลงทะเบียนไว้ (Registered) ภายในวาระซึ่งไม่เกิน 1 เดือนการตรวจสอบและทดสอบตามวาระ (Periodic Examination, Test and Inspection) ก) วาระละไม่เกิน 12 เดือน เจ้าของลิฟต์ทุกเครื่อง จะต้องจัดให้ลิฟต์ได้รับการตรวจสอบอย่างสมบูรณ์ และตรวจพินิจทุกจุดเพื่อดูว่าการทำงานของเครื่องลิฟต์ทั้งหมดและอุปกรณ์ต่อเนื่องต่อเชื่อมนั้นทำงานถูกต้องตามลำดับการทำงาน ข) วาระละไม่เกิน 6 เดือน เจ้าของลิฟต์ทุกเครื่อง จะต้องจัดให้เครื่องนิรภัยที่มีอยู่ชั้น ได้รับการทดสอบการทำงานโดยมีภาระเต็มตามพิกัดภายในห้องโดยสาร ค) ขณะที่ทดสอบดังกล่าวข้างต้น ถ้าพบว่าลิฟต์มีความเสียหายใดๆ ก็ดี จะต้องระงับการใช้ลิฟต์ตัวนั้น จนกว่าจะซ่อมให้ใช้งานได้ตามต้องการ ง) จะต้องมีการเก็บ บันทึก ใบรับรองการตรวจสอบ ใบอนุญาต ฯลฯ ซึ่งออกให้กับลิฟต์อย่างถูกต้องตามลำดับ จ) เจ้าของลิฟต์จะต้องทำตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยหน่วยราชการที่ควบคุมเกี่ยวข้องและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบตามวาระ

หมวดที่ 2 ลิฟต์ระบบไฟฟ้า⁸⁸

2.1 การตรวจสอบเป็นประจำ

การตรวจสอบเป็นประจำ ให้ปฏิบัติตามข้อแนะนำตามมาตรฐานของผู้ผลิตลิฟต์

2.1.1 การตรวจสอบอุปกรณ์ในปล่องลิฟต์ ประตูลิฟต์ และกลอุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการทำงานของประตูลิฟต์ ก) ประตูลิฟต์และกลไกปิด-เปิด ประตูลิฟต์ ข) กลอุปกรณ์ควบคุมและล็อกประตูลิฟต์ และตำแหน่งเปิด ปิดประตูที่ระดับกำหนด ค) กลอุปกรณ์เสริมควบคุมและล็อกประตูลิฟต์ เพื่อป้องกันประตูลิฟต์หนีบในช่วง 100 มิลลิเมตร ก่อนประตูลิฟต์จะปิดสนิท ง) ระบบป้องกันประตูหนีบด้วยการใช้ทั้งกลไกและไฟฟ้า เช่น กลไกการป้องกันประตูหนีบบางแบบเชิงกล (Safety Edge) กลไกการป้องกันประตู หนีบบางแบบอิเล็กทรอนิกส์ กลไกการป้องกันประตูหนีบบางแบบลำแสง อิเล็กทรอนิกส์ (Photo Electric) และลำดับการทำงานในการเปิดประตูลิฟต์

⁸⁸บทที่ 23 การตรวจสอบบำรุงรักษาระบบลิฟต์, มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 220-226

เป็นต้น ง) การทดสอบหน้าสัมผัสไฟฟ้าของประตูลิฟต์ ฉ) ประตูฉุกเฉินในลิฟต์สำหรับคน
 ธรรมดา ช) ปุ่มเปิดประตูลิฟต์ฉุกเฉินในตัวลิฟต์

2.1.2 การตรวจสอบภายในตัวลิฟต์ก) ตัวถัง ข) ระดับแสงสว่างในตัวลิฟต์และไฟ
 ฉุกเฉิน ค) แผงควบคุมการทำงาน เช่น ปุ่มกดลิฟต์ต่างๆ ปุ่มเรียกฉุกเฉิน ปุ่มเร่งการเปิด-ปิดประตู
 อุปกรณ์ควบคุมระดับการจอดลิฟต์ที่ระดับที่กำหนด และการบังคับหรือควบคุมลิฟต์ โดยผู้โดยสาร
 หรือเจ้าหน้าที่ (ATTENDANT MODE) เป็นต้น ง) พื้นลิฟต์ ประตูลิฟต์ และวงกบประตู จ) อุปกรณ์
 ป้องกันการเปิดประตูฉุกเฉินในตัวลิฟต์ ฉ) อุปกรณ์ติดต่อบetween ลิฟต์และภายนอก ชนิดติดต่อดี
 2 ทาง ช) สัญลักษณ์การทำงานและแผงควบคุมการทำงาน

2.1.3 การตรวจสอบภายนอกปล่องลิฟต์ ก) ประตูและกรอบประตูชานพักจาก
 ภายนอก ข) ช่องทางฉุกเฉินเข้าปล่องลิฟต์และอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย ค) กุญแจเปิดประตู
 ชานพัก

2.1.4 การตรวจสอบจากด้านบนของลิฟต์ ก) ให้ปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัย
 ของผู้ผลิต และ/หรือ ตามมาตรฐานความปลอดภัย ในการเข้าตรวจสอบลิฟต์จากด้านบนของลิฟต์
 ตามมาตรฐานฉบับนี้ ข) น้ำหนักถ่วง (Counterweight) ค) ตัวยึดสลิงขับลิฟต์และร่องสลิง
 ง) การตรวจสอบสลิงขับลิฟต์ จ) การตรวจสอบ Compensating Chain ฉ) การหล่อลื่นสลิงขับลิฟต์
 ช) การตรวจสอบระยะการหยุดที่ตำแหน่งบนสุด (Overhead Distance) ซ) การตรวจสอบระยะการ
 หยุดที่ตำแหน่งล่างสุด (Lift Pit Distance) ฅ) ช่องว่างการเคลื่อนตัวในแนวนอนของตัวลิฟต์
 และ Counterweight ญ) GUIDE RAIL ของตัวลิฟต์ และ Counterweight รวมทั้งตัวยึดรางลิฟต์
 ต่างๆ ฎ) กลไกการขับเคลื่อน การล็อก การอินเตอร์ล็อก และหน้าสัมผัสไฟฟ้าต่างๆ ของระบบ
 ประตูลิฟต์และประตูชานพัก ฏ) การติดตั้งระบบประตูลิฟต์ และอุปกรณ์ประกอบต่างๆ พร้อมกับ
 ช่องเปิดที่ปล่องลิฟต์ ฐ) ชุดควบคุมการทำงานบนหลังคาลิฟต์ ท) กลไกการปลดชุดนิรภัย
 ฌ) Separate Beam ด) Car Leveling Device ต) Traveling Cable และอุปกรณ์ช่วยในการติดตั้ง
 สายไฟฟ้าภายในปล่องลิฟต์ ฑ) การทำงานของพัดลมและการระบายอากาศ

2.1.5 การตรวจสอบในห้องเครื่องลิฟต์ ก) ให้ปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัย
 ของผู้ผลิต หรือตามมาตรฐานฉบับนี้ ข) ตรวจสอบสลิงขับลิฟต์และตัวยึดสลิง ค) ตรวจสอบร่องส
 ลิงของรอกทั้งหมด ง) แทนยึดจับมอเตอร์และสลิงขับลิฟต์ จ) ช่องเปิดเพื่อนำมอเตอร์และอุปกรณ์
 ออกจากห้องเครื่องลิฟต์ (ถ้ามี) ฉ) ความเร็วของชุดอุปกรณ์ป้องกันความเร็วเกินพิกัด ช) กลไกการ
 ขับเคลื่อนลิฟต์ ซ) มอเตอร์ขับลิฟต์ ฅ) ชุดเบรก ญ) กลไกการควบคุมต่างๆ สายไฟและอุปกรณ์
 ป้องกันการใช้กระแสไฟฟ้าเกินกำลัง ฎ) แสงสว่าง การป้องกันเพลิงไหม้ การเก็บรักษาอุปกรณ์

และการระบายอากาศ ฎ) การติดตั้งท่อ สายไฟและอื่นๆ ฐ) ความเหมาะสมของห้องเครื่องลิฟต์ในการบำรุงรักษา

2.1.6 การตรวจสอบในบ่อลิฟต์ ก) ให้ปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยของผู้ผลิต หรือตามมาตรฐานความปลอดภัยในการตรวจสอบบ่อลิฟต์ ข) บ่อลิฟต์ อุปกรณ์หยุดลิฟต์ และแสงสว่าง ค) อุปกรณ์ลดแรงกระแทกแบบน้ำมันของลิฟต์ และน้ำหนักถ่วง ง) อุปกรณ์ลดแรงกระแทกแบบสปริงของลิฟต์ และน้ำหนักถ่วง จ) อุปกรณ์ลดแรงกระแทกแบบอื่นๆ ของลิฟต์ และน้ำหนักถ่วง ฉ) อุปกรณ์ป้องกันน้ำหนักถ่วง (ถ้ามี) ช) น้ำหนักถ่วงเชือกถาดอุปกรณ์ป้องกันความเร็วเกินพิกัด ซ) โซ่ชดเชย และเชือกถาดชดเชย ฌ) อุปกรณ์ล้อรองสลิงเชือกถาดชดเชย ญ) อุปกรณ์ควบคุมการทำงานของล้อยมุนสลิงและคาน ฎ) กลอุปกรณ์หยุดลิฟต์ ฏ) ระยะห่างระหว่างตัวลิฟต์กับบ่อลิฟต์ และน้ำหนักถ่วงกับบ่อลิฟต์ ฐ) สายส่งสัญญาณชนิดอ่อน ฑ) ตัวถังและพื้นลิฟต์ ฒ) ตัวนำร่องสำหรับลิฟต์ และน้ำหนักถ่วง

2.2 การตรวจสอบและทดสอบตามระยะเวลา⁸⁹

2.2.1 ให้ผู้ตรวจสอบดำเนินการตรวจสอบและทดสอบตามที่ระบุไว้ในข้อ 2.1 โดยการทดสอบอุปกรณ์ป้องกันความเร็วเกิน และอุปกรณ์ลดแรงกระแทก ให้ดำเนินการโดยช่างซ่อมบำรุงลิฟต์ภายใต้การตรวจพิสูจน์โดยผู้ตรวจสอบ หรือให้เป็นไปตามมาตรฐานของผู้ผลิต

2.2.2 การดำเนินการตรวจสอบและทดสอบ โดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 วิธี คือ

ก) วิธีแรกดำเนินการทุก 1 ปี โดยภาระไม่มีน้ำหนักบนลิฟต์ ความเร็วของลิฟต์ต่ำ แล้วทดสอบอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยที่ลิฟต์ และน้ำหนักถ่วงพร้อมๆ กับอุปกรณ์ป้องกันความเร็วเกิน และอุปกรณ์กันกระแทกแบบน้ำมัน โดยภาระไม่มีน้ำหนักบนลิฟต์และความเร็วของลิฟต์ต่ำ

ข) วิธีที่สองดำเนินการทุก 5 ปี ทดสอบอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยที่ลิฟต์ โดยให้ลิฟต์ทำงานที่พิกัดน้ำหนักและความเร็ว ทดสอบอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยที่น้ำหนักถ่วง โดยให้ลิฟต์ไม่มีน้ำหนักบรรทุกและ ทำงานที่พิกัดความเร็วต่ำ (ถ้ามี) การทดสอบการทำงานของอุปกรณ์ ป้องกันความเร็วเกิน การทดสอบอุปกรณ์กันกระแทกแบบน้ำมันของลิฟต์ โดยให้ลิฟต์ทำงานที่พิกัดน้ำหนักและความเร็วต่ำ การทดสอบ อุปกรณ์กันกระแทกแบบน้ำมันของน้ำหนักถ่วง โดยให้ลิฟต์ไม่มีน้ำหนักบรรทุกและทำงานที่พิกัดความเร็วต่ำ

⁸⁹มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

2.3 การทดสอบอุปกรณ์ในการหยุดลิฟต์ ตามที่โรงงานผู้ผลิตแนะนำ และ/หรือ ตามมาตรฐานฉบับนี้ ดังต่อไปนี้ อุปกรณ์ที่ใช้ในการหยุดลิฟต์ตามปกติ อุปกรณ์ที่หยุดลิฟต์โดยกลไก อุปกรณ์หยุดลิฟต์ฉุกเฉิน และอุปกรณ์หยุดลิฟต์เมื่อความเร็วเกินพิกัด

2.4 การทดสอบลิฟต์พนักงานดับเพลิง⁹⁰

2.4.1 ระยะเวลาที่ 1 ระบบเคลื่อนตัวของลิฟต์มายังชั้นที่กำหนด เมื่อได้รับสัญญาณเพลิงไหม้ (Emergency Return Operation Elevator)

ก) เมื่อกุญแจสวิตช์ (Key Operated) ชนิด 3 ตำแหน่ง ซึ่งติดตั้งอยู่ในโถงลิฟต์ชั้นที่กำหนด หรือชั้นหลักของอาคารถูกบิดไปที่ตำแหน่ง “ON” ลิฟต์ทุกชุดจะกลับไปจอดชั้นที่กำหนดหรือชั้นหลักของอาคาร พร้อมประตูลิฟต์จะเปิดออก

ข) กุญแจสวิตช์จะสามารถถอดออกจากสลักกลอนได้ในตำแหน่ง “ON” และ “OFF” เท่านั้น

ค) ให้ตำแหน่งของกุญแจสวิตช์อยู่ที่ “OFF” แล้วกดปุ่มเรียก โดยมีผู้ตรวจสอบอยู่ในตัวลิฟต์ และอนุญาตให้ปล่อยลิฟต์ได้ เมื่อตัวลิฟต์ เคลื่อนที่ไปแล้ว ให้บิดกุญแจสวิตช์ไปที่ตำแหน่ง “ON” ตัวลิฟต์จะต้องหยุดการบริการและกลับมาชั้นที่กำหนด หรือชั้นหลักของอาคาร โดยไม่จอดรับที่ชั้นใดๆ และเมื่อมาถึงแล้ว ประตูลิฟต์จะเปิดออก ในขณะที่ลิฟต์มาที่ชั้นกำหนด นอกจากนี้ปุ่มกดเรียกลิฟต์ที่ชั้นต่างๆ ก็จะต้องไม่ตอบรับคำสั่งเช่นเดียวกัน

ง) ให้ตำแหน่งของกุญแจสวิตช์อยู่ที่ “OFF” และขับลิฟต์ให้ไปจอดที่ชั้นอื่น โดยให้ประตูลิฟต์เปิดออก แล้วบิดกุญแจสวิตช์ไปที่ตำแหน่ง “ON” ตรวจสอบอุปกรณ์เปิดประตูใหม่ (Reopen Devices) ที่ไวต่อสัญญาณ ความร้อน หรือเปลวไฟ จะต้องไม่ตอบรับคำสั่ง ตรวจสอบกลไกการเปิดประตู (Safety Edge) และปุ่มเปิดประตูจะต้องทำงานตามปกติ ขณะประตูลิฟต์เปิด ปุ่มหยุดฉุกเฉิน (Emergency Stop) จะต้องสามารถใช้งานได้ ประตูอาจจะปิดหรือไม่ปิดก็ได้ แต่ลิฟต์จะต้องไม่เคลื่อนที่ เมื่อประตูลิฟต์ปิดสนิทและลิฟต์จะเคลื่อนที่ไปที่ชั้นที่กำหนดหรือชั้นหลักของอาคาร พร้อมประตูลิฟต์จะเปิดออก

จ) กุญแจสวิตช์อยู่ที่ตำแหน่ง “ON” ในขณะที่ตรวจสอบปุ่มกดเรียกลิฟต์ที่ชั้นต่างๆ จะต้องไม่ตอบรับคำสั่ง ฉ) ตรวจสอบการทำงานของโทรศัพท์ภายใน (Intercom) และโทรศัพท์นวงจรปิด (ถ้ามี)

ช) ขณะที่กุญแจสวิตช์อยู่ที่ตำแหน่ง “OFF” ให้กระตุ้นให้เครื่องตรวจควัน (Smoke Detector) ซึ่งจะต้องติดตั้งในโถงลิฟต์ทุกชั้น และห้องเครื่องลิฟต์ทำงาน ระบบลิฟต์จะต้อง

⁹⁰มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ทำงานเสมือนหนึ่งกุญแจสวิตช์อยู่ที่ ตำแหน่ง “ON” ของเครื่องตรวจควัน (Smoke Detector) ที่ชั้นที่กำหนด หรือชั้นหลักของอาคารทำงาน ระบบลิฟต์จะต้องไปจอดยังชั้นที่ถูกเลือกโดยผู้มีหน้าที่กำหนดเป็นผู้พิจารณา

ข) เมื่อเครื่องตรวจควัน (Smoke Detector) ทำงาน บิดกุญแจสวิตช์ไปที่ “BYPASS” ระบบลิฟต์จะกลับทำงานในภาวะปกติ

2.4.2 ระยะที่ 1 ความพร้อมของระบบการทำงานสภาวะฉุกเฉิน (Emergency Return Operation Attendant Operated Elevators) ลิฟต์จะต้องสามารถทำงานได้โดยผู้ใช้งานที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานในภาวะฉุกเฉิน พร้อมอุปกรณ์โทรศัพท์ภายใน (INTERCOM) และโทรศัพท์ผนังจรปิด

2.4.3 ระยะที่ 2 ระบบการทำงานฉุกเฉินภายในตัวลิฟต์ (In-Car Emergency Operation) จัดให้มีกุญแจสวิตช์แบบ 2 ตำแหน่งที่แผงปุ่มกดของลิฟต์ทุกชุดกุญแจจะถอดจากสลักกลอนได้ในตำแหน่ง “OFF” เท่านั้น ภายหลังจากที่ระยะที่ 1 ของการทำงานเสร็จสมบูรณ์ ให้บิดกุญแจสวิตช์ให้ตัวลิฟต์ไปที่ตำแหน่ง “ON” ลิฟต์จะทำงานได้เฉพาะปุ่มกดภายในตัวลิฟต์เท่านั้น ปุ่มกดเรียกลิฟต์ที่แต่ละชั้นจะต้องไม่ทำงาน การเปิดประตูจะทำงานสมบูรณ์เมื่อผู้ใช้งานกดปุ่มดังกล่าวจนกระทั่งการ เปิดประตูสมบูรณ์ และเมื่อผู้ใช้ลิฟต์ปล่อยปุ่มกด ประตูลิฟต์จะปิดกลับโดยอัตโนมัติ ปุ่มเปิดประตูใหม่ที่ไวต่อสัญญาณควัน ความร้อน และเปลวไฟ จะต้องไม่ทำงาน ตรวจสอบว่าการเปิดประตูลิฟต์จนสุด จะปิดกลับได้ในกรณีที่มีการกดปุ่มไปชั้นต่างๆ หรือปุ่มกดปิดประตู การปิดประตูจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อมีการกดปุ่มไปชั้นต่างๆ หรือปุ่มกดปิดประตู จนกระทั่งประตูปิดสนิท และเมื่อผู้ใช้ลิฟต์ปล่อยปุ่มกด ประตูลิฟต์จะปิดโดยอัตโนมัติ การใช้งานระยะที่ 2 เมื่อได้รับคำสั่งให้ทำงานแล้ว จะไม่สามารถยกเลิกการใช้งานได้ จนกว่าลิฟต์จะได้กลับมาที่ชั้นที่กำหนดชั้นหลักของอาคาร บิดสวิตช์กุญแจ (Key Switch) ที่โถงลิฟต์ไปยังตำแหน่ง “OFF” หรือ “BYPASS” ในกรณีที่เครื่องตรวจควัน (Smoke Detector) ทำงานขับลิฟต์ไปจอดที่ชั้นอื่นที่ไม่ใช่ชั้นที่กำหนดหรือชั้นหลักของอาคาร และ บิดสวิตช์กุญแจในลิฟต์ไปที่ตำแหน่ง “ON” ลิฟต์จะต้องไม่ทำงาน จนกว่าสวิตช์กุญแจที่โถงลิฟต์จะบิดมาที่ “ON” หรือเครื่องตรวจควัน (Smoke Detector) ทำงาน

2.4.4 MULTIDECK ELEVATOR

ตรวจสอบการทำงานของระบบ เช่นเดียวกับข้อ 2.4.1 ถึง 2.4.3 โดยกุญแจสวิตช์ (Key Operated) ให้อยู่ที่ระดับชั้นจอดของห้องลิฟต์ด้านบน (Upper Compartment) กุญแจสวิตช์ในตัวลิฟต์ (In-Car Key Operated) ให้อยู่ที่ด้านบน (Upper Compartment) ของตัวลิฟต์ ตรวจสอบว่าต้องมีทางสำหรับปิดล็อกห้องด้านล่างลิฟต์ (Lower Deck) ให้ไม่ทำงาน

2.4.5 วิธีการใช้งานและที่วางกุญแจ (Key) สำหรับกุญแจสวิทช์ (Key Operated) ให้เป็นไปตามมาตรฐานฉบับนี้

2.4.6 การทดสอบการทำงาน ให้จัดลิฟต์อยู่ในลักษณะทดสอบการทำงาน และใช้งานลิฟต์จากด้านบนของลิฟต์ ตรวจสอบว่าการใช้โทรศัพท์ภายใน (Intercom) และลิฟต์ยังสามารถควบคุมได้จากด้านบนของลิฟต์ ขณะที่ ระยะที่ 1 ยังทำงานในตำแหน่งกุญแจสวิทช์ “ON”

2.5 การทดสอบลิฟต์โดยใช้ระบบไฟฟ้าฉุกเฉิน

การทดสอบลิฟต์โดยใช้ระบบไฟฟ้าฉุกเฉิน ให้ทำทุกปี โดยให้ปฏิบัติตามข้อแนะนำของโรงงานผู้ผลิต และ/หรือตามมาตรฐานระบบลิฟต์ที่ออกโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

2.6 การทดสอบการทำงานของประตูลิฟต์

การทดสอบการทำงานของประตูลิฟต์ ให้ปฏิบัติตามข้อแนะนำของโรงงานผู้ผลิต และ/หรือ ตามมาตรฐานระบบลิฟต์ที่ออกโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์⁹¹

อนึ่ง เนื่องจากลิฟต์เป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่ต้องมีความปลอดภัยในการใช้งาน ดังนั้นการศึกษาในเรื่องการควบคุมความปลอดภัยในการใช้งานลิฟต์รวมถึงการกำหนดมาตรฐานของลิฟต์และการบำรุงรักษาลิฟต์นั้นจึงต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นถือเป็นกฎหมายหลักหรือกฎหมายพื้นฐานที่จำเป็นต้องศึกษาในลำดับต่อไป

4. วิวัฒนาการและแนวคิดกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย⁹²

ประเทศต่างๆ ที่มีการพัฒนาทางอุตสาหกรรมผลิตสินค้าหรือการจำหน่ายสินค้า มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ “Product Liability Law” มาบังคับใช้ โดยนำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด หรือที่เรียกว่า “Strict Liability”

⁹¹มาตรฐานระบบลิฟต์ โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

⁹²สมหวัง กำอินแก้ว (2555) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยพ.ศ.2551” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต) วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

มาใช้และถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายดังกล่าว สำหรับประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยมีการนำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาเป็นมาตรการบังคับให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภค สินค้าที่ตนเองเป็นผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย เว้นแต่ จะเป็นกรณีที่ได้รับยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

4.1 วิวัฒนาการและแนวคิดการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย

ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยและก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ใช้หรือผู้บริโภคเช่นเดียวกับประเทศอื่น เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มสหภาพยุโรป หรือประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

สมัยก่อนที่จะมีความคิดริเริ่มในการคุ้มครองผู้บริโภคเช่นสมัยปัจจุบันนั้น ระบบการค้าและระบบเศรษฐกิจของไทยจะเป็นไปในลักษณะที่ค่อนข้างแคบและจำกัดใช้เฉพาะในท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นเท่านั้น ประกอบกับในกระบวนการผลิตสินค้าและการจำหน่ายสินค้ายังคงเป็นไปในลักษณะที่มีการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน ไม่มีความสลับซับซ้อนมากนักอย่างเช่นในสมัยปัจจุบันนี้ ซึ่งระบบการค้าและระบบเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรีที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น ทำให้ผู้แข่งขันหาทางเอาชนะกันในรูปแบบและวิธีการต่างๆ ที่อาจจะไม่ถูกต้องจนนำไปสู่การไม่มีการแข่งขันหรือเกิดการผูกขาด (Monopoly)⁹³ ประกอบกับความเจริญทางอุตสาหกรรม กระบวนการผลิต วิทยาการ และระบบการตลาด มีความเจริญก้าวหน้าและสลับซับซ้อนเป็นอย่างมาก เพราะผู้ผลิตต่างก็หาวิถีทางที่จะลดค่าใช้จ่ายในการผลิตและเพิ่มผลกำไรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จนทำให้ความละเอียดรอบคอบและคุณภาพของสินค้าลดลง นอกจากนี้การขยายตัวแห่งการค้าและการพาณิชย์ มีการขยายตัวอย่างกว้างขวางออกไปจากระดับหมู่บ้านไปสู่ระดับเมืองและไปสู่ระดับประเทศ สินค้าในตลาดมีการกระจาย เผยแพร่ และมีการเพิ่มประเภทหรือชนิดมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม จนทำให้หลักผู้ซื้อต้องระวัง (Caveat emptor) ที่บังคับใช้อยู่นั้นขาดความยุติธรรม เพราะผู้ซื้อในฐานะผู้บริโภคไม่อาจปรับตัวให้ทันกับความเจริญทางเทคโนโลยีได้และความระมัดระวังของผู้ซื้อในระดับวิญญูชนหรือระดับธรรมดาไม่อาจช่วยผู้ซื้อหรือผู้บริโภคให้ได้รับ

⁹³ สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี คู่มือการคุ้มครองผู้บริโภค พิมพ์ครั้งที่ 6 เจ.ฟิล์ม โปรเซส กรุงเทพมหานคร 2540 หน้า 1

ผลตอบแทนจากสินค้าที่ซื้อขายว่าคุ้มค่ากับเงินที่เสียไปหรือไม่ นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดอันตราย เนื่องจากการบริโภคสินค้าที่ซื้อมาได้โดยไม่อาจคาดหมายได้ ด้วยเหตุนี้ ภาครัฐเริ่มหันเข้ามาคุ้มครอง และปกป้องรักษาผลประโยชน์ของผู้บริโภคให้มากขึ้น โดยเฉพาะสิทธินอกเหนือจากสิทธิที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง สัญญาธรรมดา โดยได้มีการออกกฎหมาย เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในด้านต่างๆ มากมาย เพื่อแก้ปัญหาเป็นกรณีไป มีนโยบายให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบแต่ละด้านเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งในขณะเริ่มแรกยังไม่มีการจัดตั้งองค์กร เพื่อรับรองสิทธิของผู้บริโภค (General Right of the Consumer) และจัดตั้งองค์กรกลาง (Central Agency)⁹⁴ ขึ้นมาแต่อย่างใด

กฎหมายที่รัฐออกมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคดังกล่าวล้วนแต่เป็นกฎหมายมหาชนที่มีความมุ่งเน้นคุ้มครองประชาชนให้มีความปลอดภัยเป็นการทั่วไป โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้บริโภคในประเทศไทยเป็นหลัก ซึ่งครั้งแรกที่รัฐเริ่มใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้า ได้มีการออกกฎหมายฉบับหนึ่งในรัชกาลที่ 7 ชื่อว่า พระราชบัญญัติหางน้ำนม พ.ศ. 2470 ใช้บังคับกับสินค้าประเภทหางน้ำนม ซึ่งมีเหตุผลในการประกาศใช้เพราะหางน้ำมนั้นเมื่อใช้เลี้ยงทารก ก็ทำให้ทารกมีอาหาร ไม่พอเลี้ยงร่างกายทำให้เกิดโรคร้ายแรงต่างๆ และในเวลา นั้นปรากฏว่ามีผู้ใช้หางน้ำนมเลี้ยงทารกอย่างแพร่หลายในประเทศไทย⁹⁵

ต่อมาได้มีการออกกฎหมายที่มีลักษณะกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐในการควบคุม กำกับผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคและบริโภคของประชาชน ให้ต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ และกฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งลักษณะของกฎหมายดังกล่าวไม่ได้บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคโดยตรง เช่น พระราชบัญญัติควบคุมการขายยา พ.ศ. 2479 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติควบคุมอาหาร พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2517 และพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เป็นต้น บทบัญญัติในกฎหมายเหล่านี้ยังไม่ถือว่าเป็นกฎหมายที่ออกมาชดใช้หรือเยียวยาความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าแต่อย่างใดประเทศไทยเริ่มมีการตื่นตัวด้านการคุ้มครองผู้บริโภค เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2512 เนื่องจากการเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการรวมพลังผู้บริโภคและต่อต้านการเอาเปรียบโดยไม่เป็นธรรมจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย โดยสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นหน่วยงานแรกที่ริเริ่มดำเนินการด้านนี้อย่างจริงจัง และได้เริ่มทำการติดต่อประสานงาน ตลอดจน

⁹⁴สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี คู่มือการคุ้มครองผู้บริโภค พิมพ์ครั้งที่ 6 เจ.พีลัม โปรเซส กรุงเทพมหานคร 2540 หน้า 4

⁹⁵สุขุม สุขนิษฐ์ คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค พิมพ์ครั้งที่ 7 สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 2552 หน้า 24

เข้าเป็นสมาชิกกับสหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศ (International Organization of Consumer Unions – IOCU)⁹⁶ สำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งได้วางข้อกำหนดในการเป็นสมาชิกของสหพันธ์ไว้ว่าประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดสิทธิของผู้บริโภคขั้นพื้นฐาน (Consumer rights) ดังนี้⁹⁷

- สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย (The right to safety)
- สิทธิที่จะได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารอย่างถูกต้องและเพียงพอ (The right to be informed)
- สิทธิที่จะซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคด้วยราคายุติธรรม (The right to just prices)
- สิทธิที่จะร้องเรียนเพื่อความเป็นธรรม (The right to be heard)
- สิทธิที่จะได้รับการชดเชยความเสียหาย (The right to redress for damages)
- สิทธิที่จะได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด (The right to clean environment)
- สิทธิที่จะได้รับบริโภคศึกษา (The right to consume education)

หลังจากที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของสหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศแล้ว ได้พยายามจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2522 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ขึ้น โดยมีวิธีการคุ้มครองผู้บริโภค แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ⁹⁸

1) การป้องกันความเสียหาย โดยกฎหมายกำหนดให้รัฐมีอำนาจควบคุมกำกับให้เกิดความปลอดภัยและเกิดความเป็นธรรม

2) การเยียวยาผู้ใช้หากเกิดความเสียหาย โดยการจัดตั้งองค์กรของรัฐหรือเอกชน เช่น สมาคมผู้บริโภคให้ดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีแทนผู้บริโภค

มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ในการดำเนินการตามกฎหมายที่ให้เป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพความปลอดภัยของประชาชนมักจะติดปัญหาสภาพบังคับทางแพ่ง คือ การฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายและอำนาจในการดำเนินคดีของผู้เสียหายยังขาดความสมบูรณ์ ต้องอาศัยบัญญัติในกฎหมายแพ่งบังคับคดีใช้คำสินไหมทดแทนหรือมาตรการลงโทษ

⁹⁶ Wikipedia. Consumers International. Retrieved November 8, 2011. From (http://en.wikipedia.org/wiki/Consumers_International)

⁹⁷ สมหวังท่าอินแก้ว (2555) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาค่าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยพ.ศ.2551” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี)

⁹⁸ สุขุม สุภนิษฐ์ คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค พิมพ์ครั้งที่ 7 หน้า 9

ผู้ฝ่าฝืนตามกฎหมายอาญาเช่นเดิม ไม่ได้มุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่จะเป็นกฎหมายที่กำหนดให้ภาครัฐออกกฎ ระเบียบหรือคำสั่ง ให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องปฏิบัติตามเท่านั้น นอกจากนี้ ผู้เสียหายที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้ ยังคงยึดถือหลักความผูกพันทางสัญญาระหว่างกันอยู่ โดยคำว่า “ผู้บริโภค”⁹⁹ หมายความว่า เฉพาะผู้บริโภคในสัญญาซื้อขาย เช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อหรือผู้รับบริการเท่านั้น ไม่ได้หมายถึงผู้เสียหายที่เป็นผู้ใช้หรือผู้บริโภคที่แท้จริงแต่อย่างใด เพราะไม่ใช่คู่สัญญาต่อกัน¹⁰⁰ ดังนั้น ผู้ที่ได้รับการเดือดร้อนจากการบริโภคสินค้า จึงไม่ได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการเยียวยาเท่าที่ควร

ส่วนที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของสินค้าตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับคุ้มครองผู้บริโภค ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของการป้องกัน การประกาศเตือน และการออกกฎกระทรวงมาบังคับในเรื่องนั้นๆ เท่านั้น ประกอบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ต้องเชื่อมโยงกับกฎหมายอื่นๆ เช่น พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นต้น โดยให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับเรื่องนั้นๆ เป็นการเฉพาะอีกประการหนึ่งมากกว่าการดำเนินคดีเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาความเสียหาย เพราะไม่มีบทบัญญัติให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องชดเชยค่าเสียหายโดยตรงในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ตนเองได้ผลิตหรือนำมาจำหน่ายแต่อย่างใดไม่

สำหรับการฟ้องคดีของผู้บริโภคที่ได้รับการเสียหายจากการบริโภคหรือใช้สินค้า ในช่วงก่อนที่ประเทศไทยประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้น การฟ้องคดีของผู้บริโภคหรือผู้เสียหายจะอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขายและลักษณะละเมิด โดยมีรายละเอียดได้ดังนี้

1) การคุ้มครองผู้บริโภคตามหลักซื้อขายและการรับประกันคุณภาพ

สัญญาซื้อขายถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความเสียหายที่จะเกิดกับผู้บริโภค โดยเป็นสัญญาต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน เพราะผู้ซื้อมีความต้องการซื้อสินค้าที่ถูกต้องตามความประสงค์เหมาะสมประโยชน์แก่การใช้งานและมีความปลอดภัย ส่วนผู้ขายต้องเงินหรือมูลค่าของสินค้าที่ได้ทำสัญญาซื้อขายเป็นการตอบแทน สำหรับปัญหาเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ทำสัญญาซื้อขายกันนั้นจะมีการนำหลักการรับประกันสินค้า (Warranty) มาใช้บังคับ ซึ่งการรับประกันอาจจะ

⁹⁹พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 3 “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบการธุรกิจและหมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือกรรชกชวณจากผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการด้วย

¹⁰⁰สุยม สุนิตย์ คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค พิมพ์ครั้งที่ 7 หน้า 151

ทำด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ ขึ้นอยู่กับสัญญาซื้อขายอันเป็นสัญญาประจักษ์ เรียกรับประกันกรณีนี้ว่า การรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express warranty) เช่น ผู้ขายกับผู้ซื้อทำสัญญาซื้อขายหม้อแปลงไฟฟ้า โดยผู้ขายรับประกันคุณภาพหม้อแปลงไฟฟ้าเป็นระยะเวลา 3 ปี ภายหลังจากส่งมอบสินค้า ถือได้ว่าผู้ขายได้รับประกันโดยชัดแจ้ง หากหม้อแปลงไฟฟ้าขัดข้องผู้ขายต้องรับผิดชอบ¹⁰¹ หรือกรณีการซื้อขายสินค้าที่มีการรับรองคุณภาพของสินค้าไว้ 1 ปี ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาซื้อขาย หากสินค้าเสื่อมคุณภาพก่อนระยะเวลารับรองคุณภาพตามที่ได้ตกลงกันไว้ผู้ขายต้องรับผิดชอบ¹⁰² เป็นต้น

กรณีที่ไม่มีกำหนดการรับประกันที่ชัดแจ้ง กฎหมายได้สร้างภาระและหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ผู้ขายว่าได้มีการรับรองหรือรับประกันสินค้าไว้โดยปริยาย แม้ความจริงจะไม่ได้มีการรับประกันดังกล่าวไว้เลยก็ตาม เรียกว่า การรับประกันโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมาย¹⁰³ ถือว่าเป็นการรับประกันโดยปริยาย (Implied warranty) นั่นเอง ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472¹⁰⁴ ตัวอย่างเช่น จำเลยคาดเห็นหรือควรคาดเห็นพฤติการณ์ว่าโจทก์จะนำกระป๋องสำหรับบรรจุปลาแก่น้ำซอสมะเขือเทศ¹⁰⁵ หรือจะนำเสื้อผ้าส่งออก¹⁰⁶ ไปขายในต่างประเทศเมื่อกระป๋องเป็นสนิมหรือเสื้อผ้าตกลีเนื่องจากนำสินค้าไม่มีคุณภาพมาใช้ในการผลิต ถือเป็นความบกพร่องผู้ขายจึงต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังมีบทบัญญัติกำหนดหน้าที่ของผู้ซื้อให้มีความระมัดระวังและใช้ความรอบคอบในการตรวจสอบสินค้าในระหว่างที่ได้รับการส่งมอบ อันเป็นไปตามหลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” (Caveat emptor) ในมาตรา 473¹⁰⁷ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติยกเว้นความรับผิดชอบ

¹⁰¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6968/2538

¹⁰² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1285/2553

¹⁰³ มานิตย์ จุมปา คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซื้อขายแลกเปลี่ยน ให้ พิมพ์ครั้งที่ 14 หน้า 218

¹⁰⁴ มาตรา 472 บัญญัติว่า “ในกรณีทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปรกคดียุติ ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าการชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่”

¹⁰⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3496/2538

¹⁰⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3086/2540

¹⁰⁷ มาตรา 473 บัญญัติว่า “ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(1) ถ้าผู้ซื้อหรือผู้เช่าแล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่องหรือควรจะรู้ได้เช่นนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวังอันจะพึงคาดหมายแต่วิญญูชน

(2) ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบ และผู้ซื้อหรือเช่าทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อิดเอื้อน

(3) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด”

ผู้ขาย ไม่ต้องรับผิดชอบผู้ซื้อตามมาตรา 472 ถ้าในเวลาซื้อขายผู้ซื้ออยู่ด้วยความชำรุดบกพร่องหรือควรจะได้รู้ว่ามีควมบกพร่องหากได้ใช้ความระมัดระวัง หรือถ้าความชำรุดนั้นเห็นเป็นประจักษ์ในเวลาส่งมอบ ผู้ซื้อยอมรับไว้ผู้ขายจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อแต่อย่างใดแต่เนื่องจากบทบัญญัติในเรื่องซื้อขายและความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ยังอยู่ภายใต้หลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of contract) โดยใช้บังคับระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายที่มีนิติสัมพันธ์ต่อกันเท่านั้น ส่วนบุคคลภายนอกหรือบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสัญญาไม่อาจบังคับให้ผู้ขายหรือผู้ที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสัญญารับผิดชอบค่าเสียหายได้ แม้จะเป็นผู้บริโภคนิติบุคคลก็ตามความเป็นจริงก็ตาม ดังนั้น ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะซื้อขาย มีข้อจำกัดและไม่มีผลคุ้มครองบุคคลภายนอกที่บริโภคสินค้าจากผู้ซื้อสินค้าได้อย่างแท้จริง

2) การคุ้มครองผู้บริโภคตามหลักกฎหมายลักษณะละเมิด

หลักความรับผิดทางละเมิดถือว่าบ่อเกิดแห่งหนึ่งเกิดจาก “นิติเหตุ” แตกต่างจากความรับผิดตามสัญญาซื้อขายถือว่าบ่อเกิดแห่งหนึ่งเกิดจาก “นิติกรรม” โดยหลักความรับผิดทางละเมิดมีแนวคิดที่สำคัญ คือ การมุ่งคุ้มครองสิทธิของบุคคลใดๆ ในอันที่จะไม่ได้ถูกทำให้เสียหายและมุ่งเยียวยาความเสียหายที่มีผลมาจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แม้ผู้กระทำละเมิดจะไม่มีความสัมพันธ์ทางสัญญาใดๆ กับผู้ได้รับความเสียหายเลยก็ตาม หลักความรับผิดทั่วไปของหลักละเมิด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ในมาตรา 420 บัญญัติให้ผู้จงใจหรือประมาทเลินเล่อ กระทำโดยผิดกฎหมายทำให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นกระทำละเมิด จำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ในการฟ้องให้รับผิดชอบละเมิดอันเกิดจากความรับผิดต่อสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นเป็นการแน่นอนว่าผู้เสียหายจะต้องเรียกร้องให้รับผิดชอบตามหลักกฎหมายละเมิด ในกรณีที่บุคคลภายนอกจะถือเอาประโยชน์จากสัญญาไม่ได้¹⁰⁸ เพราะในการใช้หรือบริโภคสินค้าผู้บริโภคอาจเป็นบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่สัญญาก็ได้ โดยผู้มีอำนาจฟ้องได้จะต้องเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงเท่านั้น เว้นแต่จะเป็นการดำเนินคดีแทนผู้เสียหาย เช่น กรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ เป็นต้น

การฟ้องผู้กระทำละเมิดตามมาตรา 420 ผู้ฟ้องคดีหรือผู้บริโภคมีภาระในการพิสูจน์ให้ได้ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 420 กล่าวคือ ต้องพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายและความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ขายผู้ผลิต หรือผู้ให้บริการตลอดจนความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของผู้ขาย ผู้ผลิต หรือผู้ให้บริการนั้นด้วย ซึ่งใน

¹⁰⁸ จี๊ด เศรษฐบุตร หลักกฎหมายแพ่ง ลักษณะละเมิด ครั้งที่ 6 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การพิสูจน์ถึงความจงใจหรือความประมาทเลินเล่อในกรณีผู้ผลิตสินค้านั้นเป็นการยุ่งยากหรือต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญ และไม่สามารถพิสูจน์ได้เลย เนื่องจากกระบวนการผลิตสินค้าเกือบทุกชิ้นตอนอยู่ในความรับรู้ของผู้ผลิตเพียงแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น ดังนั้นหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 เรื่องละเมิด จึงไม่อาจให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ¹⁰⁹

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่มุ่งให้ความคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกลหรือทรัพย์สินอันตราย โดยผู้ที่ต้องรับผิดชอบหรือผู้ครอบครองไม่จำเป็นต้องจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่กฎหมายให้รับผิดชอบจากความบกพร่องดังกล่าว เนื่องจากเป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากข้อสันนิษฐานของกฎหมาย หรือเรียกว่า “ความรับผิดเด็ดขาด”¹¹⁰ ซึ่งเป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของฝ่ายผู้เสียหายที่ไม่ได้เป็นฝ่ายก่อน ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายมีภาระพิสูจน์ให้หลุดพ้นความรับผิด เพราะเหตุว่าความเสียหายเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเพราะความผิดของผู้เสียหายนั่นเอง ต่างกับมาตรา 420 ที่ให้ภาระการพิสูจน์ความผิดเป็นของฝ่ายผู้เสียหายถึงความจงใจหรือความประมาทเลินเล่อของผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย

บทบัญญัติของมาตรา 437 นี้ เห็นได้ว่า เป็นบทสันนิษฐานความรับผิดทางกฎหมายที่ให้ประโยชน์ในเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ไม่ต้องพิสูจน์ความผิดถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลย แต่มีข้อจำกัด คือ การกำหนดประเภทของทรัพย์สินที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรานี้มีอยู่เพียงทรัพย์สินหรือยานพาหนะอันเดินด้วยเครื่องจักรกลและทรัพย์สินอันตรายเท่านั้น โดยเงื่อนไขผู้ที่ต้องรับผิดก็ต้องเป็นผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลทรัพย์สินนั้นๆ ซึ่งต่างไปจากกรณีของกฎหมายความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ ที่มีการขายหรือจำหน่ายในตลาดแล้ว ดังนั้น บทบัญญัติของมาตรา 437 จึงใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ไม่มีความครอบคลุมและยังมีช่องว่างอยู่อีกมาก

3) การคุ้มครองผู้บริโภคตามประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาซึ่งถือเป็นกฎหมายมหาชนที่ควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชน และถือเป็นกฎหมายที่มีข้อบัญญัติในการให้ความคุ้มครองประชาชนให้พ้นจากอันตรายจากการบริโภคสินค้าประเภทหนึ่ง บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคให้มีความปลอดภัยจาก

¹⁰⁹มานิตย์ จุมปา คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หน้า 50

¹¹⁰เพ็ง เพ็ญนิต คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ละเมิด ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง พิมพ์ครั้งที่ 3 ศิริบรรจุกัณฑ์ สดชื่นนารี กรุงเทพมหานคร หน้า 337

การปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภคอื่น¹¹¹ เอาผิดกับผู้เอาของมีพิษหรือสิ่งอื่นที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพเจือลงในอาหารหรือในน้ำ¹¹² หรือการนำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่ายหรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าที่มีชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ อันเป็นเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น¹¹³ ให้รับโทษที่บัญญัติไว้ ซึ่งถือว่ากฎหมายอาญามีประโยชน์ในแง่การคุ้มครองผู้บริโภคไม่น้อย แต่หากพิจารณาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาอย่างละเอียดแล้วจะพบว่าไม่สามารถเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายได้¹¹⁴ เนื่องจากกฎหมายอาญามุ่งป้องกันโดยการลงโทษทางอาญาเป็นสำคัญ และจะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อเท่านั้น หากเป็นกรณีที่ไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะจะเป็นเกิดอันตรายก็ไม่อยู่ในความรับผิดชอบตามกฎหมายแต่อย่างใด

4.2 วิวัฒนาการ สาระสำคัญและขอบเขตของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบ เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

4.2.1 วิวัฒนาการและแนวคิดของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบเสียหายที่ เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายความรับผิดชอบเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย เพื่อให้มีการคุ้มครองและมุ่งเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคให้มีความปลอดภัยจากสินค้าที่มีการผลิต นำเข้ามาจำหน่าย หรือจำหน่ายในประเทศไทยซึ่งกฎหมายที่มีอยู่ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายเฉพาะ อาทิ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 หรือพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มีขอบเขตค่อนข้างจำกัดไม่ได้ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเต็มที่ ซึ่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ยกร่างโดยอาศัยหลักกฎหมายจากกฎหมายความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์หรือกฎหมาย EC Directive 85/374/EEC ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (European Union-EU)¹¹⁵ ที่กำหนดเป็นแนวทางให้แก่สมาชิกสหภาพยุโรปในการนำไปกำหนดเป็นกฎหมายของประเทศสมาชิกเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคจากการบริโภคสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

¹¹¹ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 236

¹¹²ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 237

¹¹³ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 275

¹¹⁴สุขุม สุภนิตย์ คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค พิมพ์ครั้งที่ 7 หน้า 27

¹¹⁵มานิตย์ จุมปา คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

4.2.2 สาระสำคัญและขอบเขตของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

1) ผู้ต้องรับผิดในความเสียหายผู้ต้องรับผิดในกฎหมายนี้ หมายถึง ผู้ประกอบการ โดยพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ให้คำนิยามว่า “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้าได้ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า ซึ่งผู้ประกอบการต้องร่วมกันรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้จะไม่ได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม ในมาตรา 5¹¹⁶ ซึ่งถือเป็นหัวใจของกฎหมายฉบับนี้ เพราะนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดหรือหลัก Strict liability มาบังคับใช้กับผู้ประกอบการให้รับผิด ส่วนผู้ประกอบการกฎหมายได้ให้โอกาสยกข้อต่อสู้ไม่ต้องรับผิดตามบทบัญญัติมาตรา 7 ขึ้นต่อสู้ผู้บริโภคได้ โดยให้ผู้ประกอบการพิสูจน์ได้ว่า สินค้าชิ้นนั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว นอกจากนี้ การกำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้น แม้จะไม่มีความสัมพันธ์ทางสัญญาต่อกันก็ตาม จึงถือเป็นกรยกเว้นหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of contract)¹¹⁷

การเริ่มต้นในความรับผิดของผู้ประกอบการ เริ่มตั้งแต่เมื่อมีการนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยออกสู่ท้องตลาดหรือถือว่าสินค้านั้นได้มีการขาย¹¹⁸ ให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้สัมผัสและใช้สินค้านั้น โดยสอดคล้องกับกฎหมายความรับผิดต่อสินค้าที่ไม่

¹¹⁶พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้น ได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

¹¹⁷สมหวังคำอื่นแก้ว (2555) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยพ.ศ.2551” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

¹¹⁸มาตรา 4 “ขาย” หมายความว่าถึง จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

ปลอดภัยของต่างประเทศที่มักจะกำหนดไว้เช่นเดียวกันนี้¹¹⁹ ส่วนสินค้าที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายจะต้องเป็นสินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความไม่ปลอดภัยในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้านั้นรวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้านั้นซึ่งคาดหมายได้ ดังนั้น เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ผู้ประกอบการจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบกับผู้บริโภคซึ่งค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น¹²⁰

2) ผู้เสียหายและความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครอง

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แยกคำนิยามของคำว่าผู้เสียหายและความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครองออกจากกันเป็นการเฉพาะแยกอธิบายได้ ดังนี้

ก. ผู้เสียหายที่ได้รับการคุ้มครอง พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่าผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ตามบทบัญญัติของกฎหมายความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศต่างๆ นั้น ได้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งผู้ที่ได้รับความเสียหายอาจเป็นผู้ซื้อ ผู้ใช้สินค้านั้น หรือผู้อยู่บริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของสินค้าและได้รับความเสียหาย แม้จะไม่ใช่ผู้ที่ซื้อสินค้านั้นมาหรือใช้สินค้านั้นก็ได้ หากได้รับผลกระทบจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ซึ่งหลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือกลุ่มสหภาพยุโรป ก็ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้เสียหายไว้ทำนองเดียวกัน¹²¹

¹¹⁹ พงษ์เดช วานิชกิตติคุณ คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1997) กรุงเทพมหานคร 2552 หน้า 35

¹²⁰ สมหวัง กำอินแก้ว (2555) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

¹²¹ ปิรันธนา เล่าอัครภักย์ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย: ศึกษาเฉพาะสินค้าประเภทรถยนต์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) สาขากฎหมายธุรกิจ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2552 หน้า 100

กรณีที่ได้รับ ความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยถึงแก่ความตายในกรณีนี้แยกพิจารณาได้เป็นสองส่วน คือ¹²²

(1) ทายาทในฐานะเป็นผู้สืบสิทธิ หมายถึง กรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนตนเอง แต่ต่อมาผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สิทธิที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนนี้จึงตกแก่ทายาท

(2) ทายาทในฐานะที่เป็นผู้เสียหายเอง เพราะ “ความตาย” ของผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยส่งผลกระทบต่อเขาโดยตรง เช่น ทำให้ทายาทกลายเป็นผู้ขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย โดยพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 ให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อ ความเสียหาย หากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามิ ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

ข. ความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครอง แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ¹²³

(1) ความเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นหลักการชดเชยค่าสินไหมทดแทนต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ หรือทรัพย์สิน ตามหลักทั่วไป โดยผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย

(2) ความเสียหายต่อจิตใจ คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนของศาลยังมีขอบเขตจำกัดและไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ แม้มาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะ กำหนดว่าในกรณีที่ทำให้บุคคลเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัย ผู้เสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อ ความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยก็ได้ ซึ่งน่าจะครอบคลุมความเสียหายต่อจิตใจด้วย แต่ในทางปฏิบัติศาลไม่เคยพิพากษาให้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจแต่อย่างใด โดยให้เหตุผลว่าไม่มีกฎหมายให้อำนาจให้เรียกค่าเสียหายดังกล่าวได้ ทำให้มาตรานี้ขาดความศักดิ์สิทธิ์ ในทางปฏิบัติอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับค่าเสียหายต่อจิตใจ

¹²² ศนันทกรณ (จำปี) โสตถพันธ์ คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกอร์ได้ หน้า 411

¹²³ สมหวัง คำอิ่นแก้ว (2555) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยพ.ศ.2551” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต) วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

ค่าเสียหายต่อจิตใจ หมายถึง ความเสียหายที่กระทบ กระเทือนถึงจิตใจอันเป็นนามธรรม คือ เป็นสิ่งที่มีใช้ตัวเงิน เป็นความเสียหายที่ผู้เสียหายต้องประสบอยู่ตามความเป็นจริง ได้แก่ ความเศร้าโศกเสียใจ ความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างรุนแรงและยาวนานรวมถึงไม่สบายใจอย่างมาก โรคเกี่ยวกับจิตใจ รวมทั้งปฏิกิริยาทางจิตใจ เช่น ความหวาด กลัวความวิตกกังวล ได้รับความอับอาย เสียเกียรติคุณชื่อเสียง ได้รับความสะเทือนใจอย่างกะทันหันทำให้ขายหน้า หรือเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นลักษณะเดียวกัน¹²⁴ โดยมาตรา 11 (1) บัญญัติว่า “ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพหรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามิ ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ”

(3) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive damages) หมายถึงค่าเสียหายที่กำหนดขึ้นเพื่อลงโทษจำเลยเพิ่มเติมจากค่าเสียหายที่โจทก์พิสูจน์ได้ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดละเมิดที่มีพฤติกรรมน่าตำหนิให้เจ็ดหลาบจนไม่หวนกลับมาทำพฤติกรรมเช่นเดิมอีก และยังมีมุ่งป้องปรามมิให้ผู้อื่นมีพฤติกรรมเช่นเดียวกันในภายภาคหน้า¹²⁵ โดยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(2)¹²⁶ ซึ่งกรณีของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นเป็นค่าเสียหายที่ไม่ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และส่วนใหญ่จะไม่มีใช้ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือซีวิลลอว์ เพราะเป็นค่าเสียหายที่ปัจจุบันใช้ในประเทศที่อยู่ในระบบกฎหมายคอม

¹²⁴ สิริกานต์ สิทธิเวช เศษ ค่าสินไหมทดแทนกรณีละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2549 หน้า 1

¹²⁵ ปริญญาวัน ชมเสวก ค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีละเมิด (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) สาขากฎหมายธุรกิจ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 23

¹²⁶ มาตรา 11(2) บัญญัติว่า “หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้า โดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย”

มอนลอว์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะลงโทษผู้ทำละเมิดซึ่งมีพฤติการณ์จงใจไม่นำพาต่อกฎหมายและสิทธิของบุคคลอื่น ป้องปรัมมิให้ผู้อื่นมีพฤติกรรมเช่นเดียวกันนี้อีกในภายหน้า

3) สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหาย

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กำหนดให้สินค้าบางประเภทที่อยู่ภายใต้บังคับ ซึ่งหากเกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ได้กำหนดไว้ในคำนิยามมาตรา 4 ผู้บริโภคจะฟ้องผู้ผลิตได้โดยอาศัยกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยสัญญาหรือละเมิดเท่านั้น แยกพิจารณาออกได้ 2 ประการ คือ

(1) “สินค้า” ที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4¹²⁷ คือ

ก. สंहามิทรัพย์ ซึ่งคำว่า “สंहามิทรัพย์” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้ให้คำนิยามไว้ จึงต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้ โดยมาตรา 140 บัญญัติว่า “สंहามิ -ทรัพย์” หมายความว่า ทรัพย์สินอื่นนอกจากอสังหามิทรัพย์ และหมายความรวมถึงสิทธิอันเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นด้วย เช่นยานพาหนะ สิ่งอุปโภค หรือบริโภค ส่วนคำว่า สิทธิอันเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น หมายถึง สิทธิอะไรก็ได้ ที่เกิดจากการตกลงกัน เช่น สิทธิการเช่า การเช่าซื้อ การจำนำ หรือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น¹²⁸

ข. ผลิตผลทางการเกษตร ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 คำนิยามของ “การเกษตร” หมายความว่า ผลิตผลอันเกิดจากเกษตรกรรมต่างๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงครั้งเพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตผลที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ ไม่ว่าจะกระบวนการผลิตจะกระทำด้วยวิธีการทำ ผสมปรุง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แห่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ให้ถือว่าเป็นการผลิตทั้งสิ้น โดยที่สำคัญผลผลิตทางการเกษตรนั้นจะต้องเป็นผลผลิตที่มีวัตถุประสงค์ที่ผลิตหรือนำเข้ามาเพื่อขายเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้บัญญัติยกเว้นผลิตผลทางการเกษตรไว้สองประการคือ (ก) ผลผลิตที่เกิดจากธรรมชาติ หมายถึง ผลผลิตที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เกิดขึ้นเองตาม

¹²⁷มาตรา 4 “สินค้า” หมายความว่า สंहามิทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้ามาเพื่อขายรวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

¹²⁸กนก อินทรมพรรษ์ รวมคำบรรยาย ภาคที่ 1 สมัย 55 ปี การศึกษา 2545 ทรัพย์ – ที่ดิน บรรยายครั้งที่ 3 วันที่ 18 มิถุนายน 2545 ทรัพย์-ที่ดิน สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา กรุงเทพมหานคร 2545

ธรรมชาติ เช่น สัตว์ป่า เเห็ด หรือพืชพันธุ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่จะต้องไม่ผ่านกระบวนการผลิตแต่อย่างใด (ข) ผลผลิตที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ในคำนิยามของคำว่า “สินค้า” ได้กำหนดให้ฝ่ายบริหารออกกฎหมายยกเว้นสินค้าบางประเภทที่เห็นสมควรยกเว้นไม่ให้ตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ได้ ซึ่งขณะนี้ได้มีกฎหมายเพียงฉบับเดียว คือ กฎกระทรวงกำหนดผลิตผลเกษตรกรรมเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2553 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2553 โดยเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากประเทศไทยมีรายได้หลักจากผลิตผลเกษตรกรรม ประกอบกับผลิตผลจากเกษตรกรรมขั้นปฐมภูมิไม่มีลักษณะอันตรายที่ควรนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ จึงสมควรกำหนดให้ผลิตผลเกษตรกรรมของเกษตรกรรายย่อยที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศไทยได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้¹²⁹

โดยกฎกระทรวงนี้ กำหนดให้ผลิตผลเกษตรกรรมของเกษตรกรที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศไทย แม้ผ่านกระบวนการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นตามบทนิยามคำว่า “สินค้า” ในมาตรา 4 คือ (1) การสี ฝัด หรือขัดขาว (2) การร่อนหรือล้างพืช หรือการคัดการแยกขนาดหรือคุณภาพของพืช (3) การปอก ตัด บด ปั่น หรือย่อยสลาย (4) การกะเทาะเมล็ดหรือเปลือกเมล็ดพืช (5) การอบใบยาสูบให้แห้งหรือการรูดก้านใบยาสูบ (6) การล้าง ซ้ำ แหะ แทะ หรือบดสัตว์หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสัตว์ (7) การกระทำอื่นใดที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ประโยชน์ของกฎกระทรวงได้ให้ประโยชน์แก่เกษตรกรซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทยโดยกำหนดค่านิยามของ “เกษตรกร” หมายความว่า เกษตรตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ แต่ไม่รวมถึงชุมชนสหกรณ์การเกษตร

ค. กระแสไฟฟ้า เป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันและเป็นสินค้าที่มีอันตรายต่อผู้บริโภคเป็นอย่างมาก โดยแต่เดิมนั้นความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากกระแสไฟฟ้า อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ผู้ครอบครองกระแสไฟฟ้า ซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินอันตรายตกอยู่ภายใต้ความรับผิดโดยเคร่งครัดเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ในการพิจารณาว่าผู้ใดจะเป็นผู้ต้องรับผิดมาตรา 437 โดยความรับผิดของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายกระแสไฟฟ้าจะรับผิดชอบพิจารณาตั้งแต่กระแสไฟฟ้าถูกส่งมาจากผู้ผลิตไปจนกระทั่งถึงเครื่องวัดหน่วยไฟฟ้าหรือมิเตอร์ไฟฟ้า และจากเครื่องวัดหน่วยไฟฟ้าเป็นต้นไปถือว่าเป็นพ้นจากการ

¹²⁹ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนที่ 74 ก หน้าที่ 11

ครอบครองของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายแล้วจึงไม่ต้องรับผิด¹³⁰ ดังนั้น หากเกิดเพลิงไหม้หรือกระแสไฟฟ้าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นแล้ว ผู้ครอบครองกระแสไฟฟ้าจึงต้องเป็นผู้รับผิด

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เมื่อให้คำนิยามคำว่า “สินค้า” หมายความว่ารวมถึงกระแสไฟฟ้าด้วย ดังนั้น แม้กระแสไฟฟ้าจะผ่านเครื่องวัดหน่วยการใช้ไฟฟ้าแล้วก็ตาม ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายยังต้องรับผิดโดยเคร่งครัดต่อผู้ได้รับความเสียหายจากกระแสไฟฟ้าที่มีความบกพร่องนั้น

กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ได้กำหนดให้กระแสไฟฟ้า (Electricity) อยู่ในความหมายของคำว่า “สินค้า” ด้วย

(2) “สินค้า” ที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้บังคับใช้กับสินค้าทุกประเภทเสมอไป ทั้งนี้หากอยู่นอกเหนือไปจากคำนิยามของคำว่า “สินค้า” ในมาตรา 4 ก็ไม่สามารถนำพระราชบัญญัตินี้ไปบังคับใช้ได้ สินค้าที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับ เช่น

ก. อสังหาริมทรัพย์ สินค้าใดก็ตามที่อยู่ในสภาพที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ย่อมไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากมาตรา 4 ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “สังหาริมทรัพย์ทุกชนิด” ดังนั้น ที่ดิน บ้าน โรงเรือน หรือทรัพย์สินใดที่ติดตราตั้งอยู่กับที่ดินจึงถือว่าเป็นอสังหาริมทรัพย์ แต่หากมีการแยกวัสดุหรือชิ้นส่วนที่ติดกับตัวอสังหาริมทรัพย์ เช่น สีที่นำมาทาในฝาบ้านมีสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ หรือฝาบ้านที่นำมาสร้างเป็นตัวบ้านมีความชำรุดบกพร่องไม่เหมาะสำหรับการนำมาสร้างเป็นบ้าน กรณีเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายย่อมต้องรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้¹³¹

ข. บริการ หมายถึง การปฏิบัติ รับใช้ ให้ความสะดวกต่างๆ¹³² ซึ่งไม่ถือว่าเป็นสินค้าตามความหมายของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ดังนั้น ผู้ให้บริการ เช่น การให้บริการด้านคำปรึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย แพทย์ การตลาด หรือการขนส่งสินค้า จึงไม่ตกอยู่ภายใต้ความรับผิดตามกฎหมายนี้ ผู้ได้รับ

¹³⁰ สมหวัง ก้าอิ่นแก้ว (2555) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

¹³¹ พงษ์เดช วานิชกิตติกูล คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 หน้า 11

¹³² ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 คืบค้นวันที่ 3 ธันวาคม 2554 (<http://rirs3.royin.go.th/dictionary.asp>.)

ความเสียหายจากการบริการต้องไปดำเนินการฟ้องร้องตามหลักของสัญญาหรือละเมิดเท่านั้น เช่นเดียวกันกับกฎหมายความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา The Restatement (Third) of Torts: Product liability ได้บัญญัติยกเว้นอย่างชัดเจนให้การบริการ (Services) แม้ในขณะที่ให้บริการ จะเป็นเพื่อประโยชน์ทางการค้าก็ตาม ไม่ถือว่าเป็นสินค้าในความหมายของกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ส่วน EC Directive 85/374/EEC ของสหภาพยุโรป ไม่ได้บัญญัติให้สินค้า (Product) หมายรวมถึงการบริการ (Services) แต่อย่างใด

ก. ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ คือ ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่ผลผลิตของมนุษย์ แต่เกิดจากธรรมชาติ เช่น น้ำมันดิบ รัตนชาติ¹³³ เห็ดป่า หรือผลไม้ป่า เป็นต้น ซึ่งตามความหมายใน มาตรา 4 นิยามคำว่า “สินค้า” ไม่มีความหมายรวมไปถึงผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติด้วยและเมื่อพิจารณาถึงนิยามคำว่า “ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม” แล้ว กฎหมายได้ระบุอย่างชัดเจนว่าผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมไม่รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากธรรมชาติแต่อย่างใด แต่ถ้ามนุษย์นำผลผลิตจากธรรมชาติไปผลิตตามความหมายคำนิยามของคำว่า “ผลิต” ในมาตรา 4 คือ ทำ ผสม ปู รัง แต่ง ประกอบประดิษฐ์ แปรรูปสภาพเปลี่ยนแปลง คัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แซ่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน เช่น นำน้ำมันดิบไปกลั่นเป็นน้ำมันเบนซิน หรือนำผลไม้ป่าไปทำการแปรรูปเป็นอาหารกระป๋อง ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากธรรมชาตินั้น ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ง. สินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายกระทรวงตามคำนิยามในมาตรา 4 บัญญัติให้รัฐบาลออกกฎกระทรวงยกเว้นสินค้าบางประเภทไม่ให้ตกอยู่ภายใต้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2554 รัฐบาลได้ออกกฎกระทรวงยกเว้นสินค้าเพียง 2 ฉบับกล่าวคือฉบับที่ 1 กฎกระทรวงกำหนดให้ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมเป็นสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2553 ซึ่งได้อธิบายไว้ในตอนต้นแล้วฉบับที่ 2 กฎกระทรวงกำหนดยาและเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ให้บริการสาธารณสุขได้ผลิตเพื่อนำมาใช้กับผู้ป่วยหรือสัตว์เฉพาะรายที่ผ่านการตรวจรักษาหรือได้ผลิตตามคำสั่งของผู้ให้บริการสาธารณสุข ผู้ตรวจรักษาเป็นสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2554¹³⁴ ซึ่งเหตุผลที่ออกกฎกระทรวงยกเว้น คือ เนื่องจากผู้ให้บริการ

¹³³อนันต์ จันทโรภากร กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย หน้า 120

¹³⁴ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 128 ตอนที่ 6 ก

สาธารณสุขจำเป็นต้องผลิตยาหรือเครื่องมือแพทย์สำหรับใช้ในการให้บริการสาธารณสุขเพื่อให้ความเหมาะสมกับผู้ป่วยหรือสัตว์เฉพาะรายที่ผ่านการตรวจรักษา หรือได้ผลิตตามคำสั่งของผู้ให้บริการสาธารณสุขผู้ตรวจรักษานั้น โดยไม่ได้ผลิตในลักษณะเดียวกันเพื่อขายแก่บุคคลทั่วไปตามที่กฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมุ่งประสงค์ที่จะบังคับ ประกอบกับการให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขมีกฎหมายเฉพาะบังคับอยู่แล้วสมควรกำหนดให้ยาและเครื่องมือแพทย์ดังกล่าวเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งยาและเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ให้บริการสาธารณสุขได้ผลิตเพื่อนำมาใช้เฉพาะกับการบำบัดรักษาผู้ป่วยเฉพาะรายที่ผ่านการตรวจรักษาหรือได้ผลิตตามคำสั่งของผู้ให้บริการสาธารณสุขผู้ตรวจรักษานั้นแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้ผลิตในลักษณะเดียวกันเพื่อขายแก่บุคคลทั่วไปเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นตามบทนิยามคำว่า “สินค้า” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ส่วนผู้ผลิตที่เป็นบุคคลอื่นที่ผลิตยาหรือเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ให้บริการสาธารณสุขได้นำมาใช้ในการผลิตยาหรือเครื่องมือแพทย์ยังคงเป็นสินค้าตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

4) สาเหตุแห่งความไม่ปลอดภัยของสินค้า

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ให้คำนิยามของคำว่า สินค้าที่ไม่ปลอดภัย หมายความว่า “สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเพราะสาเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้” จากคำนิยามดังกล่าวเห็นได้ว่า ต้นเหตุแห่งความเสียหายในความไม่ปลอดภัยของสินค้า แบ่งได้เป็น 3 กรณี คือ

(1) เกิดจากความบกพร่องในการออกแบบ ถือว่าเป็นกระบวนการเริ่มแรกของการผลิตสินค้าของผู้ผลิตโดยมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการคิดค้นสินค้าใหม่ ออกแบบการทำงานรูปร่าง ลักษณะการทำงาน คำแนะนำในการใช้งาน รวมทั้งจนถึงกระบวนการผลิตสินค้านั้น

(2) ความไม่ปลอดภัยจากการผลิต

(3) ความไม่ปลอดภัยจากการให้คำแนะนำหรือคำเตือนไม่เพียงพอ

สำหรับแนวทางพิจารณาถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า มาตรา 4 กำหนดเป็นแนวทางพิจารณาถึงความเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้¹³⁵

5) ผู้มีอำนาจฟ้องคดี

ผู้มีอำนาจในการฟ้องคดี นอกจากที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เช่น ผู้เสียหายที่แท้จริงหรือทายาทของผู้เสียหายแล้ว กฎหมายให้อำนาจในการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายอีกผู้หนึ่ง คือ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับ โดยอนุโลม¹³⁶ ซึ่งการฟ้องคดีแทนผู้เสียหายนั้นจะได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าธรรมเนียมในชั้นที่สุด¹³⁷

6) หน้าที่นำสืบของผู้เสียหายและข้อต่อสู้เพื่อไม่ต้องรับผิดชอบของผู้ประกอบการ

ผู้เสียหายในคดีเรียกร้องค่าเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 บัญญัติให้ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด¹³⁸

สำหรับผู้ประกอบการซึ่งต้องด้วยบทสันนิษฐานของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้รับผิดชอบโดยเด็ดขาดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้จะไม่จงใจหรือประมาทก็ตาม ทำให้ภาระในการพิสูจน์ถึงความบกพร่องหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้าตกอยู่กับฝ่ายผู้ประกอบการแต่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ประกอบการยกข้อต่อสู้หรือข้ออ้างเพื่อไม่ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายต่อผู้เสียหายเช่นเดียวกับกฎหมายความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป โดยมาตรา 7 บัญญัติให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

¹³⁵พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4

¹³⁶พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 10

¹³⁷พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 10

¹³⁸พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6

- (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีการเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว¹³⁹

ตามมาตรา 7 ที่ได้กำหนดหลักพิสูจน์เพื่อไม่ต้องรับผิดของผู้ประกอบการดังกล่าวนี้ในกรณีของผู้ประกอบการที่ไม่ใช่ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง เพราะกรณีของผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง มาตรา 8 ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะกล่าวคือ ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่า ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย¹⁴⁰ นอกจากนี้ กรณีของผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น¹⁴¹ ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าก็ไม่ต้องรับผิดแต่อย่างใด

สำหรับข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหาย และประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้¹⁴² ซึ่งหากมีข้อตกลงเช่นนี้แล้ว ถือว่าข้อตกลงดังกล่าวขัดต่อพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ถือว่าตกเป็น โฆษณาหรือถือว่าไม่มีข้อตกลงเช่นนี้เลย

7) อายุความฟ้องคดี

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายพิเศษที่กำหนดอายุความแตกต่างจากอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยกำหนดอายุความไว้ดังต่อไปนี้

¹³⁹พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 7

¹⁴⁰พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 8

¹⁴¹พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 8

¹⁴²พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 9

(1) ความเสียหายที่รับรู้ได้ทันที จะต้องนำคดีมาฟ้องต่อศาลภายในกำหนดเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการนั้นต้องรับผิดชอบหรือเมื่อภายในกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้า¹⁴³ หากพ้นกำหนดระยะเวลาขึ้นไปถือว่าสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายเป็นอันขาดอายุความ

(2) ความเสียหายที่ยังไม่อาจจะรับรู้ได้ทันที เป็นกรณีความเสียหายที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผลเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารสะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย¹⁴⁴

(3) การฟ้องคดีภายหลังการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหาย เป็นกรณีของอายุความสะดุดหยุดอยู่ในระหว่างการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา¹⁴⁵ ดังนั้น หากพ้นการเจรจาไม่เป็นผลจนกระทั่งล่วงเลยอายุความตามมาตรา 12 ไปแล้วก็ตาม ผู้เสียหายมีสิทธินำคดีที่ได้มีการเจรจามาฟ้องคดีต่อศาลได้ไม่ถือว่าขาดอายุความ¹⁴⁶

จากการศึกษาในบทที่ 2 นี้เราได้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของสินค้าและบริการรวมถึงกฎหมายมาตรฐานสินค้าของประเทศไทยโดยจำแนกตามแต่ละกระทรวงที่กำกับดูแลมาตรฐานสินค้าต่างๆ อันได้แก่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) สังกัดกระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานสินค้านำเข้าส่งออกกรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์ นอกจากนี้ในส่วนของลิฟต์โดยสาร เราได้ศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานระบบลิฟต์โดยวิศวกรรมสถานแห่ง

¹⁴³พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12 วรรคแรก

¹⁴⁴พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12 วรรคสอง

¹⁴⁵พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 13

¹⁴⁶สมหวัง กำอินแก้ว (2555) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยพ.ศ.2551” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

ประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์หรือวสท. ที่ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีสถานะเป็นกฎหมายแต่ได้รับการยอมรับในแวดวงผู้มีวิชาชีพทางวิศวกรรมกับทั้งเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการรัฐวิสาหกิจและเอกชนโดยทั่วไป

นอกจากนี้เราได้ทำการศึกษาถึงวิวัฒนาการและแนวคิดกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยเพราะลিপต์เป็นสินค้าประเภทหนึ่งซึ่งแม้ว่าไม่มีกฎหมายเฉพาะในการควบคุมมาตรฐานแต่หากสินค้านั้นไม่ปลอดภัย ซึ่งหมายถึงลิปต์ที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเพราะสาเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ เป็นต้นผู้ประกอบการก็อาจมีความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้

อย่างไรก็ดีในส่วนของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยนั้นอาจยังไม่สามารถนำมาปรับใช้กับลิปต์ได้อย่างครบทุกมิติอย่างเช่นสัญญาบริการบำรุงรักษาลิปต์ เนื่องจากถือว่าเป็นสัญญาการให้บริการซึ่งไม่ถือว่าเป็นสินค้าตามความหมายของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นต้น ซึ่งเราจะได้ศึกษารายละเอียดในส่วนของกฎหมายในบทที่ 3 ต่อไป



บทที่ 3

กฎหมายของประเทศไทยและประเทศมาเลเซียว่าด้วยมาตรฐานสินค้า และบริการ : ศึกษากรณีลิฟต์โดยสาร

ประเทศไทยเริ่มมีการนำลิฟต์มาติดตั้งครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยการนำเข้าลิฟต์ที่ขับเคลื่อนด้วยเครื่องจักรจากอิตาลีมาติดตั้ง ณ พระที่นั่งอนันตสมาคมและติดตั้งลิฟต์ที่ขับเคลื่อนโดยแรงคนที่พระที่นั่งวโรภาสพิมาน พระราชวังบางปะอิน ต่อมาเมื่อมีไฟฟ้าใช้จึงได้เริ่มนำเข้าลิฟต์จากต่างประเทศเพื่อติดตั้งตามหน่วยงานราชการ พร้อมให้การดูแลบำรุงรักษาอันเป็นที่มาเริ่มแรกของการใช้ลิฟต์ในประเทศไทย ก่อนที่จะพัฒนาโดยลำดับจวบจนปัจจุบัน¹⁴⁷

ลิฟต์จัดเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่ต้องมีการกำหนดมาตรฐาน ดังนั้นในบทที่ 3 นี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงกฎหมายของประเทศไทยและประเทศมาเลเซียที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานลิฟต์และมาตรฐานของการบำรุงรักษาลิฟต์

1. กฎหมายไทย

1.1 กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า ศึกษากรณีลิฟต์โดยสาร ได้แก่

1.1.1 กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

กฎกระทรวงฉบับที่ 33 ในข้อที่ 1. ได้นิยามศัพท์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
มาตรฐานของลิฟต์โดยสารไว้ ดังนี้

“อาคารสูง” หมายความว่า อาคารที่บุคคลอาจเข้าอยู่หรือเข้าใช้สอยได้ โดยมีความสูงตั้งแต่ 23.00 เมตรขึ้นไป การวัดความสูงของอาคารให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นคาบฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด

¹⁴⁷ ข่าวสดออนไลน์ “รุ่งระทึก ลิฟต์โรงแรมดั่งย่านพระราม 9 ไฟฟ้าลัดวงจรตกจากชั้น 24 ทพ.หนีตายอลหม่าน” เผยแพร่เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561 (https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_767559)

“อาคารขนาดใหญ่พิเศษ” หมายความว่า อาคารที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้อาคาร หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบกิจการประเภทเดียว หรือหลายประเภท โดยมีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกันตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตรขึ้นไป

“พื้นที่อาคาร” หมายความว่า พื้นที่ของพื้นของอาคารแต่ละชั้นที่บุคคลเข้า อยู่ หรือเข้าใช้สอยได้ภายในขอบเขตด้านนอกของคานหรือภายในพื้นนั้น หรือภายในขอบเขตด้าน นอกของผนังของอาคาร และหมายความรวมถึงเฉลียงหรือระเบียงด้วย แต่ไม่รวมพื้นดาดฟ้าและ บันไดนอกหลังคา¹⁴⁸

“ที่ว่าง” หมายความว่า พื้นที่อันปราศจากหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุม ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวอาจจะจัดให้เป็นบ่อน้ำ สระว่ายน้ำ บ่อบำบัดน้ำเสีย ที่พักรถยนต์ ที่พักรถจักรยานยนต์ หรือที่จอดรถที่อยู่ภายนอกอาคารก็ได้ และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ของสิ่งก่อสร้างหรืออาคารที่ สูงจากระดับพื้นดินไม่เกิน 1.20 เมตร และไม่มีหลังคาหรือสิ่งปกคลุมเหนือระดับนั้น¹⁴⁹

“วัสดุทนไฟ” หมายความว่า วัสดุก่อสร้างที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง

“ผนังกันไฟ” หมายความว่า ผนังที่บ่อก่อสร้างด้วยอิฐธรรมดาหนาไม่น้อย กว่า 18 เซนติเมตร และไม่มีช่องที่ใหไฟหรือควันผ่านได้หรือจะเป็นผนังที่ทำด้วย วัสดุทนไฟ อย่างอื่นที่มีคุณสมบัติในการป้องกันไฟได้ดีไม่น้อยกว่าผนังที่ก่อด้วยอิฐธรรมดาหนา 18 เซนติเมตร ถ้าเป็นผนัง คอนกรีตเสริมเหล็ก ต้องหนาไม่น้อยกว่า 12 เซนติเมตร

“ลิฟต์ดับเพลิง” หมายความว่า ลิฟต์ที่พนักงานดับเพลิงสามารถควบคุม การใช้ได้ขณะเกิดเพลิงไหม้

สำหรับความหมายของคำว่า “ลิฟต์ดับเพลิงหรือลิฟต์สำหรับพนักงาน ดับเพลิง” นั้น พบปรากฏอยู่ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4887 (พ.ศ. 2559) ออกตาม ความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่องกำหนดมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม ข้อกำหนดในการป้องกันอัคคีภัย เล่ม 7 ศูนย์สั่งการดับเพลิงในอาคาร โดย ได้กำหนดคำนิยามว่า

¹⁴⁸ คำจำกัดความของ “พื้นที่อาคาร” แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 50 (พ.ศ. 2540) ออก ตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

¹⁴⁹ คำจำกัดความของ “ที่ว่าง” แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 50 (พ.ศ. 2540) ออกตาม ความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

“ลิฟต์สำหรับพนักงานดับเพลิง” (Fire man lift) หมายถึง ตัวลิฟต์ที่ออกแบบเพื่อให้พนักงานดับเพลิงควบคุมการใช้ได้ขณะเกิดเพลิงไหม้ โดยมีการเชื่อมต่อกับระบบไฟฟ้าสำรองฉุกเฉิน¹⁵⁰

“ลิฟต์พนักงานดับเพลิง” (Fire man lift) หมายถึง อุปกรณ์สำหรับใช้บรรเทาพนักงานดับเพลิง เพื่อให้พนักงานดับเพลิงใช้งานได้อย่างปลอดภัยขณะเกิดเพลิงไหม้ รวมถึงการผจญเพลิง การค้นหาผู้ประสบภัยและมีการเชื่อมต่อกับระบบสำรองฉุกเฉิน¹⁵¹

ส่วน “ลิฟต์” (Lift) โดยทั่วไปที่ไม่ใช่ลิฟต์สำหรับพนักงานดับเพลิงนั้น หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับนำคนและสิ่งของขึ้นลงระหว่างพื้นที่ของอาคารที่ต่างระดับกัน แต่ไม่ใช่บันไดเลื่อนหรือทางลาดเลื่อน¹⁵²

ข้อ 8 อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษที่มีพื้นที่ของอาคารที่ต่ำกว่าระดับถนนหน้าอาคารตั้งแต่ชั้นที่ 3 ลงไป หรือต่ำกว่าระดับถนนหน้าอาคารตั้งแต่ 7.00 เมตร ลงไปต้องจัดให้มี

(1) ระบบลิฟต์ตามหมวด 6

(2) บันไดหนีไฟจากชั้นล่างสุดสู่พื้นที่ของอาคารที่มีทางออกสู่ภายนอกได้โดยสะดวก และบันไดหนีไฟนี้ต้องมีระบบแสงสว่างและระบบอัดลมที่มีความดันขณะใช้งานไม่น้อยกว่า 3.86 ปาสกาลเมตรทำงานอยู่ตลอดเวลา และผนังบันไดหนีไฟทุกด้านต้องเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กหนาไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร บันไดหนีไฟต้องอยู่ห่างกันไม่เกิน 60.00 เมตร เมื่อวัดตามแนวทางเดิน ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นที่หนีภัยในกรณีฉุกเฉินได้¹⁵³

ข้อ 8 ทวี อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องจัดให้มีผนังหรือประตูที่ทำได้ด้วยวัสดุทนไฟที่สามารถปิดกั้นมิให้เปลวไฟหรือควันเมื่อเกิดเพลิงไหม้เข้าไปในบริเวณ

¹⁵⁰ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ข้อกำหนดในการป้องกันอัคคีภัย เล่ม 7 ศูนย์สั่งการดับเพลิง ในอาคาร (มอก. 2541 เล่ม 7-2559) ข้อ 2.40

¹⁵¹ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ข้อกำหนดในการป้องกันอัคคีภัย เล่ม 7 ศูนย์สั่งการดับเพลิง ในอาคาร (มอก. 2541 เล่ม 7-2559) ข้อ 2.73

¹⁵² มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ข้อกำหนดในการป้องกันอัคคีภัย เล่ม 7 ศูนย์สั่งการดับเพลิง ในอาคาร (มอก. 2541 เล่ม 7-2559) ข้อ 2.72

¹⁵³ ข้อ 8 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 50 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

บันไดที่มีใช้บันไดหนีไฟของอาคาร ทั้งนี้ ผนังหรือประตูดังกล่าวต้องสามารถทนไฟได้ไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง¹⁵⁴

ข้อ 8 ตรี อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องจัดให้มีแผนผังของอาคาร แต่ละชั้นติดไว้บริเวณห้องโถงหน้าลิฟต์ทุกแห่งของแต่ละชั้นนั้น ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน และที่บริเวณพื้นชั้นล่างของอาคารต้องจัดให้มีแผนผังของอาคารทุกชั้น เก็บรักษาไว้เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้โดยสะดวก

แผนผังของอาคารแต่ละชั้นให้ประกอบด้วย

- (1) ตำแหน่งของห้องทุกห้องของชั้นนั้น
- (2) ตำแหน่งที่ติดตั้งตู้สายฉีดน้ำดับเพลิงหรือหัวต่อสายฉีดน้ำดับเพลิง และอุปกรณ์ดับเพลิงอื่น ๆ ของชั้นนั้น
- (3) ตำแหน่งประตูหรือทางหนีไฟของชั้นนั้น
- (4) ตำแหน่งลิฟต์ดับเพลิงของชั้นนั้น¹⁵⁵

ระบบระบายอากาศ ระบบไฟฟ้าและระบบป้องกันเพลิงไหม้

ข้อ 9 การระบายอากาศในอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องจัดให้มีการระบายอากาศโดยวิธีธรรมชาติหรือโดยวิธีกล ดังต่อไปนี้

- (1) การระบายอากาศโดยวิธีธรรมชาติ ให้ใช้เฉพาะกับห้องในอาคารที่มีผนังด้านนอกอาคารอย่างน้อยหนึ่งด้าน โดยจัดให้มีช่องเปิดสู่ภายนอกอาคารได้ เช่น ประตู หน้าต่าง หรือบานเกล็ด ซึ่งต้องเปิดไว้ระหว่างใช้สอยห้องนั้นๆ และพื้นที่ของช่องเปิดนี้ต้องเปิดได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของพื้นที่ของห้องนั้น
- (2) การระบายอากาศโดยวิธีกล ให้ใช้กับห้องในอาคารลักษณะใดก็ได้ โดยจัดให้มีกลอุปกรณ์ขับเคลื่อนอากาศ ซึ่งต้องทำงานตลอดเวลาระหว่างที่ใช้สอยห้องนั้น เพื่อให้เกิดการนำอากาศภายนอกเข้ามาตามอัตราดังต่อไปนี้

¹⁵⁴ ข้อ 8 ทวิ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 50 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

¹⁵⁵ ข้อ 8 ตรี แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 50 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ตารางที่ 3.1 การระบายอากาศ

ลำดับ	สถานที่	อัตราการระบายอากาศ ไม่น้อยกว่าจำนวนเท่า ของปริมาตรของห้อง ใน 1 ชั่วโมง
1	ห้องน้ำห้องส้วมของที่พักอาศัยหรือสำนักงาน	2
2	ห้องน้ำ ห้องส้วมของอาคารสาธารณะ	4
3	ที่จอดรถที่อยู่ต่ำกว่าระดับพื้นดิน	4
4	โรงงาน	4
5	โรงมหรสพ	4
6	สถานที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม	7
7	สำนักงาน	7
8	ห้องพักในโรงแรมหรืออาคารชุด	7
9	ห้องครัวของที่พักอาศัย	12
10	ห้องครัวของสถานที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม	24
11	ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ดับเพลิง	30

สำหรับห้องครัวของสถานที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ถ้าได้จัดให้มีการระบายอากาศครอบคลุมแหล่งที่เกิดของกลิ่น ควน หรือก๊าซที่ต้องการระบายในขนาดที่เหมาะสมแล้ว จะมีอัตราการระบายอากาศในส่วนอื่นของห้องครัวนั้นน้อยกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในตารางก็ได้ ทั้งนี้ ต้องไม่น้อยกว่า 12 เท่าของปริมาตรของห้องใน 1 ชั่วโมง

สถานที่อื่น ๆ ที่มีได้ระบุไว้ในตาราง ให้ใช้อัตราการระบายอากาศของสถานที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับอัตราที่กำหนดไว้ในตาราง ตำแหน่งของช่องนำอากาศภายนอกเข้าโดยวิธีกล ต้องห่างจากที่เกิดอากาศเสียและช่องระบายอากาศทิ้งไม่น้อยกว่า 5.00 เมตร สูงจากพื้นดินไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร

การนำอากาศภายนอกเข้าและการระบายอากาศทิ้งโดยวิธีกล ต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง¹⁵⁶ ดังนั้น สำหรับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ดับเพลิงซึ่งจะใช้การระบายอากาศโดยวิธีกล จะต้องมีอัตราการระบายอากาศไม่น้อยกว่า 30 เท่าของปริมาตรของห้องใน 1 ชั่วโมง¹⁵⁷

ข้อ 11. อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องมีระบบจ่ายพลังงานไฟฟ้าเพื่อการแสงสว่างหรือกำลัง ซึ่งต้องมีการเดินสายและติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้าตามมาตรฐานของการไฟฟ้านครหลวงหรือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ในกรณีที่อยู่นอกเขตความรับผิดชอบของการไฟฟ้านครหลวงและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ให้ใช้มาตรฐาน เพื่อความปลอดภัยทางไฟฟ้าของสำนักงานพลังงานแห่งชาติ

ในระบบจ่ายไฟฟ้าต้องมีสวิทช์ประธานซึ่งติดตั้งในที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะ แยกจากบริเวณที่ใช้สอยเพื่อการอื่น ในการนี้จัดไว้เป็นห้องต่างหากสำหรับกรณีติดตั้งภายในอาคารหรือจะแยกเป็นอาคารโดยเฉพาะก็ได้

การติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้าหรือเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับ โดยจะรวมบริเวณที่ติดตั้งสวิทช์ประธาน หม้อแปลงไฟฟ้า และเครื่องกำเนิดไฟฟ้าไว้ในที่เดียวกันก็ได้

เมื่อมีการใช้กระแสไฟฟ้าเต็มที่ตามที่กำหนดในแบบแปลนระบบไฟฟ้า แรงดันไฟฟ้าที่สายวงจรย่อยจะแตกต่างจากแรงดันไฟฟ้าที่แผงสวิทช์ประธานได้ไม่เกินร้อยละ 5

ข้อ 12. แผงสวิทช์วงจรย่อยทุกแผงของระบบไฟฟ้าต้องต่อลงดิน

การต่อลงดิน หลักสายดิน และวิธีการต่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของการไฟฟ้านครหลวงหรือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ในกรณีที่อยู่นอกเขตความรับผิดชอบของการไฟฟ้านครหลวงและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ให้ใช้มาตรฐานเพื่อความปลอดภัยทางไฟฟ้าของสำนักงานพลังงานแห่งชาติ

ข้อ 13. อาคารสูงต้องมีระบบป้องกันอันตรายจากฟ้าผ่า ซึ่งประกอบด้วยเสาต่อฟ้า สายต่อฟ้า สายนำลงดิน และหลักสายดินที่เชื่อมโยงกันเป็นระบบสำหรับสายนำลงดิน ต้องมีขนาดพื้นที่ภาคตัดขวางเทียบได้ไม่น้อยกว่าสายทองแดงตีเกลียว ขนาด 30 ตารางมิลลิเมตร สายนำลงดินนี้ต้องเป็นระบบที่แยกเป็นอิสระจากระบบสายดินอื่น

¹⁵⁶ ข้อ 9 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 50 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

¹⁵⁷ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 9 (2) ตารางอัตราการระบายอากาศ

อาคารแต่ละหลังต้องมีสายตัวนำโดยรอบอาคาร และมีสายนำลงดินต่อจากสายตัวนำห่างกันทุกระยะไม่เกิน 30 เมตร วัดตามแนวขอบรอบอาคาร ทั้งนี้สายนำลงดินของอาคารแต่ละหลังต้องมีไม่น้อยกว่าสองสาย

เหล็กเสริมหรือเหล็กรูปพรรณในโครงสร้างอาคารอาจใช้เป็นสายนำลงดินได้ แต่ต้องมีระบบการถ่ายประจุไฟฟ้าจากโครงสร้างสู่หลักสายดินได้ถูกต้องตามหลักวิชาการช่าง

ระบบป้องกันอันตรายจากฟ้าผ่าให้เป็นไปตามมาตรฐานเพื่อความปลอดภัยทางไฟฟ้าของสำนักงานพลังงานแห่งชาติ

ข้อ 14. อาคารสูงหรืออาคารใหญ่พิเศษต้องมีระบบจ่ายพลังงานไฟฟ้าสำรองสำหรับกรณีฉุกเฉินแยกเป็นอิสระจากระบบอื่น และสามารถทำงานได้โดยอัตโนมัติเมื่อระบบจ่ายไฟฟ้าปกติหยุดทำงาน

แหล่งจ่ายพลังงานไฟฟ้าสำรองสำหรับกรณีฉุกเฉินนั้นต้องสามารถจ่ายพลังงานไฟฟ้าได้เพียงพอตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้คือ (1) จ่ายพลังงานไฟฟ้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองชั่วโมงสำหรับเครื่องหมาย แสดงทางฉุกเฉิน ทางเดิน ห้องโถง บันได และระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้ (2) จ่ายพลังงานไฟฟ้าตลอดเวลาที่ใช้งานสำหรับลิฟต์ดับเพลิง เครื่องสูบน้ำดับเพลิง ห้องช่วยชีวิตฉุกเฉิน ระบบสื่อสาร เพื่อความปลอดภัยของสาธารณะ และกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพ อนามัยเมื่อกระแสไฟฟ้าขัดข้อง

ข้อ 15 กระแสไฟฟ้าที่ใช้กับลิฟต์ดับเพลิงต้องต่อจากแผงสวิทช์ประธานของอาคารเป็นวงจรที่แยกเป็นอิสระจากวงจรทั่วไป วงจรไฟฟ้าสำรองสำหรับลิฟต์ดับเพลิงต้องมีการป้องกันอันตรายจากเพลิงไหม้อย่างดีพอ

ในหมวดที่ 6 ระบบลิฟต์ กำหนดไว้ดังนี้

ข้อ 43. ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ดับเพลิงแต่ละชุดที่ใช้กับอาคารสูงให้มีขนาดมวลบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัม

ข้อ 44. กำหนดให้อาคารสูงต้องมีลิฟต์ดับเพลิงอย่างน้อย 1 ชุด ซึ่งมีรายละเอียดอย่างน้อยต่อไปนี้

(1) ลิฟต์ดับเพลิงต้องจอดได้ทุกชั้นของอาคาร และต้องมีระบบควบคุมพิเศษสำหรับพนักงานดับเพลิงใช้ขณะเกิดเพลิงไหม้โดยเฉพาะ

(2) บริเวณห้องโถงหน้าลิฟต์ดับเพลิงทุกชั้นต้องติดตั้งตู้สายฉีดน้ำดับเพลิงหรือหัวต่อสายฉีดน้ำดับเพลิงและอุปกรณ์ดับเพลิงอื่นๆ

(3) ห้องโถงหน้าลิฟต์ดับเพลิงทุกชั้นต้องมีผนังหรือประตูที่ทำด้วยวัสดุทนไฟปิดกั้นมิให้เปลวไฟหรือควันเข้าได้ มีหน้าต่างเปิดออกสู่ภายนอกอาคารได้โดยตรง หรือมีระบบ

อัดลมภายในห้องโถงหน้าลิฟต์ดับเพลิงที่มีความดันลมขณะใช้งานไม่น้อยกว่า 3.86 ปาสกาลเมตร ที่ทำงานได้โดยอัตโนมัติเมื่อเกิดเพลิงไหม้¹⁵⁸

(4) ระยะเวลาในการเคลื่อนที่อย่างต่อเนื่องของลิฟต์ดับเพลิงระหว่างชั้นล่างสุดกับชั้นสูงสุดของอาคารต้องไม่เกิน 1 นาที ทั้งนี้ ในเวลาปกติลิฟต์ดับเพลิงสามารถใช้เป็นลิฟต์โดยสารได้

ทั้งนี้ตามคำนิยามแล้วอาคารสูงหมายถึงอาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 23 เมตรขึ้นไป โดยวัดความสูงของอาคารจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นคาบฟ้า ส่วนสำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดคาน้ำของชั้นสูงสุด¹⁵⁹ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องมีลิฟต์ดับเพลิงอย่างน้อย 1 ชุด¹⁶⁰ และต้องมีขนาดบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัม¹⁶¹ นอกจากนี้กฎกระทรวงข้อ 43. กำหนดว่า ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ดับเพลิงแต่ละชุดที่ใช้กับอาคารสูงนั้นต้องมีขนาดมวลบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัม

และหากจะจัดให้มีลิฟต์โดยสาร ลิฟต์นั้นต้องมีขนาดบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัมตามที่กฎกระทรวงข้อ 43. กำหนดเช่นกัน¹⁶² อย่างไรก็ดีในเวลาปกติลิฟต์ดับเพลิงก็สามารถใช้เป็นลิฟต์โดยสารได้¹⁶³

¹⁵⁸ ข้อ 44 (3) แก้ไขเพิ่มเติม โดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 50 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

¹⁵⁹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งได้ให้คำนิยามไว้ว่า

“อาคารสูง” หมายความว่า อาคารที่บุคคลอาจเข้าอยู่หรือเข้าใช้สอยได้โดยมีความสูงตั้งแต่ 23.00 เมตรขึ้นไป การวัดความสูงของอาคารให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นคาบฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดคาน้ำของชั้นสูงสุด

¹⁶⁰ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 44

¹⁶¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 43 ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ดับเพลิงแต่ละชุดที่ใช้กับอาคารสูงให้มีขนาดมวลบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัม

¹⁶² กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 43 ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ดับเพลิงแต่ละชุดที่ใช้กับอาคารสูงให้มีขนาดมวลบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัม

¹⁶³ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 44 วรรคท้าย

นอกจากนี้ในข้อ 45. ยังกำหนดให้ในปล่องลิฟต์ห้ามติดตั้งท่อสายไฟฟ้า ท่อส่งน้ำ ท่อระบายน้ำ และอุปกรณ์ต่างๆ เว้นแต่เป็นส่วนประกอบของลิฟต์หรือจำเป็นสำหรับการทำงานและการดูแลรักษาลิฟต์ข้อ 46. ลิฟต์ต้องมีระบบและอุปกรณ์การทำงานที่ให้ความปลอดภัย ด้านสวัสดิภาพและสุขภาพของผู้โดยสารดังต่อไปนี้ คือ ต้องมีระบบการทำงานที่จะทำให้ลิฟต์ เคลื่อนมาหยุดตรงที่จอดชั้นระดับดินและประตูลิฟต์ต้องเปิดโดยอัตโนมัติเมื่อไฟฟ้าดับ ต้องมี สัญญาณเตือนและลิฟต์ต้องไม่เคลื่อนที่เมื่อบรรทุกเกินพิกัด ต้องมีอุปกรณ์ที่จะหยุดลิฟต์ได้ใน ระยะที่กำหนดโดยอัตโนมัติเมื่อตัวลิฟต์มีความเร็วเกินพิกัด ต้องมีระบบป้องกันประตูลิฟต์หนีบ ผู้โดยสาร ลิฟต์ต้องไม่เคลื่อนที่เมื่อประตูลิฟต์ปิดไม่สนิท ประตูลิฟต์ต้องไม่เปิดขณะลิฟต์เคลื่อนที่ หรือหยุดไม่ตรงที่จอด ต้องมีระบบการติดต่อกับภายนอกห้องและสัญญาณแจ้งเหตุขัดข้อง ต้องมี ระบบแสงสว่างฉุกเฉินในห้องลิฟต์และหน้าชั้นที่จอด ต้องมีระบบการระบายอากาศในห้องลิฟต์ ตามที่กำหนดในข้อ 9 (2)

ระบบการระบายอากาศในห้องลิฟต์ตามที่กำหนดในข้อ 9 (2) คือ การระบาย อากาศโดยวิธีกล โดยจัดให้มีกลอุปกรณ์ขับเคลื่อนอากาศ ซึ่งต้องทำงานตลอดเวลาระหว่างที่ใช้ สอยลิฟต์นั้น เพื่อให้เกิดการนำอากาศภายนอกเข้ามา ซึ่งสำหรับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ดับเพลิง จะต้องมียุทธการระบายอากาศไม่น้อยกว่า 30 เท่าของปริมาตรของห้องใน 1 ชั่วโมง

อีกทั้งตามข้อ 47. ยังต้องจัดให้มีคำแนะนำอธิบายการใช้ การขอความช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือและข้อห้ามใช้ลิฟต์ดังต่อไปนี้

- (1) การใช้ลิฟต์และการขอความช่วยเหลือ ให้ติดไว้ในห้องลิฟต์
- (2) การให้ความช่วยเหลือ ให้ติดไว้ในห้องจักรกลและห้องผู้ดูแลลิฟต์
- (3) ให้ติดข้อห้ามใช้ลิฟต์ ให้ติดไว้ที่ข้างประตูลิฟต์ด้านนอกทุกชั้น¹⁶⁴

ข้อ 48. การควบคุมการติดตั้งและตรวจสอบระบบลิฟต์ให้ดำเนินการโดยวิ ศกรไฟฟ้าหรือวิศวกรเครื่องกล ซึ่งเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ตั้งแต่ประเภทสามัญวิศวกรขึ้นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรม

กฎกระทรวงฉบับที่ 33 นี้ยังกำหนดรายละเอียดในปล่องลิฟต์โดยห้ามมิให้ ติดตั้งท่อ สายไฟฟ้า ท่อส่งน้ำ ท่อระบายน้ำ และอุปกรณ์ต่างๆ เว้นแต่เป็นส่วนประกอบของลิฟต์ หรือจำเป็นสำหรับการทำงานและการดูแลรักษาลิฟต์¹⁶⁵ ซึ่งกำหนดให้การควบคุมการติดตั้งและ ตรวจสอบระบบลิฟต์ให้ดำเนินการ โดยวิศวกรไฟฟ้าหรือวิศวกรเครื่องกล ซึ่งเป็นผู้ได้รับใบอนุญาต

¹⁶⁴ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 47

¹⁶⁵ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 45

เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตั้งแต่ประเภทสามัญวิศวกรขึ้นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรม¹⁶⁶

1.1.2 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564

กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 เป็นกฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เช่นเดียวกับกฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ โดยเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ เนื่องจากการสมควรกำหนดให้อาคารบางประเภทต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้ ประกอบกับมาตรา 55 และมาตรา 80 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติว่าบุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ความช่วยเหลืออื่น และการสงเคราะห์จากรัฐ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้¹⁶⁷

กฎกระทรวงฉบับนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

“สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา” หมายความว่า ส่วนของอาคารที่สร้างขึ้นและอุปกรณ์อันเป็นส่วนประกอบของอาคารที่ติดตั้งหรือตั้งอยู่ภายในและภายนอกอาคารเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา และให้หมายความรวมถึงพื้นที่โดยรอบอาคารนั้นด้วย¹⁶⁸

“ลิฟต์” หมายความว่าถึง อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับนำคนขึ้นลงระหว่างพื้นที่ของอาคารที่ต่างระดับกัน แต่ไม่ใช่บันไดเลื่อนหรือทางเลื่อน

“พื้นผิวต่างสัมผัส” หมายความว่า พื้นผิวที่มีผิวสัมผัสและสีซึ่งมีความแตกต่างไปจากพื้นผิวและสีในบริเวณข้างเคียงซึ่งคนพิการทางการมองเห็นสามารถสัมผัสได้

“ความกว้างสุทธิ” หมายความว่า ความกว้างที่วัดจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งโดยปราศจากสิ่งใดๆ กีดขวาง

¹⁶⁶ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 48

¹⁶⁷ หมายเหตุท้ายกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548

¹⁶⁸ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ข้อ 1.

ข้อ 3 กำหนดให้อาคารประเภทและลักษณะดังต่อไปนี้ ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้

(1) อาคารที่ให้บริการสาธารณะ ได้แก่ โรงแรม หอประชุม โรงแรม สถานศึกษา หอสมุด อาคารประกอบของสนามกีฬากลางแจ้งหรือสนามกีฬาในร่ม ตลาด ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า สถานบริการ ฌาปนสถาน ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์สถาน และสถานี่ขนส่งมวลชน

(2) สถานพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชน

(3) อาคารที่ประกอบกิจการให้บริการหรือรับดูแลเด็ก ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือคนชรา

(4) อาคารที่ทำการของส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย

(5) สำนักงาน อาคารอยู่อาศัยรวม อาคารชุด หรือหอพัก ที่เป็นอาคารขนาดใหญ่

(6) อาคารพาณิชย์กรรมหรืออาคารพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีก ค้าส่งที่มีพื้นที่สำหรับประกอบกิจการตั้งแต่ 50 ตารางเมตรขึ้นไป

(7) สถานีบริการน้ำมัน สถานีบริการก๊าซปิโตรเลียมเหลว หรือสถานีบริการก๊าซธรรมชาติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง¹⁶⁹

หมวด 2 ทางลาดและลิฟต์

ข้อ 9. กำหนดให้อาคารตามข้อ 3. ที่มีจำนวนชั้นตั้งแต่สองชั้นขึ้นไปต้องจัดให้มีลิฟต์หรือทางลาดสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ระหว่างชั้นของอาคาร

ลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ต้องสามารถขึ้นลงได้ทุกชั้น มีระบบควบคุมลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถควบคุมได้เอง ใช้งานได้อย่างปลอดภัย และจัดไว้ในบริเวณที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้ได้สะดวก

ให้มีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ที่ช่องประตูด้านนอกของลิฟต์ที่จัดไว้ให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราใช้ได้¹⁷⁰

ข้อ 10. ลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ที่มีลักษณะเป็นห้องลิฟต์ต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

¹⁶⁹ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ข้อ 3.

¹⁷⁰ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 ข้อ 9.

(1) ขนาดของห้องลิฟต์ต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.60 เมตร ยาวไม่น้อยกว่า 1.40 เมตร หรือมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.40 เมตร ยาวไม่น้อยกว่า 1.60 เมตร และสูงไม่น้อยกว่า 2.30 เมตร และมีช่องกระจกใสนิรภัยที่สามารถมองเห็นระหว่างภายนอกและภายในได้ ขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร ยาวไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร และสูงจากพื้นไม่เกิน 1.10 เมตร

(2) ช่องประตูลิฟต์ต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร และต้องมีระบบแสงเพื่อป้องกันไม่ให้ประตูลิฟต์หนีบผู้โดยสาร

(3) มีพื้นผิวต่างสัมผัสบนพื้นบริเวณหน้าประตูลิฟต์กว้าง 30 เซนติเมตร และยาว 90 เซนติเมตร ซึ่งอยู่ห่างจากประตูลิฟต์ไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 60 เซนติเมตร

(4) ปุ่มกดเรียกลิฟต์ ปุ่มบังคับลิฟต์ และปุ่มสัญญาณแจ้งเหตุฉุกเฉินต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) ปุ่มล่างสุดอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร ปุ่มบนสุดอยู่สูงจากพื้นไม่เกินกว่า 1.2 เมตร และห่างจากมุมภายในห้องลิฟต์ไม่น้อยกว่า 40 เซนติเมตร ในกรณีที่ห้องลิฟต์มีขนาดกว้างและยาวน้อยกว่า 1.5 เซนติเมตร

(ข) มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 2 เซนติเมตร มีอักษรเบรลล์กำกับไว้ทุกปุ่ม เมื่อกดปุ่มจะต้องมีเสียงดังและมีแสง

(ค) ไม่มีสิ่งกีดขวางบริเวณที่กดปุ่มลิฟต์

(5) มีราวจับโดยรอบภายในลิฟต์¹⁷¹ โดยราวจับต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้ คือ

- ทำด้วยวัสดุเรียบ มีความมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตรายในการจับและไม่ลื่น
- มีลักษณะกลมหรือมีลักษณะมนไม่มีเหลี่ยม โดยมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 3 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 4 เซนติเมตร

- สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 75 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 80 เซนติเมตร

- ราวจับด้านที่อยู่ติดผนังให้มีระยะห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 4 เซนติเมตร มีความสูงจากจุดยึดไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร และผนังบริเวณราวจับต้องเป็นผนังเรียบ¹⁷²

(6) มีตัวเลข เสียง และแสงไฟบอกตำแหน่งชั้นต่างๆ เมื่อลิฟต์หยุด และขึ้นหรือลง

¹⁷¹ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ข้อ 10.

¹⁷² กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ข้อ 8 (7) (ก)(ข)(ค)(ง).

(7) มีป้ายแสดงหมายเลขชั้นและแสดงทิศทางขึ้นลงของลิฟต์ ซึ่งมีแสงไฟบริเวณโถงหน้าประตูลิฟต์และติดอยู่ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน

(8) ในกรณีที่ลิฟต์ขัดข้องให้มีทั้งเสียงและแสงไฟเตือนภัยเป็นไฟกะพริบสีแดง เพื่อให้คนพิการทางการมองเห็นและคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายทราบ และให้มีไฟกะพริบสีเขียวเป็นสัญญาณให้คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายได้ทราบว่าผู้ที่อยู่ข้างนอกได้รับทราบแล้วว่าลิฟต์ขัดข้องและกำลังให้ความช่วยเหลืออยู่

(9) มีโทรศัพท์แจ้งเหตุฉุกเฉินภายในลิฟต์ซึ่งสามารถติดต่อกับภายนอกได้ โดยต้องอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 1.2 เมตร

(10) มีระบบชุดไฟฟ้าสำรองสำหรับกรณีไฟฟ้าปกติหยุดทำงาน ลิฟต์จะไม่หยุดค้างระหว่างชั้นแต่จะสามารถเคลื่อนที่มายังชั้นที่ใกล้ที่สุดและบานประตูลิฟต์ต้องเปิดออกได้

(11) ภายในห้องลิฟต์ต้องมีระบบไฟฟ้าแสงสว่างฉุกเฉินและระบบพัดลมระบายอากาศ ซึ่งสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง ในกรณีระบบไฟฟ้าปกติหยุดทำงาน¹⁷³

1.1.3 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ออกตามความแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา 103 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในนายจ้างดำเนินการ

ในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยของลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

โดยกฎกระทรวงฉบับนี้ได้กำหนดคำนิยามศัพท์ในส่วนที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้
 “งานก่อสร้าง” หมายความว่า การประกอบกรเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างทุกชนิด เช่น อาคาร สนามบิน ทางรถไฟ ทางรราง ถนน อุโมงค์ ท่าเรือ อุ้เรือ คานเรือ สะพานเทียบเรือ สะพาน ทางน้ำ ท่อระบายน้ำ ประปา รั้ว กำแพง ประตู ป้ายหรือสิ่งที่สร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้าย พื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างเพื่อจอดรถ กลับริด และทางเข้าออกของรถ

¹⁷³ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ข้อ 10.

และหมายความรวมถึงการต่อเติม ซ่อมแซม ซ่อมบำรุง คัดแปลง เคลื่อนย้าย หรือการรื้อถอน ทำลายสิ่งก่อสร้างนั้นด้วย

“อาคาร” หมายความว่า อาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

“เขตก่อสร้าง” หมายความว่า พื้นที่ที่ดำเนินการก่อสร้าง รวมทั้งพื้นที่โดยรอบบริเวณซึ่งนายจ้างได้กำหนดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วย

“เขตอันตราย” หมายความว่า บริเวณที่เป็นสถานที่ที่กำลังก่อสร้าง ที่ติดตั้งนั่งร้าน ใช้ปั้นจั่น หรือใช้เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ไฟฟ้าเพื่อการก่อสร้าง พื้นที่ที่เป็นทางลำเลียงวัสดุเพื่อการก่อสร้าง หรือพื้นที่ที่ใช้เป็นสถานที่เก็บเชื้อเพลิง วัตถุระเบิด หรือวัสดุก่อสร้าง

“อุปกรณ์ไฟฟ้า” หมายความว่า เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าเป็นต้นกำลัง หรือเป็นส่วนประกอบ หรือใช้เกี่ยวเนื่องกับไฟฟ้า

“เครื่องจักร” หมายความว่า สิ่งที่ประกอบด้วยชิ้นส่วนหลายชิ้นสำหรับก่อกำเนิดพลังงานเปลี่ยนแปลงสภาพพลังงาน หรือส่งพลังงาน ทั้งนี้ ด้วยกำลังน้ำ ไอน้ำ เชื้อเพลิง ลม ก๊าซ ไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น และหมายความรวมถึงเครื่องอุปกรณ์ ล้อตุนกำลัง รอก สายพาน เพลา เฟือง หรือสิ่งอื่นที่ทำงานสัมพันธ์กัน รวมทั้งเครื่องมือกล

“ปั้นจั่น” หมายความว่า เครื่องจักรที่ใช้ยกสิ่งของขึ้นลงตามแนวตั้งและเคลื่อนย้ายสิ่งของเหล่านั้นในลักษณะแขวนลอยไปตามแนวราบ และหมายความรวมถึงเครื่องจักรประเภทรอกที่ใช้ยกสิ่งของขึ้นลงในแนวตั้งด้วย

“ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว” หมายความว่า เครื่องสำหรับใช้ขนส่งวัสดุขึ้นลงเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้าง ซึ่งประกอบด้วยหอลิฟต์หรือปล่องลิฟต์ ตัวลิฟต์ และเครื่องจักร

“ลิฟต์โดยสารชั่วคราว” หมายความว่า เครื่องสำหรับใช้ขนส่งบุคคลขึ้นลงเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้าง ซึ่งประกอบด้วยหอลิฟต์หรือปล่องลิฟต์ ตัวลิฟต์ และเครื่องจักร

“ลวดสลิง” หมายความว่า เชือกที่ทำด้วยเส้นลวดหลายเส้นที่ตีเกลียวหรือพันกันรอบแกนชั้นเดียวหรือหลายชั้น

“นั่งร้าน” หมายความว่า ที่ทำงานซึ่งจัดไว้สูงจากพื้นดินหรือจากพื้นของอาคารหรือส่วนของงานก่อสร้าง สำหรับเป็นที่รองรับผู้ทำงานหรือวัสดุในงานก่อสร้างเป็นการชั่วคราว

“ค่าความปลอดภัย” หมายความว่า อัตราส่วนของหน่วยแรงหรือน้ำหนักบรรทุกที่คาดว่าจะทำให้เกิดการวิบัติต่อหน่วยแรงหรือน้ำหนักบรรทุกที่ใช้งานจริง

“วิศวกร” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิศวกร

“ผู้ควบคุมงาน” หมายความว่า ผู้ซึ่งรับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกหรือควบคุมดูแลงานก่อสร้างตามลักษณะและประเภทของงาน

หมวด 8 ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวและลิฟต์โดยสารชั่วคราว¹⁷⁴

ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ต้องมีรายละเอียดของหอลิฟต์ ตัวลิฟต์ ข้อกำหนดในการสร้าง และข้อปฏิบัติในการใช้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด โดยในการประกอบการติดตั้ง การทดสอบ การใช้ การซ่อมบำรุง และการตรวจสอบลิฟต์นั้นให้นายจ้างปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะของลิฟต์แต่ละประเภทและคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตลิฟต์กำหนดไว้ หากไม่มีรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานดังกล่าว ให้นายจ้างปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานที่วิศวกรได้กำหนดขึ้นเป็นหนังสือ นายจ้างติดป้ายบอกน้ำหนักบรรทุกสูงสุดสำหรับลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวและป้ายบอกน้ำหนักบรรทุกและจำนวนผู้โดยสารสูงสุดสำหรับลิฟต์โดยสารชั่วคราวไว้ภายในและภายนอกลิฟต์ให้เห็นชัดเจน

นายจ้างจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ทุกเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด โดยวิศวกรเป็นผู้ควบคุมและบันทึกวันเวลาที่ตรวจสอบ และเก็บผลการตรวจสอบไว้เป็นหลักฐานเพื่อให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้ นายจ้างต้องควบคุมดูแลมิให้บุคคลใดโดยสารลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวและให้ติดป้ายห้ามโดยสารให้เห็นได้ชัดเจน เว้นแต่เป็นการติดตั้ง ตรวจสอบ บำรุงรักษา และรื้อถอน โดยผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น และห้ามมิให้บุคคลใดโดยสารบนหลังคาลิฟต์โดยสารชั่วคราวเว้นแต่เป็นการติดตั้ง ตรวจสอบ บำรุงรักษา และรื้อถอน โดยผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น

ในการใช้ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว นายจ้างต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ (1) จัดทำข้อกำหนดในการใช้ลิฟต์ติดไว้บริเวณที่มีการใช้ลิฟต์ให้เห็นได้ชัดเจน และควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าวโดยเคร่งครัด (2) จัดให้มีลูกจ้างซึ่งอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี และได้รับการฝึกอบรมการใช้ลิฟต์มาแล้วทำหน้าที่บังคับลิฟต์ประจำตลอดเวลาที่ใช้ลิฟต์ (3) บริเวณที่ผู้บังคับลิฟต์ทำงานจะต้องจัดให้มีหลังคาที่มั่นคงแข็งแรงเพียงพอเพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายจากการตกลงของวัสดุสิ่งของ (4) ให้มีการตรวจสอบลิฟต์ก่อนการใช้งานทุกวัน หากส่วนใดชำรุดเสียหายต้องซ่อมแซมให้เรียบร้อยก่อนใช้งาน (5) ในกรณีที่ลิฟต์ไม่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน หรือไม่มีผู้ทำหน้าที่บังคับ

¹⁷⁴ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551

ลิฟต์ต้องปิดสวิทช์พร้อมทั้งใส่กุญแจและติดป้าย “ห้ามใช้ลิฟต์” ให้ลูกจ้างทราบ (6) จัดวางและป้องกันมิให้วัสดุตกหรือยื่นออกมาขัดกับ โครงหอลิฟต์ (7) ในการใช้ลิฟต์ขนรถหรือเครื่องมือที่มีล้อ ต้องป้องกันมิให้รถหรือเครื่องมือนั้นเคลื่อนที่ได้¹⁷⁵

1.1.4 กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ออกตามความแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน โดยเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานให้นายจ้างดำเนินการในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน สมควรกำหนดมาตรฐานดังกล่าวเพื่อความปลอดภัยของลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่น และหม้อน้ำ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวงฉบับนี้ได้กำหนดคำนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

“เครื่องจักร” หมายความว่า สิ่งที่ประกอบด้วยชิ้นส่วนหลายชิ้นสำหรับก่อกำเนิดพลังงานเปลี่ยนหรือแปลงสภาพพลังงาน หรือส่งพลังงาน ทั้งนี้ ด้วยกำลังน้ำ ไอน้ำ เชื้อเพลิง ลม ก๊าซ ไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น และหมายความรวมถึงเครื่องอุปกรณ์ ล้อตุนกำลัง รอก สายพาน เพลา เฟืองหรือสิ่งอื่นที่ทำงานสัมพันธ์กัน รวมทั้งเครื่องมือกล

“เครื่องป้องกันอันตรายจากเครื่องจักร” หมายความว่า ส่วนประกอบหรืออุปกรณ์ที่ออกแบบหรือติดตั้งไว้บริเวณที่อาจเป็นอันตรายของเครื่องจักร เพื่อช่วยป้องกันอันตรายแก่บุคคลที่ควบคุมหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียง

“ปั่นจั่น” หมายความว่า เครื่องจักรที่ใช้ยกสิ่งของขึ้นลงตามแนวตั้งและเคลื่อนย้ายสิ่งของเหล่านั้นในลักษณะแขวนลอยไปตามแนวราบ และให้หมายความรวมถึงเครื่องจักรประเภทรอกที่ใช้ยกสิ่งของขึ้นลงตามแนวตั้งด้วย

“ลวดสลิง” หมายความว่า เชือกที่ทำด้วยเส้นลวดหลายเส้นที่ตีเกลียวหรือพันกันรอบแกนชั้นเดียวหรือหลายชั้น

¹⁷⁵ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ข้อ 77 ถึงข้อ 83

“ค่าความปลอดภัย” (Safety Factor) หมายความว่าถึง อัตราส่วนระหว่างแรงดึงที่ลวดสลิงและอุปกรณ์ประกอบการยกกับได้สูงสุดต่อแรงดึงของลวดสลิงและอุปกรณ์ประกอบการยกที่อนุญาตให้ใช้งานได้อย่างปลอดภัย

“การตรวจสอบ” หมายความว่าถึง การตรวจพิจารณาความเรียบร้อยของ ชิ้นส่วนหรือกลไกการทำงานของเครื่องจักร บันจัน และหม้อน้ำ ตามที่กำหนดไว้ในคู่มือของผู้ผลิต

“การทดสอบ” หมายความว่าถึง การตรวจสอบและทดลองใช้งานชิ้นส่วน อุปกรณ์หรือกลไกการทำงานของอุปกรณ์เพื่อความถูกต้องโดยวิศวกร

“วิศวกร” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิศวกร

โดยในส่วนที่เกี่ยวกับลิฟต์นั้นจะอยู่ในส่วนที่ 5 ลิฟต์ ข้อ 41 ลิฟต์ที่นายจ้างจะนำมาใช้ต้องมีรายละเอียดคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้ (1) ติดตั้งไว้ในที่มั่นคง แข็งแรง และเหมาะสม (2) มีป้ายบอกพิกัดน้ำหนักหรือจำนวนคนโดยสารได้อย่างปลอดภัย (3) มีมาตรการป้องกันมิให้ลิฟต์เคลื่อนที่ ในกรณีที่ประตูลิฟต์ยังไม่ปิด (4) มีระบบไฟส่องสว่างฉุกเฉินและมีระบบระบายอากาศที่เพียงพอภายในห้องโดยสารของลิฟต์ ในกรณีที่กระแสไฟฟ้าดับ (5) มีระบบแสงหรือเสียงเตือน ในกรณีที่มีการใช้ลิฟต์บรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดที่ผู้ผลิตกำหนด (6) มีอุปกรณ์ตัดระบบการทำงานของลิฟต์เมื่อมีการใช้ลิฟต์บรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดที่ผู้ผลิตกำหนด¹⁷⁶

ข้อ 42 ในการประกอบ การติดตั้ง การทดสอบ การใช้ การซ่อมบำรุง และการตรวจสอบลิฟต์ นายจ้างต้องปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะของลิฟต์แต่ละประเภทหรือคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตกำหนดไว้ หากไม่มีรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานดังกล่าว นายจ้างต้องปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานที่วิศวกรได้กำหนดขึ้นเป็นหนังสือ และเก็บผลการตรวจสอบและการทดสอบไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้

ข้อ 46 นายจ้างต้องจัดให้ลวดสลิงที่ใช้สำหรับลิฟต์ขนส่งวัสดุมีค่าความปลอดภัยไม่น้อยกว่า 4 และลวดสลิงที่ใช้สำหรับลิฟต์โดยสารมีค่าความปลอดภัยไม่น้อยกว่า 10 และข้อ 47 ห้ามนายจ้างใช้ลวดสลิงที่มีลักษณะตามข้อ 75 (1) (2) (3) (4) (5) และ (6) กับลิฟต์ กล่าวคือ ลวดสลิงที่ลวดเส้นนอกสึกไปตั้งแต่หนึ่งในสามของเส้นผ่านศูนย์กลางเส้นลวด ลวดสลิงที่ขมวด ถูกบดกระแทก แตกเกลียวหรือชำรุด ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพในการใช้งานของลวดสลิงลดลง ลวดสลิงมีเส้นผ่านศูนย์กลางเล็กลงเกินร้อยละห้าของเส้นผ่านศูนย์กลางเดิม ลวดสลิงถูก

¹⁷⁶ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

ความร้อนทำลายหรือเป็นสนิมมากจนเห็นได้ชัดเจน ลวดสลิงถูกกัดกร่อนชำรุดมากจนเห็นได้ชัดเจน ลวดสลิงเคลื่อนที่ที่มีเส้นลวดในหนึ่งช่วงเกลียว ขาดตั้งแต่สามเส้นขึ้นไปในเกลียวเดียวกัน หรือขาดตั้งแต่หกเส้นขึ้นไปในหลายช่วงเกลียวรวมกัน¹⁷⁷

1.2 กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์

1.2.1 ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553

โดยที่กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 กำหนดให้นายจ้างจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราวและลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราวเป็นประจำทุกเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ประการแรกนายจ้างที่มีการใช้ลิฟต์ที่มีความสูงตั้งแต่ 9 เมตรขึ้นไป ต้องจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ภายใต้การควบคุมโดยวิศวกรอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ประการต่อมาคือขณะที่มีการตรวจสอบส่วนประกอบ อุปกรณ์ หรือระบบควบคุมการทำงานของลิฟต์ นายจ้างต้องมีการใส่กุญแจ หรือจัดให้มีระบบระมัดระวังป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไปใกล้หรือใช้ลิฟต์ พร้อมทั้งติดป้าย “ห้ามใช้ลิฟต์” ให้ชัดเจน

นายจ้างต้องแสดงข้อมูลและรายละเอียดทั่วไปของลิฟต์ ดังนี้ (1) ยี่ห้อและประเทศผู้ผลิต (2) รุ่น หมายเลขเครื่องและปีที่ผลิต (3) น้ำหนักยกหรือพิสัยยกมากสุดของลิฟต์ (4) ชื่อผู้ผลิต ผู้นำเข้า (5) แบบรายการคำนวณ และข้อมูลของวิศวกรผู้ออกแบบ กรณีเป็นลิฟต์ที่นายจ้างสร้างลิฟต์เอง¹⁷⁸

หมวด 2 ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราวและลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว กรณีที่นายจ้างมีการใช้ลิฟต์ ต้องจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบ

¹⁷⁷ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

¹⁷⁸ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ข้อ 3 - ข้อ 5.

และอุปกรณ์ของลิฟต์ ให้มีความปลอดภัยในการใช้งาน หัวข้อ ดังนี้ (1) โครงสร้างของลิฟต์ (2) รอยเชื่อมต่อ (3) สลักเกลียว เป็นเกลียวและหมุดย้ำ (4) ฐานที่รองรับและจุดยึดต่างๆ (5) กว้านหรือตะขอยก (6) ระบบรอก เช่น สลัก ลูกปืน เพลา เฟือง (7) เบรกหรืออุปกรณ์ควบคุมการหยุด (8) ลวดสลิง (9) ระบบหล่อลื่น (10) สิ่งป้องกันอันตรายต่อผู้ใช้งานจากส่วนที่เคลื่อนที่ได้ (11) อุปกรณ์ประคองสายไฟฟ้า (12) ระบบการควบคุมการหยุด ระบบควบคุมน้ำหนักเกิน (13) ระบบนิรภัยอัตโนมัติ (14) ระบบไฟฟ้า และ (15) ส่วนประกอบและอุปกรณ์อื่นๆ ที่ผู้ผลิตกำหนดให้มีการตรวจสอบ¹⁷⁹

1.2.2 กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ออกตามความแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน โดยเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานให้นายจ้างดำเนินการในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน สมควรกำหนดมาตรฐานดังกล่าวเพื่อความปลอดภัยของลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่น และหม้อน้ำ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวงฉบับนี้ได้กำหนดค่านิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

“เครื่องจักร” หมายความว่า สิ่งประกอบด้วยชิ้นส่วนหลายชิ้นสำหรับก่อกำเนิดพลังงานเปลี่ยนหรือแปลงสภาพพลังงาน หรือส่งพลังงาน ทั้งนี้ ด้วยกำลังน้ำ ไอน้ำ เชื้อเพลิง ลม ก๊าซ ไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น และหมายความรวมถึงเครื่องอุปกรณ์ ล้อตุนกำลัง รอก สายพาน เพลา เฟืองหรือสิ่งอื่นที่ทำงานสัมพันธ์กัน รวมทั้งเครื่องมือกล

“เครื่องป้องกันอันตรายจากเครื่องจักร” หมายความว่า ส่วนประกอบหรืออุปกรณ์ที่ออกแบบหรือติดตั้งไว้บริเวณที่อาจเป็นอันตรายของเครื่องจักร เพื่อช่วยป้องกันอันตรายแก่บุคคลที่ควบคุมหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียง

¹⁷⁹ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีว อนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ข้อ 6.

“ปั่นจั่น” หมายความว่าถึง เครื่องจักรที่ใช้ยกสิ่งของขึ้นลงตามแนวดิ่งและเคลื่อนย้ายสิ่งของเหล่านั้นในลักษณะแขวนลอยไปตามแนวราบ และให้หมายความรวมถึง เครื่องจักรประเภทรอกที่ใช้ยกสิ่งของขึ้นลงตามแนวดิ่งด้วย

“ลวดสลิง” หมายความว่าถึง เชือกที่ทำด้วยเส้นลวดหลายเส้นที่ดีเกลียวหรือพันกันรอบแกนชั้นเดียวหรือหลายชั้น

“ค่าความปลอดภัย” (Safety Factor) หมายความว่าถึง อัตราส่วนระหว่างแรงดึงที่ลวดสลิงและอุปกรณ์ประกอบการยกกับได้สูงสุดต่อแรงดึงของลวดสลิงและอุปกรณ์ประกอบการยกที่อนุญาตให้ใช้งานได้อย่างปลอดภัย

“การตรวจสอบ” หมายความว่าถึง การตรวจพิจารณาความเรียบร้อยของ ชิ้นส่วนหรือกลไกการทำงานของเครื่องจักร ปั่นจั่น และหม้อน้ำ ตามที่กำหนดไว้ในคู่มือของผู้ผลิต

“การทดสอบ” หมายความว่าถึง การตรวจสอบและทดลองใช้งานชิ้นส่วน อุปกรณ์หรือกลไกการทำงานของอุปกรณ์เพื่อความถูกต้องโดยวิศวกร

“วิศวกร” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิศวกร

โดยในส่วนที่เกี่ยวกับลิฟต์นั้นจะอยู่ในส่วนที่ 5 ลิฟต์

ลิฟต์ที่นายจ้างจะนำมาใช้ต้องมีรายละเอียดคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้คือ (1) ติดตั้งไว้ในที่มั่นคง แข็งแรง และเหมาะสม (2) มีป้ายบอกพิกัดน้ำหนักหรือจำนวนคนโดยสารได้อย่างปลอดภัย (3) มีมาตรการป้องกันมิให้ลิฟต์เคลื่อนที่ ในกรณีที่ประตูลิฟต์ยังไม่ปิด (4) มีระบบไฟส่องสว่างฉุกเฉินและมีระบบระบายอากาศที่เพียงพอภายในห้องโดยสารของลิฟต์ ในกรณีที่กระแสไฟฟ้าดับ (5) มีระบบแสงหรือเสียงเตือน ในกรณีที่มีการใช้ลิฟต์บรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดที่ผู้ผลิตกำหนด (6) มีอุปกรณ์ตัดระบบการทำงานของลิฟต์เมื่อมีการใช้ลิฟต์บรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดที่ผู้ผลิตกำหนด¹⁸⁰

ในกรณีที่นายจ้างจัดให้มีลิฟต์ในการปฏิบัติงาน นายจ้างต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้คือ (1) จัดทำคำแนะนำอธิบายการใช้ลิฟต์และการขอความช่วยเหลือติดไว้ในห้องลิฟต์ (2) จัดทำคำแนะนำอธิบายการให้ความช่วยเหลือ ติดไว้ในห้องจักรกลและห้องผู้ดูแลลิฟต์ (3) จัดทำข้อห้ามใช้ลิฟต์ ติดไว้ที่ข้างประตูลิฟต์ด้านนอกทุกชั้น (4) จัดให้มีการตรวจสอบลิฟต์ ก่อนการใช้งานทุกวัน หากส่วนใดชำรุดเสียหายต้องซ่อมแซมให้เรียบร้อยก่อนใช้งาน (5) จัดให้มี

¹⁸⁰ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 41

มาตรการป้องกันอันตรายและติดป้ายห้ามใช้ลิฟต์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นได้ชัดเจนในระหว่างที่มีการซ่อมบำรุง การตรวจสอบ หรือการทดสอบลิฟต์¹⁸¹

ในการประกอบ การติดตั้ง การทดสอบ การใช้ การซ่อมบำรุง และการตรวจสอบลิฟต์ นายจ้างต้องปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะของลิฟต์แต่ละประเภทหรือคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตกำหนดไว้ หากไม่มีรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานดังกล่าว นายจ้างต้องปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานที่วิศวกรได้กำหนดขึ้นเป็นหนังสือและเก็บผลการตรวจสอบและการทดสอบไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้¹⁸²

นายจ้างต้องตรวจสอบระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์เป็นประจำทุกเดือน และเก็บผลการตรวจสอบไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้ และต้องจัดให้มีการตรวจสอบและการทดสอบชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของลิฟต์โดยวิศวกรอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ทั้งนี้ การทดสอบการรับน้ำหนักของลิฟต์ต้องได้ไม่น้อยกว่าร้อยละร้อยของน้ำหนักการใช้งานสูงสุด¹⁸³ นายจ้างต้องควบคุมดูแลมิให้ลูกจ้างหรือบุคคลใดตัดแปลงหรือทำให้ลิฟต์รับน้ำหนักได้เกินพิกัดที่ผู้ผลิตกำหนด

นายจ้างต้องจัดให้วัสดุสิ่งที่ใช้สำหรับลิฟต์ชนส่งวัสดุมีค่าความปลอดภัยไม่น้อยกว่า 4 และวัสดุสิ่งที่ใช้สำหรับลิฟต์โดยสารมีค่าความปลอดภัยไม่น้อยกว่า 10 และห้ามนายจ้างใช้วัสดุสิ่งที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้ คือ (1) วัสดุสิ่งทีลวดเส้นนอกสึกไปตั้งแต่หนึ่งในสามของเส้นผ่านศูนย์กลางเส้นลวด (2) วัสดุสิ่งทีขมวด ถูกบดกระแทก แตกเกลียวหรือชำรุด ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพในการใช้งานของลวดสลิงลดลง (3) วัสดุสิ่งทีมีเส้นผ่านศูนย์กลางเล็กลงเกินร้อยละห้าของเส้นผ่านศูนย์กลางเดิม (4) วัสดุสิ่งทีถูกความร้อนทำลายหรือเป็นสนิมมากจนเห็นได้ชัดเจน (5) วัสดุสิ่งทีถูกกัดกร่อนชำรุดมากจนเห็นได้ชัดเจน (6) วัสดุสิ่งทีเคลื่อนที่ทีมีเส้นลวดในหนึ่งช่วงเกลียว ขาดตั้งแต่สามเส้นขึ้นไปในเกลียวเดียวกันหรือขาดตั้งแต่หกเส้นขึ้นไปในหลายช่วงเกลียวรวมกัน¹⁸⁴

¹⁸¹ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 40

¹⁸² กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 42

¹⁸³ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 43 และข้อ 44

¹⁸⁴ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 45 - ข้อ 47 ประกอบมาตรา 75

จะเห็นได้ว่ากฎกระทรวงทั้งสองฉบับนั้นกำหนดประเภทของอาคารที่ต้องมีลิฟต์และกำหนดรายละเอียดของลิฟต์ไว้ว่าจะต้องมีลักษณะอย่างไร แต่สิ่งที่กฎหมายทั้งสองฉบับเหมือนกัน คือ เมื่อมีการติดตั้งลิฟต์ไว้ในอาคารแล้ว ไม่มีกฎหมายกำหนดว่าลิฟต์นั้นจะต้องได้รับการตรวจสอบหรือการบำรุงรักษาอย่างไรหรือไม่ และการบำรุงรักษานั้นต้องได้มาตรฐานอย่างไร ใครเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบและบำรุงรักษาลิฟต์ หรือควรมีความสม่ำเสมอเพียงใดในการบำรุงรักษาลิฟต์นั้น ในขณะที่มาตรฐานการตรวจสอบลิฟต์นั้นกลับไปปรากฏที่ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ในข้อที่ 3 ซึ่งกำหนดหน้าที่ให้นายจ้างที่มีการใช้ลิฟต์ที่มีความสูงตั้งแต่ 9 เมตรขึ้นไป ต้องจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ภายใต้การควบคุมโดยวิศวกรอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการใช้ลิฟต์ชั่วคราวในงานที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างและมีผู้ใช้งานในลักษณะวงจำกัด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับแง่ของปริมาณหรือจำนวนผู้ใช้งานแล้ว ลิฟต์โดยสารทั่วไปตามสถานที่ต่างๆ นั้นมีผู้ใช้งานจำนวนมากกว่าและหลากหลายกว่า แต่กลับไม่มีกฎหมายกำหนดการตรวจสอบและการบำรุงรักษาลิฟต์ไว้แต่อย่างใด

นอกจากนี้ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราวฉบับนี้ยังสำคัญลงไปอีกด้วยว่าขณะที่มีการตรวจสอบส่วนประกอบ อุปกรณ์ หรือระบบควบคุมการทำงานของลิฟต์ นายจ้างต้องมีการใส่กุญแจ หรือจัดให้มีระบบระมัดระวังป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไปใกล้หรือใช้ลิฟต์ พร้อมทั้งติดป้าย “ห้ามใช้ลิฟต์” ให้ชัดเจน¹⁸⁵ รวมทั้งยังได้กำหนดรายละเอียดในการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ให้มีความปลอดภัยในการใช้งาน โดยให้ครอบคลุมถึงหัวข้อดังต่อไปนี้ (1) โครงสร้างของลิฟต์ (2) รอยเชื่อมต่อน (3) สลักเกลียว แป้นเกลียวและหมุดย้ำ (4) ฐานที่รองรับและจุดยึดต่างๆ (5) กว้าน หรือตะขอยก (6) ระบบรอก เช่น สลัก ลูกปืน เฟลา เพือง (7) เบรกหรืออุปกรณ์ควบคุมการหยุด (8) ลวดสลิง (9) ระบบหล่อลื่น (10) สิ่งป้องกันอันตรายต่อผู้ใช้งานจากส่วนที่เคลื่อนที่ได้ (11) อุปกรณ์ประกอบสายไฟฟ้า (12) ระบบการควบคุมการหยุด

¹⁸⁵ ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ข้อ 4.

ระบบควบคุมน้ำหนักเกิน (13) ระบบนิรภัยอัตโนมัติ (14) ระบบไฟฟ้า (15) ส่วนประกอบและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ผู้ผลิตกำหนดให้มีการตรวจสอบ¹⁸⁶

1.3 หลักเกณฑ์การพิจารณา “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามกฎหมายไทย

หลักเกณฑ์การพิจารณา “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ของประเทศไทยการพิจารณาถึงความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเพื่อรับผิดชอบต่อผู้บริโภคหรือบุคคลใดๆ ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งผู้ประกอบการได้ผลิตหรือจำหน่ายนั้น เงื่อนไขที่สำคัญคือ สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายจะต้องเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” เท่านั้น หากมีเช่นนั้นแล้วผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายใดๆ ต่อผู้บริโภคหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายแต่อย่างใด ดังนั้นการพิจารณาถึงความเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

หลักเกณฑ์การพิจารณาว่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใดเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ให้คำนิยามของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า “สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเพราะสาเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้”¹⁸⁷ ดังนั้น หลักเกณฑ์ที่จะนำมาประกอบการพิจารณาความเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของคำนิยามของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามมาตรา 4 แยกอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.3.1 ความหมายของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย”

ก่อนที่จะเริ่มศึกษาในหลักเกณฑ์ของการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จำเป็นที่จะต้องทราบความหมายของคำว่า “สินค้าบกพร่อง” และ “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” เพื่อให้ทราบถึงความหมาย ความแตกต่าง และวัตถุประสงค์การบังคับใช้ก่อนเป็นอันดับแรก จะได้ไม่เกิดความสับสนระหว่าง “สินค้าบกพร่อง” และ “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” กล่าวคือ

¹⁸⁶ ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ข้อ 6.

¹⁸⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 4

1) สินค้าบกพร่อง

คำว่า “สินค้าบกพร่อง” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Product defective” หมายถึง การที่ทรัพย์สินชำรุดเสียหายจนเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติตามวิสัยของการใช้ทรัพย์สินหรือตามข้อกำหนดในสัญญา กล่าวอีกนัยหนึ่งต้องเป็นความเสียหายในเนื้อหาของวัตถุหรือทรัพย์สินนั่นเอง¹⁸⁸ เช่น สินค้าที่ซื้อขายมีความชำรุด แตก หัก บุบ รั่ว ซึม ร้าว บูด เน่าหรือเสีย จนเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้ประโยชน์เป็นปกติหรือประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา ตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 บัญญัติมาเพื่อคุ้มครองผู้ซื้อที่มาจากหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “ผู้ขายต้องระวัง” (Caveat venditor) เพราะในการทำสัญญาซื้อขายผู้ขายได้รับรองโดยปริยายแล้วว่าสินค้าที่ขายนั้นปราศจากความชำรุดบกพร่อง โดยมุ่งเน้นที่ตัวทรัพย์สินหรือสินค้าที่ซื้อขายเป็นสำคัญ ซึ่งความชำรุดบกพร่องของสินค้า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 นี้ ผู้ซื้อจะมีสิทธิที่จะเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมสินค้าให้อยู่ในสภาพที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง เว้นแต่สินค้านั้นไม่สามารถซ่อมแซมได้และผู้ขายจำเป็นต้องเปลี่ยนสินค้าชิ้นใหม่ให้แก่ผู้ซื้อ ซึ่งอาจมีสาเหตุเพราะ¹⁸⁹

ก. โดยสภาพไม่อาจซ่อมแซมได้ เช่น แบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือที่มีสภาพหมดอายุ หรือตัวบทกฎหมาย เป็นต้น

ข. โดยจารีตประเพณีจะไม่ซ่อมแซมกัน เช่น อาหารที่แมลงวันตอม แบตเตอรี่รถยนต์เก็บไฟไม่ได้ เป็นต้น

ค. ไม่คุ้มค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม ในกรณีที่สินค้ามีความชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย ชีวิตจิตใจหรือทรัพย์สินอื่น ที่ไม่ใช่ความบกพร่องต่อทรัพย์สินที่ซื้อขายต้องบังคับตามบทกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด มาตรา 420 หรือ มาตรา 427 แล้วแต่กรณี

2) สินค้าที่ไม่ปลอดภัย

คำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Unsafe product” บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศที่ใช้คำว่า

¹⁸⁸ วิชาญ เครื่องงาม คำอธิบายกฎหมายว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ (พิมพ์ครั้งที่ 10) กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์นิติบรรณการ2549 หน้า 220

¹⁸⁹ ราไป วงศ์สุชาติ ความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2550 หน้า 30

“Defective product” ซึ่งหมายถึง สินค้าชำรุดบกพร่อง ตามความหมายของกฎหมายความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ (Product liability law) ของประเทศนั้นซึ่งหมายถึงสินค้าที่ขาดความปลอดภัย¹⁹⁰ แต่สำหรับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค ในกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย ใช้คำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” (Unsafe product) ซึ่งสาเหตุที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ใช้คำดังกล่าว เนื่องจากไม่ให้เกิดความสับสนระหว่างคำว่า “ความชำรุดบกพร่อง” ตามมาตรา 472 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อีกทั้งยังได้บัญญัติเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของสาระของกฎหมายโดยตรงที่ให้ความหมายว่าความไม่ปลอดภัยในการใช้สินค้า ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 มุ่งให้ความหมายถึงประโยชน์ใช้สอยของสินค้า¹⁹¹ เป็นสำคัญ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สินค้าที่ไม่ปลอดภัย หมายถึง การขาดความปลอดภัยของสินค้าจะเป็นผลมาจากความบกพร่องของสินค้า โดยมุ่งที่อันตรายมิใช่เพียงการใช้ประโยชน์ของสินค้า¹⁹² ดังในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 เท่านั้น ซึ่งในการพิจารณาไม่ได้พิจารณาเฉพาะสัญญารายใดรายหนึ่ง แต่พิจารณาในเชิงภาวะวิสัยหรือลักษณะทั่วไป โดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่บุคคลทั่วไปหรือสาธารณะชนสมควรที่จะได้รับจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้น¹⁹³ ทั้งนี้ความเป็นอันตรายหรือความไม่ปลอดภัยจะต้องเป็นผลมาจากสินค้าขาดความปลอดภัยอันเกินกว่าความพึงคาดหมายได้ของบุคคลทั่วไปเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป อังกฤษเยอรมนี และญี่ปุ่น ซึ่งใช้คำว่า “Defect” ในกฎหมายความรับ

¹⁹⁰ อนันต์ จันทโรภากร กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย หน้า 126

¹⁹¹ เมธี ศรีอนุสรณ์ พ.ร.บ.ความรับผิด ฯ จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย วารสารข่าว "กฎหมายใหม่" กรุงเทพมหานคร ลอว์ ดีเกสท์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 101 พฤศจิกายน 2551 หน้า 4-11.

¹⁹² มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะผู้วิจัย รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า กองวิเคราะห์โครงการและประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร 2544 หน้า 35.

¹⁹³ มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะผู้วิจัย รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า กองวิเคราะห์โครงการและประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร 2544 หน้า 35.

ผิดต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ที่มุ่งพิจารณาถึงความปลอดภัยของสินค้ามากกว่าที่จะมุ่งที่ความชำรุดบกพร่องในการใช้งานสินค้าเป็นสำคัญ¹⁹⁴

1.3.2 หลักเกณฑ์การพิจารณา “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

หลักการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ได้วางแนวทางในการพิจารณาจากความพึงคาถหมายได้ถึงความปลอดภัยของสินค้าไว้ 4 ประการ เพื่อจะพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่ก่อหรืออาจจะก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็นเพราะการออกแบบการผลิต หรือการไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีการเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า กล่าวคือ

1) ต้องคำนึงถึงสภาพของสินค้า หมายถึง สภาพภายนอกของสินค้า เช่น เป็นของแข็ง ของเหลว วัสดุ พลังงาน เครื่องจักรกล หรือองค์ประกอบทางเคมี

2) ต้องคำนึงถึงลักษณะการใช้งานของสินค้า หมายถึง สินค้านั้นมีไว้เพื่อการอุปโภคหรือการบริโภค ใช้กับอวัยวะภายนอกหรือภายใน จะต้องสัมผัสกับร่างกายหรือไม่ ต้องใช้ประกอบกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือไม่ รวมทั้งผู้ที่จะต้องเป็นผู้ใช้งานเป็นใคร

3) ต้องคำนึงถึงวิธีการเก็บรักษา หมายถึง ในกรณีสินค้านั้นใช้ได้หลายครั้ง อาจจำเป็นต้องมีวิธีการเก็บรักษาเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์และลักษณะของการใช้งานสินค้านั้น การที่สินค้าใดเป็นสินค้าอันตรายจึงอาจเกิดจากการเก็บรักษาที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมได้¹⁹⁵

4) ตามปกติธรรมดาของสินค้าย่อมคาดหมายได้ หมายถึง เป็นไปตามปกติธรรมดาที่วิญญูชนจะคาดหมายได้ หรือบุคคลธรรมดาสามัญอาจคาดเห็นได้ว่าจะเกิดอันตรายหากไม่ดำเนินการดังกล่าว โดยคาดหมายจากสภาพของสินค้าและลักษณะการใช้งานในขณะที่ส่งมอบสินค้า และพฤติการณ์แวดล้อมเกี่ยวกับสินค้านั้น¹⁹⁶

กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของไทยตามที่อธิบายมาในตอนต้นแล้ว หลักเกณฑ์ในการวัดหรือมาตรฐานการวัดว่าอะไรที่เป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก

¹⁹⁴ เมี ศรีอนุสรณ์ พ.ร.บ.ความรับผิด ฯ จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย วารสารข่าว "กฎหมายใหม่" หน้า 4-11.

¹⁹⁵ พงศ์เดช วานิชกิตติกุล คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 หน้า 14

¹⁹⁶ อนันต์ จันทโรภากร กฎหมายความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 2547 หน้า 132

สินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 4 โดยให้คำนิยามว่า “สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้” จะเห็นได้ว่า เกณฑ์การวัดหรือมาตรฐานในการกำหนดว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัยหรือไม่ อยู่ที่คำว่า “อันพึงคาดหมายได้” นั้นเอง

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้บัญญัติคำนิยามของคำว่า “อันพึงคาดหมายได้” ไว้ในกฎหมาย ดังนั้นมาตรฐานในการคาดเห็นของบุคคลสามัญหรือวิญญูชนตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อาจต้องถือเกณฑ์ของความประมาท¹⁹⁷ ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรค 4 ซึ่งพิจารณาถึงภาวะหรือสถานการณ์ที่ผู้กระทำประสบอยู่ในขณะนั้นว่า ผู้กระทำควรจะใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์อย่างไรเป็นการกำหนดขนาดความระมัดระวังที่ผู้กระทำควรต้องมี¹⁹⁸

โดยแยกพิจารณาได้เป็นดังนี้

ก. ความระมัดระวังตามวิสัย หมายถึง ลักษณะที่เป็นอยู่ของบุคคลผู้กระทำหรือสภาพภายในของผู้กระทำ เช่น วิสัยคนธรรมดา ซึ่งต้องแยกตามอายุ เพศ การศึกษา ประสบการณ์ หรือวิสัยของผู้มีอาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร นายช่าง เป็นต้น

ข. ความระมัดระวังตามพฤติการณ์ หมายถึง ข้อเท็จจริงประกอบการกระทำหรือเหตุภายนอกตัวผู้กระทำ เช่น ในการขับรถ ได้แก่สภาพรถ ถนน แสงสว่าง ความพลุกพล่านของการจราจร เป็นต้น

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้พิจารณาเกี่ยวกับความอันพึงคาดหมายของบุคคลทั่วไป หรือวิญญูชน เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7680/2548 เมื่อปรากฏว่าเรือลอมลำเกิดเหตุซึ่งบรรทุกสินค้า 155 ถุง น้ำหนัก 186 ตัน จากที่สามารถบรรทุกน้ำหนักสูงสุดได้ 190 ตันเศษ ถูกนำไปจอดรวมกับเรืออีก 4 ลำ อยู่ที่ท่ามกลางแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณที่จอดเรือเป็นทางเข้าออกของเรือเดินสมุทรหรือเรือบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ ย่อมจะคาดหมายได้ว่าจะเกิดคลื่นขนาดใหญ่ได้ การที่เรือลอมบรรทุกสินค้าเต็มลำเรือเสมอกับเรือโดยเรือพ้นจากผิวน้ำไม่เกิน 1

¹⁹⁷ สภาผู้แทนราษฎร รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 22 ปีที่ 1 หน้าที่ 123

¹⁹⁸ พิพัฒน์ จักรางกูร คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 นิติบรรณการ กรุงเทพมหานคร (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) หน้า 226

ศอก เมื่อถูกคลื่นขนาดใหญ่กระแทกน้ำย่อมเข้าเรือได้โดยง่าย ยิ่งนำไปผูกรวมกับเรืออื่นๆ อีก 4 ลำ ทำให้เรือกระแทกกันเอง เพิ่มความรุนแรงในการกระแทกมากขึ้นและน้ำย่อมจะเข้าเรือได้ง่ายยิ่งขึ้น ไม่ปรากฏว่าได้มีการระมัดระวังจัดการป้องกันมิให้น้ำเข้าเรือเมื่อโดนคลื่นขนาดใหญ่กระแทกอย่างไรบ้าง การนำเรือมาจอดที่ท่าจอดเรือและบรรทุกสินค้าไม่เกินพิกัดสูงสุดที่จะบรรทุกได้โดยไม่จัดการระมัดระวังป้องกันเป็นพิเศษอย่างใดเลย ไม่เป็นการป้องกันตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากผู้มีอาชีพขนส่งสินค้าทางเรือ แม้ว่าเมื่อเรือลอมดังก่อวามลง ผู้ควบคุมเรือได้ตัดเชือกที่ผูกโยงกับเรือลำอื่นๆ ก็เป็นเพียงการป้องกันมิให้เรือลำอื่นๆ ต้องจมลงไปด้วย มิใช่การป้องกันเรือลำเกิดเหตุ เรือลอมจมลงและสินค้าเสียหายจึงมิได้เกิดจากเหตุสุดวิสัย¹⁹⁹

หลักเกณฑ์การพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกรณีอื่น

หลักเกณฑ์การพิจารณาหรือพิสูจน์ความไม่ปลอดภัยของสินค้า ถึงแม้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะนำหลักความคาดหมายของผู้บริโภคมาเป็นหลักในการพิจารณาก็ตาม แต่ยังมีปัญหาที่ต้องพิจารณาอีกประการหนึ่งในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้า คือ ผู้ใช้ความคาดหมายจะเป็นฝ่ายผู้ประกอบการหรือจะเป็นฝ่ายผู้ใช้หรือผู้ซื้อ ซึ่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัยฯ ไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจน แต่เมื่อปรากฏว่าประเทศไทยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการพิสูจน์ความไม่ปลอดภัยของสินค้าโดยใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภค (Consumer expectation tests) เช่นเดียวกับหลักในกฎหมาย EC Directive 85/374/EEC ของกลุ่มสหภาพยุโรป ที่ใช้มาตรฐานในการพิสูจน์ความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยถือว่าผู้บริโภคมีสิทธิที่จะคาดหมาย (Entitled to expect) หรือคาดหวังว่าผลิตภัณฑ์ของตนที่ซื้อจากผู้จำหน่ายปราศจากข้อบกพร่องหรือความไม่ปลอดภัย และมีสิทธิที่จะคาดหวังได้ว่าผลิตภัณฑ์เกือบทุกประเภทมีความปลอดภัยอย่างแน่นอน ดังนั้น สิทธิที่จะคาดหวัง (Entitled to expect) จึงถือเป็นมาตรฐานที่อาจจะต้องนำเอาหลักหลักความเสี่ยงและประโยชน์ใช้สอย (Risk-utility test)²⁰⁰ มาพิจารณาร่วมกัน โดยเฉพาะกรณีการกำหนดวิธีการออกแบบ การผลิต หรือการกำหนดค่าเตือนหรือคำแนะนำ วิธีใช้ที่ปลอดภัยที่สุดของผู้ผลิต ซึ่งจะใช้ความคาดหวังของผู้บริโภคที่แท้จริงในการกำหนดวิธีการพิสูจน์ความปลอดภัย

¹⁹⁹ สมหวัง กำอิ่นแก้ว (2555) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

²⁰⁰ David G. Owen (2008). Products liability law second edition. United States of America, Thomson/West. P. 310.

สิทธิที่จะคาดหวังว่าสินค้ามีความปลอดภัยก่อนที่จะมาถึงมือผู้บริโภค โดยใช้หลักความเสียหายและประโยชน์ ซึ่งเป็นหลักในกฎหมายละเมิด เรื่องประมาท²⁰¹ โดยผู้ผลิตต้องหาช่องทางในการใช้ต้นทุนการออกแบบ การผลิต หรือการเตือนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดปลอดภัยสูงสุด หากคาดหมายได้ว่าผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการมีความเสี่ยงอันตรายมากกว่าประโยชน์จึงถือได้ว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย สำหรับประเทศไทยเองนั้น คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการฟ้องคดีเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยยังไม่มี การตัดสินแต่อย่างใดในขณะนี้ โดยคำพิพากษาส่วนใหญ่จะเป็นการตัดสินตามหลักละเมิดในเรื่องประมาท ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4634/2536 โจทก์ทราบมาก่อนซื้อที่ดินพร้อมบ้านแล้วว่าจำเลยจะก่อสร้างปรับปรุงยกระดับถนน โจทก์จึงคาดหมายได้ว่าการยกระดับถนนอาจทำให้ที่ดินและบ้านที่โจทก์กำลังจะซื้อนั้น ถูกถนนพิพาทบังทางลมและแสงสว่างเท่ากับโจทก์ยอมรับสถานการณ์ดังกล่าวก่อนซื้อที่ดินและบ้านไว้แล้ว และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่ประชาชนทั่วไปจำนวนมากที่จะได้รับความสะดวกปลอดภัยและความเจริญของท้องถิ่นจากการยกระดับถนนพิพาทในระดับที่สร้างกับการที่โจทก์ต้องขาดความสะดวกสบายไปบ้างแล้ว ความเดือดร้อนของโจทก์ไม่เกินกว่าที่ควรคิดหรือคาดหมาย โจทก์จึงต้องยอมรับเอาดังเช่นบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมกับโจทก์ในสังคมยอมรับ ควรก่อสร้างปรับปรุงยกระดับถนนพิพาท การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นละเมิดต่อโจทก์²⁰²

คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ ศาลได้เปรียบเทียบระหว่างการคาดหมายความเสียหายที่โจทก์ทราบแล้วกับประโยชน์ที่สังคมจะได้รับ โดยศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นประโยชน์มากกว่าความเสียหายที่โจทก์ได้รับ ประกอบกับขณะซื้อทรัพย์สินโจทก์พึงคาดหมายได้ว่าจะได้รับความเสียหายดังกล่าว นอกจากนี้ขอยกตัวอย่างอีกคำพิพากษาหนึ่ง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 514/2537 บุตรทั้งสองของโจทก์ซึ่งเป็นเด็กถูกกระแสไฟฟ้าที่อยู่ในความครอบครองของกรมทางหลวงจำเลยจุดถึงแก่ความตายเนื่องจากมีน้ำท่วมในบริเวณที่เกิดเหตุและสายไฟฟ้าชำรุด จำเลยอ้างไม่ได้ว่าเกิดจากเหตุสุดวิสัย เพราะจำเลยสามารถใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าวได้และจำเลยก็มีเครื่องมือในการตรวจสอบความบกพร่องดังกล่าว แต่หาได้ทำเช่นนั้นไม่โดยในคำพิพากษานี้ จะเห็นได้ว่าจากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าว ศาลฎีกาได้พิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ต่างๆ ประกอบกันกล่าวคือ เวลา สถานที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้อง

²⁰¹ David G. Owen (2008). Products liability law second edition. United States of America, Thomson/West. P. 316.

²⁰² สมหวัง กำอินแก้ว (2555) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) วิชาออกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

ปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ความระมัดระวัง ตามสมควรเช่นไร ในฐานะที่ประสบอุบัติเหตุเช่นนั้น อันจะพึงได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยหรือไม่ และจำเลยซึ่งเป็นผู้มีไว้ในครอบครองสายไฟฟ้าใต้ดินอันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ จำต้องมีหน้าที่โดยตรงในการตรวจตราดูแลสายไฟฟ้าไม่ให้ชำรุดและเสียหาย แต่ก็ไม่ใช่ว่าจำเลยต้องตรวจตราดูแลซะทุกทีไปเรื่อยๆ ไม่ โดยจำเลยเพียงแต่ใช้ความระมัดระวังตามสมควรว่าสถานที่ใดจำเลยน่าจะนำเครื่องเมกเกอร์ไปตรวจสอบหา กระแสไฟฟ้ารั่ว อย่างเช่นกรณีคืบนี้สายไฟฟ้าใต้ดินที่เกิดเหตุฝังลึกจากพื้น ดินเพียง 20 เซนติเมตร ซึ่งปกติจะฝังลึก 60 เซนติเมตรอันเป็นการแสดงถึงความประมาทของจำเลยในเบื้องต้นอยู่ก่อนแล้วและเมื่อฟุตบอลบาส มีรอยแตกชำรุด จำเลยก็น่าที่จะนำเครื่องเมกเกอร์ไปตรวจสอบและถ้ามีกระแสไฟฟ้ารั่วก็จะทำการแก้ไขป้องกันได้ แต่จำเลยหาได้กระทำไม่ แม้แต่ครั้งเดียวเห็นได้ว่าจำเลยมิได้ใช้ความระมัดระวัง อันตามสมควรแต่อย่างใดเลย อันจะเป็นการป้องกันผลพิบัติในภายหน้าเมื่อน้ำท่วมบริเวณที่เกิดเหตุจนทำให้ไฟฟ้าลัดวงจรและคุณบุตร โจทก์ทั้งสองถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากขาดความระมัดระวังของจำเลยในเบื้องต้นนั้น ดังนี้จำเลยจะอ้างว่าเป็นเหตุสุดวิสัยเพื่อปิดความรับผิดชอบในการกระทำโดยละเว้นของตนจึงฟังไม่ได้ ผลของคำพิพากษาศาลฎีกานี้ จึงชอบด้วยเหตุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและตามกฎเกณฑ์ของสังคมแล้ว²⁰³

หลักการพิสูจน์ความเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยการนำหลักความคาดหมายของผู้บริโภคซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปมาใช้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในมาตรา 4 จากคำนิยามว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” เช่นเดียวกับ The Restatement (second) of Torts มาตรา 402A ของประเทศสหรัฐอเมริกา²⁰⁴ ซึ่งตรงกับคำว่า “A person is entitled to expect”²⁰⁵ มาตรา 6 ของหลักกฎหมาย EC Directive 85/374/EEC

²⁰³ สมหวัง กำอินแก้ว (2555) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

²⁰⁴ ในปัจจุบันนี้ The Restatement (second) of Torts ได้มีการแก้ไขเป็น Restatement (third) of Torts โดยได้มีการนำหลักความเสี่ยงและประโยชน์ (Risk-utility) มาบัญญัติไว้แทนหลักความคาดหมายของผู้บริโภค (Consumer expectation test). อ้างใน อนันต์ จันทโรภากร กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย หน้า 127

²⁰⁵ EC Directive 85/374/EEC Article 6

1. A product is defective when it does not provide the safety that a person is entitled to expect, taking all circumstances into account, including:

- (a) the presentation of the product;
- (b) the use to which it could reasonably be expected that the product would be put;

ที่ใช้หลักการพิจารณาการขาดความปลอดภัยของสินค้าจากการคาดหมายของผู้บริโภคถึงพฤติการณ์แวดล้อมทั้งหมดรวมทั้งการนำเสนอสินค้านั้น ประโยชน์อันควรคาดหมายได้จากการใช้สินค้านั้น และเวลาที่สินค้านั้นถูกวางตลาด²⁰⁶ ทั้งนี้ การที่ผู้ร่างกฎหมายไทยกำหนดให้ใช้เกณฑ์การคาดหมายของผู้บริโภค (Consumer expectation standard)²⁰⁷ แต่ด้วยเหตุที่หลักกฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดคำอธิบายหรือคำนิยามไว้ประกอบกับยังไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่จะใช้เป็นหลักพิจารณา²⁰⁸ จึงต้องศึกษาจากกรณีศึกษาในต่างประเทศ

2. กฎหมายมาเลเซีย

2.1 กฎหมายประเทศมาเลเซียที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้า ศึกษากรณีลิฟต์โดยสาร ประเทศมาเลเซียมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานในการติดตั้ง การบำรุงรักษา และหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของ โดยระบุไว้ใน FEDERAL SUBSIDIARY LEGISLATION, FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967, **FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1970**. ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ กระทรวงแรงงาน²⁰⁹

กฎหมายฉบับดังกล่าวใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1970 โดยมีการกำหนดแบ่งหมวดหมู่ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 - บททั่วไป (PART I – GENERAL) ซึ่งจะกล่าวถึง;

Regulation 1. การอ้างอิงและการเริ่มต้นมีผลใช้บังคับของกฎหมาย

(c) the time when the product was put into circulation.

2. A product shall not be considered defective for the sole reason that a better product is subsequently put into circulation.

²⁰⁶ อนันต์ จันทโรภากร กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย หน้า 129

²⁰⁷ มานิตย์ จุมปา คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เจริญธรรมที่ 100 หน้า 166

²⁰⁸ ในขณะที่ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

²⁰⁹ Preamble

IN exercise of the powers conferred upon him by section 56 (1) of the Factories and Machinery Act, 1967 [64/1967], the Minister of Labour hereby makes the following Regulations:

Regulation 2. การตีความกฎหมาย

Regulation 3. การบังคับใช้

Regulation 4. ข้อยกเว้น

Regulation 5. ความรับผิดชอบของเจ้าของ

Regulation 6. การอนุมัติการติดตั้งลิฟต์²¹⁰

ส่วนที่ 2 - การออกแบบ การก่อสร้าง การติดตั้งและการตรวจสอบ (PART II - DESIGN, CONSTRUCTION, INSTALLATION AND TESTS) แบ่งออกเป็น;

Regulation 7. น้ำหนักบรรทุกและความจุลิฟต์

Regulation 8. เครื่องจักรลิฟต์และอุปกรณ์สนับสนุน

Regulation 9. ห้องเครื่องลิฟต์

Regulation 10. บ่อลิฟต์

Regulation 11. โครงสร้างบ่อลิฟต์

Regulation 12. ประตูหน้าชั้น

Regulation 13. อุปกรณ์ล็อกประตูหน้าชั้น

Regulation 14. การก่อสร้างห้องโดยสารลิฟต์

Regulation 15. ประตูลิฟต์

Regulation 16. Hatches.

Regulation 17. การระบายอากาศ

Regulation 18. แสงสว่าง

Regulation 19. บททั่วไป

Regulation 20. น้ำหนักถ่วง

Regulation 21. ตัวบังคับ

Regulation 22. เกียร์นิรภัย

Regulation 23. Governors.

Regulation 24. บัฟเฟอร์

Regulation 25. Clearances and Overtravels For Lift Cars And Counterweights.

Regulation 26. กลอุปกรณ์หยุดชั้นปลายทาง

Regulation 27. เชือกแขวน

²¹⁰ PART I - GENERAL

Regulation 28. การทำงานและการควบคุม.

Regulation 29. ระยะห่างระหว่างตัวลิฟต์และน้ำหนักถ่วง และอื่นๆ

Regulation 30. การทดสอบ²¹¹

ส่วนที่ 3 - การบำรุงรักษา (PART III – MAINTENANCE)

Regulation 31. หน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของ²¹²

ส่วนที่ 4 – เบ็ดเตล็ด (PART IV – MISCELLANEOUS)

Regulation 32. การบอกกล่าว

Regulation 33. ผู้เข้าช่วยเหลือ

Regulation 34. บทลงโทษ²¹³

ส่วนที่ 1 - บททั่วไป (PART I – GENERAL)

Regulation 1. การอ้างอิงและการเริ่มต้นใช้บังคับ (Citation and Commencement)

จะกล่าวถึงกฎหมายฉบับนี้จะถูกอ้างอิงหรือเรียกในชื่อว่า **“Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970”** การมีผลเริ่มต้นใช้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1970

Regulation 2. คำนิยาม (Interpretation)

มีการกำหนดคำจำกัดความหรือ Interpretation ซึ่งจะให้คำจำกัดความหรือนิยามความหมายของส่วนประกอบต่างๆ ของลิฟต์สูงถึง 53 คำ อาทิเช่น

Automatic Control หมายถึงวิธีการควบคุมโดยการทำงานชั่วขณะของอุปกรณ์อัตโนมัติบางอย่างซึ่งอาจตั้งอยู่ที่จุดลงจอดหรือในห้องโดยสารลิฟต์ โดยที่ห้องโดยสารลิฟต์ถูกตั้งค่าให้เคลื่อนที่และหยุดโดยอัตโนมัติที่จุดจอดที่ต้องการต่างๆ²¹⁴

Buffer หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้หยุดการเคลื่อนที่ทางลงของตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วง เมื่อตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงเคลื่อนลงเลยระดับปกติที่กำหนดไว้²¹⁵

²¹¹ PART II - DESIGN, CONSTRUCTION, INSTALLATION AND TESTS

²¹² PART III - MAINTENANCE

²¹³ PART IV - MISCELLANEOUS

²¹⁴ "automatic control" means a method of control by the momentary operation of some automatic device which may be situated at a landing or in the lift car whereby a lift car is set in motion and is caused to stop automatically at any required lift landing;

Car enclosure หมายถึง โครงและส่วนประกอบที่เป็นเพดานและผนังรอบๆ ตัวลิฟต์ซึ่งประกอบติดอยู่บนพื้นตัวลิฟต์²¹⁶

Car frame หมายถึง โครงซึ่งประกอบด้วยเหล็กคานบน เหล็กเสาข้างและเหล็กคานล่างยึดกันเป็น โครงเสาแทรกรองรับพื้นตัวลิฟต์ เสาแทรกนี้จะมีตัวนำร่อง เครื่องนิรภัย ห่วงแขวนเชือกถวดแขวนหรือ โซ่ หรือรอกติดตั้งอยู่²¹⁷

Car leveling device หมายถึง อุปกรณ์ที่ทำงานโดยอัตโนมัติหรือควบคุมโดยพนักงานประจำลิฟต์ เพื่อปรับตัวลิฟต์ที่อยู่ในเขตปรับระดับ (Leveling zone) ให้หยุดอัตโนมัติตรงระดับชั้นจอด²¹⁸

Car Platform หมายถึง โครงสร้างส่วนพื้นทั้งหมดของลิฟต์ที่รองรับมวลบรรทุก²¹⁹

Car operating device หมายถึง สวิตช์ปุ่มกดในตัวลิฟต์หรืออุปกรณ์อย่างอื่นที่บังคับการทำงานของตัวลิฟต์²²⁰

Compensating ropes หมายถึง เชือกถวดหรือ โซ่ที่ใช้ชดเชยน้ำหนักเชือกถวดแขวน ซึ่งอาจจะทำจากเส้นลวดตีเกลียวหรือโซ่เหล็ก ในกรณีที่ทำจากโซ่เหล็กจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ป้องกันข้อโซ่เคลื่อนที่ซึ่งอาจจะทำให้เกิดเสียงดัง²²¹

²¹⁵ "buffer" means a device designed to stop a descending car or counterweight beyond its normal limit of travel by storing or absorbing and dissipating the kinetic energy of the car or counterweight;

²¹⁶ "car enclosure" means the top and the walls of the lift car resting on and attached to the lift car platform;

²¹⁷ "car frame" means the supporting frame or sling to which the car platform, safety gear, guide shoes and the hoisting ropes or hoisting rope sheaves or the plunger of a direct plunger elevator are attached;

²¹⁸ "car levelling device" means any mechanism which will, either automatically or under the control of the operator, move the car within the levelling zone toward the landing only, and automatically stop it at the landing;

²¹⁹ "car platform" means the structure forming the floor of the lift car, and which directly supports the load;

²²⁰ "car operating device" means the car switch push button or other device employed to actuate the control equipment of the lift car;

²²¹ "compensating ropes" means ropes suspended from the car frame and / or the counterweight to balance the weight, or part of the weight, of the suspension ropes throughout the travel of the lift car, and includes compensating chains;

Controller หมายถึง กลอุปกรณ์หรือกลุ่มของกลอุปกรณ์ที่ใช้บังคับการทำงานของระบบลิฟต์²²²

Counterweight หมายถึง น้ำหนักที่แขวนเพื่อถ่วงน้ำหนักของตัวลิฟต์ในการเคลื่อนที่ขึ้นลง²²³

Dumbwaiter หมายถึง ลิฟต์เพื่อใช้ส่งของไปยังระดับชั้นที่เจาะจงไว้และห้ามโดยสารเด็ดขาด โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามรางบังคับในแนวตั้ง

ขนาดตัวลิฟต์จะต้องไม่เกิน

(1) พื้นที่ 9 ตารางเมตร

(2) ความสูงภายในทั้งหมดสี่ฟุต ไม่ว่าชั้นวางในตู้ลิฟต์จะเป็นแบบติดตั้งถาวรหรือถอดออกได้

(3) ความจุห้าร้อยปอนด์²²⁴

เบรกกลแม่เหล็กไฟฟ้า (Electromechanic Brake) หมายถึง สำหรับยึดจับเครื่องขับเคลื่อนลิฟต์ขณะลิฟต์จอด ด้วยแรงกดของสปริงและเปิดอ้าออกขณะวิ่งด้วยแรงดึงจากสนามแม่เหล็กไฟฟ้า²²⁵

Existing lift หมายถึง ลิฟต์ที่ติดตั้งอยู่ก่อนวันที่กฎหมายฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับ²²⁶

²²² "controller" means a device or group of devices which serves to control in some predetermined manner the apparatus to which it is connected;

²²³ "counterweight" means a weight, or series of weights, to counterbalance the weight of the lift car and part of the contract load;

²²⁴ "dumbwaiter" means a hoisting and lowering mechanism equipped with a car moving in guides in a substantially vertical direction and being used exclusively for carrying materials. The dimensions of such car shall not exceed-

(i) nine square feet of floor area;

(ii) four feet total inside height whether or not the car is provided with fixed or removable shelves; and

(iii) five hundred pounds capacity;

²²⁵ "electromechanical brake" means a brake consisting of a friction shoe or shoes applied to a brake drum or disc by means of springs or weights and electrically released;

²²⁶ "existing lift" means a lift installed before the date of the coming into force of these regulations;

Goods lift หมายถึงลิฟต์เพื่อใช้ขนของและใช้โดยสารได้เฉพาะผู้ควบคุมลิฟต์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขนของเท่านั้น²²⁷

Guides หมายถึง รางที่บังคับการขึ้นลงของตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วง²²⁸

Guide shoe หมายถึง กลอุปกรณ์ที่ติดกับเสาแหรง หรือ โครงน้ำหนักถ่วง²²⁹

Landing หมายถึง ส่วนพื้น โถงหน้าลิฟต์หรือพื้นที่รับส่งผู้โดยสารหรือส่งของ²³⁰

Levelling zone หมายถึง พื้นที่ว่างระหว่างตำแหน่งต่างๆ ซึ่งต้องไม่มากกว่า 18 นิ้วทางเหนือหรือใต้ชั้นจอด²³¹

Lift Car หมายถึง ส่วนที่ใช้บรรทุก ซึ่งรวมทั้งพื้นตัวลิฟต์ เสาแหรง ห้องลิฟต์และ ประตูลิฟต์²³²

Lift Pit หมายถึง ส่วนของปล่องลิฟต์จากระดับพื้นชั้นจอดล่างสุดไปจนถึงพื้น ปล่องลิฟต์²³³

Lift well หมายถึง ส่วนของอาคารซึ่งออกแบบก่อสร้างไว้สำหรับติดตั้งลิฟต์ รวมทั้งส่วนที่เป็นปล่องลิฟต์ขึ้นไปจนถึงใต้พื้นห้องเครื่องหรือใต้พื้นหลังคา²³⁴

Passenger lift หมายถึง ลิฟต์เพื่อใช้ขนส่งผู้โดยสาร โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ ตามรางบังคับในแนวตั้ง ซึ่งลิฟต์โดยสารนี้รวมถึงลิฟต์เตียงในโรงพยาบาลด้วย²³⁵

²²⁷ "goods lift" means a lift primarily used to carry goods but in which an attendant and the persons required to load and unload the goods are permitted to ride;

²²⁸ "guides" means the members used to guide the movement of the lift car or counterweight;

²²⁹ "guide shoe" means an attachment to the car frame and counterweight are guided;

²³⁰ "landing" means the portion of the floor, balcony or platform of a building or structure used to receive and discharge passengers or goods or both into and from a lift car;

²³¹ "levelling zone" means the space between positions not more than eighteen inches above and below the level of a landing;

²³² "lift car" means the load carrying unit including its platform, car frame, enclosure and car door or gate;

²³³ "lift pit" means the space in the lift well below the lowest landing served;

²³⁴ "lift well" means the enclosed space in which a lift is designed to operate and includes the lift pit and top clearance;

²³⁵ "passenger lift" means a lift primarily used to carry persons other than the operator and persons necessary for loading and unloading and such lift includes a hospital bed lift;

Safety Gear หมายถึง กลอุปกรณ์ทางกลที่ติดอยู่กับเสาแทรกหรือโครงน้ำหนักถ่วงและจะทำงานเมื่อตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงเคลื่อนลงด้วยความเร็วเกินพิกัดหรือเมื่อเชือกถวดแขวนลิฟต์ขาด²³⁶

Safety rope หมายถึง เชือกถวดยึดติดกับตัวลิฟต์กับน้ำหนักถ่วง²³⁷

Suspension rope หมายถึง เชือกที่แขวนตัวลิฟต์และน้ำหนักถ่วง²³⁸

Top clearance of lift car หมายถึง ระยะห่างน้อยที่สุดในแนวตั้งระหว่างส่วนบนสุดของเหล็กคานบนของตัวลิฟต์ หรือส่วนบนสุดของตัวลิฟต์กับส่วนที่ใกล้ที่สุดของโครงสร้างบนสุดหรือส่วนกีดขวางอื่นๆ ใต้พื้นห้องเครื่องเมื่อพื้นตัวลิฟต์อยู่ในระดับชั้นบนสุด²³⁹

Top clearance of counterweight หมายถึง ระยะห่างน้อยที่สุดในแนวตั้งระหว่างส่วนใดๆ ของโครงน้ำหนักถ่วง กับส่วนที่ใกล้ที่สุดของโครงสร้างบนสุดหรือสิ่งกีดขวางอื่นๆ ใต้พื้นห้องเครื่อง เมื่อพื้นตัวลิฟต์อยู่ในระดับชั้นล่างสุด²⁴⁰

Travel หมายถึง ระยะทางในแนวตั้งระหว่างชั้นจอดล่างสุดถึงชั้นจอดบนสุดของลิฟต์²⁴¹

Regulation 3. การบังคับใช้ (Application.)

ในลำดับต่อมากฎหมายฉบับนี้จะได้กล่าวถึงการมีผลใช้บังคับซึ่งโดยหลักคือใช้กับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนส่งทั้งหมด (electric passenger and goods lifts)

²³⁶ "safety gear" means a mechanical device attached to the lift car frame or auxiliary frame or counterweight frame, to stop and hold the car or counterweight in case of predetermined overspeed or a free fall, or if the hoisting ropes are slackened;

²³⁷ "safety rope" means a rope that connects the lift car safety gear to the counterweight or counterweight

²³⁸ "suspension rope" means a rope by which the lift car and counterweight are suspended;

²³⁹ "top clearance of lift car" means the shortest vertical distance between the car frame and its attachments and the overhead beams or their attachments when the car floor is level with the top landing, that is the greatest distance the car floor could travel above the top landing.

²⁴⁰ "top clearance of counterweight" means the shortest distance between the counterweight and its attachments and the overhead beams or their attachments when the car floor is level with the bottom landing, that is the greatest distance the counterweight could travel above the position it occupies when the car floor is level with the bottom landing;

²⁴¹ "travel" means the distance between the bottom and top lift landings served.

ลิฟต์โดยสารตามกฎหมายฉบับนี้หมายถึง ลิฟต์ที่ใช้เพื่อบรรทุกผู้คนเป็นหลักมากกว่าการขนถ่ายสิ่งของและลิฟต์โดยสารดังกล่าวรวมถึงลิฟต์เตียงในโรงพยาบาล²⁴²

ลิฟต์ขนส่งของตามกฎหมายฉบับนี้หมายถึง ลิฟต์ที่ใช้ขนส่งสิ่งของเป็นหลักซึ่งผู้คนที่จำเป็นต้องขนถ่ายสิ่งของนั้นจะได้รับอนุญาตให้ใช้ลิฟต์นี้ด้วยเช่นกัน²⁴³

Regulation 3. การบังคับใช้กฎหมาย (Application)²⁴⁴

(1) ส่วนที่ I, III และ IV ของกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนส่งของที่ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด (Electronic Passenger and Goods Lifts)

(2) ส่วนที่ II ใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนส่งของที่ใช้ไฟฟ้าทุกตัว ไม่ว่าจะติดตั้งอยู่ ณ สถานที่ใดหลังจากวันที่ข้อบังคับเหล่านี้มีผลบังคับใช้แล้ว รวมถึงลิฟต์โดยสารและ

²⁴² “Passenger lift” means a lift primarily used to carry persons other than the operator and persons necessary for loading and unloading and such lift includes a hospital bed lift.

²⁴³ “Goods lift” means a lift primarily used to carry goods but in which an attendant and the persons required to load and unload the goods are permitted to ride.

²⁴⁴ 3. Application.

(1) Parts I, III and IV of these regulations shall apply to all electric passenger and goods lifts.

(2) Part II of these regulation shall apply to every electric passenger and goods lift installed in any premises after the date of the coming into force of these regulations and to every existing electric passenger and goods lift substantially altered after such date:

Provided that where the owner of any lift installed after such date can satisfy the Chief Inspector that the lift was contracted for on or before such date the Chief Inspector may, in his discretion, permit such modification in the application of these regulations to the lift as he deems to be reasonable.

(3) For the purpose of these regulations an existing lift shall be deemed to have been substantially

altered when, in the opinion of the Chief Inspector-

(a) it has been converted from a goods lift to passenger lift; or

(b) its travel has been increased by an additional floor or floors; or

(c) its contract load has been increased; or

(d) its contract speed has been increased.

(4) Notwithstanding the provisions of paragraph (2) of this regulation where the Chief Inspector is of the opinion that, owing to special circumstances, the enforcement of any provision of these regulations in respect of any existing lift is necessary to ensure the safety of the public he may in writing order that such provision shall apply to that lift.

ลิฟต์ขนของไฟฟ้าที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากหลังจากวันดังกล่าว

โดยมีเงื่อนไขว่าเจ้าของลิฟต์ที่ติดตั้งหลังจากวันดังกล่าวสามารถทำให้เป็นที่พอใจต่อ Chief Inspector ให้ได้ว่าลิฟต์ถูกทำสัญญาภายในหรือก่อนวันดังกล่าว Chief Inspector อาจอนุญาตตามดุลยพินิจของเขาให้มีการปรับเปลี่ยนการบังคับใช้ข้อบังคับเหล่านี้กับลิฟต์ตามที่เขาเห็นว่าสมควร

(3) ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้และลิฟต์ที่มีอยู่แล้วจะถือว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ภายใต้ความเห็นของ Chief Inspector

- (a) ลิฟต์ถูกเปลี่ยนจากลิฟต์ขนของไปเป็นลิฟต์โดยสาร
- (b) มีการเพิ่มขึ้นลิฟต์
- (c) มีการเพิ่มความจุลิฟต์ หรือ
- (d) มีการเพิ่มความเร็วลิฟต์

(4) โดยที่ไม่เป็นการขัดแย้งกับข้อ (2) เมื่อ Chief Inspector มีความเห็นเนื่องจากสถานการณ์พิเศษ การบังคับใช้ข้อกำหนดใดๆ ของกฎหมายนี้จะเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้มั่นใจในความปลอดภัยของสาธารณะ เขาอาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ข้อกำหนดเหล่านั้นใช้บังคับกับลิฟต์นั้นได้

Regulation 4. ข้อยกเว้น (Exemption)²⁴⁵

เมื่อ Chief Inspector มีความเห็นว่าเป็นเนื่องจากสถานการณ์พิเศษ การบังคับใช้ข้อกำหนดใดๆ ของกฎหมายนี้จะไม่เป็นการจำเป็นหรือไม่สมเหตุสมผล เขาอาจออกประกาศเป็นหนังสือยกเว้นลิฟต์จากการปฏิบัติตามข้อบังคับดังกล่าว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่เขาจะระบุไว้ และเขาสามารถเพิกถอนได้ตามดุลยพินิจของเขา

Regulation 5. ความรับผิดชอบของผู้เป็นเจ้าของ (Owner's Liability)²⁴⁶

²⁴⁵ 4. Exemption.

Where the Chief Inspector is of the opinion that, owing to special circumstances, the enforcement of any provision of these regulations in respect of any lift is not necessary or reasonable he may by certificate in writing, which he may in his discretion revoke, exempt that lift from such provision subject to such conditions as he may specify therein.

²⁴⁶ 5. Owner's Liability.

Nothing contained in these regulations shall relieve or exempt the owner of any lift from complying with any other written law.

ไม่มีข้อบัญญัติใดในกฎหมายฉบับนี้จะปลดเปลื้องหรือยกเว้นเจ้าของลิฟต์ใดๆ
ในการปฏิบัติตามกฎหมายอื่น

Regulation 6. การอนุมัติในการติดตั้งลิฟต์ (Approval of Installtion of Lift)²⁴⁷

²⁴⁷ 6. Approval of Installation of Lift.

Pursuant to sub-section (1) of section 36 of the Act, relating to the purpose of obtaining approval for the installation of a lift, the owner shall furnish the Chief Inspector with the following each of which shall be in duplicate-

(a) the dimensions and particulars of the lift in the form shown in the First Schedule to these regulations; and

(b) drawings showing the following particulars and finished sizes-

- (i) size and position of lift well;
- (ii) particulars of lift well enclosure;
- (iii) size, position, number and type of landing door;
- (iv) size and position of machine room relative to the lift well;
- (v) provision of access to machine room;
- (vi) provision for ventilation and if possible, natural lighting of machine room;
- (vii) number of floors served by lift;
- (viii) height between floor levels;
- (ix) number of entrances;
- (x) total headroom;
- (xi) height of machine room;
- (xii) depth of lift pit.

(c) the following lift manufacturer's certificate:

(i) a certificate declaring that the lift has been designed and constructed in accordance with these regulations insofar as they are applicable;

(ii) a certificate declaring that the designs of the safety gear and of the oil buffer have satisfactorily withstood type tests, including an overspeed test under full contract load;

(iii) a certificate declaring that the insulation of the electrical parts of all controllers, landing door locking devices, terminal stopping device and car gate, lift car door switches and other operating and similar devices has been satisfactorily tested at an alternating current pressure equal to ten times the working voltage, with a maximum of two thousand volts, for not less than one minute when applied:

(a) between the live parts and the case or frame with all circuits completed; and

(b) between main terminals or equivalent parts with all circuits open; and

การขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์นั้น เจ้าของต้องนำส่งเอกสารดังจะกล่าวต่อไปนี้ ให้กับ Chift Inspector เป็นจำนวน 2 ชุด ได้แก่

(a) ขนาดและรายละเอียดของลิฟต์ตามแบบฟอร์มที่กฎหมายกำหนด

(b) แบบซึ่งแสดงรายละเอียดและขนาดที่สำเร็จแล้ว ดังต่อไปนี้คือ ขนาดและตำแหน่งของปล่องลิฟต์ รายละเอียดของส่วนปิดปล่องลิฟต์ ขนาด ตำแหน่ง จำนวนและประเภทของประตูชานพัก ขนาดและตำแหน่งของห้องเครื่องที่สัมพันธ์กับปล่องลิฟต์ ข้อกำหนดในการเข้าถึงห้องเครื่อง ข้อกำหนดสำหรับการระบายอากาศและแสงธรรมชาติของห้องเครื่อง (ถ้าเป็นไปได้) จำนวนชั้นที่ลิฟต์ให้บริการ ความสูงระหว่างชั้น จำนวนทางเข้า total headroom ความสูงของห้องเครื่อง ความลึกของบ่อลิฟต์

(c) ประกาศรับรอง (Certificate) จากโรงงานผู้ผลิตลิฟต์ ดังต่อไปนี้

(i) ประกาศรับรองว่าลิฟต์นั้นถูกออกแบบและสร้างตามข้อบังคับนี้ตราบนานที่มีผลใช้บังคับ

(ii) ประกาศรับรองว่าการออกแบบเกียร์นิรภัยและบัฟเฟอร์น้ำมัน (safety gear and the oil buffer) ผ่านการทดสอบความทนทาน รวมถึงการทดสอบการวิ่งเร็วเกินกำหนด (Overspeed Test) ภายใต้น้ำหนักบรรทุกเต็มตามที่ระบุในสัญญา

(iii) ประกาศรับรองว่าฉนวนของชิ้นส่วนไฟฟ้าของตัวควบคุมทั้งหมด อุปกรณ์สื่อประจุลงจอด อุปกรณ์หยุดและประตูลิฟต์ ประตูลิฟต์ สวิตช์ และการทำงานอื่นๆ และอุปกรณ์ที่คล้ายกันได้รับการทดสอบจนเป็นที่น่าพอใจที่แรงดันไฟฟ้ากระแสสลับเท่ากับสิบเท่าของแรงดันไฟฟ้าที่ใช้งานได้สูงสุดสองพัน โวลต์เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งนาทีก่อนใช้:

(a) ระหว่างชิ้นส่วนและวงกบที่มีวงจรทั้งหมดเสร็จสมบูรณ์ และ

(b) ระหว่างเทอร์มินัลหลักหรือชิ้นส่วนที่เทียบเท่าโดยเปิดวงจรทั้งหมด

และ

(c) ระหว่างชิ้นส่วนหรือวงจรอิสระ

(iv) ใบประกาศรับรองที่ระบุเส้นผ่านศูนย์กลาง โครงสร้าง คุณภาพและความต้านทานแรงดึงของเชือกแขวน

(c) between any live parts or independent circuits.

(iv) a certificate stating the diameter, construction, quality and tensile breaking strength of the suspension ropes

ข้อ 29 A ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ประดิษฐ์ ทดสอบ ติดตั้ง บำรุงรักษา รื้อถอนหรือซ่อมแซมลิฟต์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากหัวหน้าผู้ตรวจสอบ (Chief Inspector) เท่านั้น²⁴⁸

ส่วน II การออกแบบ การก่อสร้าง การติดตั้งและการทดสอบ (DESIGN, CONSTRUCTION, INSTALLATION AND TESTS)

Regulation 7. Lift Loading and Capacity

(1) ลิฟต์ทุกตัวต้องถูกออกแบบและสร้างเพื่อบรรทุกน้ำหนักตามสัญญา (Contract Load)²⁴⁹

(2) (a) น้ำหนักตามที่ระบุไว้ในสัญญาของลิฟต์โดยสารและลิฟต์เตียงโรงพยาบาลทุกตัวจะต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ในตาราง I สอดคล้องกับพื้นที่ห้องลิฟต์ที่ว่าง โดยไม่คำนึงถึงที่นั่งและช่องว่างระหว่างวงกบประตูในของลิฟต์

(b) จำนวนผู้โดยสารที่สามารถบรรทุกได้ในแต่ละครั้งของลิฟต์โดยสารจะต้องไม่มากกว่าที่กำหนดไว้ในตารางที่ 3.2 สอดคล้องกับพื้นที่ห้องลิฟต์ที่ว่าง

ตารางที่ 3.2 จำนวนผู้โดยสารที่สามารถบรรทุกได้ในแต่ละครั้งของลิฟต์โดยสาร

พื้นที่ห้องโดยสารที่ว่าง มีหน่วยเป็นตารางฟุต (อนุญาตให้ +/- ได้ 0.5 ตารางฟุต)	จำนวนผู้โดยสารสูงสุด	น้ำหนักบรรทุกตามสัญญา มีหน่วยเป็นปอนด์ (Pounds)
2.2 ...	1 ...	150
4.3 ...	2 ...	300
6.4 ...	3 ...	450
8.3 ...	4 ...	600
10.2 ...	5 ...	750
12.0 ...	6 ...	900

²⁴⁸ Section 29A of the Factory and Machinery Act 1967; stipulate that no person shall manufacture, fabricate, test, instal, maintain, dismantle or repair any machinery which is prescribed unless a written authority has been issued by the chief inspector

²⁴⁹ "Contract load" means the road a lift is designed and constructed to carry, as specified in the contract of purchase;

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

พื้นที่ห้องโดยสารที่ว่าง มีหน่วยเป็นตารางฟุต (อนุญาตให้ +/- ได้ 0.5 ตารางฟุต)	จำนวนผู้โดยสารสูงสุด	น้ำหนักบรรทุกตามสัญญา มีหน่วยเป็นปอนด์ (Pounds)
13.8 ...	7 ...	1,050
15.6 ...	8 ...	1,200
17.2 ...	9 ...	1,350
18.9 ...	10 ...	1,500
20.4 ...	11 ...	1,650
22.1 ...	12 ...	1,800
23.6 ...	13 ...	1,950
25.2 ...	14 ...	2,100
26.7 ...	15 ...	2,250
28.2 ...	16 ...	2,400
29.5 ...	17 ...	2,550
30.9 ...	18 ...	2,700
32.3 ...	19 ...	2,850
33.7 ...	20 ...	3,000
35.0 ...	21 ...	3,150
36.3 ...	22 ...	3,300
37.5 ...	23 ...	3,450
38.8 ...	24 ...	3,600
40.2 ...	25 ...	3,750
41.3 ...	26 ...	3,900
42.6 ...	27 ...	4,050
43.8 ...	28 ...	4,200
45.1 ...	29 ...	4,350
46.2 ...	30 ...	4,500

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

พื้นที่ห้องโดยสารที่ว่าง มีหน่วยเป็นตารางฟุต (อนุญาตให้ +/- ได้ 0.5 ตารางฟุต)	จำนวนผู้โดยสารสูงสุด	น้ำหนักบรรทุกตามสัญญา มีหน่วยเป็นปอนด์ (Pounds)
47.3 ...	31 ...	4,650
48.5 ...	32 ...	4,800
49.7 ...	33 ...	4,950
50.8 ...	34 ...	5,100
52.1 ...	35 ...	5,250
53.3 ...	36 ...	5,400
54.5 ...	37 ...	5,550
55.7 ...	38 ...	5,700
56.8 ...	39 ...	5,850
57.7 ...	40 ...	6,000

(3) น้ำหนักบรรทุกตามสัญญาที่น้อยที่สุดสำหรับลิฟต์ของควรถูกเป็นดังนี้

ตารางที่ 3.3 น้ำหนักบรรทุกตามสัญญาที่น้อยที่สุดสำหรับลิฟต์ของ

คำจำกัดความของลิฟต์ของ	น้ำหนักบรรทุกตามสัญญาที่น้อยที่สุด ต่อตารางฟุตภายในลิฟต์
(a) สำหรับลิฟต์ของทั่วไปที่น้ำหนักบรรทุกกระจาย ออก น้ำหนักของสินค้าขึ้นเดียวในการบรรทุกหรือรถเข็น และ น้ำหนักบรรทุกไม่เกินกว่าหนึ่งในสี่ของน้ำหนักบรรทุกตาม สัญญา และการบรรทุกถูกจัดการเปิดและปิดแพลตฟอร์มด้วย มือหรือโดยวิธีการของรถเข็น	ไม่น้อยกว่า 50 ปอนด์
(b) สำหรับการบรรทุกยานยนต์ที่ลิฟต์ใช้เพื่อบรรทุก รถยนต์หรือรถยนต์นั่งส่วนบุคคลที่มีน้ำหนักตามที่ระบุใน สัญญา	ไม่น้อยกว่า 30 ปอนด์
(c) สำหรับลิฟต์ที่บรรจุน้ำหนักอื่นๆ	เป็นไปตามที่ Chift Inspector จะกำหนด

(4)(a) แผ่นแสดงความจุน้ำหนักตามสัญญาของลิฟต์จะต้องยึดอย่างถาวรและแน่นหนาในตำแหน่งที่เด่นชัดในตู้ลิฟต์

(b)(i) ในกรณีทีลิฟต์โดยสาร น้ำหนักบรรทุกทุกตามสัญญาต้องระบุเป็นจำนวนของผู้โดยสารและน้ำหนัก (number of persons and pounds) ตามที่กำหนดไว้ในตาราง I

(ii) ในกรณีที่เป็นลิฟต์ขนของ น้ำหนักบรรทุกทุกตามสัญญาต้องระบุเป็นน้ำหนัก (pounds) และสำหรับที่มีวัตถุประสงค์สำหรับเหตุฉุกเฉิน ให้ระบุเป็นจำนวนของบุคคลโดยจำนวนที่ 150 ปอนด์ต่อหนึ่งคน

Regulation 8. เครื่องจักรลิฟต์และอุปกรณ์เสริม (Lift Machine²⁵⁰ and Supports.)

(1) Drum-driven machine ห้ามใช้กับ

(a) ลิฟต์โดยสารใดๆ หรือ

(b) ลิฟต์ขนของใดๆ ที่ระบุความเร็วตามสัญญาไว้มากกว่า 300 ฟุตต่อนาที

(2) สายพานหรือโซ่ ไม่ให้ใช้สำหรับขับเคลื่อนลิฟต์โดยสารใดๆ

(3) เกียร์ขับเคลื่อนหลักของเครื่องจักรลิฟต์ต้องไม่เชื่อมต่อกับ Drum ใดๆ หรือ Traction sheave โดยแรงเสียดทานเกียร์หรือกลไกคลัตช์แรงเสียดทาน

(4) ห้ามใช้ตัวหนอนและเฟืองตัวหนอนของเหล็กหล่อในเครื่องยกใดๆ

(5) ห้ามใช้เวอร์มและเฟืองตัวหนอนของเหล็กหล่อในเครื่องจักรลิฟต์ใดๆ

(6) ห้ามใช้ชุดสกรูยึดแทนกุญแจหมุดหรือตัวยึดบวกรอื่นๆ ที่การเชื่อมต่ออาจมีความตึงหรือแรงบิด

(7) Drum, Sheave หรือรอกทุกชิ้นต้องทำด้วยเหล็กหล่อหรือเหล็กกล้าและต้องมีร่องเชือกกลิ้ง และในกรณีของรอกแขวนหรือมัดหน้าแปลนเชือกที่เหมาะสมทุกตัวจะต้องจัดเตรียมไว้ให้

(8) (a) อัตราส่วนของเส้นผ่านศูนย์กลางของ Drum, sheave หรือรอก (Pulley) กับเส้นผ่านศูนย์กลางของเชือกที่พันไว้ ต้องไม่น้อยกว่าสี่สิบต่อหนึ่งสำหรับตู้โดยสารลิฟต์ทั้งหมดและเชือกแขวนถ่วงน้ำหนัก

(b) เส้นผ่านศูนย์กลางของ Drum หรือรอก หมายถึงการวัดจากจุดกึ่งกลางถึงจุดกึ่งกลางของเชือกที่พันอยู่

²⁵⁰ "lift machine" means that part of a lift comprising the motor, reduction gear (if any); brake and drum or sheaves by which the lift car is raised or lowered;

(9) เครื่องจักรลิฟต์ทุกตัวจะต้องประกอบด้วยเบรกไฟฟ้าซึ่งต้องเป็นไปตามข้อกำหนด ดังนี้

- (a) จะถูกใช้โดยอัตโนมัติเมื่ออุปกรณ์ปฏิบัติการอยู่ในตำแหน่ง “หยุด”
- (b) ไม่สามารถปล่อยออกมาได้ในการทำงานปกติจนกว่าจะมีการใช้พลังงานกับมอเตอร์
- (c) ไม่สามารถอยู่ในตำแหน่ง “ปิด” ในระหว่างการทำงานปกติได้โดยการปลดอุปกรณ์ฉุกเฉินใดๆ และ
- (d) ไม่มีสายดิน ไฟฟ้าลัดวงจรหรือ Counter voltage ที่จะป้องกันไม่ให้นำไปใช้ในระหว่างการทำงานปกติ

(10) เครื่องจักรลิฟต์ทุกเครื่องจะต้องมีวิธีการม้วนด้วยมือ

(11) เครื่องจักรลิฟต์ทุกเครื่องต้องมีวิธีการหล่อลื่นที่เพียงพอและการหล่อลื่นทุกจุดจะต้องเข้าถึงได้ง่ายและปลอดภัย

(12) ปัจจัยด้านความปลอดภัยของเครื่องจักรลิฟต์ทุกเครื่องขึ้นอยู่กับความแข็งแรงสูงสุดของวัสดุที่ใช้และโหลดไฟฟ้าสถิตที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าแปดสำหรับเหล็กดัดและไม่น้อยกว่าสิบสำหรับหล่อและวัสดุอื่น ๆ

(13) (a) เครื่องจักรลิฟต์ทุกเครื่องและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการชัฟพอร์ดอย่างมีประสิทธิภาพ

(b) คานรองรับใด ๆ ต้องเป็นเหล็กหรือคอนกรีตเสริมเหล็กโดยมีค่าความปลอดภัยที่ 5 หรือ 7 ตามลำดับ ขึ้นอยู่กับโหลดคงที่ทั้งหมดบนโครงสร้างรองรับเท่ากับสองเท่าของค่าคงที่สูงสุด น้ำหนักที่แขวนลอยจากคานบรรทุกน้ำหนักของอุปกรณ์ทั้งหมดที่วางอยู่บนคาน

(c) การโค้งตัวภายใต้น้ำหนักของคานรองรับใดๆ ที่อ้างถึงในย่อหน้าย่อย (b) ข้างต้นนี้ต้องไม่เกิน 1/1500 ของช่วงระยะของคาน

Regulation 9. ห้องเครื่อง (Machine Rooms)

(1) ห้องเครื่องต้องจัดทำไว้สำหรับและจำกัดเฉพาะเป็นที่อยู่ของเครื่องจักรลิฟต์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

(2) ห้องเครื่องต้องเป็นไปตามดังต่อไปนี้

(a) ได้รับการออกแบบให้พื้นสามารถรับน้ำหนักได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยปอนด์ต่อตารางฟุตเหนือพื้นที่ทั้งหมดและน้ำหนักบรรทุกทุกอย่าง ที่อาจกำหนดโดยอุปกรณ์ที่ติดตั้งในห้องเครื่อง

(b) มีขนาดที่อนุญาตให้เข้าถึงได้ทุกส่วนของเครื่องจักรและอุปกรณ์ซึ่งตั้งอยู่

ในนั้นได้เพื่อวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ บำรุงรักษาและการรื้อถอน อย่างน้อยสองด้านจะต้องมีระยะห่างอย่างน้อยสิบแปดนิ้วระหว่างส่วนใดๆ ของเครื่องจักรและผนังที่อยู่ติดกันและในกรณีที่เป็นจำเป็นจะต้องจัดเตรียมไม้ค้ำยันไว้เหนือเครื่องเพื่ออำนวยความสะดวกในการยกชิ้นส่วนที่มีน้ำหนักมาก

(c) ถูกสร้างขึ้นอย่างเหมาะสม ป้องกันสภาพอากาศ มีความแห้งและมีอากาศถ่ายเทเพียงพอ

(d) มีความสูงชัดเจนไม่น้อยกว่าหกฟุตหกนิ้วจากพื้น โดยมีเงื่อนไขว่าในกรณีที่ติดตั้งเครื่องจักรลิฟต์บนแท่นบนพื้นจะต้องมีความสูงชัดเจนไม่น้อยกว่าสองฟุตและหกนิ้วเหนือจุดสูงสุดของเครื่องลิฟต์

(e) จัดให้มีไฟฟ้าส่องสว่างถาวรและแสงสว่างต้องไม่น้อยกว่าสิบแรงเทียนที่ระดับพื้น ต้องมี ช็อกเก็ตและปลั๊กสำหรับคอมไฟมีอย่างน้อยหนึ่งช่องสวิตช์ไฟและต้องติดกับทางเข้าห้องเครื่อง

(f) เก็บให้พ้นจากขยะและห้ามใช้สำหรับจัดเก็บสิ่งของหรือวัสดุอื่นๆ มากกว่าที่จำเป็นสำหรับการบำรุงรักษาหรือการใช้งานลิฟต์

(g) ต้องถูกล็อกจากการเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต จะต้องจัดเตรียมกุญแจไว้สองดอกและเก็บไว้ได้ตู้กระจกติดกับทางเข้า:

โดยมีเงื่อนไขว่าไม่จำเป็นต้องใช้ย่อหน้าย่อย (a), (b) และ (d) กับห้องเครื่องสำหรับลิฟต์ Dumbwaiter²⁵¹

(3) ป้ายดังต่อไปนี้ต้องจัดแสดงไว้เป็นการถาวรอยู่กับทางเข้าของทุกๆ ห้องเครื่อง

BAHAYA

BILEK JENTERA

DI-LARANG MASOK

²⁵¹ "dumbwaiter" means a hoisting and lowering mechanism equipped with a car moving in guides in a substantially vertical direction and being used exclusively for carrying materials. The dimensions of such car shall not exceed-

(i) nine square feet of floor area;

(ii) four feet total inside height whether or not the car is provided with fixed or removable shelves; and

(iii) five hundred pounds capacity;

DENGAN TIADA KEBENARAN.

Regulation 10. บ่อลิฟต์ (Lift Well)²⁵²

(1) ไม่มีท่อหรืออุปกรณ์ใดๆ นอกเหนือจากที่เป็นส่วนหนึ่งของลิฟต์หรือจำเป็นสำหรับการบำรุงรักษาในบ่อลิฟต์หรือโครงสร้างบ่อลิฟต์ (Lift Well Enclosure)²⁵³

(2) ไม่อนุญาตให้มีห้องทางเดินหรือทางสัญจรภายในบ่อลิฟต์ แต่หากเป็นบ่อลิฟต์ที่ไม่ขยายไปถึงชั้นล่างสุดของอาคาร ห้องทางเดินหรือทางสัญจรดังกล่าวอาจอนุญาตให้มีได้ภายในเงื่อนไขที่ Chift Inspector กำหนด

(3) ในกรณีที่ตัวถ่วงน้ำหนักของรายการหนึ่งเคลื่อนที่ใกล้กับตู้ลิฟต์ที่อยู่ติดกัน ให้นำจอแสดงความแข็งแรงเพียงพออย่างต่อเนื่องจากบนตู้ด้านล่างของบ่อ เพื่อป้องกันบุคคลที่เดินอยู่ในบ่อหรือบนตัวลิฟต์สัมผัสกับตัวถ่วงน้ำหนักโดยไม่ได้ตั้งใจในระหว่างลิฟต์เคลื่อนที่²⁵⁴

(4) ห้ามไม่ให้มีลิฟต์เกินสี่ตัวติดตั้งอยู่ในบ่อเดียวกัน

(5) (a) กั้นบ่อต้องถูกสร้างอย่างเหมาะสม พื้นของกั้นบ่อหลุมยกจะต้องอยู่ในระดับที่เหมาะสมและหากจำเป็นให้จัดทำข้อกำหนดสำหรับการระบายน้ำอย่างถาวร

(b) กั้นบ่อต้องมีความลึกเพียงพอเพื่อให้แน่ใจว่ามีระยะห่างในแนวตั้งไม่น้อยกว่าสองฟุตระหว่างข้อต่อใดๆ ที่ติดกับและยื่นออกมาด้านล่างของ Car frame และพื้นกั้นบ่อเมื่อตัวลิฟต์ทั้งหมดวางอยู่บนบัฟเฟอร์:

โดยมีเงื่อนไขว่า Guide Shoe, apron หรืออุปกรณ์อื่นใดที่อยู่ติดกับด้านข้างของลิฟต์อาจไม่ได้รับการใส่ใจในส่วนนี้

(c) อุปกรณ์ใดๆ ที่ติดตั้งในกั้นบ่อต้องทิ้งให้มีพื้นที่ว่างเพียงพอที่บุคคลหนึ่งจะสามารถนอนราบไปกับกั้นบ่อได้

(6) ในกรณีที่ความลึกของกั้นบ่อมากกว่าสามฟุตหกนิ้ว วัดจากด้านล่างการจอดที่ชั้นจอดปลายทาง การตั้งหลักและที่ยึดที่เหมาะสมจะต้องจัดให้อยู่ด้านข้างของกั้นบ่อเท่าที่จะทำได้ เพื่อช่วยทางเข้าและทางออก

(7) การเข้าถึงกั้นบ่อจะต้องผ่านทางลงจอดของชั้นจอดสุดท้ายด้านล่างเท่านั้น

²⁵² "lift well" means the enclosed space in which a lift is designed to operate and includes the lift pit and top clearance;

²⁵³ "lift well enclosure" means the structure which separates the lift well from its surroundings;

²⁵⁴ (3) Where the counterweight of one lift travels close to the car of an adjacent lift, a continuous screen of adequate strength shall be fixed from top to bottom of the well to protect any person walking in the well or on the lift car from accidental contact with the counterweight in any part of its travel.

(8) ตัวป้องกันที่เหมาะสมจะต้องได้รับการติดตั้งในกั้นบ่อรอบเส้นทางของตัวถ่วงน้ำหนัก ตัวป้องกันดังกล่าวจะต้องขยายความสูงได้ไม่น้อยกว่าสิบสองนิ้วเหนือพื้นกั้นบ่อให้มีความสูงไม่น้อยกว่าหกฟุตหกนิ้ว:

โดยมีเงื่อนไขว่าในกรณีติดตั้งเชือกชดเชยน้ำหนัก (Compensating Ropes) ไม่จำเป็นต้องจัดให้มีตัวป้องกันที่ด้านที่หันเข้าหาตัวลิฟต์ที่ซึ่งเชือกนั้นติดอยู่

Regulation 11. โครงสร้างบ่อลิฟต์ (Lift Well Enclosure)

(1) โครงสร้างบ่อลิฟต์ทุกตัวจะต้องกว้างทุกด้านเท่ากับตลอดความสูงของบ่อลิฟต์
 (2) ในกรณีที่ลิฟต์เคลื่อนที่สูงกว่าพื้นมากกว่าสี่สิบฟุต ให้โครงสร้างบ่อลิฟต์ต้องทำมาจากอิฐหรือวัสดุทนไฟอื่นๆ ที่เหมาะสม

(3) ด้านในของโครงสร้างบ่อลิฟต์ที่หันหน้าไปทางประตูทางเข้าลิฟต์ จะต้องต่อเนื่องกันอย่างราบรื่น ไม่มีสิ่งกีดกั้นใดๆ นอกเหนือจากขอบลงจอดประตู รอกทรงประตู

(4) ระยะห่างระหว่างขอบของธรณีประตูกับฐานของตัวลิฟต์จะต้องไม่น้อยกว่าครึ่งนิ้วและไม่มากกว่าหนึ่งนิ้วครึ่ง

(5) ระยะห่างระหว่างโครงสร้างบ่อลิฟต์และด้านโหลดของแท่นลิฟต์ต้อง -

(a) สำหรับลิฟต์โดยสารต้องไม่เกินห้านิ้ว และ

(b) สำหรับลิฟต์ขนของที่ประตูเปิดในแนวตั้งต้องไม่เกินเจ็ดนิ้วครึ่ง

(6) ระยะห่างระหว่างด้านข้างของลิฟต์หรือตัวถ่วงน้ำหนักและโครงสร้างบ่อลิฟต์ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งนิ้ว

(7) โครงสร้างบ่อลิฟต์จะต้องมีความแข็งแรงเพียงพอที่จะรับแรงพลัดได้เจ็ดสิบห้าปอนด์ ซึ่งนำไปใช้ที่จุดใดก็ได้ในทิศทางปกติกับพื้นผิวโดยไม่มีการเสีรูปลถาวร

(8) จะต้องไม่มีช่องเปิดใดๆ ในโครงสร้างบ่อลิฟต์ที่อนุญาตให้เข้าไปในตัวลิฟต์ได้โดยผ่านใต้ตัวถ่วงน้ำหนัก

(9) ในกรณีที่ใช้ตะแกรงลวดหรือสิ่งก่อสร้างที่คล้ายคลึงกันสำหรับทำตัวโครงสร้าง ต้องไม่ใช่ตาข่ายหรือช่องมากกว่าหนึ่งในสี่นิ้ว:

โดยมีเงื่อนไขว่าช่องว่างระหว่างด้านในของโครงสร้างดังกล่าวกับส่วนที่เคลื่อนไหวใดๆ ของลิฟต์น้อยกว่าสองนิ้ว ช่องเปิดในโครงสร้างจะต้องได้รับการป้องกันเพิ่มเติมถึงความสูงเจ็ดฟุตเหนือพื้นหรือจุมกของบันไดใดๆ โดยตาข่ายสี่เหลี่ยมจัตุรัสต้องไม่เกินนิ้วครึ่งและลวดไม่น้อยกว่า 20 S.W.G.

(10) กระจกใดๆ ในโครงสร้างบ่อลิฟต์ต้องเป็นกระจกที่มีความแข็งแรงหรือป้องกันการแตก

Regulation 12. ประตูหน้าชั้น (Landing Doors)²⁵⁵

(1) การเปิดประตูหน้าชั้นทุกครั้งในโครงสร้างบ่อลิฟต์จะต้องได้รับการป้องกันโดยประตูซึ่งจะขยายออกไปเต็มความสูงและความกว้างของช่องเปิด การประตูหน้าชั้นดังกล่าวเมื่อเปิดจนสุดจะไม่เหลือส่วนใดของบ่อลิฟต์ที่ด้านข้างของลิฟต์ที่จะไม่ได้รับการปกป้อง

²⁵⁵ (1) Every landing opening in any lift well enclosure shall be protected by a door which shall extend the full height and width of the opening. Such landing door when fully open shall leave no portion of the lift well unprotected at the sides of the car.

(2) The height of every landing door shall not be less than-

- (a) six feet six inches in the case of a passenger lift; or
- (b) six feet in the case of a goods lift.

(3) The distance between the lift well side of any landing door and the edge of the landing threshold shall not be greater than four inches in the case of hinged doors or two and three quarter inches in the case of sliding doors.

(4) In no case shall the distance between the lift well side of the landing door and the lift well side of the car door or gate exceed six inches.

(5) Every landing door and its tracks shall be capable of withstanding a thrust of seventy-five pounds applied normally at any point, excepting any vision panel, without causing permanent deformation and without such door being sprung from its guides.

(6) Every power operated landing door on every automatically operated lift shall be so designed that closing it is not likely to injure any person.

(7) Provision shall be made to open manually every power operated landing door, in the event of failure of power operating mechanism, at any landing at which the car is standing.

(8) Every hinged landing door shall be provided with a vision panel. Every manual or self-closing landing door for a lift with automatic control shall be provided with a vision panel, except at any landing where a car position indicator is provided.

(9) Any vision panel in a landing door shall be fire resisting and of wired safety glass. The area of any single vision panel shall not be less than twenty-five square inches and the total area of one or more vision panels in any landing door shall not be more than eighty square inches and the centre of the panel shall be located not less than fifty-four inches and not more than sixty-six inches above the landing;

Provided that for vertically sliding centre opening counter balanced door it shall be located to conform with the dimensions specified in so far as the door design will permit:

Provided further that vision panel on horizontally swinging doors shall be located for convenient vision when opening the door from the car side.

- (2) ความสูงของประตูหน้าชั้นทุกบานต้องไม่น้อยกว่า -
- (a) หกฟุตหกนิ้วในกรณีของลิฟต์โดยสาร หรือ
 - (b) หกฟุตในกรณีของลิฟต์ขนของ
- (3) ระยะห่างระหว่างบ่อลิฟต์ด้านข้างของประตูหน้าชั้นกับขอบของธรณีประตูจะต้องไม่เกินสี่นิ้วในกรณีของประตูบานพับ หรือสองและสามในสี่นิ้วในกรณีของประตูบานเลื่อน
- (4) ไม่ว่าในกรณีใดๆ จะต้องไม่เว้นระยะห่างระหว่างด้านข้างของบ่อลิฟต์ของประตูหน้าชั้นกับด้านข้างของบ่อลิฟต์ของประตูในลิฟต์เกินหกนิ้ว
- (5) ประตูหน้าชั้นทุกบานและรางของประตูจะสามารถรับแรงกระแทกได้ถึงเจ็ดสิบห้าปอนด์ ซึ่งใช้สำหรับกรณีปกติ ณ จุดใดก็ได้ยกเว้นแผงการมองเห็นใดๆ (Vision Panel) โดยไม่ทำให้เกิดการเสีรูปร่างการและ โดยที่ประตูดังกล่าวไม่ถูกดึงออกมาจากไกด์ (Guides)
- (6) ประตูหน้าชั้นที่ทำงานด้วยไฟฟ้าในลิฟต์ที่ทำงานโดยอัตโนมัติทุกตัวจะต้องได้รับการออกแบบให้การปิดนั้น ไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บแก่บุคคล
- (7) จะต้องจัดให้มีการเปิดประตูหน้าชั้นด้วยตนเองได้ ในกรณีที่เกิดความล้มเหลวของกลไกการทำงานของลิฟต์ ณ จุดจอดใดๆ ที่ตัวลิฟต์นั้นค้างอยู่
- (8) ประตูชั้นลงแบบบานพับทุกบานจะต้องมีแผงควบคุมการมองเห็น คู่มือหรือการปิดประตูหน้าชั้นเองสำหรับลิฟต์ที่มีระบบควบคุมอัตโนมัติจะต้องมีแผงควบคุมการมองเห็น ยกเว้นที่จุดจอดใดๆ ที่มีไฟแสดงตำแหน่งลิฟต์ (Car position indicator)
- (9) แผงควบคุมการมองเห็นใดๆ ในประตูหน้าชั้นนั้นต้องกันไฟและมีกระจกนิรภัยแบบมีสาย แผงการมองเห็น ณ บริเวณใดๆ จะต้องไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าตารางนิ้วและพื้นที่รวมของแผงควบคุมการมองเห็นทุกจุดรวมกัน ณ ประตูหน้าชั้นใดๆ ต้องมีขนาดไม่เกินแปดสิบตารางนิ้วและอยู่ตรงกลางของแผงซึ่งต้องอยู่ไม่น้อยกว่าห้าสิบสี่นิ้วและไม่เกินหกสิบหกนิ้วเหนือจุดจอด;
- โดยมีเงื่อนไขว่าสำหรับประตูบานเลื่อน สมดุลเคาน์เตอร์เปิดในแนวตั้งจะต้องอยู่ในตำแหน่งที่สอดคล้องกันด้วยขนาดที่ระบุไว้เท่าที่การออกแบบประตูจะอนุญาต:
- นอกจากนี้แผงการมองเห็นบนประตูบานสวิงในแนวนอนจะต้องอยู่ในตำแหน่งที่สะดวกในการมองเห็นเมื่อเปิดประตูลิฟต์จากด้านข้าง
- Regulation 13. อุปกรณ์ล็อคประตูหน้าชั้น²⁵⁶

²⁵⁶ Landing Door Locking Devices.

(1) ประตูหน้าชั้นทุกประตูจะต้องติดตั้งล็อกประตูระบบเครื่องกลไฟฟ้าที่มีลูกเบี้ยวที่ปลดออกซึ่งจะต้องแน่ใจว่า:

(a) ไม่สามารถเคลื่อนย้ายลิฟต์ไปในทิศทางใดที่ห่างจากจุดหน้าชั้นได้ เว้นแต่จะประตูหน้าชั้นทุกชั้นจะถูกปิดและล็อก

(b) ในกรณีที่ประตูหน้าชั้นใดๆ ถูกเปิด ลิฟต์จะจอด และ

(1) Every landing door shall be fitted with an electromechanical door lock having a retiring cam, which shall ensure:

(a) that the lift car cannot be moved in a direction away from the landing unless every landing door is closed and locked;

(b) that in the event of any landing door being opened the car will come to rest; and

(c) that no landing door can be opened from the landing side unless the car is at rest at that particular landing, or is coasting through that levelling zone with its operating device in the "stop" position, or unless with a special key.

Provided that a retiring cam need not be fitted if the electric lock control contact is positively interrupted before the landing door is unlocked, and the landing door is mechanically locked before the electric lock contact is made.

(2) Such electromechanical door lock shall be so arranged that the landing door is locked mechanically before the electric lock is made. Lock contacts shall be opened positively.

(3) All parts of such electromechanical door lock shall be of substantial construction, and its functioning to prevent movement of the car shall not be solely dependent on the action of a spring or gravity or the closing of an electric circuit. Every lock shall be encased, and the removal of the casing shall not disturb the lock mechanism.

(4) For the purpose of paragraph (1) (a) of this regulation a landing door may be considered to be closed when-

(a) in respect of any lift which requires the presence of an operator in the car, its leading edge is within two and one half inches of the door jamb (or with centre opening door when the leading edges are within two and one half inches of each other); provided that such door cannot be re-opened from the landing side after it has reached the limit of two and one half inches and that it is equipped with a door-closer of a type that will continue to close and lock it;

and

(b) in respect of any lift which does not require the presence of an operator in the car or in which the landing door is not equipped with a door-closer, its leading edge is within three eights of one inch of the door jamb (or with centre opening door when the leading edges are within three eights of one inch of each other).

(c) ไม่สามารถเปิดประตูหน้าขึ้นจากด้านหน้าได้เว้นแต่ลิฟต์จะหยุดอยู่ที่หน้าขึ้นนั้นหรือกำลังเคลื่อนผ่าน โชนปรับระดับด้วยอุปกรณ์ปฏิบัติการในตำแหน่ง "หยุด" หรือเว้นแต่จะมีกุญแจพิเศษ โดยที่ไม่จำเป็นต้องติดตั้งแคม (a retiring cam) หากหน้าสัมผัสควบคุมล๊อคไฟฟ้าถูกขัดจังหวะในเชิงบวกก่อนที่ประตูหน้าขึ้นจะถูกปลดล๊อคและประตูหน้าขึ้นจะถูกล๊อคด้วยกลไกก่อนที่จะล๊อคด้วยไฟฟ้า

(2) ล๊อคประตูระบบเครื่องกลไฟฟ้าดังกล่าวจะต้องจัดให้ประตูหน้าขึ้นถูกล๊อคด้วยกลไกก่อนทำการล๊อคไฟฟ้า ล๊อคหน้าสัมผัสจะถูกเปิดในเชิงบวก

(3) ทุกส่วนของตัวล๊อคประตูระบบเครื่องกลไฟฟ้าดังกล่าวจะต้องมีโครงสร้างที่สำคัญและใช้งานได้เพื่อป้องกันการเคลื่อนที่ของลิฟต์จะต้องไม่ขึ้นอยู่กับการทำงานของสปริงหรือแรงโน้มถ่วงหรือการปิดวงจรไฟฟ้า ทุกล๊อคจะต้องถูกห่อหุ้มและการถอดปลอกและจะต้องไม่รบกวนกลไกการล๊อค

(4) เพื่อความมุ่งประสงค์ของวรรค (1) (a) ของข้อบังคับนี้ ประตูหน้าขึ้นอาจถือได้ว่าปิดเมื่อ -

(a) ในส่วนของลิฟต์ใดๆ ที่จำเป็นต้องมีผู้ปฏิบัติงานในลิฟต์ซึ่งเป็นขอบชั้นนำ (its leading edge) อยู่ภายในสองนิ้วครึ่งของวงกบประตู (หรือประตูเปิดตรงกลางเมื่อ (leading edge) ขอบนำอยู่ภายในสองนิ้วครึ่งของกันและกัน); โดยมีเงื่อนไขว่าประตูดังกล่าวไม่สามารถเปิดอีกครั้งหนึ่งได้จากฝั่งหน้าขึ้น หลังจากถึงจุดกำหนดที่สองนิ้วครึ่งและมีที่ปิดประตูชนิดที่จะปิดและล๊อคต่อไป

และ (b) ในส่วนของลิฟต์ใดๆ ที่ไม่จำเป็นต้องมีผู้ปฏิบัติงานอยู่ในลิฟต์หรือในกรณีซึ่งประตูหน้าขึ้นไม่ได้ติดตั้งที่ปิดประตู ขอบชั้นนำอยู่ภายใน 0.38 นิ้วของวงกบประตู (หรือประตูที่เปิดจากจุดกึ่งกลางเมื่อขอบนำอยู่ภายใน 0.38 นิ้วของกันและกัน)

Regulation 14. การก่อสร้างห้องโดยสารลิฟต์²⁵⁷

²⁵⁷ Lift Car Construction.

(1) Every lift car shall comprise a platform, a roof, a car enclosure, gate or door and a supporting frame.

(2) Every car platform shall be of framed construction, and in the case of any passenger lift shall be designed to support the contract load on the basis of such load being evenly distributed. The platform of any goods lift shall be designed to suit the particular conditions of loading. The factor of safety shall not be less than five for steel and eight for timber, except that in the case of steel platform stringers, the factor of safety may not be less than four.

(1) ห้องโดยสารลิฟต์จะต้องประกอบไปด้วยพื้น หลังคา ผนัง ประตูและโครงรองรับ (วงกบ) (Supporting Frame)

(2) พื้นห้องโดยสารลิฟต์จะต้องมีโครงสร้างแบบกรอบและในกรณีของลิฟต์โดยสารจะต้องเป็นออกแบบมาเพื่อบรรทุกน้ำหนักตามสัญญาณบนพื้นฐานของการกระจายน้ำหนักอย่างเท่าเทียมกัน ส่วนพื้นของลิฟต์ขนส่งสินค้าจะต้องได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพการบรรทุกโดยเฉพาะ ปัจจัยด้านความปลอดภัยจะต้องไม่น้อยกว่า 5 สำหรับเหล็กและ 8 สำหรับไม้ ยกเว้นในกรณีของพื้นคานเหล็ก ปัจจัยด้านความปลอดภัยจะต้องไม่น้อยกว่า 4

(3) โครงห้องโดยสารลิฟต์จะต้องทำด้วยเหล็กและมีความแข็งแรงเพียงพอและมีความแข็งแรงเพียงพอที่จะทนต่อการทำงานของอุปกรณ์นิรภัยเมื่อโหลดเต็มที่โดยไม่มีกรณีเสียหาย ปัจจัยด้านความปลอดภัยของโครงห้องโดยสารลิฟต์และจุดเชื่อมต่อต่างๆ ต้องไม่น้อยกว่า 5

(4) การเบี่ยงเบนของ Car frame crosshead และชิ้นส่วนใดๆ ที่แบกรับพื้นอยู่จะต้องไม่เกินหนึ่งในพันของช่วงตามลำดับภายใต้สภาวะคงที่โดยมีการกระจายน้ำหนักบรรทุกตามสัญญาณอย่างเท่าเทียมกันบนพื้นดังกล่าว

(5) Guide shoes ที่เปลี่ยนได้หรือ Guide shoes ที่มีวัสดุบุผิวทดแทนหรือรางลูกกลิ้งปรับได้ต้องจัดให้มีทั้งด้านบนและด้านล่างของทั้งสองด้านของโครงห้องโดยสารลิฟต์

(3) Every car frame shall be made of steel, and of sufficient strength to withstand the operation of the safety gear when fully loaded without permanent deformation. The factor of safety of any car frame members and their connections shall not be less than five.

(4) The deflection of any car frame crosshead and any member carrying the platform shall not exceed one-thousandth of its respective span under static conditions with the contract load evenly distributed over such platform.

(5) Renewable guide shoes or guide shoes with renewable linings or adjustable roller guides shall be provided at the top and bottom of both sides of every car frame.

(6) Every car roof shall be of sufficient strength to support a load of two hundred pounds. Any open work in such roof shall reject a sphere of one inch in diameter.

(7) Every car enclosure shall not be less than six feet and six inches in height and there shall be no open-work panels except ventilation panels, the openings of which shall reject a sphere greater than one half of an inch in diameter within a height of six feet from the car floor:

Provided that the enclosure of a goods lift car shall not be less than six feet in height.

(8) Every car enclosure shall withstand a thrust of seventy-five pounds applied normally at any point without permanent deformation and shall be securely fixed to the platform and frame.

(6) หลังคาลิฟต์ต้องมีความแข็งแรงเพียงพอที่จะรองรับน้ำหนักได้สองร้อยปอนด์ ส่วนปิดหรือผนังห้องโดยสารลิฟต์จะต้องมีความสูงไม่น้อยกว่า 6 ฟุต 6 นิ้วและจะต้องไม่มีแผงแบบเปิดยกเว้นแผงระบายอากาศ ซึ่งช่องเปิดจะต้องไม่ใหญ่กว่าทรงกลมที่เส้นผ่านศูนย์กลางครึ่งนิ้วภายในความสูงหกฟุตจากพื้น: โดยมีเงื่อนไขว่าผนังของลิฟต์ขนส่งจะต้องมีความสูงไม่น้อยกว่าหกฟุต (7) ผนังลิฟต์ต้องทนต่อแรงขับได้เจ็ดสิบห้าปอนด์ตามปกติที่จุดใดก็ได้ โดยไม่มีการเสีรูปลถาวรและจะต้องยึดกับพื้นและโครงอย่างแน่นหนา

นอกจากนี้ Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970 ยังกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับประตูลิฟต์ (Regulation 15.) การระบายอากาศ (Regulation 17.) แสงสว่าง (Regulation 18.) น้ำหนักถ่วง (Regulation 20.) ตัวบังคับ (Regulation 21.) เกียร์นิรภัย (Regulation 22.) บัฟเฟอร์ (Regulation 24.) เชือกแขวน (Regulation 27.) การทำงานและการควบคุม (Regulation 28.) ระยะห่างระหว่างคูลิฟต์และน้ำหนักถ่วง (Regulation 29.) เหล่านี้เป็นต้น²⁵⁸

Regulation 30 การทดสอบ

(1) ลิฟท์ใหม่ทุกตัวหรือลิฟต์ที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่อย่างมีนัยสำคัญจะต้องได้รับการทดสอบโดยซัพพลายเออร์หรือผู้สร้างลิฟต์ดังกล่าวก่อนที่จะนำไปให้บริการโดยต้องมีน้ำหนักบรรทุกตามสัญญาอยู่ในห้องโดยสารลิฟต์ ในระหว่างการทดสอบดังกล่าวผู้ตรวจ (the Inspector) จะต้องตรวจว่าเบรก terminal stopping device บัฟเฟอร์ อุปกรณ์นิรภัย ตัวควบคุมความเร็วที่กำหนด หรืออุปกรณ์อื่นๆ ทำงานได้ตามฟังก์ชัน

(2) จุดติดตั้งอุปกรณ์นิรภัย (Safety Gear) –

(a) ของ Governor ประเภทที่ควบคุม การทดสอบจะต้องดำเนินการตามความเร็วตามสัญญา และ Governor ถูกสะดุด (tripped) ด้วยมือ; หรือ

(b) ของประเภทเชือกที่ขาดทันที การทดสอบจะต้องดำเนินการโดยมีเชือกหย่อน (Slack rope) ที่เพียงพอ เพื่อให้เกียร์ทำงาน หรือ

(c) นอกเหนือจากประเภททันทีแล้ว การทดสอบจะดำเนินการด้วยความเร็วในการสะดุด เมื่อปฏิบัติได้และเมื่อไม่สามารถปฏิบัติได้ Governor จะต้องสะดุดด้วยมือที่ความเร็วสูงสุดที่หาได้

²⁵⁸ FEDERAL SUBSIDIARY LEGISLATION. FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967, FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1970.

(3) ต้องทำการทดสอบอุปกรณ์นิรภัยและ Governor หลังจากทาสีอุปกรณ์ดังกล่าวแล้วและหลังจากที่มีการติดตั้งเชือก Governor ใหม่แล้ว²⁵⁹

2.2 กฎหมายประเศมาเลเซียที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์

โดยได้บัญญัติไว้อยู่ที่หมวดของการบำรุงรักษาลิฟต์ Part III Regulation 31 – Duties of the Owner. ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่การกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของลิฟต์ที่ต้องทำให้มั่นใจได้ว่าลิฟต์ของตนนั้นได้รับการบำรุงรักษา²⁶⁰ และลิฟต์ใช้งานอยู่ภายใต้สภาพการใช่งานที่ดีและภายใต้มาตรฐานการผลิต โดยเพื่อให้มั่นใจได้ว่าลิฟต์ทุกตัวได้รับการบำรุงรักษาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ผู้เป็นเจ้าของจะต้องเข้าทำสัญญากับผู้ให้บริการที่ได้รับการอนุมัติจากราชการ²⁶¹ ให้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและบำรุงรักษาได้ ซึ่งผู้ให้บริการเหล่านั้นจะต้องผ่านการตรวจสอบแล้วว่าพนักงานของบริษัทเป็นผู้ที่คุณสมบัติเหมาะสมและผ่านการฝึกอบรมแล้ว และ

²⁵⁹ 30. Tests.

(1) Every new lift or substantially altered new lift shall be tested by the suppliers or erectors of such lift before it is put into service, with the contract load in the car. During such test the Inspector shall require that any brake, terminal stopping device, buffer, safety gear, overspeed governor or other apparatus be caused to function.

(2) Where the safety gear is -

(a) of the governor controlled instantaneous type the test shall be carried out at a contract speed and the governor tripped by hand; or

(b) of the broken-rope instantaneous type the test shall be carried out by obtaining sufficient slack rope to cause the gear to function; or

(c) other than the instantaneous type the test shall be carried out at governor tripping speed, when practicable, and when this is not practicable the governor shall be tripped by hand at the maximum speed obtainable.

(3) A test of the safety gear and governor shall be made following the painting of such equipment and also after a new governor rope has been fitted.

²⁶⁰ (1) The owner of every lift shall ensure that such lift is maintained.

²⁶¹ GUIDELINES FOR REGISTRATION OF LIFT'S COMPETENT PERSON 1.3 For the purpose of these guidelines- "Approved Firm" means a firm which has satisfied the Chief Inspector that its employs persons suitably qualified and trained (here-in-after referred to as the lift competent person grade 1) and controls equipment and facilities to ensure a proper standard of lift examination (inspection), service and maintenance.

แม้ว่าจะได้เข้าทำสัญญาบำรุงรักษาข้างต้นแล้วก็ตาม ผู้เป็นเจ้าของก็หาได้พ้นผิดจากหน้าที่และความรับผิดชอบในการบำรุงรักษาลิฟต์ของตนไม่²⁶²

นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดต่อไปอีกว่าให้เป็นหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของลิฟต์ในการแจ้งผู้ตรวจสอบของทางภาครัฐถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อและที่อยู่ของบริษัทผู้ให้บริการที่ได้รับการอนุมัติ
- (2) วันที่เริ่มต้นสัญญา
- (3) วันที่สิ้นสุดของสัญญา²⁶³

กฎหมายกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำไว้ว่าสัญญาบำรุงรักษาดังกล่าวจะต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 1 ปีและต้องระบุชื่อพนักงานที่มีความสามารถซึ่งว่าจ้างโดยบริษัทที่ได้รับการอนุมัติผู้ที่จะต้องทำการตรวจสอบเป็นระยะและเป็นผู้รับผิดชอบในการบำรุงรักษาดังกล่าวด้วย²⁶⁴

บุคคลดังกล่าวจะต้องตรวจสอบลิฟต์อย่างละเอียดอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกๆ สามเดือนและต้องให้บริการและปรับแต่งในทุกๆ เดือน²⁶⁵

ต้องมีการลงทะเบียนของลิฟต์ลงในแบบฟอร์มตามที่กฎหมายกำหนดและต้องเก็บไว้ในบริเวณที่ติดตั้งลิฟต์ซึ่งจะต้องบันทึกไว้ -

²⁶² (2) For the purpose of complying with paragraph (1) of this regulation such owner shall enter into an agreement with an approved firm for the periodic examination and maintenance of such lift. For the purposes of this regulation, an approved firm means a firm which has satisfied the Chief Inspector that it employs persons suitably qualified and trained (hereinafter referred to as the competent person) and controls equipment and facilities to ensure a proper standard of lift examination, service and maintenance:

Provided that such agreement shall not relieve the owner from the responsibility of maintaining the lift well enclosure where such enclosure forms an integral part of the building in which the lift is installed.

²⁶³ (3) It shall be the duty of an owner to inform an Inspector of –

- (a) the name and postal address of the approved firm; and
- (b) the date of commencement of such agreement; and
- (c) the date of expiry of such agreement.

²⁶⁴ (4) Such agreement shall be for a period of not less than one year, and shall state the name of the competent person employed by the approved firm who is to make such periodic examination and be responsible for such maintenance.

²⁶⁵ (5) Such person shall thoroughly examine the lift at least once in every three months and cause the lift to be serviced and adjusted once in every month.

(a) รายละเอียดของการตรวจสอบการให้บริการและการปรับแต่งทุกอย่างที่อ้างถึงในวรรค (5) ของระเบียบข้อบังคับนี้;

(b) รายละเอียดของการซ่อมแซมลิฟต์ใดๆ ที่ถือว่าจำเป็น โดยพนักงานผู้ทำการตรวจและวันที่การซ่อมแซมดังกล่าวมีผล

(c) รายละเอียดของการแตกหักของเชือกแขวนใดๆ การทำงานไม่สมบูรณ์ของส่วนใดๆ ของลิฟต์ การเร่งความเร็วที่มากเกินไปไม่ว่าเกียร์นรภัยจะทำงานหรือไม่และเหตุการณ์อื่นๆ ส่งผลให้ลิฟต์ถูกตรึง และ

(d) ข้อมูลอื่นๆ ที่ผู้ตรวจการหัวหน้าอาจสั่งการ โดยตรงเป็นครั้งคราว²⁶⁶

รายการดังกล่าวตามที่อ้างถึงในวรรค (6) ให้พนักงานจัดทำภายในหนึ่งสัปดาห์หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง²⁶⁷

การทะเบียนดังกล่าวตามที่อ้างถึงในวรรค (6) ของข้อบังคับนี้จะต้องจัดทำขึ้นสำหรับการตรวจสอบของผู้ตรวจการในการตรวจสอบลิฟต์ปกติทุกครั้งและเมื่อได้รับการร้องขอจากผู้ตรวจ²⁶⁸

(9) เมื่อได้รับคำแนะนำจากบริษัทที่ได้รับการอนุมัติว่ามีความจำเป็นต้องซ่อมแซมลิฟต์ ให้เจ้าของพร้อมจัดให้มีการซ่อมแซมดังกล่าวโดยทันทีหรือหากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความจำเป็นให้สอบถามกับผู้ตรวจการ เพื่อวัตถุประสงค์ของระเบียบนี้ การซ่อมแซมที่ได้รับการ

²⁶⁶ (6) A register in respect of every lift in the form shown in the Second Schedule to these regulations shall be kept on the premises in which the lift is installed wherein shall be recorded –

(a) details of every examination, servicing and adjustment referred to in paragraph (5) of this regulation;

(b) details of any repair to the lift considered necessary by the competent person and subsequently the date when such repair has been effected;

(c) details of the breakage of any suspension rope, the failure of any part of the lift machine, over-speeding of the car whether or not safety gear functioned and any other occurrence resulting in the lift being immobilised; and

(d) such other information as the Chief Inspector may from time to time direct.

²⁶⁷ 7) Such entries as are referred to in paragraph (6) of this regulation shall be made by the competent person within one week after the event to which it relates.

²⁶⁸ (8) Such register as is referred to in paragraph (6) of this regulation shall be produced for the Inspector's examination at every regular inspection of the lift and as and when requested by the Inspector.

แนะนำซึ่งบันทึกไว้ในทะเบียนตามวรรคย่อย ของวรรค (6)(b) ของระเบียบนี้ให้ถือว่าเป็นการได้รับคำแนะนำแล้ว²⁶⁹

หากหลังจากได้รับคำแนะนำดังกล่าวข้างต้นแล้วเจ้าของไม่ได้ทำให้การซ่อมแซม หรือ ไม่ส่งเรื่องไปยังผู้ตรวจการภายในระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์ บริษัทที่ได้รับอนุมัติจะต้องแจ้งผู้ตรวจการให้ทราบทันทีถึงข้อเท็จจริงของคดีดังกล่าว²⁷⁰

นอกจากนั้นกฎหมายยังกำหนดต่อไปอีกด้วยว่าให้เป็นที่หน้าที่ของเจ้าของลิฟต์ทุกตัวที่จะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าในส่วนของลิฟต์นั้น -

(ก) บ่อลิฟต์และกันบ่อได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพแห้งและไม่มีสิ่งกีดขวาง และไม่มีขยะและไม่ใช้สำหรับการเก็บของ

(ข) ไม่มีวัสดุที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของลิฟต์วางที่ด้านบนของคูลิฟต์

(ค) ลิฟต์จะต้องไม่ได้ใช้งานหากมีน้ำหนักบรรทุกมากกว่าน้ำหนักตามที่ระบุไว้ในสัญญาและที่ระบุในใบรับรองการลงทะเบียนและป้ายที่ติดตั้งตามระเบียบข้อ 7(4)

(ง) ในกรณีของลิฟต์อื่นที่ไม่ใช่ลิฟต์ควบคุมอัตโนมัติจะต้องไม่ทำงาน เว้นแต่มีผู้ดูแลลิฟต์ซึ่งมีอายุไม่น้อยกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และ

(จ) ไม่มีการเปลี่ยนสายไฟหรืออุปกรณ์ต่อกระแสไฟฟ้าสำหรับฟิวส์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์ที่วงจรควบคุมลิฟต์ใดๆ²⁷¹

²⁶⁹ (9) On receipt of advice from the approved firm that repairs to the lift are necessary the owner shall forthwith arrange to have such repairs effected, or if in doubt as to the necessity therefor refer the matter to an Inspector. For the purpose of this regulation, any recommended repair recorded in the register in accordance with sub-paragraph (b) of paragraph (6) of this regulation shall be deemed to constitute receipt of advice.

²⁷⁰ (10) If after receipt of such advice as aforesaid the owner neither causes the repairs to be effected nor refers the matter to the Inspector within a period of one week the approved firm shall forthwith inform the Inspector of the facts of the case.

²⁷¹ (11) It shall be the duty of the owner of every lift to ensure that, in respect of such lift -

(a) the lift well and pit is maintained in a dry and clear condition, and no rubbish allowed to accumulate therein, nor any part used for storage;

(b) no material not forming part of the lift equipment is placed on the top of the lift car;

(c) the lift is not operated at a load greater than the contract load as specified in the certificate of registration and the car plate fitted in accordance with paragraph (4) of regulation 7;

ความสำคัญของข้อมูลที่ Competent Person ระบุในทะเบียนลิฟต์นั้น นอกจากจะเป็นการระบุถึงรายละเอียดการตรวจสอบและการซ่อมแซมแล้ว ยังถือเป็นสิ่งยืนยันด้วยว่าผู้เป็นเจ้าของรับทราบถึงความจำเป็นในการซ่อมแซมลิฟต์แล้วและเจ้าของต้องจัดให้มีการซ่อมแซมดังกล่าวโดยทันที อีกทั้งกฎหมายยังให้ถือว่าการซ่อมแซมที่บันทึกไว้ในทะเบียน โดย Competent Person นั้นให้ถือว่าเจ้าของลิฟต์ได้รับทราบคำแนะนำนั้นแล้ว²⁷² ดังนั้นหากเจ้าของไม่จัดให้มีการซ่อมแซมหรือไม่ส่งเรื่องไปยังผู้ตรวจการของรัฐภายในระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์ บริษัทผู้ให้บริการมีหน้าที่จะต้องแจ้งผู้ตรวจการของรัฐให้ทราบทันทีถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว²⁷³ สิ่งที่มาคือเจ้าของลิฟต์อาจมีโทษจากการฝ่าฝืนกฎหมายฉบับนี้นั่นเอง

สำหรับ Competent Person ตามกฎหมายมาเลเซียนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือมอบหมายจากบริษัทที่ได้รับอนุญาตในการเป็นผู้ให้บริการและต้องผ่านการสอบและสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น จึงจะสามารถเป็น Competent Person ได้ โดย GUIDELINES FOR REGISTRATION OF PERSONS WITH THE CHIEF INSPECTOR OF FACTORIES AND MACHINERY AS LIFT'S COMPETENT PERSONS โดยมีวัตถุประสงค์ของ Guidelines คือ เพื่อวางขั้นตอนกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขอื่น ๆ ในการขึ้นทะเบียนของบุคคลที่ตั้งใจจะปฏิบัติหน้าที่เป็น Competent Person ของลิฟต์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม Regulation 6, 30 และ 31 ของ Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970. โดยข้อกำหนดที่อ้างอิงข้างต้น หัวหน้าผู้ตรวจสอบ (Chief Inspector) อาจใช้สิทธิของตนในการปฏิบัติหน้าที่ใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายภายใต้พระราชบัญญัติโรงงานและเครื่องจักรและข้อบังคับที่จัดทำขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าว ในการไม่รับรายงานการตรวจสอบหรือคำแนะนำใดๆ ที่ส่งต่อโดยบุคคล

(d) in the case of any lift other than an automatic control lift, it is not operated unless in the charge of a car attendant who shall be not less than eighteen years of age; and

(e) no wire or current carrying device is substituted for the proper fuse or circuit-breaker in any lift control circuit.

²⁷² (9) On receipt of advice from the approved firm that repairs to the lift are necessary the owner shall forthwith arrange to have such repairs effected, or if in doubt as to the necessity therefor refer the matter to an Inspector. For the purpose of this regulation, any recommended repair recorded in the register in accordance with sub-paragraph (b) of paragraph (6) of this regulation shall be deemed to constitute receipt of advice.

²⁷³ (10) If after receipt of such advice as aforesaid the owner neither causes the repairs to be effected nor refers the matter to the Inspector within a period of one week the approved firm shall forthwith inform the Inspector of the facts of the case.

ใดๆ ที่ทำหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็น Competent Person ถ้าบุคคลดังกล่าวนั้น ไม่ได้ถูกขึ้นทะเบียนกับ หัวหน้าผู้ตรวจสอบ (Chief Inspector)²⁷⁴

โดยบริษัทที่ได้รับการอนุมัติ หรือ Approved Firm ตามกฎหมายนั้นหมายถึง บริษัท ที่ได้รับความพึงพอใจจากหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) ว่ามีการจ้างงานบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและผ่านการฝึกอบรม (Lift Competent Person Grade 1) และผู้ควบคุมอุปกรณ์และสถานที่ เพื่อให้แน่ใจว่ามีมาตรฐานการตรวจสอบ การบริการและการบำรุงรักษาลิฟต์ที่เหมาะสม²⁷⁵

Lift Competent Person Grade 1 หมายความว่าผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกับหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน Regulation 6 (ในนามของเจ้าของ) Regulation 30 และ Regulation 31 (5) 31 (6), 31 (7) และ 31 (8) ของข้อบังคับ โรงงานและเครื่องจักร (ลิฟต์โดยสาร และลิฟต์ขนของ), 1970²⁷⁶

²⁷⁴ GUIDELINES FOR REGISTRATION OF LIFT'S COMPETENT PERSONS

1.0 GENERAL

1.1 The purpose of these guidelines is to lay down the procedure, stipulate the qualifications and other conditions for the registration of persons who intend to carry out duties as a Lift's Competent Person in pursuance to the provisions of regulation 6, regulation 30 and regulation 31, of the Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970.

1.2 In pursuance to the provisions of regulation 6, regulation 30 and regulations 31(5), 31(6), 31(7) and 31(8) of the Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970, the Chief Inspector of Factories and Machinery may exercise his rights in performing his function, exercising his power and discharging his duties assigned to him under the Factories and Machinery Act (here-in-after referred as the "Act") and the regulations made under the Act, not to recognize any reports, inspections or recommendations forwarded by any person who carry out duties as a lift competent person, if the person is not registered with the Chief Inspector.

²⁷⁵ "Approved Firm" means a firm which has satisfied the Chief Inspector that its employs persons suitably qualified and trained (here-in-after referred to as the lift competent person grade 1) and controls equipment and facilities to ensure a proper standard of lift examination (inspection), service and maintenance.

²⁷⁶ "Lift Competent Person Grade I" means a person registered with the Chief Inspector to perform duties as prescribed under regulation 6 (on behalf of the owner), regulation 30, and regulations 31(5), 31(6), 31(7) and 31(8) of the Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970.

Lift Competent Person Grade 2 หมายถึง ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกับหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน Regulation 30, 31(5), 31(6), 31(7) และ 31(8) ของข้อบังคับโรงงานและเครื่องจักร (ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของ), 1970²⁷⁷

Lift Competent Person Grade 3 หมายถึง ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกับหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน Regulation 31(5), 31(6), 31(7) และ 31(8) ของข้อบังคับโรงงานและเครื่องจักร (ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของ), 1970²⁷⁸

การลงทะเบียนของ Competent Person นั้นมีอายุสาม (3) ปีนับจากวันที่ลงทะเบียนหรือตามที่ระบุไว้

โดยหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) เว้นแต่จะถูกยกเลิกโดยหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector)²⁷⁹

ทั้งนี้ Competent Person นั้นอาจถูกเพิกถอนการขึ้นทะเบียนได้ หาก Chief Inspector เห็นว่าไร้ความสามารถ Chief Inspector สามารถเพิกถอนคำสั่งนั้นเมื่อใดก็ได้ตามดุลยพินิจของ Chief Inspector²⁸⁰

ส่วนที่ 4- เบ็ดเตล็ด)PART IV – MISCELLANEOUS)

Regulation 32. ประกาศ

(1) เจ้าของลิฟต์ทุกตัวจะต้องคิดใบรับรองการขึ้นทะเบียนของลิฟต์ดังกล่าวไว้ในตู้โดยสารหรือจุดพักจอดด้านล่าง

²⁷⁷ "Lift Competent Person Grade II" means a person registered with the Chief Inspector to perform duties as prescribed under regulation 30, regulations 31(5), 31(6), 31(7) and 31(8) of the Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970.

²⁷⁸ "Lift Competent Person Grade III" means a person registered with the Chief Inspector to perform duties as prescribed under regulations 31(5), 31(6), 31(7) and 31(8) of the Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970.

²⁷⁹ GUIDELINES FOR REGISTRATION OF LIFT'S COMPETENT PERSONS 3.2
Registration is valid for a period of three (3) years from the date of registration or as specified by Chief Inspector, unless it is canceled by the Chief Inspector

²⁸⁰ **33. Attendants.**

Where it appears to an Inspector that any lift attendant is incompetent the Inspector may direct such person to cease to work, operate or be in charge of any lift without the authority in writing of the Inspector which authority may be revoked at any time at the discretion of the Inspector.

(2) เจ้าของลิฟต์ชั้นของจะต้องติดประกาศที่เหมาะสมไว้ในตู้โดยสารและทุกจุดจอด ห้ามมิให้บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นตู้ลิฟต์

(3) เจ้าของลิฟต์ทุกตัวจะต้องมีการติดประกาศ -

(ก) ที่ชานพักชั้นล่างแสดงชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของบุคคลที่จะติดต่อหากลิฟต์เกิดขัดข้องและ

(ข) ภายในตู้ลิฟต์ ให้ผู้โดยสารส่งเสียงกริ่งเตือนหากเกิดลิฟต์ขัดข้องขึ้น²⁸¹

Regulation 33. ผู้เข้าร่วม

ในกรณีที่ผู้ตรวจเห็นว่าผู้ดูแลลิฟต์คนใดไร้ความสามารถ ผู้ตรวจอาจสั่งการโดยตรงให้บุคคลนั้นหยุดทำงาน ปฏิบัติการหรือรับผิดชอบลิฟต์ใดๆ โดยไม่จำเป็นต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งผู้ตรวจการอาจเพิกถอนคำสั่งนั้นเมื่อใดก็ได้ตามดุลยพินิจของผู้ตรวจ²⁸²

Regulation 34 บทลงโทษ

กรณีที่เป็นเจ้าของฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด จะมีโทษโดยต้องรับผิดชำระค่าปรับในอัตราต่อครั้งไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์²⁸³

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยและประเทศมาเลเซียที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานลิฟต์และมาตรฐานของการบำรุงรักษาลิฟต์แล้ว เราพบว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่

²⁸¹ 32. Notices.

(1) The owner of every lift shall cause the certificate of registration thereof to be posted in the lift car or adjacent to the bottom terminal landing.

(2) The owner of a goods lift shall cause suitable notices to be posted in the lift car and at each landing prohibiting unauthorized persons from riding in or on the car.

(3) The owner of every lift shall cause notices to be posted -

(a) at the ground floor landing showing the name and telephone number of the person to be contacted should any failure of the lift occur; and

(b) inside the lift car instructing passengers to sound the alarm bell should any failure of the lift occur.

²⁸² 33. Attendants.

Where it appears to an Inspector that any lift attendant is incompetent the Inspector may direct such person to cease to work, operate or be in charge of any lift without the authority in writing of the Inspector which authority may be revoked at any time at the discretion of the Inspector.

²⁸³ Article 34. Penalties.

Any person who commits an offence against these regulations for which no corresponding penalty is provided by the Act shall be liable to a fine not exceeding one thousand dollars.

เกี่ยวข้องกับลิฟต์อยู่หลักๆ จำนวน 4 ฉบับ อันได้แก่ (1) กฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 (2) กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 (3) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 และ (4) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ซึ่งแต่ละฉบับได้กล่าวถึงมาตรฐานหรือข้อกำหนดสำหรับลิฟต์บางประเภท เช่น ลิฟต์ดับเพลิง ลิฟต์สำหรับผู้พิการ หรือลิฟต์ที่ใช้ขนส่งในงานก่อสร้างชั่วคราวเท่านั้น แต่กลับไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับลิฟต์ที่ใช้งานทั่วไป ในขณะที่กฎหมายมาเลเซียมีบัญญัติไว้อย่างชัดเจนและมีความเป็นเอกภาพเกี่ยวกับมาตรฐานในการติดตั้ง การบำรุงรักษารวมตลอดถึงความรับผิดชอบของผู้ผลิต ผู้ติดตั้งและผู้เป็นเจ้าของและโดยเฉพาะในส่วนของ การบังคับใช้กฎหมายซึ่งกฎหมายมาเลเซียใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของที่ใช้ไฟฟ้าทั้งหมดทุกตัวไม่ว่าจะติดตั้งอยู่ ณ ที่สถานใดๆ ซึ่งในบทที่ 4 ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยและประเทศมาเลเซียเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานลิฟต์และมาตรฐานการบริการอย่างละเอียดต่อไป



บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายมาตรฐานสินค้าและบริการ : ศึกษากรณี ลิฟต์โดยสารระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย

ในบทที่ 4 นี้เราจะได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของประเทศมาเลเซียที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานของลิฟต์โดยสารและการบำรุงรักษา การกำหนดหน้าที่รวมตลอดถึงความรับผิดชอบของผู้ผลิต ผู้ติดตั้ง ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองลิฟต์ ในด้านต่างๆ เพื่อนำไปพัฒนากฎหมายไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยรายละเอียดดังจะกล่าวต่อไป

1. การกำหนดมาตรฐานการผลิตลิฟต์

ตารางที่ 4.1 กฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการผลิตลิฟต์

เปรียบเทียบกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วย มาตรฐานการผลิตลิฟต์	
กฎหมายไทย	กฎหมายมาเลเซีย
1. ลิฟต์โดยสารทั่วไป ไม่มีกฎหมายกำหนด	ลิฟต์โดยสารทั่วไปและลิฟต์ขนของที่ใช้ไฟฟ้า
2. ลิฟต์สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา มีกำหนดมาตรฐานไว้อย่างละเอียดในกฎกระทรวง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548	ทั้งหมด มีการกำหนดมาตรฐานโดยแบ่งหมวดหมู่ ออกมาเป็นส่วนเฉพาะ ซึ่งกำหนดรายละเอียดไว้ อย่างชัดเจนแยกตามส่วนประกอบต่างๆ ที่สำคัญ ของลิฟต์ อยู่ใน Factories and Machinery (Electric
3. ลิฟต์ที่ใช้ในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ มีกำหนดมาตรฐานลิฟต์ไว้คร่าวๆ ในกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร และการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและ สภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552	Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับลิฟต์ในปัจจุบันมีอยู่ 4 ฉบับ ซึ่งในแต่ละฉบับจะกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเภทของลิฟต์หรือในบางฉบับไม่ได้กำหนดมาตรฐานไว้แต่อย่างใด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
2. กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548
3. กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551
4. กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

1.1 กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ได้กำหนดรายละเอียดมาตรฐานของลิฟต์ดับเพลิงไว้ เช่น ต้องมีขนาดมวลบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัม²⁸⁴ ลิฟต์ดับเพลิงต้องจอดได้ทุกชั้นของอาคาร และต้องมีระบบควบคุมพิเศษสำหรับพนักงานดับเพลิงใช้ขณะเกิดเพลิงไหม้โดยเฉพาะ²⁸⁵ ห้องโถงหน้าลิฟต์ดับเพลิงทุกชั้นต้องมีผนังหรือประตูที่ทำด้วยวัสดุทนไฟปิดกั้นมิให้เปลวไฟหรือควันเข้าได้ มีหน้าต่างเปิดออกสู่ภายนอกอาคารได้โดยตรง หรือมีระบบอัดลมภายในห้องโถงหน้าลิฟต์ดับเพลิงที่มีความดันลมขณะใช้งานไม่น้อยกว่า 3.86 ปาสกาลเมตร ที่ทำงานได้โดยอัตโนมัติเมื่อเกิดเพลิงไหม้²⁸⁶

²⁸⁴ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 43. ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ดับเพลิงแต่ละชุดที่ใช้กับอาคารสูงให้มีขนาดมวลบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัม

²⁸⁵ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 44 (1)

²⁸⁶ ข้อ 44 (3) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 50 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ระยะเวลาในการเคลื่อนที่อย่างต่อเนื่องของลิฟต์ดับเพลิงระหว่างชั้นล่างสุดกับชั้นสูงสุดของอาคารต้องไม่เกิน 1 นาที²⁸⁷ ลิฟต์ต้องมีระบบและอุปกรณ์การทำงานที่ให้ความปลอดภัยด้านสวัสดิภาพและสุขภาพของผู้โดยสารดังต่อไปนี้ คือ²⁸⁸ ต้องมีระบบการทำงานที่จะทำให้ลิฟต์เคลื่อนมาหยุดตรงที่จอดชั้นระดับดินและประตูลิฟต์ต้องเปิดโดยอัตโนมัติเมื่อไฟฟ้าดับ ต้องมีสัญญาณเตือนและลิฟต์ต้องไม่เคลื่อนที่เมื่อบรรทุกเกินพิกัด ต้องมีอุปกรณ์ที่จะหยุดลิฟต์ได้ในระยะที่กำหนดโดยอัตโนมัติเมื่อตัวลิฟต์มีความเร็วเกินพิกัด ต้องมีระบบป้องกันประตูลิฟต์หนีบผู้โดยสาร ลิฟต์ต้องไม่เคลื่อนที่เมื่อประตูลิฟต์ปิดไม่สนิท ประตูลิฟต์ต้องไม่เปิดขณะลิฟต์เคลื่อนที่หรือหยุดไม่ตรงที่จอด ต้องมีระบบการติดต่อกับภายนอกห้องและสัญญาณแจ้งเหตุขัดข้อง ต้องมีระบบแสงสว่างฉุกเฉินในห้องลิฟต์และหน้าชั้นที่จอด ต้องมีระบบการระบายอากาศในห้องลิฟต์ตามที่กำหนด กล่าวคือ การระบายอากาศโดยวิธีกล โดยจัดให้มีกลอุปกรณ์ขับเคลื่อนอากาศ ซึ่งต้องทำงานตลอดเวลาระหว่างที่ใช้สอยลิฟต์นั้น เพื่อให้เกิดการนำอากาศภายนอกเข้ามา ซึ่งสำหรับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ดับเพลิง จะต้องมีอัตราการระบายอากาศไม่น้อยกว่า 30 เท่าของปริมาตรของห้องใน 1 ชั่วโมง²⁸⁹ เป็นต้น

1.2 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548

ขนาดของห้องลิฟต์ต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.60 เมตร ยาวไม่น้อยกว่า 1.40 เมตร หรือมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.40 เมตร ยาวไม่น้อยกว่า 1.60 เมตร และสูงไม่น้อยกว่า 2.30 เมตร และมีช่องกระจกใสนิรภัยที่สามารถมองเห็นระหว่างภายนอกและภายในได้ ขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร ยาวไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร และสูงจากพื้นไม่เกิน 1.10 เมตร ช่องประตูลิฟต์ต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร และต้องมีระบบแสงเพื่อป้องกันไม่ให้ประตูลิฟต์หนีบผู้โดยสาร มีพื้นผิวต่างสัมผัสบนพื้นบริเวณหน้าประตูลิฟต์กว้าง 30 เซนติเมตร และยาว 90 เซนติเมตร ซึ่งอยู่ห่างจากประตูลิฟต์ไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 60 เซนติเมตร ปุ่มกดเรียกลิฟต์ ปุ่มบังคับลิฟต์ และปุ่มสัญญาณแจ้งเหตุฉุกเฉินต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ ปุ่มล่างสุดอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร ปุ่มบนสุดอยู่สูงจากพื้นไม่เกินกว่า 1.2 เมตร และห่างจากมุมภายในห้องลิฟต์ไม่น้อยกว่า 40 เซนติเมตร ในกรณีที่ห้องลิฟต์มีขนาดกว้างและยาวน้อยกว่า 1.5

²⁸⁷ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 44 (4)

²⁸⁸ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 46

²⁸⁹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 9 (2)

เซนติเมตร มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 2 เซนติเมตร มีอักษรเบอร์ล็กกำกับไว้ทุกปุ่ม เมื่อกดปุ่มจะต้องมีเสียงดังและมีแสง ไม่มีสิ่งกีดขวางบริเวณที่กดปุ่มลิฟต์และต้องมีราวจับโดยรอบภายในลิฟต์ตามลักษณะที่กฎหมายกำหนด เช่น ทำด้วยวัสดุเรียบ มีความมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตรายในการจับและไม่ลื่น มีลักษณะกลม ไม่มีเหลี่ยม โดยมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 3 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 4 เซนติเมตร สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 75 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 80 เซนติเมตร ผนังบริเวณราวจับต้องเป็นผนังเรียบ เป็นต้น²⁹⁰

ลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ต้องสามารถขึ้นลงได้ทุกชั้น มีระบบควบคุมลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถควบคุมได้เอง ใช้งานได้อย่างปลอดภัย และจัดไว้ในบริเวณที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้ได้สะดวก มีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ที่ช่องประตูด้านนอกของลิฟต์ที่จัดไว้ให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราใช้ได้²⁹¹ มีตัวเลข เสียง และแสงไฟบอกตำแหน่งชั้นต่างๆ เมื่อลิฟต์หยุด และขึ้นหรือลง มีป้ายแสดงหมายเลขชั้นและแสดงทิศทางขึ้นลงของลิฟต์ ซึ่งมีแสงไฟบริเวณ โถงหน้าประตูลิฟต์และติดอยู่ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน ในกรณีที่ลิฟต์ขัดข้องให้มีทั้งเสียงและแสงไฟเตือนภัยเป็นไฟกะพริบสีแดง เพื่อให้คนพิการทางการมองเห็นและคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายทราบ และให้มีไฟกะพริบสีเขียวเป็นสัญญาณให้คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายได้ทราบว่าผู้ที่อยู่ข้างนอกมารับทราบแล้วว่าลิฟต์ขัดข้องและกำลังให้ความช่วยเหลืออยู่ มีโทรศัพท์แจ้งเหตุฉุกเฉินภายในลิฟต์ซึ่งสามารถติดต่อกับภายนอกได้ โดยต้องอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 1.2 เมตร มีระบบชุดไฟฟ้าสำรองสำหรับกรณีไฟฟ้าปกติหยุดทำงาน ลิฟต์จะไม่หยุดค้างระหว่างชั้นแต่จะสามารถเคลื่อนที่มายังชั้นที่ใกล้ที่สุดและบานประตูลิฟต์ต้องเปิดออกได้ ภายในห้องลิฟต์ต้องมีระบบไฟฟ้าแสงสว่างฉุกเฉินและระบบพัดลมระบายอากาศ ซึ่งสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง ในกรณีระบบไฟฟ้าปกติหยุดทำงาน²⁹² เหล่านี้เป็นต้น

²⁹⁰ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติมตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ข้อ 10 (1) – (5) และข้อ 8 (7) (ก)(ข)(ค)(ง).

²⁹¹ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 ข้อ 9

²⁹² กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ข้อ 6-11.

1.3 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551

ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ต้องมีรายละเอียดของหोलิฟต์ ตัวลิฟต์ ข้อกำหนดในการสร้าง และข้อปฏิบัติในการใช้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด²⁹³ โดยให้นายจ้างติดป้ายบอกน้ำหนักบรรทุกสูงสุดสำหรับลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวและป้ายบอกน้ำหนักบรรทุกทุกและจำนวนผู้โดยสารสูงสุดสำหรับลิฟต์โดยสารชั่วคราวไว้ภายในและภายนอกลิฟต์ให้เห็นชัดเจน²⁹⁴ การใช้ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว นายจ้างต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้²⁹⁵ จัดทำข้อกำหนดในการใช้ลิฟต์ติดไว้บริเวณที่มีการใช้ลิฟต์ให้เห็นได้ชัดเจน และควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าวโดยเคร่งครัด จัดให้มีลูกจ้างซึ่งอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี และได้รับการฝึกอบรมการใช้ลิฟต์มาแล้วทำหน้าที่บังคับลิฟต์ประจำตลอดเวลาที่ใช้ลิฟต์ บริเวณที่ผู้บังคับลิฟต์ทำงานจะต้องจัดให้มีหลังคาที่มั่นคงแข็งแรงเพียงพอเพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายจากการตกลงของวัสดุสิ่งของ ให้มีการตรวจสอบลิฟต์ก่อนการใช้งานทุกวัน หากส่วนใดชำรุดเสียหายต้องซ่อมแซมให้เรียบร้อยก่อนใช้งาน ให้นายจ้างควบคุมดูแลมิให้บุคคลใดโดยสารลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวและให้ติดป้ายห้ามโดยสารให้เห็นได้ชัดเจน เว้นแต่เป็นการติดตั้ง ตรวจสอบ บำรุงรักษา และรื้อถอนโดยผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น²⁹⁶ ให้นายจ้างควบคุมดูแลมิให้บุคคลใดโดยสารบนหลังคาลิฟต์โดยสารชั่วคราวเว้นแต่เป็นการติดตั้ง ตรวจสอบ บำรุงรักษา และรื้อถอนโดยผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น²⁹⁷ เป็นต้น

²⁹³ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ข้อ 77

²⁹⁴ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ข้อ 79

²⁹⁵ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ข้อ 83

²⁹⁶ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ข้อ 81

²⁹⁷ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ข้อ 82

1.4 กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

ลิฟต์ที่นายจ้างจะนำมาใช้ต้องมีรายละเอียดคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้²⁹⁸ ติดตั้งไว้ในที่มั่นคง แข็งแรง และเหมาะสม มีป้ายบอกพิถันน้ำหนักหรือจำนวนคนโดยสารได้อย่างปลอดภัย มีมาตรการป้องกันมิให้ลิฟต์เคลื่อนที่ ในกรณีที่ประตูลิฟต์ยังไม่ปิด มีระบบไฟส่องสว่างฉุกเฉินและมีระบบระบายอากาศที่เพียงพอภายในห้องโดยสารของลิฟต์ ในกรณีที่กระแสไฟฟ้าดับ มีระบบแสงหรือเสียงเตือน ในกรณีที่มีการใช้ลิฟต์บรรทุกน้ำหนักเกินพิถันที่ผู้ผลิตกำหนด มีอุปกรณ์ตัดระบบการทำงานของลิฟต์เมื่อมีการใช้ลิฟต์บรรทุกน้ำหนักเกินพิถันที่ผู้ผลิตกำหนด นายจ้างต้องจัดให้ลวดสลิงที่ใช้สำหรับลิฟต์ขนส่งวัสดุมีค่าความปลอดภัยไม่น้อยกว่า 4 และลวดสลิงที่ใช้สำหรับลิฟต์โดยสารมีค่าความปลอดภัยไม่น้อยกว่า 10^{299} และห้ามนายจ้างใช้ลวดสลิงที่มีลักษณะดังต่อไปนี้กับลิฟต์³⁰⁰ คือ ลวดสลิงที่ลวดเส้นนอกสึกไปตั้งแต่หนึ่งในสามของเส้นผ่านศูนย์กลางเส้นลวด ลวดสลิงที่ขมวด ถูบคดระแทก แตกเกลียวหรือชำรุด ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพในการใช้งานของลวดสลิงลดลง ลวดสลิงมีเส้นผ่านศูนย์กลางเล็กลงเกินร้อยละห้าของเส้นผ่านศูนย์กลางเดิม ลวดสลิงถูกความร้อนทำลายหรือเป็นสนิมมากจนเห็นได้ชัดเจน ลวดสลิงถูกกัดกร่อนชำรุดมากจนเห็นได้ชัดเจน ลวดสลิงเคลื่อนที่มีเส้นลวดในหนึ่งช่วงเกลียวขาดตั้งแต่สามเส้นขึ้นไปในเกลียวเดียวกันหรือขาดตั้งแต่หกเส้นขึ้นไปในหลายช่วงเกลียวรวมกัน

จะเห็นได้ว่ากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับลิฟต์ในแต่ละฉบับจะกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเภทของลิฟต์หรือในบางฉบับไม่ได้กำหนดมาตรฐานไว้แต่อย่างใด ซึ่งจะเห็นว่าขาดความเป็นเอกภาพอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานไว้เฉพาะกับลิฟต์บางประเภทเท่านั้น เช่น ลิฟต์ดับเพลิง ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวหรือลิฟต์โดยสารชั่วคราว ลิฟต์สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา หรือลิฟต์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำเท่านั้น ในขณะที่ลิฟต์โดยสารหรือลิฟต์ขนของทั่วไปที่อยู่ตามอาคาร สำนักงาน ห้างสรรพสินค้าหรืออาคารที่อยู่อาศัย ตึกแถวหรือคอนโดมิเนียมต่างๆ

²⁹⁸ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 41

²⁹⁹ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 46

³⁰⁰ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 47 และข้อ 75 (1) (2) (3) (4) (5) และ (6)

ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการชีวิตประจำวันของประชาชนชาวไทย กลับไม่มีกฎหมายกำหนดมาตรฐานลิฟต์แต่อย่างใด

สำหรับประเทศไทยนั้นมาตรฐานการผลิตลิฟต์มีกำหนดอยู่อย่างชัดเจนและเป็นเอกภาพใน “มาตรฐานระบบลิฟต์” ซึ่งจัดทำโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้ร่วมกับเหล่านักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนส่วนราชการ ผู้ผลิตลิฟต์ ผู้แทนจำหน่ายลิฟต์และผู้ใช้งานในการผลักดันให้เกิดเป็นมาตรฐานของลิฟต์ขึ้น แต่มิได้มีสถานะเป็นกฎหมายเป็นแต่เพียงมาตรฐานอ้างอิงที่หน่วยงานราชการหรือเอกชนจะสมัครใจใช้อ้างอิงหรือไม่ก็ได้

มาตรฐานระบบลิฟต์ที่จัดทำโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยนั้นมุ่งพิจารณาตามมาตรฐานของยุโรป หรือที่รู้จักกันในนามของมาตรฐาน EN81 ทั้งนี้เนื่องจากเป็นมาตรฐานสากลที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก กับทั้งสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีแนวโน้มในการใช้มาตรฐานของยุโรปเป็นมาตรฐานทั่วไปเพิ่มขึ้น³⁰¹

มาตรฐานระบบลิฟต์โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยกำหนดมาตรฐานสำหรับการผลิตและการติดตั้งลิฟต์โดยได้กล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปล่องลิฟต์ อันประกอบไปด้วย ข้อกำหนดทั่วไป ผนังรอบปล่องลิฟต์ ผนัง พื้นบ่อ และเพดานของปล่องลิฟต์ การสร้างผนังปล่องลิฟต์และผนังด้านประตูปล่องลิฟต์ การป้องกันพื้นที่ว่างที่อยู่ใต้ลิฟต์ น้ำหนักถ่วงหรือน้ำหนักปรับสมดุล การป้องกันภายในปล่องลิฟต์ ห้องบนสุด (Head room) และบ่อลิฟต์ การใช้ประโยชน์ของปล่องลิฟต์ แสงสว่างในปล่องลิฟต์ มาตรการฉุกเฉิน
2. ห้องเครื่องลิฟต์และห้องรอก อันประกอบไปด้วย ข้อกำหนดทั่วไป ทางเข้า (Access) โครงสร้างและอุปกรณ์ในห้องลิฟต์ การก่อสร้างและอุปกรณ์ห้องรอก
3. ประตูปล่องลิฟต์ อันประกอบไปด้วย ข้อกำหนดทั่วไป ความแข็งแรงของประตูและวงกบประตู ความสูงและความกว้างของทางเข้า ธรณีประตูลิฟต์ รางประตูและการแขวนประตู การป้องกันขณะที่ประตูทำงาน ความสว่างที่บริเวณประตู การล็อกและการยืนยันประตูปิดสนิท การปิดของประตูที่ขับเคลื่อนอัตโนมัติ
4. ลิฟต์ น้ำหนักถ่วง และน้ำหนักถ่วงสมดุล อันประกอบไปด้วย ความสูงของตัวลิฟต์ พื้นที่ใช้สอยของตัวลิฟต์ น้ำหนักบรรทุก จำนวนผู้โดยสาร ผนัง พื้นและหลังคาลิฟต์ กระจัง ธรณีประตูลิฟต์ ทางเข้าออกตัวลิฟต์ ประตูตัวลิฟต์ การป้องกันขณะที่ประตูลิฟต์ทำงาน ระบบประตูเปิดย้อนกลับ อุปกรณ์ไฟฟ้าเพื่อยืนยันว่าประตูลิฟต์ปิดสนิท ประตูลิฟต์แบบเลื่อนหลายบานที่ทำงานร่วมกัน โดยการเชื่อมต่อทางกล การเปิดประตูตัวลิฟต์ ทางออกฉุกเฉินบนหลังคาตัวลิฟต์และ

³⁰¹ บทนำ มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า v

ประตูกักเก็บ หลังคาตัวลิฟต์ อุปกรณ์ที่ติดตั้งบนหลังคาลิฟต์ การระบายอากาศ แสงสว่าง น้ำหนัก ถ่วงและน้ำหนักถ่วงสมดุล

5. การแขวน การชดเชยและการป้องกันลิฟต์เคลื่อนที่เร็วกว่าความเร็วที่กำหนด อันประกอบไปด้วย การแขวน รอกขับ รอกกว้าน และอัตราส่วนของเส้นผ่านศูนย์กลางรอกต่อ เชือกถาดแขวน ปลายเชือกถาดแขวนหรือโซ่แขวน การนุดลากของเชือกถาดแขวน การม้วนของ เชือกถาดแขวน การกระจายของน้ำหนัก การชดเชยด้วยเชือกถาดชดเชย การป้องกันบริเวณรอก ขับ รอก และซี่เฟือง เครื่องนิรภัย อุปกรณ์ควบคุมความเร็ว

6. รางบังคับ อุปกรณ์ลดแรงกระแทก และสวิทช์หยุดลิฟต์ชุดท้ายสุด อันประกอบ ไปด้วย ข้อกำหนดทั่วไปของรางบังคับ การบังคับตัวลิฟต์และน้ำหนักถ่วง อุปกรณ์ลดแรงกระแทก ของตัวลิฟต์และน้ำหนักถ่วง ระยะเวลาตัว (Stroke) สวิทช์หยุดลิฟต์ชุดท้ายสุด

7. ช่วงห่างระหว่างลิฟต์กับผนังด้านทางเข้าลิฟต์และระหว่างลิฟต์กับน้ำหนักถ่วง หรือน้ำหนักสมดุล อันประกอบไปด้วย ลักษณะทั่วไป ช่วงห่างระหว่างลิฟต์และผนังด้านทางเข้าลิฟต์ ช่องว่างระหว่างตัวลิฟต์กับน้ำหนักถ่วงหรือน้ำหนักสมดุล

8. เครื่องลิฟต์ อันประกอบไปด้วยลักษณะทั่วไป การขับเคลื่อนลิฟต์และน้ำหนัก ถ่วงหรือน้ำหนักสมดุล การใช้รอกชนิดแขวนด้านบน (Overhung) และเฟือง ระบบหยุดลิฟต์ การทำงาน ในสภาวะฉุกเฉินความเร็ว การหยุดของเครื่องและตรวจสอบสภาพการหยุดเครื่อง การตรวจจับการ ชะลอตัวแบบปกติ อุปกรณ์นิรภัยป้องกันการหย่อนของเชือกหรือโซ่ อุปกรณ์จำกัดการทำงาน มอเตอร์ (Motor Run Time Limited) การปกป้องเครื่องจักร

9. การติดตั้งทางไฟฟ้าและส่วนประกอบ อันประกอบไปด้วยลักษณะทั่วไป หน้าสัมผัสทางไฟฟ้าการป้องกันมอเตอร์และอุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ สวิทช์แมน การเดินสายไฟและ การติดตั้งให้เป็นตามมาตรฐานของ ว.ส.ท. ระบบแสงสว่างและเต้ารับไฟ

10. การป้องกันข้อบกพร่องทางไฟฟ้า การควบคุม ลำดับความสำคัญ อันประกอบ ไปด้วย การวิเคราะห์ข้อบกพร่องและอุปกรณ์ความปลอดภัยทางไฟฟ้า การควบคุม

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างมาตรฐานระบบลิฟต์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการผลิตลิฟต์ อาทิเช่น

1. ประตูปล่องลิฟต์

ประตูปล่องลิฟต์และกลอุปกรณ์ลือก ต้องมีความแข็งแรงทนทาน โดยขณะที่ ปิดสนิทต้องสามารถทนแรงขนาด 30 กิโลกรัมต่อพื้นที่หน้าตัด 5 ตารางเซนติเมตรในแนวตั้งฉาก กับบานประตู ณ จุดใดๆ ของผิวหน้าทั้งสองด้าน โดยต้องไม่เสียรูปทรงอย่างถาวร โกงตัวไม่มากกว่า 15 มิลลิเมตร ไม่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยในการทำงานของประตู ระหว่างและหลังการทดสอบ

ประตูปล่องลิฟต์ต้องมีความสูงของทางเข้าไม่น้อยกว่า 2 เมตรและความกว้างจะต้องยื่นออกจากทางเข้าลิฟต์ทั้งสองด้านไม่มากกว่า 50 มิลลิเมตร³⁰² ตัวลิฟต์ ต้องมีความสูงภายในตัวลิฟต์ไม่น้อยกว่า 2 เมตร ความสูงของประตูทางเข้าตัวลิฟต์โดยปกติ ต้องสูงไม่น้อยกว่า 2 เมตร สำหรับพื้นที่ใช้งานของตัวลิฟต์ น้ำหนักบรรทุก จำนวนผู้โดยสารนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำหนักบรรทุกผู้โดยสารมากกว่าน้ำหนักบรรทุกที่กำหนด พื้นที่ของตัวลิฟต์ต้องถูกจำกัดโดยให้ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักบรรทุกกับพื้นที่ภายในตัวลิฟต์ เช่น มวลบรรทุกที่ 400 กิโลกรัม พื้นที่พื้นตัวลิฟต์สูงสุด คือ 1.17 ตารางเมตร มวลบรรทุกที่ 600 กิโลกรัม พื้นที่พื้นตัวลิฟต์สูงสุด คือ 1.60 ตารางเมตร มวลบรรทุกที่ 1000 กิโลกรัม พื้นที่พื้นตัวลิฟต์สูงสุด คือ 2.40 ตารางเมตร เป็นต้น³⁰³

ในการคำนวณน้ำหนักบรรทุกในตัวลิฟต์ให้ยึดถือตามหลักเกณฑ์ข้างต้น และจำนวนผู้โดยสารก็จะสัมพันธ์พื้นที่พื้นตัวลิฟต์ต่ำสุด อาทิเช่น จำนวนผู้โดยสาร 4 คน พื้นที่พื้นตัวลิฟต์ต่ำสุด คือ 0.79 ตารางเมตร จำนวนผู้โดยสาร 6 คน พื้นที่พื้นตัวลิฟต์ต่ำสุด คือ 1.17 ตารางเมตร³⁰⁴ ดังนั้นจะเห็นว่าหากมวลบรรทุกอยู่ที่ 400 กิโลกรัม พื้นที่พื้นตัวลิฟต์ คือ 1.17 ตารางเมตร ก็จะมีจำนวนผู้โดยสารได้ประมาณ 6 คน หรือกรณีที่ใช้สูตรคำนวณ โดยการใช้มวลบรรทุกลิฟต์หารด้วยน้ำหนักเฉลี่ยของบุคคลคือ 75 กิโลกรัม³⁰⁵ ตัวอย่างเช่น น้ำหนักบรรทุก 400 กิโลกรัมหารด้วย 75 จะเท่ากับ 5.33 ดังนั้นลิฟต์ดังกล่าวก็จะมีผู้โดยสารได้ประมาณ 5-6 คน

2. หลังคาตัวลิฟต์

บนหลังคาตัวลิฟต์ไม่ว่าตำแหน่งใดๆ จะต้องสามารถรับน้ำหนักคนได้ 2 คน หรือคิดเป็นแรงขนาด 100 กิโลกรัมต่อคนกระทำต่อพื้นที่ขนาด 0.20 เมตร x 0.20 เมตร โดยที่ไม่ทำให้หลังคาตัวลิฟต์เสียรูป³⁰⁶

³⁰² มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 7 ประตูปล่องลิฟต์ หน้า 63-69

³⁰³ มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 8 ลิฟต์น้ำหนักถ่วงและน้ำหนักถ่วงสมดุล หน้า 77-79

³⁰⁴ มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 8 ลิฟต์น้ำหนักถ่วงและน้ำหนักถ่วงสมดุล หน้า 78-79

³⁰⁵ มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 8 ลิฟต์น้ำหนักถ่วงและน้ำหนักถ่วงสมดุล หน้า 79

³⁰⁶ มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 8 ข้อ 8.13 หลังคาตัวลิฟต์ หน้า 88

3. เชือกถวดแขวน ที่ต้องมีเส้นผ่านศูนย์กลางของเชือกถวดแขวนต้องไม่น้อยกว่า 8 มิลลิเมตร กำลังต้านทานการดึงของเชือกถวดแขวนต้องเท่ากับ

ก) 160 กิโลกรัมต่อตารางมิลลิเมตร หรือ 180 กิโลกรัมต่อตารางมิลลิเมตร กรณีที่เชือกถวดแขวนตีเกลียวชั้นเดียว

ข) 140 กิโลกรัมต่อตารางมิลลิเมตร สำหรับเชือกถวดแขวนตีเกลียวชั้นนอก และ 180 กิโลกรัมต่อตารางมิลลิเมตรสำหรับเชือกถวดแขวนตีเกลียวชั้นในลิฟต์จะต้องมีเชือกถวดแขวนหรือโซ่แขวนอย่างน้อย 2 เส้น และแต่ละเส้นจะต้องเป็นอิสระจากกัน³⁰⁷

4. เชือกถวดของอุปกรณ์ควบคุมความเร็ว ต้องใช้เชือกถวดที่ออกแบบมาโดยเฉพาะ สำหรับอุปกรณ์ควบคุมความเร็ว โดยอัตราส่วนค่ารับน้ำหนักแตกหักต่ำสุดต่อแรงดึงที่เกิดขึ้นในเชือกถวดขณะทำให้เครื่องนรภัยทำงานต้องไม่น้อยกว่า 8 เท่า และให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความเสียดทานเท่ากับ 0.2 เส้นผ่านศูนย์กลางของเชือกถวดต้องไม่น้อยกว่า 6 มิลลิเมตร อัตราส่วนระหว่างเส้นผ่านศูนย์กลางของรอกควบคุมความเร็วต่อเส้นผ่านศูนย์กลางของเชือกถวด ต้องไม่น้อยกว่า 30³⁰⁸

5. รางบังคับ

ก) ตัวลิฟต์และน้ำหนักถ่วงต้องมีรางบังคับที่แข็งแรงอย่างละอย่างน้อย 2 ราง

ข) รางบังคับต้องทำจากเหล็กกรีด (Drawn Steel) หรือสแตนเลสด้วยเครื่องจักรในกรณีต่อไปนี้

-เมื่อความเร็วที่กำหนด เกินกว่า 0.4 เมตรต่อวินาที

-เมื่อใช้เครื่องนรภัยชนิดเพิ่มแรงกดบนรางบังคับโดยไม่คำนึงถึงความเร็ว

ค) รางบังคับของน้ำหนักถ่วงที่ไม่มีเครื่องนรภัยอาจทำจากแผ่นโลหะขึ้นรูป (Formed Metal Sheet) ที่มีการป้องกันการกัดกร่อนแล้ว³⁰⁹

แต่ที่น่าเสียดายคือ “มาตรฐานระบบลิฟต์” ซึ่งจัดทำโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ นี้มิได้มีสถานะเป็นกฎหมาย เป็นแต่เพียงมาตรฐานอ้างอิงที่หน่วยงานราชการหรือเอกชนจะสมัครใจใช้อ้างอิงหรือไม่ก็ได้

³⁰⁷ มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 9 การแขวน การชดเชยและการป้องกันลิฟต์เคลื่อนที่เร็วกว่าความเร็วที่กำหนด หน้า 95

³⁰⁸ มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 9 การแขวน การชดเชยและการป้องกันลิฟต์เคลื่อนที่เร็วกว่าความเร็วที่กำหนด หน้า 104-105

³⁰⁹ มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ บทที่ 10 รางบังคับ อุปกรณ์ลดแรงกระแทกและสวิตช์หยุดลิฟต์ชุดท้ายสุด (Final Limit Switches) หน้า 113

ในขณะที่ FEDERAL SUBSIDIARY LEGISLATION. FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967, **FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1970.** ของประเทศมาเลเซียมีการกำหนดมาตรฐานลิฟต์ไว้อย่างชัดเจนในส่วนที่ 2 - การออกแบบ การก่อสร้าง การติดตั้งและการทดสอบ (PART II - DESIGN, CONSTRUCTION, INSTALLATION AND TESTS) ซึ่งมีรายละเอียดแบ่งออกตามส่วนประกอบต่างๆ ได้แก่ Regulation 7. น้ำหนักบรรทุกและความจุลิฟต์ Regulation 8. เครื่องจักรลิฟต์และอุปกรณ์สนับสนุน Regulation 9. ห้องเครื่องลิฟต์ Regulation 10. บ่อลิฟต์ Regulation 11. โครงสร้างบ่อลิฟต์ Regulation 12. ประตูหน้าชั้น Regulation 13. อุปกรณ์ล็อกประตูหน้าชั้น Regulation 14. การก่อสร้างห้องโดยสารลิฟต์ Regulation 15. ประตูลิฟต์ Regulation 17. การระบายอากาศ Regulation 18. แสงสว่าง Regulation 20. น้ำหนักถ่วง Regulation 21. ตัวบังคับ Regulation 22. เกียร์นิรภัย Regulation 23. Governors. Regulation 24. บัฟเฟอร์ Regulation 26. กลอุปกรณ์หยุดชั้นปลายทาง Regulation 27. เชือกแขวน Regulation 28. การทำงานและการควบคุม Regulation 29. ระยะห่างระหว่างคูลิฟต์และน้ำหนักถ่วง และอื่นๆ³¹⁰

โดยการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละส่วนนั้น ผู้วิจัยได้กล่าวไว้โดยละเอียดในบทที่ 3 แล้ว ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากฎหมายของประเทศมาเลเซียนั้นมีการกำหนดรายละเอียดมาตรฐานไว้อย่างชัดเจนแยกตามส่วนประกอบต่างๆ ที่สำคัญของลิฟต์ นอกจากนี้ยังต้องสัมพันธ์กับการออกแบบ การก่อสร้างและการติดตั้งอีกด้วย อาทิเช่น Regulation 7. Lift Loading and Capacity ซึ่งกำหนดให้ลิฟต์ทุกตัวต้องถูกออกแบบและสร้างเพื่อบรรทุกน้ำหนักตามสัญญา³¹¹ น้ำหนักบรรทุกตามสัญญาที่น้อยที่สุดสำหรับลิฟต์ขนของควรเป็นเท่าไร Regulation 8. เครื่องจักรลิฟต์และอุปกรณ์เสริมต่างๆ (Lift Machine³¹² and Supports.) เครื่องจักรลิฟต์ทุกตัวจะต้องประกอบด้วยเบรคไฟฟ้าซึ่งต้องเป็นไปตามข้อกำหนด เช่น จะถูกใช้โดยอัตโนมัติเมื่ออุปกรณ์ปฏิบัติการอยู่ในตำแหน่ง “หยุด” ไม่สามารถปล่อยออกมาได้ในการทำงานปกติจนกว่าจะมีการใช้พลังงานกับมอเตอร์ เครื่องจักรลิฟต์ทุกเครื่องต้องมีวิธีการหล่อลื่นที่เพียงพอและการหล่อลื่นทุกจุดจะต้องเข้าถึงได้ง่าย และปลอดภัย ปัจจัยด้านความปลอดภัยของเครื่องจักรลิฟต์ทุกเครื่องขึ้นอยู่กับความแข็งแรงสูงสุดของวัสดุที่ใช้และ โหลดไฟฟ้าสถิตที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าแปดสำหรับเหล็กคัตและไม่น้อย

³¹⁰ PART II - DESIGN, CONSTRUCTION, INSTALLATION AND TESTS

³¹¹ "Contract load" means the load a lift is designed and constructed to carry, as specified in the contract of purchase;

³¹² "lift machine" means that part of a lift comprising the motor, reduction gear (if any); brake and drum or sheaves by which the lift car is raised or lowered;

กว่าสิบสำหรับหล่อและวัสดุอื่นๆ Regulation 9. ห้องเครื่อง (Machine Rooms) ห้องเครื่องต้องจัดทำไว้สำหรับและจำกัดเฉพาะเป็นที่อยู่ของเครื่องจักรลิฟต์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ห้องเครื่องต้องได้รับการออกแบบให้พื้นสามารถรับน้ำหนักได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยปอนด์ต่อตารางฟุตเหนือพื้นที่ทั้งหมดและน้ำหนักบรรทุกใดๆ ที่อาจกำหนดโดยอุปกรณ์ที่ติดตั้งในห้องเครื่อง ถูกสร้างขึ้นอย่างเหมาะสม ป้องกันสภาพอากาศ มีความแห้งและมีอากาศถ่ายเทเพียงพอ มีความสูงชัดเจนไม่น้อยกว่าหกฟุตหกนิ้วจากพื้น โดยมีเงื่อนไขว่าในกรณีติดตั้งเครื่องจักรลิฟต์บนแท่นบนพื้นจะต้องมีความสูงชัดเจนไม่น้อยกว่าสองฟุตและหกนิ้วเหนือจุดสูงสุดของเครื่องลิฟต์ จัดให้มีไฟฟ้าส่องสว่างถาวรและแสงสว่างต้องไม่น้อยกว่าสิบแรงเทียนที่ระดับพื้น ต้องมี ซ็อกเก็ตและปลั๊กสำหรับโคมไฟมืออย่างน้อยหนึ่งช่องสวิทช์ไฟและต้องติดกับทางเข้าห้องเครื่อง Regulation 10. บ่อลิฟต์ (Lift Well)³¹³ ต้องไม่มีท่อหรืออุปกรณ์ใดๆ นอกเหนือจากที่เป็นส่วนหนึ่งของลิฟต์หรือจำเป็นสำหรับการบำรุงรักษาในบ่อลิฟต์หรือโครงสร้างบ่อลิฟต์ (Lift Well Enclosure)³¹⁴ ต้องไม่อนุญาตให้มีห้องทางเดินหรือทางสัญจรภายใต้บ่อลิฟต์ แต่หากเป็นบ่อลิฟต์ที่ไม่ขยายไปถึงชั้นล่างสุดของอาคาร ห้องทางเดินหรือทางสัญจรดังกล่าวอาจอนุญาตให้มีได้ภายใต้เงื่อนไขที่ Chief Inspector กำหนด³¹⁵ ห้ามไม่ให้มีลิฟต์เกินสี่ตัวติดตั้งอยู่ในบ่อเดียวกัน Regulation 11. โครงสร้างบ่อลิฟต์ (Lift Well Enclosure) โครงสร้างบ่อลิฟต์ทุกตัวจะต้องกว้างทุกด้านเท่ากันตลอดความสูงของบ่อลิฟต์ ระยะห่างระหว่างด้านข้างของลิฟต์หรือตัวถ่วงน้ำหนักและ โครงสร้างบ่อลิฟต์ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งนิ้ว โครงสร้างบ่อลิฟต์จะต้องมีความแข็งแรงเพียงพอที่จะรับแรงผลัดได้เจ็ดสิบห้าปอนด์ ซึ่งนำไปใช้ที่จุดใดก็ได้ในทิศทางปกติกับพื้นผิวโดยไม่มี การเสีรูปถาวร Regulation 12. ประตูหน้าชั้น (Landing Doors) การเปิดประตูหน้าชั้นทุกครั้งใน โครงสร้างบ่อลิฟต์จะต้องได้รับการป้องกัน โดยประตูซึ่งจะขยายออกไปเต็มความสูงและความกว้างของช่องเปิด การประตูหน้าชั้นดังกล่าวเมื่อเปิดจนสุดจะไม่เหลือส่วนใดของบ่อลิฟต์ที่ด้านข้างของลิฟต์ที่จะไม่ได้รับการปกป้อง ความสูงของประตูหน้าชั้นทุกบานต้องไม่น้อยกว่า หกฟุตหกนิ้วในกรณีของลิฟต์โดยสาร หรือหกฟุตในกรณีของลิฟต์ขนของ ประตูหน้าชั้นทุกบานและรางของประตูจะสามารถรับแรงกระแทกได้ถึงเจ็ดสิบห้าปอนด์ ซึ่งใช้สำหรับกรณีปกติ ณ จุดใดก็ได้ยกเว้นแผงการมองเห็นใดๆ (Vision Panel) โดยไม่ทำให้เกิดการเสีรูปอย่างถาวรและ

³¹³ "lift well" means the enclosed space in which a lift is designed to operate and includes the lift pit and top clearance;

³¹⁴ "lift well enclosure" means the structure which separates the lift well from its surroundings;

³¹⁵ (3) Where the counterweight of one lift travels close to the car of an adjacent lift, a continuous screen of adequate strength shall be fixed from top to bottom of the well to protect any person walking in the well or on the lift car from accidental contact with the counterweight in any part of its travel.

โดยที่ประตูดังกล่าวไม่ถูกดึงออกมาจากไกด์ (Guides) ประตุน้ำขึ้นที่ทำงานด้วยไฟฟ้าในลิฟต์ที่ทำงานโดยอัตโนมัติทุกตัวจะต้องได้รับการออกแบบให้การปิดนั้นไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บแก่บุคคล Regulation 14. การก่อสร้างห้องโดยสารลิฟต์ โครงห้องโดยสารลิฟต์จะต้องทำด้วยเหล็ก และมีความแข็งแรงเพียงพอและมีความแข็งแรงเพียงพอที่จะทนต่อการทำงานของอุปกรณ์นิรภัยเมื่อโหลดเต็มที่ไม่มีการเสีรูปถาวร ปัจจัยด้านความปลอดภัยของโครงห้องโดยสารลิฟต์และจุดเชื่อมโยงต่างๆ ต้องไม่น้อยกว่า 5 มนังลิฟต์ต้องทนต่อแรงขับได้เจ็ดสิบห้าปอนด์ตามปกติที่จุดใดก็ได้ โดยไม่มีการเสีรูปถาวรและจะต้องยึดกับพื้นและโครงอย่างแน่นหนา เหล่านี้เป็นต้น

2. การขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วยการขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์

เปรียบเทียบกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วย การขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์	
กฎหมายไทย	กฎหมายมาเลเซีย
ไม่ปรากฏ	มีกำหนดอยู่ใน Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970. การอนุมัติในการติดตั้งลิฟต์ Regulation 6. ให้การขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์เป็นหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของที่ต้องนำส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องให้กับ Chief Inspector เป็นผู้พิจารณา

การติดตั้งลิฟต์ในประเทศไทยนั้น ไม่มีปรากฏว่ามีกฎหมายควบคุมกระบวนการขออนุญาตติดตั้งหรือกำหนดให้ต้องขออนุญาตแต่อย่างใด ดังนั้นการติดตั้งลิฟต์ไม่ว่าจะทำได้ในทันทีและขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้เป็นเจ้าของเท่านั้น

ในขณะที่กฎหมายมาเลเซียมีบัญญัติไว้อย่างชัดเจนใน FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967, FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1970. ใน Regulation 6. การอนุมัติในการติดตั้งลิฟต์ (Approval of Installation of Lift) ซึ่งกำหนดสาระสำคัญของให้การขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์นั้นเป็นหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของที่ต้อง

นำส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องให้กับ Chief Inspector ผู้พิจารณา³¹⁶ เช่น ขนาดและรายละเอียดของลิฟต์ ตามแบบฟอร์มที่กฎหมายกำหนด แบบซึ่งแสดงรายละเอียดและขนาดที่เสร็จแล้ว เช่น ขนาดและ

³¹⁶ **6. Approval of Installation of Lift.**

Pursuant to sub-section (1) of section 36 of the Act, relating to the purpose of obtaining approval for the installation of a lift, the owner shall furnish the Chief Inspector with the following each of which shall be in duplicate-

(a) the dimensions and particulars of the lift in the form shown in the First Schedule to these regulations; and

(b) drawings showing the following particulars and finished sizes-

- (i) size and position of lift well;
- (ii) particulars of lift well enclosure;
- (iii) size, position, number and type of landing door;
- (iv) size and position of machine room relative to the lift well;
- (v) provision of access to machine room;
- (vi) provision for ventilation and if possible, natural lighting of machine room;
- (vii) number of floors served by lift;
- (viii) height between floor levels;
- (ix) number of entrances;
- (x) total headroom;
- (xi) height of machine room;
- (xii) depth of lift pit.

(c) the following lift manufacturer's certificate:

(i) a certificate declaring that the lift has been designed and constructed in accordance with these regulations insofar as they are applicable;

(ii) a certificate declaring that the designs of the safety gear and of the oil buffer have satisfactorily withstood type tests, including an overspeed test under full contract load;

(iii) a certificate declaring that the insulation of the electrical parts of all controllers, landing door locking devices, terminal stopping device and car gate, lift car door switches and other operating and similar devices has been satisfactorily tested at an alternating current pressure equal to ten times the working voltage, with a maximum of two thousand volts, for not less than one minute when applied:

(a) between the live parts and the case or frame with all circuits completed;

and

(b) between main terminals or equivalent parts with all circuits open; and

ตำแหน่งของปล่องลิฟต์ รายละเอียดของส่วนปิดปล่องลิฟต์ ขนาด ตำแหน่ง จำนวนและประเภทของประตูชานพัก ขนาดและตำแหน่งของห้องเครื่องที่สัมพันธ์กับปล่องลิฟต์ ข้อกำหนดในการเข้าถึงห้องเครื่อง จำนวนชั้นที่ลิฟต์ให้บริการ ความสูงระหว่างชั้น ความสูงของห้องเครื่อง ความลึกของบ่อลิฟต์

นอกจากนี้ยังต้องนำเสนอส่งประกาศรับรอง (Certificate) จากโรงงานผู้ผลิตลิฟต์ ดังต่อไปนี้

1) ประกาศรับรองว่าลิฟต์นั้นถูกออกแบบและสร้างตามข้อบังคับนี้ตราบเท่าที่มีผลใช้บังคับ

2) ประกาศรับรองว่าการออกแบบเกียร์นิรภัยและบัฟเฟอร์น้ำมัน (safety gear and the oil buffer) ผ่านการทดสอบความทนทาน รวมถึงการทดสอบการวิ่งเร็วเกินกำหนด (Overspeed Test) ภายใต้น้ำหนักบรรทุกเต็มตามที่ระบุในสัญญา

3) ประกาศรับรองว่าจำนวนของชิ้นส่วนไฟฟ้าของตัวควบคุมทั้งหมด อุปกรณ์ล๊อค ประตูลงจอด อุปกรณ์หยุดและประตูลิฟต์ ประตูลิฟต์ สวิตช์ และการทำงานอื่นๆ และอุปกรณ์ที่คล้ายกันได้รับการทดสอบจนเป็นที่น่าพอใจที่แรงดันไฟฟ้ากระแสสลับเท่ากับสิบเท่าของแรงดันไฟฟ้าที่ใช้งานได้สูงสุดสองพันโวลต์เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งนาทีก่อนใช้: (a) ระหว่างชิ้นส่วนและวงกบที่มีวงจรทั้งหมดเสร็จสมบูรณ์ และ (b) ระหว่างเทอร์มินัลหลักหรือชิ้นส่วนที่เทียบเท่าโดยเปิดวงจรทั้งหมด และ (c) ระหว่างชิ้นส่วนหรือวงจรอิสระ (d) ใบประกาศรับรองที่ระบุเส้นผ่านศูนย์กลาง โครงสร้าง คุณภาพและความต้านทานแรงดึงของเชือกแขวน

ทั้งนี้กฎหมายกำหนดชัดเจนว่าห้ามมิให้ผู้ผลิต ประดิษฐ์ ทดสอบ ติดตั้ง บำรุงรักษา รื้อถอนหรือซ่อมแซมลิฟต์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากหัวหน้าผู้ตรวจสอบ (Chief Inspector) เท่านั้น³¹⁷

ดังนั้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากฎหมายของประเทศมาเลเซียมีการกำหนดให้ผู้เป็นเจ้าของลิฟต์ที่ประสงค์จะติดตั้งลิฟต์นั้นจะต้องนำเสนอขนาดและรายละเอียดของลิฟต์ทั้งหมดให้กับผู้มีอำนาจของทางภาครัฐเป็นผู้พิจารณาและอนุญาต โดยนอกจากรายละเอียดของลิฟต์แล้วยังต้องนำเสนอประกาศรับรองมาตรฐาน (Certificate) ต่างๆ จากโรงงานผู้ผลิตลิฟต์ด้วยเพื่อให้ผู้มีอำนาจของทางภาครัฐหรือตามกฎหมายมาเลเซีย เรียกว่า Chief Inspector ได้ตรวจสอบดูว่าลิฟต์นั้นถูกออกแบบ

(c) between any live parts or independent circuits.

(iv) a certificate stating the diameter, construction, quality and tensile breaking strength of the suspension ropes

³¹⁷ Section 29A of the Factory and Machinery Act 1967; stipulate that no person shall manufacture, fabricate, test, instal, maintain, dismantle or repair any machinery which is prescribed unless a written authority has been issued by the chief inspector

และสร้างตามข้อบังคับของกฎหมายนี้หรือไม่ การออกแบบเกียร์นิรภัยและปั๊มเฟอ์น้ำมันผ่านการทดสอบความทนทาน รวมถึงการทดสอบการวิ่งเร็วเกินกำหนดภายใต้น้ำหนักบรรทุกเต็มตามที่ระบุในสัญญาแล้ว ประกาศรับรองว่าฉนวนของชิ้นส่วนไฟฟ้าของตัวควบคุมทั้งหมด อุปกรณ์ล๊อคประตูลงจอด อุปกรณ์หยุดและประตูลิฟต์ โครงสร้าง คุณภาพและความต้านทานแรงดึงของเชือก/สลิงต่างๆ ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด

ในขณะที่ประเทศไทยมิได้กำหนดในส่วนของการขออนุญาตติดตั้งลิฟต์แต่อย่างใด เอกสารรับรองจากโรงงานผู้ผลิตนั้นจะมีปรากฏก็ต่อเมื่อคู่สัญญา/ผู้ซื้อ ร้องขอจากผู้ขายหรือกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในเอกสารประมูลราคาหรือในสัญญาเท่านั้น ดังนั้นเอกสารดังกล่าวจึงมิใช่ภาคบังคับของกฎหมายในการมีอยู่แต่อย่างใด หากแต่เป็นการร้องขอหรือความสมัครของคู่สัญญาเท่านั้น

3. การใช้บังคับของกฎหมาย

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับลิฟต์ในปัจจุบันมีอยู่หลายฉบับ แต่หากดูในรายละเอียดเนื้อหาของกฎหมายแต่ละฉบับแล้วจะพบว่าขาดความเป็นเอกภาพและมีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เฉพาะกับลิฟต์บางประเภทเท่านั้น เช่น ลิฟต์ดับเพลิง ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวหรือลิฟต์โดยสารชั่วคราว เป็นต้น ในขณะที่ Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970 ของประเทศมาเลเซียมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนและเป็นเอกภาพว่ากฎหมายดังกล่าวนี้ใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนส่งของที่ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด

ผู้วิจัยจะได้แสดงการเปรียบเทียบไว้ตามตารางด้านล่างนี้ รวมถึงคำอธิบายดังจะกล่าวต่อไป

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วยการบังคับใช้ของกฎหมาย

เปรียบเทียบกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการบังคับใช้ของกฎหมาย	
กฎหมายไทย	กฎหมายมาเลเซีย
1. ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของ ไม่มีกฎหมายใช้บังคับ	ใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของที่ใช้ไฟฟ้าทั้งหมดโดยกำหนดอยู่ใน Regulation
2. ลิฟต์ดับเพลิงในอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522	3. การบังคับใช้กฎหมายของ Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970.
3. ลิฟต์สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564	
4. ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวและลิฟต์โดยสารชั่วคราวที่ใช้ในการก่อสร้างเป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยฯ พ.ศ. 2551	
5. ลิฟต์ที่ใช้ในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยฯ ในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552	

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับลิฟต์ในปัจจุบันมีอยู่หลายฉบับ แต่หากดูในรายละเอียดเนื้อหาของกฎหมายแต่ละฉบับแล้วจะพบว่าขาดความเป็นเอกภาพและมีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เฉพาะกับลิฟต์บางประเภทเท่านั้น เช่น ลิฟต์ดับเพลิง ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวหรือลิฟต์โดยสารชั่วคราว เป็นต้น ทั้งนี้จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยพบว่ามียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับลิฟต์ ได้แก่

1. กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

2. กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548

3. กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551

4. กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

โดยกฎหมายในแต่ละฉบับกำหนดสาระสำคัญที่เกี่ยวกับลิฟต์ในเบื้องต้นไว้ ดังนี้

3.1 กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

โดยที่กฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 นั้น ได้กำหนดมาตรฐาน ดังต่อไปนี้

ประเภทอาคารที่ต้องมีลิฟต์ดับเพลิง

โดยกำหนดให้อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษที่มีพื้นที่ของอาคารที่ต่ำกว่าระดับถนนหน้าอาคารตั้งแต่ชั้นที่ 3 ลงไป หรือต่ำกว่าระดับถนนหน้าอาคารตั้งแต่ 7.00 เมตรลงไป ต้องจัดให้มีลิฟต์ดับเพลิงอย่างน้อย 1 ชุด³¹⁸ และต้องมีขนาดบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัม³¹⁹ และหากจะจัดให้มีลิฟต์โดยสารด้วย (ซึ่งกฎหมายไม่บังคับให้ต้องมีลิฟต์โดยสาร) ลิฟต์โดยสารนั้น ต้องมีขนาดบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัมด้วยเช่นกัน³²⁰ อย่างไรก็ตามในเวลาปกติลิฟต์ดับเพลิงก็สามารถใช้เป็นลิฟต์โดยสารได้³²¹

ทั้งนี้ตามคำนิยามแล้ว “อาคารสูง” หมายถึงอาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 23 เมตรขึ้นไป โดยวัดความสูงของอาคารจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นดาดฟ้า ส่วนสำหรับอาคารทรงจั่วหรือ

³¹⁸ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 8 ข้อ 44 และข้อ 43

³¹⁹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 43 ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ดับเพลิงแต่ละชุดที่ใช้กับอาคารสูงให้มีขนาดมวลบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัม

³²⁰ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 43.

³²¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 44.

ป็นหาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด³²² และ“อาคารขนาดใหญ่พิเศษ” หมายความว่า อาคารที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบกิจการประเภทเดียว หรือหลายประเภท โดยมีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกันตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตรขึ้นไป³²³

ดังนั้น ด้วยกฎกระทรวงฉบับที่ 33 นี้จึงกำหนดแต่เพียงว่าให้อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ จะต้องมิลิฟต์ดับเพลิงอย่างน้อย 1 ชุด โดยที่ “อาคารสูง” หมายถึงอาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 23 เมตรขึ้นไป กับ “อาคารขนาดใหญ่พิเศษ” ซึ่งหมายถึงอาคารที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบกิจการประเภทเดียวหรือหลายประเภท โดยมีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกันตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตรขึ้นไป ดังนั้น อาคารใดๆ ซึ่งมีความสูงต่ำกว่า 23 เมตรหรือเล็กกว่า 10,000 ตารางเมตรจะไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้

3.2 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564

กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 เป็นกฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เช่นเดียวกับกฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ โดยเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ เนื่องจากการสมควรกำหนดให้อาคารบางประเภทต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้ ประกอบกับเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่าบุคคลดังกล่าวมี

³²² กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งได้ให้คำนิยามไว้ว่า

“อาคารสูง” หมายความว่า อาคารที่บุคคลอาจเข้าอยู่หรือเข้าใช้สอยได้โดยมีความสูงตั้งแต่ 23.00 เมตรขึ้นไป การวัดความสูงของอาคารให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นคานฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือป็นหาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด

³²³ “อาคารขนาดใหญ่พิเศษ” หมายความว่า อาคารที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้อาคาร หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบกิจการประเภทเดียว หรือหลายประเภท โดยมีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกันตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตรขึ้นไป

สิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ความช่วยเหลืออื่น และการสงเคราะห์จากรัฐ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้³²⁴

ประเภทอาคารที่ต้องมีลิฟต์

กำหนดให้อาคารประเภทและลักษณะดังต่อไปนี้ที่มีจำนวนชั้นตั้งแต่สองชั้นขึ้นไปต้องจัดให้มีลิฟต์หรือทางลาดสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราใช้ได้ระหว่างชั้นของอาคาร (1) อาคารที่ให้บริการสาธารณะ ได้แก่ โรงมหรสพ หอประชุม โรงแรม สถานศึกษา หอสมุด อาคารประกอบของสนามกีฬากลางแจ้งหรือสนามกีฬาในร่ม ตลาด ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า สถานบริการ ฌาปนสถาน ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์สถาน และสถานีขนส่งมวลชน (2) สถานพยาบาล ทั้งของรัฐและเอกชน (3) อาคารที่ประกอบกิจการให้บริการหรือรับดูแลเด็ก ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือคนชรา (4) อาคารที่ทำการของส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย (5) สำนักงาน อาคารอยู่อาศัยรวม อาคารชุด หรือหอพัก ที่เป็นอาคารขนาดใหญ่ (6) อาคารพาณิชย์กรรมหรืออาคารพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีก ค้าส่งที่มีพื้นที่สำหรับประกอบกิจการตั้งแต่ 50 ตารางเมตรขึ้นไป และ (7) สถานีบริการน้ำมัน สถานีบริการก๊าซ ปิโตรเลียมเหลว หรือสถานีบริการก๊าซธรรมชาติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง³²⁵

กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 นี้มีความชัดเจนอยู่บ้างในแง่ของการกำหนดประเภทอาคารที่ต้องมีลิฟต์หรือทางลาดเลื่อนสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราสามารถใช้ได้

3.3 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ออกตามความแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ การกำหนดมาตรฐานให้นายจ้างดำเนินการในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อความปลอดภัยของลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง

³²⁴ หมายเหตุท้ายกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548

³²⁵ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ข้อ 3.

ประเภทอาคารที่ต้องมีลิฟต์

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 มีได้กำหนดประเภทของอาคารไว้เพียงแต่กำหนดคำนิยามศัพท์ในส่วนที่เกี่ยวข้องไว้ เช่น

“งานก่อสร้าง” หมายความว่า การประกอบกรเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างทุกชนิด เช่น อาคาร สนามบิน ทางรถไฟ ทางรถราง ถนน อุโมงค์ ท่าเรือ อู่เรือ คานเรือ สะพานเทียบเรือ สะพาน ทางน้ำ ท่อระบายน้ำ ประปา รั้ว กำแพง ประตู ป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้าย พื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างเพื่อจอดรถ กลับริด และทางเข้าออกของรถ และหมายความรวมถึงการต่อเติม ซ่อมแซม ซ่อมบำรุง คัดแปลง เคลื่อนย้าย หรือการรื้อถอนทำลายสิ่งก่อสร้างนั้นด้วย

“ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว” หมายความว่า เครื่องสำหรับใช้ขนส่งวัสดุขึ้นลงเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้าง ซึ่งประกอบด้วยหอลิฟต์หรือปล่องลิฟต์ ตัวลิฟต์ และเครื่องจักร

“ลิฟต์โดยสารชั่วคราว” หมายความว่า เครื่องสำหรับใช้ขนส่งบุคคลขึ้นลงเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้าง ซึ่งประกอบด้วยหอลิฟต์หรือปล่องลิฟต์ ตัวลิฟต์ และเครื่องจักร

ดังนั้น จากคำนิยามศัพท์ดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่ากฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้างนี้ใช้บังคับกับลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวและลิฟต์โดยสารชั่วคราวที่ใช้สำหรับขนส่งวัสดุหรือบุคคลขึ้นลงเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้างเท่านั้น เช่น การก่อสร้างอาคาร สนามบิน ทางรถราง ถนน อุโมงค์ ท่าเรือ อู่เรือ กำแพง ประตู เป็นต้น แต่ไม่รวมถึงลิฟต์โดยสารทั่วไป

3.4 กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ออกตามความแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน โดยเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ การกำหนดมาตรฐานให้นายจ้างดำเนินการในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อความปลอดภัยของลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่น และหม้อน้ำ

ประเภทอาคารที่ต้องมีลิฟต์

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 มีได้กำหนดประเภทของอาคารไว้ เพียงแต่กำหนดว่าในกรณีที่นายจ้างจัดให้มีลิฟต์ในการปฏิบัติงาน

นายจ้างมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อใดข้อหนึ่งข้างต้น กับทั้งน่าจะมีความหมายเฉพาะถึงในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจัน และหม้อน้ำเท่านั้น มิได้หมายความรวมถึงการทำงานในอาคารสำนักงานปกติที่ต้องใช้ลิฟต์โดยสารขึ้น-ลงอาคาร

ในขณะที่ประเทศมาเลเซียมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนและมีความเป็นเอกภาพเกี่ยวกับมาตรฐานในการติดตั้ง การบำรุงรักษาและหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของ โดยระบุไว้ใน FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967, FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1970 โดยในส่วนของ การบังคับใช้ (Application) นั้น คือใช้กับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนส่งทั้งหมด (electric passenger and goods lifts)³²⁶ ซึ่งกำหนดอยู่ใน Regulation 3. การบังคับใช้กฎหมาย (Application)³²⁷

³²⁶ ลิฟต์โดยสารตามกฎหมายฉบับนี้หมายถึง ลิฟต์ที่ใช้เพื่อบรรทุกผู้คนเป็นหลัก มากกว่าการขนถ่ายสิ่งของและลิฟต์โดยสารดังกล่าวรวมถึงลิฟต์เดียวในโรงพยาบาล ส่วนลิฟต์ขนส่งตามกฎหมายฉบับนี้หมายถึง ลิฟต์ที่ใช้ขนส่งสิ่งของเป็นหลัก ซึ่งผู้คนที่จำเป็นต้องขนถ่ายสิ่งของนั้นจะได้รับอนุญาตให้ใช้ลิฟต์นี้ด้วยเช่นกัน

³²⁷ 3. Application.

(1) Parts I, III and IV of these regulations shall apply to all electric passenger and goods lifts.

(2) Part II of these regulation shall apply to every electric passenger and goods lift installed in any premises after the date of the coming into force of these regulations and to every existing electric passenger and goods lift substantially altered after such date:

Provided that where the owner of any lift installed after such date can satisfy the Chief Inspector that the lift was contracted for on or before such date the Chief Inspector may, in his discretion, permit such modification in the application of these regulations to the lift as he deems to be reasonable.

(3) For the purpose of these regulations an existing lift shall be deemed to have been substantially altered when, in the opinion of the Chief Inspector-

(a) it has been converted from a goods lift to passenger lift; or

(b) its travel has been increased by an additional floor or floors; or

(c) its contract load has been increased; or

(d) its contract speed has been increased.

(4) Notwithstanding the provisions of paragraph (2) of this regulation where the Chief Inspector is of the opinion that, owing to special circumstances, the enforcement of any provision of these regulations in respect of any existing lift is necessary to ensure the safety of the public he may in writing order that such provision shall apply to that lift.

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ส่วนที่ I, III และ IV ของกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของที่ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด (Electronic Passenger and Goods Lifts)

2. ส่วนที่ II ใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของที่ใช้ไฟฟ้าทุกตัวซึ่งติดตั้งอยู่ ณ ที่สถานใดๆ หลังจากวันที่ข้อบังคับเหล่านี้มีผลบังคับใช้และสำหรับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของไฟฟ้าที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากหลังจากวันดังกล่าว

โดยมีเงื่อนไขว่าเจ้าของลิฟต์ที่ติดตั้งหลังจากวันดังกล่าวสามารถทำให้เป็นที่พอใจต่อ Chief Inspector ให้ได้ว่าลิฟต์ถูกทำสัญญาภายในหรือก่อนวันดังกล่าว Chief Inspector อาจอนุญาตตามดุลยพินิจของเขาให้มีการปรับเปลี่ยนการบังคับใช้ข้อบังคับเหล่านี้กับลิฟต์ตามที่เขาเห็นว่าสมควร

3. ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้และลิฟต์ที่มีอยู่แล้วจะถือว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ภายใต้ความเห็นของ Chief Inspector ลิฟต์ถูกเปลี่ยนจากลิฟต์ขนของไปเป็นลิฟต์โดยสาร มีการเพิ่มขึ้นลิฟต์ มีการเพิ่มความจุลิฟต์ หรือมีการเพิ่มความเร็วลิฟต์

Regulation 4. ข้อยกเว้น (Exemption)³²⁸ เมื่อ Chief Inspector มีความเห็นว่าเนื่องจากสถานการณ์พิเศษ การบังคับใช้ข้อกำหนดใดๆ ของกฎหมายนี้จะไม่เป็นการจำเป็นหรือไม่สมเหตุผล เขาอาจออกประกาศเป็นหนังสือยกเว้นลิฟต์จากการปฏิบัติตามข้อบังคับดังกล่าว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่เขาจะระบุไว้และเขาสามารถเพิกถอนได้ตามดุลยพินิจของเขา

ดังนั้น ตามกฎหมายของประเทศมาเลเซียแล้ว การบังคับใช้กฎหมาย (Application) ของกฎหมายฉบับนี้คือใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของที่ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด (Electronic Passenger and Goods Lifts) การยกเว้น ไม่ใช้บังคับกฎหมายจะเกิดขึ้นได้เมื่อ Chief Inspector มีความเห็นว่าเป็นสถานการณ์พิเศษ การบังคับใช้ข้อกำหนดใดๆ ของกฎหมายนี้จะไม่เป็นการจำเป็นหรือไม่สมเหตุผล และต้องประกาศเป็นหนังสือยกเว้นลิฟต์จากการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวเท่านั้น ดังนั้นการใช้บังคับกฎหมายจึงมีความเป็นเอกภาพ ใช้บังคับอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

4. การควบคุมการติดตั้งและการทดสอบลิฟต์

³²⁸ 4. Exemption.

Where the Chief Inspector is of the opinion that, owing to special circumstances, the enforcement of any provision of these regulations in respect of any lift is not necessary or reasonable he may by certificate in writing, which he may in his discretion revoke, exempt that lift from such provision subject to such conditions as he may specify therein.

ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วยการควบคุมการติดตั้ง
และการทดสอบลิฟต์

เปรียบเทียบกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วย การควบคุมการติดตั้งและการทดสอบลิฟต์	
กฎหมายไทย	กฎหมายมาเลเซีย
<p>1. ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของ ไม่มีกฎหมายกำหนด</p> <p>2. มีกำหนดเฉพาะลิฟต์ดับเพลิงในอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษที่ให้การควบคุมการติดตั้งและการตรวจสอบลิฟต์ดำเนินการโดยวิศวกรไฟฟ้าหรือวิศวกรเครื่องกล ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522</p> <p>3. ในส่วนของลิฟต์ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวและลิฟต์โดยสารชั่วคราวที่ใช้ในการก่อสร้างกับลิฟต์ที่ใช้ในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรปั้นจั่น และหม้อน้ำ กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะของลิฟต์และคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตลิฟต์กำหนดไว้</p>	<p>Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970. กำหนดอยู่ใน Regulation 30. การทดสอบ ว่าลิฟท์ใหม่ทุกตัวหรือลิฟท์ที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่อย่างมีนัยสำคัญจะต้องได้รับการทดสอบโดยซัพพลายเออร์หรือผู้สร้างลิฟท์ดังกล่าวก่อนที่จะนำไปให้บริการได้</p>

การทดสอบนี้หมายถึงการทดสอบลิฟต์ก่อนการเปิดใช้งาน เช่น น้ำหนักบรรทุกตามสัญญา ทดสอบเบรก ทดสอบอุปกรณ์นิรภัยต่างๆ ตัวควบคุมความเร็วกรณีที่ความเร็วเกินกำหนดหรืออุปกรณ์อื่นๆ ว่าทำงานได้ตามฟังก์ชันหรือไม่

4.1 กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

กำหนดให้การควบคุมการติดตั้งและตรวจสอบระบบลิฟต์ให้ดำเนินการโดยวิศวกรไฟฟ้าหรือวิศวกรเครื่องกล ซึ่งเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตั้งแต่ประเภทสามัญวิศวกรขึ้นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรม³²⁹ แต่กฎหมายมิได้ระบุว่าการตรวจสอบลิฟต์นั้นหมายถึงการตรวจสอบเมื่อใด และตรวจสอบสิ่งใดบ้าง

4.2 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564

ไม่มีกำหนดเรื่องการควบคุมการติดตั้ง การตรวจสอบหรือทดสอบลิฟต์แต่อย่างใด

4.3 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551

กำหนดให้การประกอบ การติดตั้ง การทดสอบ การใช้ การซ่อมบำรุง และการตรวจสอบลิฟต์ ให้นายจ้างปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะของลิฟต์แต่ละประเภทและคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตลิฟต์กำหนดไว้ หากไม่มีรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานดังกล่าว ให้นายจ้างปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานที่วิศวกรได้กำหนดขึ้นเป็นหนังสือ³³⁰

4.4 กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

กำหนดให้ในการประกอบ การติดตั้ง การทดสอบ การใช้ การซ่อมบำรุง และการตรวจสอบลิฟต์ นายจ้างต้องปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะของลิฟต์แต่ละประเภทหรือคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตกำหนดไว้ หากไม่มีรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานดังกล่าว นายจ้างต้องปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานที่วิศวกรได้กำหนดขึ้นเป็นหนังสือ และเก็บผลการตรวจสอบและการทดสอบไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้³³¹

³²⁹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ข้อ 48

³³⁰ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ข้อ 78

³³¹ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 42

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มีการกำหนดให้การควบคุมการติดตั้งและตรวจสอบระบบลิฟต์ให้ดำเนินการโดยวิศวกรไฟฟ้าหรือวิศวกรเครื่องกล ซึ่งเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตั้งแต่ประเภทสามัญวิศวกรขึ้นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรม แต่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบว่าต้องดำเนินการอย่างไร ใช้หลักเกณฑ์ใด ใช้แบบฟอร์มมาตรฐานใดในการตรวจสอบ

กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 ได้กำหนดรายละเอียดของลิฟต์ไว้ เช่น ต้องมีระบบควบคุมลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถควบคุมได้เอง ใช้งานได้อย่างปลอดภัย และจัดไว้ในบริเวณที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้ได้สะดวก ต้องมีขนาดของห้องลิฟต์กว้างไม่น้อยกว่า 1,100 มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า 1,400 มิลลิเมตร ปุ่มกดเรียกลิฟต์ ปุ่มบังคับลิฟต์ และปุ่มสัญญาณแจ้งเหตุฉุกเฉินต้องมีลักษณะอย่างไร มีความสูงจากพื้นไม่เกินกี่มิลลิเมตร มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่ากี่มิลลิเมตร มีอักษรเบรลล์กำกับไว้ทุกปุ่มเมื่อกดปุ่มจะต้องมีเสียงดัง และมีแสง มีราวจับโดยรอบภายในลิฟต์ โดยราวต้องมีลักษณะอย่างไร แต่กลับไม่ปรากฏกฎหมายในส่วนของการควบคุมการติดตั้งและตรวจสอบลิฟต์แต่อย่างใด

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 และกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ซึ่งกำหนดให้การทดสอบนั้นให้นายจ้างปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะของลิฟต์แต่ละประเภทและคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตลิฟต์เป็นผู้กำหนด แต่หากไม่มีรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานดังกล่าว ให้นายจ้างปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานที่วิศวกรได้กำหนดขึ้นเป็นหนังสือ ซึ่งในส่วนนี้ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานที่วิศวกรได้กำหนดขึ้นเป็นหนังสือนั้นคืออะไร สามารถอ้างอิงได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพราะขาดความชัดเจนทั้งในส่วนของผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำคู่มือหรือหนังสือที่กฎหมายอ้างถึง ความมีผลใช้บังคับ การได้รับการยอมรับในหลักเกณฑ์ที่เขียนขึ้น หน่วยงานที่เข้ามากำกับดูแล

ในขณะที่กฎหมายมาเลเซียมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนใน Regulation 30 การทดสอบ โดยกำหนดว่าลิฟต์ใหม่ทุกตัวหรือลิฟต์ที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่อย่างมีนัยสำคัญจะต้องได้รับการทดสอบโดยซัพพลายเออร์หรือผู้สร้างลิฟต์ดังกล่าวก่อนที่จะนำไปให้บริการ โดยต้องมีน้ำหนักบรรทุกตามสัญญาอยู่ในห้องโดยสารลิฟต์ ในระหว่างการทดสอบดังกล่าวผู้ตรวจ (the Inspector)

จะต้องตรวจว่าเบรก terminal stopping device บัฟเฟอร์ อุปกรณ์นิรภัย ตัวควบคุมความเร็วเกินกำหนด หรืออุปกรณ์อื่นๆ ทำงานได้ตามฟังก์ชัน

จุดติดตั้งอุปกรณ์นิรภัย (Safety Gear) ของ Governor ประเภทที่ควบคุม การทดสอบจะต้องเน้นการตามความเร็วตามสัญญา และ Governor ถูกสะดุด (tripped) ด้วยมือ; หรือของประเภทเชือกที่ขาดทันที การทดสอบจะต้องดำเนินการโดยมีเชือกหย่อน (Slack rope) ที่เพียงพอ เพื่อให้เกียร์ทำงาน หรือ นอกเหนือจากประเภททันทีแล้ว การทดสอบจะดำเนินการด้วยความเร็วในการสะดุดเมื่อปฏิบัติได้และเมื่อ ไม่สามารถปฏิบัติได้ Governor จะต้องสะดุดด้วยมือที่ความเร็วสูงสุดที่หาได้ และต้องทำการทดสอบอุปกรณ์นิรภัยและ Governor หลังจากทาสีอุปกรณ์ดังกล่าวแล้วและหลังจากที่มีการติดตั้งเชือก Governor ใหม่แล้ว³³²

ดังนั้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าลิฟต์ใหม่ทุกตัวหรือลิฟต์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญนั้นจะต้องได้รับการทดสอบโดยผู้ให้บริการ (Supplier) หรือผู้สร้างลิฟต์ก่อนจึงจะนำไปให้บริการได้ โดยต้องมีน้ำหนักบรรทุกทุกตามสัญญาและในระหว่างการทดสอบดังกล่าว ผู้ตรวจ (the Inspector) จะต้องตรวจว่าเบรก อุปกรณ์หยุดเมื่อถึงจุดหมาย (Terminal stopping device) บัฟเฟอร์ อุปกรณ์นิรภัย ตัวควบคุมความเร็วเกินกำหนด หรืออุปกรณ์อื่นๆ ทำงานได้ตามฟังก์ชัน นอกจากนี้ยังต้องทำการตรวจจุดติดตั้งอุปกรณ์นิรภัย (Safety Gear) ของ Governor ประเภทที่ควบคุม โดยการทดสอบจะต้องดำเนินการตามความเร็วตาม

³³² 30. Tests.

(1) Every new lift or substantially altered new lift shall be tested by the suppliers or erectors of such lift before it is put into service, with the contract load in the car. During such test the Inspector shall require that any brake, terminal stopping device, buffer, safety gear, overspeed governor or other apparatus be caused to function.

(2) Where the safety gear is -

(a) of the governor controlled instantaneous type the test shall be carried out at a contract speed and the governor tripped by hand; or

(b) of the broken-rope instantaneous type the test shall be carried out by obtaining sufficient slack rope to cause the gear to function; or

(c) other than the instantaneous type the test shall be carried out at governor tripping speed, when practicable, and when this is not practicable the governor shall be tripped by hand at the maximum speed obtainable.

(3) A test of the safety gear and governor shall be made following the painting of such equipment and also after a new governor rope has been fitted.

สัญญา และ Governor ต้องถูกสะดุด (tripped) ด้วยมือ และต้องทำการทดสอบอุปกรณ์นิรภัยและ Governor หลังจากทาสีอุปกรณ์ดังกล่าวแล้วและหลังจากที่มีการติดตั้งเชือก Governor ใหม่แล้ว เหล่านี้เป็นต้น และที่สำคัญมีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าใครเป็นผู้มีหน้าที่กำกับดูแล

5. การบำรุงรักษา

ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วยการบำรุงรักษา

เปรียบเทียบกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วย การบำรุงรักษาลิฟต์	
กฎหมายไทย	กฎหมายมาเลเซีย
1. ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของ ไม่มีกฎหมายกำหนด	Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970. กำหนดอยู่ใน
2. กำหนดให้มีการตรวจสอบอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว ภายใต้การควบคุมโดยวิศวกรอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งตามประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553	Regulation 31 – Duties of the Owner. กำหนดให้ เป็นหน้าที่เจ้าของลิฟต์ที่ต้องทำให้มั่นใจได้ว่าลิฟต์ของตนนั้น ได้รับการบำรุงรักษาและใช้งานอยู่ ภายใต้สภาพการใช้งานที่ดีภายใต้มาตรฐานการผลิต โดยต้องทำสัญญากับผู้ให้บริการที่ได้รับการอนุมัติจากราชการเท่านั้นและต้องแจ้งผู้ตรวจสอบของทางภาครัฐทราบถึงรายละเอียดของสัญญาบำรุงรักษาด้วย โดยสัญญาต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 1 ปีและต้องระบุชื่อพนักงานที่ได้รับการอนุมัติด้วยและจะต้องตรวจสอบลิฟต์อย่างละเอียดอย่างน้อย 1 ครั้งทุกสามเดือนและต้องให้บริการและปรับแต่งในทุกๆ เดือน
3. กำหนดให้นายจ้างต้องตรวจสอบระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์เป็นประจำทุกเดือน และให้มีการตรวจสอบและการทดสอบชิ้นส่วนอุปกรณ์ของลิฟต์โดยวิศวกรอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามกฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยฯ เกี่ยวกับเครื่องจักร บันจัน และหม้อน้ำ พ.ศ. 2552	

ในส่วนของการบำรุงรักษาลิฟต์ตามกฎหมายไทยนั้น มีรายละเอียดดังนี้

5.1 กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ไม่ปรากฏการกำหนดเกี่ยวกับการบำรุงรักษาลิฟต์ดับเพลิงแต่อย่างใด ว่าต้องกระทำหรือไม่และต้องกระทำอย่างไร ในความถี่อย่างไร

5.2 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564

ไม่ปรากฏการกำหนดเกี่ยวกับการบำรุงรักษาลิฟต์สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราแต่อย่างใด ว่าต้องกระทำหรือไม่และต้องกระทำอย่างไร ในความถี่อย่างไร

5.3 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551

ได้กำหนดให้นายจ้างจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราวและลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราวเป็นประจำทุกเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด ดังนั้นอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงออกประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 โดยมีสาระสำคัญ อยู่ที่การให้นายจ้างที่มีการใช้ลิฟต์ที่มีความสูงตั้งแต่ 9 เมตรขึ้นไป ต้องจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ภายใต้การควบคุมโดยวิศวกรอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง³³³ ขณะที่มีการตรวจสอบส่วนประกอบ อุปกรณ์ หรือระบบควบคุมการทำงานของลิฟต์ นายจ้างต้องมีการใส่กุญแจ หรือจัดให้มีระบบระมัดระวังป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องเข้าไปใกล้หรือใช้ลิฟต์ พร้อมทั้งติดป้าย “ห้ามใช้ลิฟต์” ให้ชัดเจน³³⁴

³³³ ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ข้อ 3

³³⁴ ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ข้อ 4

นอกจากนี้ นายจ้างต้องแสดงข้อมูลและรายละเอียดทั่วไปของลิฟต์ ดังนี้คือ ยี่ห้อ และประเทศผู้ผลิต รุ่น หมายเลขเครื่องและปีที่ผลิต น้ำหนักยกหรือพิสัยยกสูงสุดของลิฟต์ ชื่อผู้ผลิต ผู้นำเข้า แบบรายการคำนวณ และข้อมูลของวิศวกรผู้ออกแบบ กรณีเป็นลิฟต์ที่นายจ้างสร้างลิฟต์เอง³³⁵

กรณีที่นายจ้างมีการใช้ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราวและลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ต้องจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ ให้มีความปลอดภัยในการใช้งาน หัวข้อดังนี้ โครงสร้างของลิฟต์ รอยเชื่อมต่อ สลักเกลียว แป้น เกลียวและหมุดย้ำ ฐานที่รองรับและจุดยึดต่างๆ กว้าน หรือตะขอยก ระบบรอก เช่น สลัก ลูกปืน เพลา เฟือง เบรกหรืออุปกรณ์ควบคุมการหยุด ลวดสลิง ระบบหล่อลื่น สิ่งป้องกันอันตรายต่อผู้ใช้งานจากส่วนที่เคลื่อนที่ได้ อุปกรณ์ประกอบสายไฟฟ้า ระบบการควบคุมการหยุด ระบบควบคุมน้ำหนักเกิน ระบบนิรภัยอัตโนมัติ ระบบไฟฟ้าส่วนประกอบและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ผู้ผลิตกำหนดให้มีการตรวจสอบ³³⁶

5.4 กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

ได้กำหนดให้นายจ้างต้องตรวจสอบระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์เป็นประจำทุกเดือน และเก็บผลการตรวจสอบไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้³³⁷ และนายจ้างต้องจัดให้มีการตรวจสอบและการทดสอบชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของลิฟต์โดยวิศวกรอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ทั้งนี้ การทดสอบการรับน้ำหนักของลิฟต์ต้องได้ไม่น้อยกว่าร้อยละร้อยของ

³³⁵ ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ข้อ 5

³³⁶ ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ข้อ 6

³³⁷ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 44

น้ำหนักรการใช้งานสูงสุด³³⁸ และนายจ้างต้องควบคุมดูแลมิให้ถูกจ้างหรือบุคคลใดตัดแปลงหรือทำให้ลิฟต์รับน้ำหนักได้เกินพิกัดที่ผู้ผลิตกำหนด³³⁹

อนึ่ง จะเห็นได้ว่ากฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 นั้นกำหนดประเภทของอาคารที่ต้องมีลิฟต์และกำหนดรายละเอียดของลิฟต์ไว้ว่าจะต้องมีลักษณะอย่างไร แต่สิ่งที่กฎหมายทั้งสองฉบับเหมือนกัน คือ เมื่อมีการติดตั้งลิฟต์ไว้ในอาคารแล้ว ไม่มีกฎหมายกำหนดว่าลิฟต์นั้นจะต้องได้รับการตรวจสอบหรือการบำรุงรักษาอย่างไรหรือไม่ และการบำรุงรักษานั้นต้องได้มาตรฐานอย่างไร ใครเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบและบำรุงรักษาลิฟต์ หรือควรมีความสม่ำเสมอเพียงใดในการบำรุงรักษาลิฟต์นั้น

ในขณะที่มาตรฐานการตรวจสอบลิฟต์และบำรุงรักษาลิฟต์นั้นกลับไปปรากฏที่ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ซึ่งกำหนดหน้าที่ให้นายจ้างที่มีการใช้ลิฟต์ที่มีความสูงตั้งแต่ 9 เมตรขึ้นไป ต้องจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ภายใต้การควบคุมโดยวิศวกรอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการใช้ลิฟต์ชั่วคราวในงานที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างและมีผู้ใช้งานในลักษณะวงจำกัด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับแง่ของปริมาณหรือจำนวนผู้ใช้งานแล้ว ลิฟต์โดยสารทั่วไปตามสถานที่ต่างๆ นั้นมีผู้ใช้งานจำนวนมากกว่าและหลากหลายกว่า แต่กลับไม่มีกฎหมายกำหนดการตรวจสอบและการบำรุงรักษาลิฟต์ไว้แต่อย่างใด

นอกจากนี้ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราวฉบับนี้ยังสำคัญลงไปอีกด้วยว่าขณะที่มีการตรวจสอบส่วนประกอบ อุปกรณ์ หรือระบบควบคุมการทำงานของลิฟต์ นายจ้างต้องมีการใส่กุญแจ หรือจัดให้มีระบบระมัดระวังป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องเข้าไปใกล้หรือใช้ลิฟต์ พร้อมทั้งติดป้าย “ห้ามใช้ลิฟต์” ให้ชัดเจน รวมทั้งยังได้กำหนดรายละเอียดในการตรวจสอบส่วนประกอบและ

³³⁸ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 43

³³⁹ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 45

อุปกรณ์ของลิฟต์ให้มีความปลอดภัยในการใช้งาน โดยให้ครอบคลุมถึงหัวข้อ ดังต่อไปนี้ อาทิเช่น โครงสร้างของลิฟต์ รอยเชื่อมต่อ ระบบรอก เช่น สลัก ลูกปืน เพลา เฟือง เบรกหรืออุปกรณ์ควบคุม การหยุด ลวดสลิง ระบบหล่อลื่น สิ่งป้องกันอันตรายต่อผู้ใช้งานจากส่วนที่เคลื่อนที่ได้ ระบบการ ควบคุมการหยุด ระบบควบคุมน้ำหนักเกิน ระบบนิรภัยอัตโนมัติ ระบบไฟฟ้า ส่วนประกอบและ อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ผู้ผลิตกำหนดให้มีการตรวจสอบ

ในขณะที่กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความ ปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดให้นายจ้างต้องตรวจสอบระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์เป็นประจำ ทุกเดือน และเก็บผลการตรวจสอบไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้แต่กลับมิได้กำหนดว่า มาตรฐานในการตรวจสอบระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์ของลิฟต์นั้นมืออยู่อย่างไร นอกจากนี้แล้วในการใช้งานลิฟต์นั้นจะต้องมีการบำรุงรักษา เช่น การปรับแต่ง การทำความสะอาด การหยอดน้ำมันยังจุดต่างๆ ซึ่งกฎหมายมิได้พูดถึงแต่อย่างใด คงมีแต่การระบุว่าต้องตรวจสอบ ระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์ทุกเดือน กับต้องจัดให้มีการตรวจสอบและการ ทดสอบชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของลิฟต์โดยวิศวกรอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยการทดสอบการรับ น้ำหนักของลิฟต์ต้องได้ไม่น้อยกว่าร้อยละร้อยของน้ำหนักการใช้งานสูงสุดและนายจ้างต้อง ควบคุมดูแลมิให้ลูกจ้างหรือบุคคลใดตัดแปลงหรือทำให้ลิฟต์รับน้ำหนักได้เกินพิกัดที่ผู้ผลิตกำหนด ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้ลิฟต์ภายใต้ประกาศฉบับนี้มีความหมายถึงกรณีที่นายจ้างจัดให้มีลิฟต์ในการ ปฏิบัติงานซึ่งน่าจะมีความหมายเฉพาะถึงในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่น และหม้อน้ำ เท่านั้น มิได้หมายความรวมถึงการทำงานในอาคารสำนักงานปกติที่ต้องใช้ลิฟต์โดยสารขึ้น-ลง อาคาร ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับแง่ของปริมาณหรือจำนวนผู้ใช้งานแล้ว ลิฟต์โดยสารทั่วไปตาม สถานที่ต่างๆ นั้นมีผู้ใช้งานจำนวนมากว่าและหลากหลายกว่า แต่กลับไม่มีกฎหมายกำหนดการ ตรวจสอบและการบำรุงรักษาลิฟต์ไว้แต่อย่างใด

กฎหมายประเทศมาเลเซียที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์

FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967 [64 OF 1967] P.U. (A) 6/1970
FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1970 ของประเทศมาเลเซียได้บัญญัติไว้อยู่ที่หมวดของการบำรุงรักษาลิฟต์ Part III Regulation 31 – Duties of the Owner. ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่การกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้เป็น เจ้าของลิฟต์ที่ต้องทำให้มั่นใจได้ว่าลิฟต์ของตนนั้นได้รับการบำรุงรักษา³⁴⁰ และลิฟต์ใช้งานอยู่

³⁴⁰ (1) The owner of every lift shall ensure that such lift is maintained.

ภายใต้สภาพการใช้งานที่ดีและภายใต้มาตรฐานการผลิต โดยเพื่อให้มั่นใจได้ว่าลิฟต์ทุกตัวได้รับการบำรุงรักษาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ผู้เป็นเจ้าของจะต้องเข้าทำสัญญากับผู้ให้บริการที่ได้รับการอนุมัติจากทางราชการให้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและบำรุงรักษาได้ ซึ่งผู้ให้บริการเหล่านั้นจะต้องผ่านการตรวจสอบแล้วว่าพนักงานของบริษัทเป็นผู้ที่คุณสมบัติเหมาะสมและผ่านการฝึกอบรมแล้ว และแม้ว่าจะได้เข้าทำสัญญาบำรุงรักษาข้างต้นแล้วก็ตาม ผู้เป็นเจ้าของก็หาได้พ้นผิดจากหน้าที่และความรับผิดชอบในการบำรุงรักษาลิฟต์ของตนไม่³⁴¹

กฎหมายกำหนดให้ผู้เป็นเจ้าของลิฟต์ต้องแจ้งผู้ตรวจสอบของทางภาครัฐ (Inspector) ถึงรายละเอียดของสัญญาบำรุงรักษา อันได้แก่ ชื่อและที่อยู่ของบริษัทผู้ให้บริการที่ได้รับการอนุมัติ วันที่เริ่มต้นและวันที่สิ้นสุดของสัญญา³⁴² กฎหมายกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำไว้ว่าสัญญาบำรุงรักษาดังกล่าวจะต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 1 ปีและต้องระบุชื่อพนักงานที่มีความสามารถซึ่งว่าจ้างโดยบริษัทที่ได้รับอนุมัติผู้ที่จะต้องทำการตรวจสอบเป็นระยะและเป็นผู้รับผิดชอบในการบำรุงรักษาดังกล่าวด้วย³⁴³ บุคคลดังกล่าวจะต้องตรวจสอบลิฟต์อย่างละเอียดอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกๆ สามเดือนและต้องให้บริการและปรับแต่งในทุกๆ เดือน³⁴⁴

นอกจากนั้นกฎหมายยังกำหนดต่อไปอีกด้วยว่าให้เป็นที่ของเจ้าของลิฟต์ทุกตัวที่จะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าในส่วนของลิฟต์นั้น บ่อลิฟต์และกันบ่อได้รับการดูแลให้อยู่ใน

³⁴¹ (2) For the purpose of complying with paragraph (1) of this regulation such owner shall enter into an agreement with an approved firm for the periodic examination and maintenance of such lift. For the purposes of this regulation, an approved firm means a firm which has satisfied the Chief Inspector that it employs persons suitably qualified and trained (hereinafter referred to as the competent person) and controls equipment and facilities to ensure a proper standard of lift examination, service and maintenance:

Provided that such agreement shall not relieve the owner from the responsibility of maintaining the lift well enclosure where such enclosure forms an integral part of the building in which the lift is installed.

³⁴² (3) It shall be the duty of an owner to inform an Inspector of –

- (a) the name and postal address of the approved firm; and
- (b) the date of commencement of such agreement; and
- (c) the date of expiry of such agreement.

³⁴³ (4) Such agreement shall be for a period of not less than one year, and shall state the name of the competent person employed by the approved firm who is to make such periodic examination and be responsible for such maintenance.

³⁴⁴ (5) Such person shall thoroughly examine the lift at least once in every three months and cause the lift to be serviced and adjusted once in every month.

สภาพแห้งและไม่มีสิ่งกีดขวาง และไม่มีขยะและไม่ใช้สำหรับการเก็บของ ไม่มีวัสดุที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของลิฟต์วางที่ด้านบนของผู้ลิฟต์ ลิฟต์จะต้องไม่ได้ใช้งานหากมีน้ำหนักบรรทุกมากกว่าน้ำหนักตามที่ระบุไว้ในสัญญาและที่ระบุในใบรับรองการลงทะเบียนและป้ายที่ติดตั้งตามระเบียบข้อ 7(4) ในกรณีของลิฟต์อื่นที่ไม่ใช่ลิฟท์ควบคุมอัตโนมัติจะต้องไม่ทำงาน เว้นแต่มีผู้ดูแลลิฟต์ซึ่งมีอายุไม่น้อยกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และต้องไม่มีการเปลี่ยนสายไฟหรืออุปกรณ์ต่อกระแสไฟฟ้าสำหรับฟิวส์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์ที่วงจรควบคุมลิฟต์ใดๆ³⁴⁵

³⁴⁵ (11) It shall be the duty of the owner of every lift to ensure that, in respect of such lift -

(a) the lift well and pit is maintained in a dry and clear condition, and no rubbish allowed to accumulate therein, nor any part used for storage;

(b) no material not forming part of the lift equipment is placed on the top of the lift car;

(c) the lift is not operated at a load greater than the contract load as specified in the certificate of registration and the car plate fitted in accordance with paragraph (4) of regulation 7;

(d) in the case of any lift other than an automatic control lift, it is not operated unless in the charge of a car attendant who shall be not less than eighteen years of age; and

(e) no wire or current carrying device is substituted for the proper fuse or circuit-breaker in any lift control circuit.

6. ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบำรุงรักษาลิฟต์ตามกฎหมาย

ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วยผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบำรุงรักษาลิฟต์ตามกฎหมาย

เปรียบเทียบกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบำรุงรักษาลิฟต์ตามกฎหมาย	
กฎหมายไทย	กฎหมายมาเลเซีย
มีกำหนดเฉพาะลิฟต์ที่ใช้ในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจัน และหม้อน้ำตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ที่กำหนดให้การทดสอบชิ้นส่วนและอุปกรณ์ลิฟต์ประจำปีนั้นเป็นหน้าที่ของวิศวกร แต่สำหรับการตรวจสอบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์รายเดือนนั้นมิได้กำหนดว่าให้เป็นที่ของใคร	Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970. กำหนดอยู่ใน Regulation 31 – Duties of the Owner. ให้ผู้เป็นเจ้าของต้องทำสัญญากับผู้ให้บริการที่ได้รับการอนุมัติจากทางราชการเท่านั้น ซึ่งผู้ให้บริการเหล่านั้นจะต้องผ่านการตรวจสอบแล้วว่าพนักงานของบริษัทเป็นผู้ที่คุณสมบัติเหมาะสมและผ่านการฝึกอบรมแล้วซึ่งตามกฎหมายมาเลเซียจะเรียกบุคคลนี้ Competent Person ซึ่งจะทำหน้าที่ควบคุมอุปกรณ์ลิฟต์และสถานที่เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบ บริการและบำรุงรักษาลิฟต์

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่าสำหรับกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องนั้น ในส่วนของกฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 นั้นกำหนดแต่เพียงประเภทของอาคารที่ต้องมีลิฟต์และกำหนดรายละเอียดของลิฟต์ไว้ว่าจะต้องมีลักษณะอย่างใดเท่านั้น แต่กลับมิได้กำหนดว่าเมื่อมีการติดตั้งลิฟต์ในอาคารแล้วลิฟต์นั้นจะต้องได้รับการตรวจสอบหรือการบำรุงรักษาอย่างไรหรือไม่ และการบำรุงรักษานั้นต้องได้มาตรฐานอย่างไร ใครเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบและบำรุงรักษาลิฟต์ ในขณะที่มาตรฐานการตรวจสอบลิฟต์และบำรุงรักษาลิฟต์นั้นกลับไปปรากฏที่ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์

ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นการใช้ลิฟต์ชั่วคราวในงานที่เกี่ยวกับการก่อสร้างและมีผู้ใช้งานในลักษณะวงจำกัด กำหนดหน้าที่ให้นายจ้างที่มีการใช้ลิฟต์ที่มีความสูงตั้งแต่ 9 เมตรขึ้นไป ต้องจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ภายใต้การควบคุมโดยวิศวกรอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง³⁴⁶ ในขณะที่กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดให้นายจ้างต้องจัดให้มีการตรวจสอบและการทดสอบชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของลิฟต์โดยวิศวกรอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง³⁴⁷ และต้องตรวจสอบระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์เป็นประจำทุกเดือน และเก็บผลการตรวจสอบไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบ³⁴⁸ ซึ่งจะเห็นว่ากฎหมายกำหนดให้การทดสอบชิ้นส่วนและอุปกรณ์ลิฟต์ประจำปีนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของวิศวกร แต่สำหรับการตรวจสอบรายเดือนนั้นกลับมิได้กำหนดว่าให้เป็นหน้าที่ของใครและภายใต้การกำกับดูแลโดยใครหรือหน่วยงานใด

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศมาเลเซียจะพบว่าแตกต่างกันอย่างมาก กล่าวคือ FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967 [64 OF 1967] P.U. (A) 6/1970 FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1 9 7 0 ในหมวดของการบำรุงรักษาลิฟต์ Part III Regulation 31 – Duties of the Owner ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่การกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของลิฟต์ที่ต้องทำให้มั่นใจได้ว่าลิฟต์ของตนนั้นได้รับการบำรุงรักษา³⁴⁹

โดยที่ผู้เป็นเจ้าของจะต้องเข้าทำสัญญากับผู้ให้บริการที่ได้รับการอนุมัติจากทางราชการให้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและบำรุงรักษาแล้วเท่านั้น ซึ่งผู้ให้บริการเหล่านั้นจะต้องผ่านการตรวจสอบแล้วว่าพนักงานของบริษัทเป็นผู้ที่คุณสมบัติเหมาะสมและผ่านการฝึกอบรมแล้วซึ่ง

³⁴⁶ ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ข้อ 3

³⁴⁷ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 43

³⁴⁸ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ข้อ 44

³⁴⁹ (1) The owner of every lift shall ensure that such lift is maintained.

ตามกฎหมายมาเลเซียจะเรียกบุคคลนี้ Competent Person ซึ่งจะทำหน้าที่ควบคุมอุปกรณ์ลิฟต์และสถานที่เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบ บริการและบำรุงรักษาลิฟต์³⁵⁰ โดยในสัญญาบำรุงรักษาลิฟต์นั้นนอกจากจะต้องมีอายุสัญญาไม่น้อยกว่า 1 ปีแล้วจะต้องระบุชื่อ Competent Person หรือพนักงานที่มีความสามารถของบริษัทผู้ให้บริการผู้ซึ่งจะทำหน้าที่ตรวจสอบเป็นระยะๆ และรับผิดชอบในการบำรุงรักษาลิฟต์ดังกล่าวด้วย³⁵¹ โดย Competent Person นั้นจะมีหน้าที่ในการตรวจสอบลิฟต์อย่างละเอียด อย่างน้อยหนึ่งครั้งทุกๆ สามเดือนและต้องให้บริการและปรับแต่งทุกๆ เดือน³⁵²

รวมถึงมีหน้าที่ลงข้อมูลทะเบียนของลิฟต์ในแบบฟอร์มตามที่กฎหมายกำหนด โดยข้อมูลที่ต้องลง ได้แก่ รายละเอียดของการตรวจสอบการให้บริการและการปรับแต่ง รายละเอียดของการซ่อมแซมลิฟต์ที่ถือว่าจำเป็นและวันที่การซ่อมแซมดังกล่าว รายละเอียดของการแตกหักของเชือกแขวนใดๆ การทำงานไม่สมบูรณ์ของส่วนต่างๆ ของลิฟต์ การเร่งความเร็วที่มากเกินไปไม่ว่าเกียร์นิรภัยจะทำงานหรือไม่และเหตุการณ์อื่นๆ ส่งผลให้ลิฟต์ถูกตรึง และข้อมูลอื่นๆ ที่ผู้ตรวจการของรัฐ (Chief Inspector) อาจสั่งการ โดยตรงเป็นครั้งคราว³⁵³

³⁵⁰ (2) For the purpose of complying with paragraph (1) of this regulation such owner shall enter into an agreement with an approved firm for the periodic examination and maintenance of such lift. For the purposes of this regulation, an approved firm means a firm which has satisfied the Chief Inspector that it employs persons suitably qualified and trained (hereinafter referred to as the competent person) and controls equipment and facilities to ensure a proper standard of lift examination, service and maintenance:

Provided that such agreement shall not relieve the owner from the responsibility of maintaining the lift well enclosure where such enclosure forms an integral part of the building in which the lift is installed.

³⁵¹ (4) Such agreement shall be for a period of not less than one year, and shall state the name of the competent person employed by the approved firm who is to make such periodic examination and be responsible for such maintenance.

³⁵² (5) Such person shall thoroughly examine the lift at least once in every three months and cause the lift to be serviced and adjusted once in every month.

³⁵³ (6) A register in respect of every lift in the form shown in the Second Schedule to these regulations shall be kept on the premises in which the lift is installed wherein shall be recorded –

(a) details of every examination, servicing and adjustment referred to in paragraph (5) of this regulation;

(b) details of any repair to the lift considered necessary by the competent person and subsequently the date when such repair has been effected;

ราชการดังกล่าวทั้งหมด Competent Person มีหน้าที่ต้องจัดทำหรือลงข้อมูลภายในหนึ่งสัปดาห์หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง³⁵⁴

นอกจากนี้ทะเบียนดังกล่าวจะต้องจัดทำขึ้นไว้หรือมีให้พร้อมสำหรับการตรวจสอบของผู้ตรวจการในการตรวจสอบลิฟต์ตามปกติทุกครั้งและรวมถึงเมื่อได้รับการร้องขอจากผู้ตรวจด้วย³⁵⁵ ซึ่งนั่นก็หมายความว่าต้องมีอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้พร้อมกับการถูกตรวจสอบนั่นเอง

ความสำคัญของข้อมูลที่ Competent Person ระบุในทะเบียนลิฟต์นั้น นอกจากจะเป็นการระบุถึงรายละเอียดการตรวจสอบและการซ่อมแซมแล้ว ยังถือเป็นสิ่งยืนยันด้วยว่าผู้เป็นเจ้าของรับทราบถึงความจำเป็นในการซ่อมแซมลิฟต์แล้วและเจ้าของต้องจัดให้มีการซ่อมแซมดังกล่าวโดยทันที อีกทั้งกฎหมายยังให้ถือว่าการซ่อมแซมที่บันทึกไว้ในทะเบียน โดย Competent Person นั้นให้ถือว่าเจ้าของลิฟต์ได้รับทราบคำแนะนำนั้นแล้ว³⁵⁶ ดังนั้นหากเจ้าของไม่จัดให้มีการซ่อมแซมหรือไม่ส่งเรื่องไปยังผู้ตรวจการของรัฐภายในระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์ บริษัทผู้ให้บริการมีหน้าที่จะต้องแจ้งผู้ตรวจการของรัฐให้ทราบทันทีถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว³⁵⁷ สิ่งที่มาคือเจ้าของลิฟต์อาจมีโทษจากการฝ่าฝืนกฎหมายฉบับนี้นั่นเอง

สำหรับ Competent Person ตามกฎหมายมาเลเซียนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือมอบหมายจากบริษัทที่ได้รับอนุญาตในการเป็นผู้ให้บริการและจะต้องผ่านการสอบและสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น จึงจะสามารถเป็น Competent Person ได้ โดย GUIDELINES

(c) details of the breakage of any suspension rope, the failure of any part of the lift machine, over-speeding of the car whether or not safety gear functioned and any other occurrence resulting in the lift being immobilised; and

(d) such other information as the Chief Inspector may from time to time direct.

³⁵⁴ 7) Such entries as are referred to in paragraph (6) of this regulation shall be made by the competent person within one week after the event to which it relates.

³⁵⁵ (8) Such register as is referred to in paragraph (6) of this regulation shall be produced for the Inspector's examination at every regular inspection of the lift and as and when requested by the Inspector.

³⁵⁶ (9) On receipt of advice from the approved firm that repairs to the lift are necessary the owner shall forthwith arrange to have such repairs effected, or if in doubt as to the necessity therefor refer the matter to an Inspector. For the purpose of this regulation, any recommended repair recorded in the register in accordance with sub-paragraph (b) of paragraph (6) of this regulation shall be deemed to constitute receipt of advice.

³⁵⁷ (10) If after receipt of such advice as aforesaid the owner neither causes the repairs to be effected nor refers the matter to the Inspector within a period of one week the approved firm shall forthwith inform the Inspector of the facts of the case.

FOR REGISTRATION OF PERSONS WITH THE CHIEF INSPECTOR OF FACTORIES AND MACHINERY AS LIFT'S COMPETENT PERSONS โดยมีวัตถุประสงค์ของ Guidelines คือ เพื่อวาง ขั้นตอนกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขอื่นๆ ในการขึ้นทะเบียนของบุคคลที่ตั้งใจจะปฏิบัติหน้าที่เป็น Competent Person ของลิฟต์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม Regulation 6, 30 และ 31 ของ Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970. โดยข้อกำหนดที่อ้างอิงข้างต้น หัวหน้าผู้ตรวจสอบ (Chief Inspector) อาจใช้สิทธิของตนในการปฏิบัติหน้าที่ใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายภายใต้พระราชบัญญัติ โรงงานและเครื่องจักรและข้อบังคับที่จัดทำขึ้นภายใต้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ในการไม่รับรายงานการตรวจสอบหรือคำแนะนำใดๆ ที่ส่งต่อโดยบุคคลใดๆ ที่ทำหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็น Competent Person ถ้าบุคคลดังกล่าวนั้นไม่ได้ถูกขึ้นทะเบียนกับ หัวหน้าผู้ตรวจสอบ (Chief Inspector)³⁵⁸

โดยบริษัทที่ได้รับการอนุมัติ หรือ Approved Firm ตามกฎหมายนั้นหมายถึง บริษัท ที่ได้รับความพึงพอใจจากหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) ว่ามีการจ้างงานบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและผ่านการฝึกอบรม (Lift Competent Person Grade 1) และผู้ควบคุมอุปกรณ์และสถานที่ เพื่อให้แน่ใจว่ามีมาตรฐานการตรวจสอบ การบริการและการบำรุงรักษาลิฟต์ที่เหมาะสม³⁵⁹

³⁵⁸ GUIDELINES FOR REGISTRATION OF LIFT'S COMPETENT PERSONS

1.0 GENERAL

1.1 The purpose of these guidelines is to lay down the procedure, stipulate the qualifications and other conditions for the registration of persons who intend to carry out duties as a Lift's Competent Person in pursuance to the provisions of regulation 6, regulation 30 and regulation 31, of the Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970.

1.2 In pursuance to the provisions of regulation 6, regulation 30 and regulations 31(5), 31(6), 31(7) and 31(8) of the Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970, the Chief Inspector of Factories and Machinery may exercise his rights in performing his function, exercising his power and discharging his duties assigned to him under the Factories and Machinery Act (here-in-after referred as the "Act") and the regulations made under the Act, not to recognize any reports, inspections or recommendations forwarded by any person who carry out duties as a lift competent person, if the person is not registered with the Chief Inspector.

³⁵⁹ "Approved Firm" means a firm which has satisfied the Chief Inspector that its employs persons suitably qualified and trained (here-in-after referred to as the lift competent person grade 1) and controls equipment and facilities to ensure a proper standard of lift examination (inspection), service and maintenance.

Lift Competent Person Grade 1 หมายความว่าผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกับหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน Regulation 6 (ในนามของเจ้าของ) Regulation 30 และ Regulation 31 (5) 31 (6), 31 (7) และ 31 (8) ของข้อบังคับโรงงานและเครื่องจักร (ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของ), 1970³⁶⁰

Lift Competent Person Grade 2 หมายถึง ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกับหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน Regulation 30, 31(5), 31(6), 31(7) และ 31(8) ของข้อบังคับโรงงานและเครื่องจักร (ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของ), 1970³⁶¹

Lift Competent Person Grade 3 หมายถึง ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกับหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน Regulation 31(5), 31(6), 31(7) และ 31(8) ของข้อบังคับโรงงานและเครื่องจักร (ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของ), 1970³⁶²

การลงทะเบียนของ Competent Person นั้นมีอายุสาม (3) ปีนับจากวันที่ลงทะเบียนหรือตามที่ระบุไว้

โดยหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) เว้นแต่จะถูกยกเลิกโดยหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector)³⁶³

ทั้งนี้ Competent Person นั้นอาจถูกเพิกถอนการขึ้นทะเบียนได้ หาก Chief Inspector เห็นว่าไร้ความสามารถ Chief Inspector สามารถเพิกถอนคำสั่งนั้นเมื่อใดก็ได้ตามดุลยพินิจของ Chief Inspector³⁶⁴

³⁶⁰ "Lift Competent Person Grade I" means a person registered with the Chief Inspector to perform duties as prescribed under regulation 6 (on behalf of the owner), regulation 30, and regulations 31(5), 31(6), 31(7) and 31(8) of the Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970.

³⁶¹ "Lift Competent Person Grade II" means a person registered with the Chief Inspector to perform duties as prescribed under regulation 30, regulations 31(5), 31(6), 31(7) and 31(8) of the Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970.

³⁶² "Lift Competent Person Grade III" means a person registered with the Chief Inspector to perform duties as prescribed under regulations 31(5), 31(6), 31(7) and 31(8) of the Factories and Machinery (Passenger and Goods Lifts) Regulations, 1970.

³⁶³ GUIDELINES FOR REGISTRATION OF LIFT'S COMPETENT PERSONS 3.2
Registration is valid for a period of three (3) years from the date of registration or as specified by Chief Inspector, unless it is canceled by the Chief Inspector

³⁶⁴ 33. Attendants.

7. ความรับผิดชอบและบทลงโทษ

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซียว่าด้วยความรับผิดชอบและบทลงโทษ

เปรียบเทียบกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วย ความรับผิดชอบและบทลงโทษ	
กฎหมายไทย	กฎหมายมาเลเซีย
ไม่ปรากฏ	Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970. กำหนดอยู่ใน Regulation 34 กรณีที่ผู้เป็นเจ้าของฝ้าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด จะมีโทษโดยต้องรับผิดชอบชำระค่าปรับในอัตราต่อครั้งไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์ ³⁶⁵

สำหรับกฎหมายไทยนั้น สำหรับกฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 รวมถึงพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เองนั้นไม่ปรากฏการกำหนดโทษเกี่ยวกับการดำเนินการหรือการฝ้าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในส่วนของลิฟต์ดับเพลิงแต่อย่างใด

ต่อมาในส่วนของกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 นั้นก็เช่นกัน ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดโทษเจ้าของอาคารหากไม่ดำเนินการหรือฝ้าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในส่วนของลิฟต์สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราแต่อย่างใด

สำหรับกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ก็เช่นกันไม่

Where it appears to an Inspector that any lift attendant is incompetent the Inspector may direct such person to cease to work, operate or be in charge of any lift without the authority in writing of the Inspector which authority may be revoked at any time at the discretion of the Inspector.

³⁶⁵ One thousand dollars = MYR1,000 (Malaysian Ringgit)

ปรากฏว่ามีการกำหนดโทษเจ้าของอาคารหรือนายจ้างหากไม่ดำเนินการหรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแต่อย่างใด

กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ก็เช่นกัน ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดโทษเจ้าของอาคารหรือนายจ้างหากไม่ดำเนินการหรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแต่อย่างใด

ในขณะที่ Regulation 5. ของมาเลเซียนั้นมีการกำหนดความรับผิดชอบของผู้เป็นเจ้าของ (Owner's Liability)³⁶⁶ ไว้อย่างชัดเจนว่าไม่มีข้อบัญญัติใดในกฎหมายฉบับนี้จะปลดเปลื้องหรือยกเว้นเจ้าของลิฟต์ใดๆ ในการปฏิบัติตามกฎหมายอื่น และ Regulation 34 บทลงโทษ³⁶⁷ กรณีที่ผู้เป็นเจ้าของฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด จะมีโทษ โดยต้องรับผิดชอบชำระค่าปรับในอัตราต่อครั้งไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์³⁶⁸ ต่อครั้ง ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงพอสมควรเนื่องจากกฎหมายมาเลเซียนั้นกำหนดหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของลิฟต์อยู่มากพอสมควรตามที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด

จากการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายมาเลเซียในส่วนที่เกี่ยวกับการมาตรฐานลิฟต์โดยสารในแง่มุมต่างๆ ของกฎหมาย อันได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการผลิตลิฟต์ การขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์ การบังคับใช้ของกฎหมาย การควบคุมการติดตั้งและการทดสอบลิฟต์ การบำรุงรักษา ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบำรุงรักษาลิฟต์ตามกฎหมายและความรับผิดชอบและบทลงโทษกรณีฝ่าฝืนต่อกฎหมายแล้ว ในบทต่อไปเราจะได้นำผลการศึกษาทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบและสังเคราะห์เพื่อหาบทสรุปและข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมบทบัญญัติหรือออกกฎหมายใหม่เพื่อกำหนดมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

³⁶⁶ 5. Owner's Liability.

Nothing contained in these regulations shall relieve or exempt the owner of any lift from complying with any other written law.

³⁶⁷ Article 34. Penalties.

Any person who commits an offence against these regulations for which no corresponding penalty is provided by the Act shall be liable to a fine not exceeding one thousand dollars.

³⁶⁸ 1,000 ดอลลาร์ = MYR1,000 (Malaysian Ringgit)

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กฎหมายมาตรฐานสินค้าของประเทศไทยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ 4 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงอุตสาหกรรม โดยแต่ละกระทรวงจะกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายภายใต้กระทรวงนั้น โดยเอกเทศและไม่ได้ขึ้นตรงต่อกระทรวงพาณิชย์ แม้จะมีสำนักมาตรฐานสินค้าที่กระทรวงพาณิชย์ แต่บทบาทและอำนาจหน้าที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เป็นศูนย์กลางในการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าในระดับประเทศ แต่อย่างใด

กฎหมายมาตรฐานสินค้าของไทยเป็นระบบมาตรฐานภาคบังคับเป็นส่วนใหญ่กล่าวคือ สินค้าใดที่ กฎหมายกำหนดให้ต้องมีมาตรฐานจะต้องมีการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ ภายใต้การกำกับดูแล ของแต่ละกระทรวง หากแต่จะกล่าวถึงมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม โดยเฉพาะ หากรายการสินค้าใดที่มีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยก็จะต้องปฏิบัติตาม กฎหมายและมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยนั้นๆ ส่วนสินค้าที่มีการกำหนดมาตรฐาน มอก. จะเป็นสินค้าที่แสดงว่ามีมาตรฐานตามที่สำนักมาตรฐานสินค้ากำหนดไว้แล้ว เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ดี ส่วนกระทรวงพาณิชย์นอกจากการกำหนดให้สินค้าบางชนิดที่ต้องมีมาตรฐานเพื่อการส่งออก ตามพระราชบัญญัติสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 แล้วยังมีพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการ นำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการนำเข้าส่งออกสินค้าที่อาจจะ ต้องกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์ในการนำเข้าส่งออกด้วย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาถึงสินค้าประเภทลิฟต์โดยสารเป็นหลัก เพราะปัจจุบัน ลิฟต์ได้กลายเป็นอุปกรณ์สำคัญหนึ่งในชีวิตประจำวันที่น่าพาเราเดินทางไปยังจุดต่างๆ ในแนวตั้ง ด้วยความสะดวกรวดเร็ว และทุกคนมีโอกาสดำเนินงานลิฟต์โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อาศัยอยู่ในเขต เมืองใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นในอาคารสำนักงานหรือคอนโดมิเนียม ที่พักอาศัยหรือห้างสรรพสินค้าต่างๆ แต่เราไม่รู้หรือไม่ว่าลิฟต์ที่เราใช้งานกันอยู่ทุกวันนี้ นั้นได้มาตรฐานหรือไม่ และประเทศไทยมี กฎหมายกำหนดมาตรฐานของลิฟต์ รวมถึงมาตรฐานการบำรุงรักษาหรือไม่ เพราะเมื่อลิฟต์เป็น เครื่องจักรประเภทหนึ่งและเป็นส่วนหนึ่งของอาคารที่มีผู้ใช้งานอยู่ตลอดเวลาแล้ว บริษัทผู้ผลิต ลิฟต์ ผู้ทำการติดตั้งลิฟต์ เจ้าของอาคารหรือผู้บริหารอาคารจึงควรต้องมีความรับผิดชอบในการ

ติดตั้งลิฟต์ให้ได้มาตรฐานและจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาลิฟต์ให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยต่อการใช้งานอยู่เสมอ

1. บทสรุป

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าและบริการ การจัดแบ่งประเภทของมาตรฐานซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และลักษณะของการใช้มาตรฐานเหล่านั้น เช่น แบ่งตามที่มาของมาตรฐานหรือแบ่งตามการบังคับใช้ การมีมาตรฐานสินค้านั้นส่งผลกระทบต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค ระบบตลาดและระบบเศรษฐกิจ ทั้งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ช่วยลดต้นทุนและยังช่วยเพิ่มความไว้วางใจระหว่างคู่ค้าและส่งเสริมการแข่งขันอย่างเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานลิฟต์ทั้งหมด ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการไม่มีกฎหมายเฉพาะในการควบคุมมาตรฐานของลิฟต์โดยสารและมาตรฐานในการบำรุงรักษาลิฟต์โดยสารภายหลังการติดตั้งและเปิดใช้งานแล้ว กฎหมายควบคุมมาตรฐานลิฟต์และการบำรุงรักษาของต่างประเทศ โดยผู้วิจัยเลือกกฎหมายของประเทศมาเลเซียมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศไทย โดยเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกกฎหมายมาเลเซียนั้นเนื่องจากตัวบทกฎหมายมีความเป็นเอกภาพ มีความชัดเจน เข้าใจง่ายและน่าจะสามารถนำมาเปรียบเทียบรวมถึงปรับใช้กับบริบทของประเทศไทยได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาถึงการกำหนดหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองลิฟต์ในการจัดให้มีการบำรุงรักษาลิฟต์อย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย รวมถึงตลอดถึงความรับผิดชอบหรือโทษกรณีฝ่าฝืนหลักกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อนำมาสู่ข้อสรุปที่ว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายในการกำหนดมาตรฐานลิฟต์และมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์อย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัยหรือไม่ และเพื่อเป็นแนวทางในการออกกฎหมายสำหรับบังคับใช้ต่อไป

1.1 การกำหนดมาตรฐานการผลิตลิฟต์

โดยหากจะกล่าวถึงการกำหนดมาตรฐานของลิฟต์แล้ว สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือการผลิตลิฟต์ต้องได้มาตรฐาน จากการศึกษาที่ผ่านมาเราพบว่าประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะในการกำหนดมาตรฐานลิฟต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลิฟต์โดยสารที่เราใช้กันอยู่ในปัจจุบัน หรือแม้แต่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือ สมอ. ก็ได้มีกฎหมายกำหนดมาตรฐานลิฟต์ไว้แต่อย่างใด ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าพบว่าไม่มีเพียงกฎหมายบางฉบับที่กำหนดมาตรฐานสำหรับลิฟต์บางประเภทไว้ เช่น ลิฟต์ดับเพลิง ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวหรือลิฟต์โดยสารชั่วคราว ลิฟต์สำหรับผู้

พิการหรือทพพทภาพและคนชรา ในขณะที่ลิฟต์โดยสารหรือลิฟต์ขนของทั่วไปที่อยู่ตามอาคารสำนักงาน ห้างสรรพสินค้าหรืออาคารที่อยู่อาศัย ตึกแถวหรือคอนโดมิเนียมต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปริมาณผู้คนมากที่สุดและเกี่ยวข้องโดยตรงกับการชีวิตประจำวันของประชาชนชาวไทยมากที่สุด กลับไม่มีกฎหมายกำหนดมาตรฐานลิฟต์แต่อย่าง

ดังนั้นลิฟต์ไม่ว่าจะผลิตในประเทศหรือนำเข้ามาจากต่างประเทศสามารถทำได้ อย่างเสรี มาตรฐานของลิฟต์จะมากหรือน้อย สูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของผู้ประกอบการและ กระบวนการแข่งขันกันเองของผู้ประกอบการเหล่านั้นในการสร้างมาตรฐานลิฟต์ของตนเพื่อให้ ได้รับการยอมรับจากกลุ่มลูกค้า

สำหรับมาตรฐานลิฟต์ ที่ได้กล่าวการผลิต การติดตั้งและการบำรุงรักษาลิฟต์ที่มี กำหนดอยู่อย่างชัดเจนใน “มาตรฐานระบบลิฟต์” ซึ่งจัดทำโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้ร่วมกับเหล่านักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนส่วนราชการ ผู้ผลิตลิฟต์ ผู้แทนจำหน่ายลิฟต์และผู้ใช้งานในการผลักดันให้เกิดเป็นมาตรฐานของลิฟต์ขึ้นนั้น ก็มีได้มีสถานะ เป็นกฎหมายเป็นแต่เพียงมาตรฐานอ้างอิงที่หน่วยงานราชการหรือเอกชนจะสมัครใจใช้อ้างอิง หรือไม่ได้

ในขณะที่ Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulations, 1970 ของประเทศมาเลเซียมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนและเป็นเอกภาพ กล่าวคือ ในประการแรก กฎหมายดังกล่าวนี้ใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของที่ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด (Electronic Passenger and Goods Lifts) การยกเว้นไม่ใช้บังคับกฎหมายจะเกิดขึ้นได้เมื่อ Chief Inspector มีความเห็น ว่าเป็นสถานการณ์พิเศษเท่านั้น ดังนั้นการใช้บังคับกฎหมายจึงมีความเป็นเอกภาพ ใช้บังคับอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ

ในประการต่อมากฎหมายดังกล่าวบัญญัติไว้อย่างชัดเจนและมีความเป็นเอกภาพ เกี่ยวกับมาตรฐานการการออกแบบ การก่อสร้าง การติดตั้ง ซึ่งมีรายละเอียดแบ่งออกตาม ส่วนประกอบต่างๆ เช่น Regulation 7. น้ำหนักบรรทุกและความจุลิฟต์ Regulation 8. เครื่องจักร ลิฟต์และอุปกรณ์สนับสนุน Regulation 9. ห้องเครื่องลิฟต์ Regulation 10. บ่อลิฟต์ Regulation 11. โครงสร้างบ่อลิฟต์ Regulation 12. ประตูหน้าชั้น Regulation 13. อุปกรณ์ล็อกประตูหน้าชั้น Regulation 14. การก่อสร้างห้องโดยสารลิฟต์ Regulation 15. ประตูลิฟต์ Regulation 17. การระบาย อากาศ Regulation 18. แสงสว่าง Regulation 20. น้ำหนักถ่วง Regulation 21. ตัวบังคับ Regulation 22. เกียร์นิริภัย Regulation 23. Governors. Regulation 24. บัฟเฟอร์ Regulation 26. กลอุปกรณ์หยุด ชั้นปลายทาง Regulation 27. เชือกแขวน Regulation 28. การทำงานและการควบคุม Regulation 29. ระยะห่างระหว่างคูลิฟต์และน้ำหนักถ่วง และอื่นๆ

1.2 การขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์

โดยหากจะเริ่มต้นในการกำหนดมาตรฐานลิฟต์นั้น สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือ การขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์ การติดตั้งลิฟต์ในประเทศไทยนั้น ไม่มีปรากฏว่ามีกฎหมายควบคุมการกระบวนกรขออนุญาตหรือกำหนดให้ต้องขออนุญาตแต่อย่างใด ดังนั้นการติดตั้งลิฟต์ไม่ว่าจะที่ไหน สามารถทำได้ในทันทีและขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้เป็นเจ้าของเท่านั้น

ในขณะที่กฎหมายมาเลเซียมีบัญญัติไว้อย่างชัดเจนใน FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967 (6 4 of 1967), FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1970. ใน Regulation 6. การอนุมัติในการติดตั้งลิฟต์ (Approval of Installation of Lift) ซึ่งกำหนดสาระสำคัญให้การขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์ไว้อย่างชัดเจนให้เป็นหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของต้องนำส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดของลิฟต์และรายละเอียดของอาคารในส่วนที่เกี่ยวกับลิฟต์ เช่น ขนาดและตำแหน่งของปล่องลิฟต์ ขนาด ตำแหน่ง จำนวนและประเภทของประตูชานพัก ข้อกำหนดในการเข้าถึงห้องเครื่อง จำนวนชั้นที่ลิฟต์ให้บริการ ความสูงระหว่างชั้น ความลึกของบ่อลิฟต์ เป็นต้น และที่จะขาดไม่ได้เลยคือ ประกาศรับรอง (Certificate) จากโรงงานผู้ผลิตลิฟต์ อันได้แก่ ประกาศรับรองว่าลิฟต์นั้นถูกออกแบบและสร้างตามข้อบังคับนี้ ครอบคลุมที่มีผลใช้บังคับ ประกาศรับรองว่าการออกแบบเกียร์นิรภัยและบัฟเฟอร์น้ำมัน (safety gear and the oil buffer) ผ่านการทดสอบความทนทาน รวมถึงการทดสอบการวิ่งเร็วเกินกำหนด (Overspeed Test) ภายใต้น้ำหนักบรรทุกเต็มตามที่ระบุในสัญญา ประกาศรับรองว่าฉนวนของชิ้นส่วนไฟฟ้าของตัวควบคุมทั้งหมด อุปกรณ์ล๊อคประตูลงจอด อุปกรณ์หยุดและประตูลิฟต์ ประตูลิฟต์ สวิตช์ และการทำงานอื่นๆ และอุปกรณ์ที่คล้ายกัน ได้รับการทดสอบจนเป็นที่น่าพอใจ ใบประกาศรับรองที่ระบุเส้นผ่านศูนย์กลาง โครงสร้าง คุณภาพและความต้านทานแรงดึงของเชือกแขวนให้กับ Chief Inspector เป็นผู้พิจารณา ซึ่งกฎหมายกำหนดชัดเจนว่าห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ประดิษฐ์ ทดสอบ ติดตั้ง บำรุงรักษา รื้อถอนหรือซ่อมแซมลิฟต์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากหัวหน้าผู้ตรวจสอบ (Chief Inspector) เท่านั้น

อันจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากฎหมายของประเทศมาเลเซียมีการกำหนดให้ผู้เป็นเจ้าของลิฟต์ที่ประสงค์จะติดตั้งลิฟต์นั้นจะต้องนำส่งขนาดและรายละเอียดของลิฟต์ทั้งหมดให้กับผู้มีอำนาจของทางภาครัฐเป็นผู้พิจารณาและอนุญาต โดยนอกจากรายละเอียดของลิฟต์แล้วยังต้องนำส่งประกาศรับรองมาตรฐาน (Certificate) ต่างๆ จากโรงงานผู้ผลิตลิฟต์ด้วยเพื่อให้ผู้มีอำนาจของทางภาครัฐหรือตามกฎหมายมาเลเซีย เรียกว่า Chief Inspector ได้ตรวจสอบคว่าลิฟต์นั้นถูกออกแบบและสร้างตามข้อบังคับของกฎหมายนี้หรือไม่ การออกแบบเกียร์นิรภัยและบัฟเฟอร์น้ำมันผ่านการทดสอบความทนทาน รวมถึงการทดสอบการวิ่งเร็วเกินกำหนดภายใต้น้ำหนักบรรทุกเต็มตามที่ระบุ

ในสัญญาแล้ว ประกาศรับรองว่าฉนวนของชิ้นส่วนไฟฟ้าของตัวควบคุมทั้งหมด อุปกรณ์สื่อคประจุ ลงจอด อุปกรณ์หยุดและประจุลิฟต์ โครงสร้าง คุณภาพและความต้านทานแรงดึงของเชือก/สลิง ต่างๆ ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด

ในขณะที่ประเทศไทยมิได้กำหนดในส่วนของ การขออนุญาตติดตั้งลิฟต์แต่อย่างใด เอกสารรับรองจาก โรงงานผู้ผลิตนั้นจะมีปรากฏก็ต่อเมื่อคู่สัญญา/ผู้ซื้อ ร้องขอจากผู้ขายหรือ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในเอกสารประมูลราคาหรือในสัญญาเท่านั้น ดังนั้นเอกสารดังกล่าวจึงมิใช่ ภาควังคับของกฎหมายในการมีอยู่แต่อย่างใด หากแต่เป็นการร้องขอหรือความสมัครของคู่สัญญา เท่านั้น

1.3 การใช้บังคับของกฎหมาย

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับลิฟต์ในปัจจุบันมีอยู่หลายฉบับ แต่หากดูในรายละเอียด เนื้อหาของกฎหมายแต่ละฉบับแล้วจะพบว่าขาดความเป็นเอกภาพและมีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ เฉพาะกับลิฟต์บางประเภทเท่านั้น เช่น ลิฟต์ดับเพลิง ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวหรือลิฟต์โดยสารชั่วคราว เป็นต้น ทั้งนี้จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยพบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลิฟต์ ได้แก่

1. กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
2. กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548
3. กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551
4. กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจันและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

โดยกฎหมายในแต่ละฉบับกำหนดสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับลิฟต์ในเบื้องต้นไว้ ดังนี้

1. กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ได้กำหนดประเภทอาคารที่ต้องมีลิฟต์ดับเพลิง โดยกำหนดให้อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษที่มีพื้นที่ของอาคารที่ต่ำกว่าระดับถนนหน้าอาคารตั้งแต่ชั้นที่ 3 ลงไป หรือต่ำกว่าระดับถนนหน้าอาคารตั้งแต่ 7.00 เมตรลงไปต้องจัดให้มีลิฟต์ดับเพลิงอย่างน้อย 1 ชุด และต้องมีขนาดบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัม และหากจะจัดให้มีลิฟต์โดยสารด้วย (ซึ่งกฎหมายไม่บังคับให้ต้องมีลิฟต์โดยสาร) ลิฟต์โดยสารนั้นต้องมีขนาดบรรทุกไม่น้อยกว่า 630 กิโลกรัมด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามในเวลาที่ลิฟต์ดับเพลิงก็สามารถใช้เป็นลิฟต์โดยสารได้

ทั้งนี้ตามคำนิยามแล้ว “อาคารสูง” หมายถึงอาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 23 เมตรขึ้นไป โดยวัดความสูงของอาคารจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นดาดฟ้า ส่วนสำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด และ “อาคารขนาดใหญ่พิเศษ” หมายความว่า อาคารที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบกิจการประเภทเดียว หรือหลายประเภท โดยมีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกันตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตรขึ้นไป

ดังนั้น ด้วยกฎกระทรวงฉบับที่ 33 นี้จึงกำหนดแต่เพียงว่าให้อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ จะต้องมิลิฟต์ดับเพลิงอย่างน้อย 1 ชุด โดยที่ “อาคารสูง” หมายถึงอาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 23 เมตรขึ้นไป กับ “อาคารขนาดใหญ่พิเศษ” ซึ่งหมายถึงอาคารที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบกิจการประเภทเดียวหรือหลายประเภท โดยมีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกันตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตรขึ้นไป ดังนั้นอาคารใดๆ ซึ่งมีความสูงต่ำกว่า 23 เมตรหรือเล็กกว่า 10,000 ตารางเมตรจะไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้

2. กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้อาคารประเภทและลักษณะที่มีจำนวนชั้นตั้งแต่สองชั้นขึ้นไปต้องจัดให้มีลิฟต์หรือทางลาดที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราใช้ได้ระหว่างชั้นของอาคารในบริเวณที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไป ได้แก่ โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานเอนามัย อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย สถานศึกษา หอสมุดและพิพิธภัณฑ์สถานของรัฐ สถานีขนส่งมวลชน เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีรถ ท่าเทียบเรือที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 300 ตารางเมตร หรือสำนักงาน โรงมหรสพ โรงแรม หอประชุม สนามกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ประเภทต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 2,000 ตารางเมตร

กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 นี้มีความชัดเจนอยู่บ้างในแง่ของการกำหนดประเภทอาคารที่ต้องมิลิฟต์หรือทางลาดเลื่อนที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราสามารถใช้ได้

3. กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 มิได้กำหนดประเภทอาคารที่ต้องมิลิฟต์ไว้แต่กำหนดคำนิยามศัพท์ในส่วนที่เกี่ยวข้องไว้ เช่น

“งานก่อสร้าง” หมายความว่า การประกอบกรเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างทุกชนิด เช่น อาคาร สนามบิน ทางรถไฟ ทางรกราง ถนน อุโมงค์ ท่าเรือ อู่เรือ คานเรือ สะพานเทียบเรือ

สะพาน ทางน้ำ ท่อระบายน้ำ ประปา รั้ว กำแพง ประตู ป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้าย พื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างเพื่อจอดรถ กลับริด และทางเข้าออกของรถ และหมายความรวมถึงการต่อเติม ซ่อมแซม ซ่อมบำรุง คัดแปลง เคลื่อนย้าย หรือการรื้อถอนทำลายสิ่งก่อสร้างนั้นด้วย

“ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว” หมายความว่า เครื่องสำหรับใช้ขนส่งวัสดุขึ้นลงเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้าง ซึ่งประกอบด้วยหอลิฟต์หรือปล่องลิฟต์ ตัวลิฟต์ และเครื่องจักร

“ลิฟต์โดยสารชั่วคราว” หมายความว่า เครื่องสำหรับใช้ขนส่งบุคคลขึ้นลงเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้าง ซึ่งประกอบด้วยหอลิฟต์หรือปล่องลิฟต์ ตัวลิฟต์ และเครื่องจักร

ดังนั้น จากคำนิยามศัพท์ดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่ากฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้างนี้ใช้บังคับกับลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวและลิฟต์โดยสารชั่วคราวที่ใช้สำหรับขนส่งวัสดุหรือบุคคลขึ้นลงเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้างเท่านั้น เช่น การก่อสร้างอาคาร สนามบิน ทางรถราง ถนน อุโมงค์ ท่าเรือ อุโมงค์ กำแพง ประตู เป็นต้น แต่ไม่รวมถึงลิฟต์โดยสารทั่วไป

4. กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 มิได้กำหนดประเภทของอาคารไว้ เพียงแต่กำหนดว่าในกรณีที่นายจ้างจัดให้มีลิฟต์ในการปฏิบัติงาน นายจ้างมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามอย่างไรบ้าง กับทั้งน่าจะมีความหมายเฉพาะถึงในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่น และหม้อน้ำเท่านั้น มิได้หมายความรวมถึงการทำงานในอาคารสำนักงานปกติที่ต้องใช้ลิฟต์โดยสารขึ้น-ลงอาคาร

ในขณะที่ประเทศมาเลเซียมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนและมีความเป็นเอกภาพเกี่ยวกับมาตรฐานในการติดตั้ง การบำรุงรักษาและหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของ โดยระบุไว้ใน FEDERAL SUBSIDIARY LEGISLATION, FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967, FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1970. ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงแรงงาน

กฎหมายฉบับดังกล่าวใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1970 โดยในส่วนของ การบังคับใช้ (Application) นั้น โดยหลักคือใช้กับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของทั้งหมด (electric passenger and goods lifts) โดยลิฟต์โดยสารตามกฎหมายฉบับนี้หมายถึง ลิฟต์ที่ใช้เพื่อบรรทุกผู้คนเป็นหลัก มากกว่าการขนถ่ายสิ่งของและลิฟต์โดยสารดังกล่าวรวมถึงลิฟต์เพียงในโรงพยาบาล ในขณะที่ลิฟต์ขนของตามกฎหมายฉบับนี้หมายถึง ลิฟต์ที่ใช้ขนส่งสิ่งของเป็นหลัก ซึ่งผู้คนที่จำเป็นต้องขนถ่ายสิ่งของนั้นจะได้รับอนุญาตให้ใช้ลิฟต์นี้ด้วยเช่นกัน

ในส่วนของการบังคับใช้กฎหมายนั้น กำหนดอยู่ใน Regulation 3. การบังคับใช้กฎหมาย (Application) คือใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของที่ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด (Electronic Passenger and Goods Lifts) การยกเว้นไม่ใช้บังคับกฎหมายจะเกิดขึ้นได้เมื่อ Chief Inspector มีความเห็นว่าเป็นสถานการณ์พิเศษ การบังคับใช้ข้อกำหนดใดๆ ของกฎหมายนี้จะไม่เป็นการจำเป็นหรือไม่สมเหตุสมผล และต้องประกาศเป็นหนังสือยกเว้นลิฟต์จากการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวเท่านั้น ดังนั้นการใช้บังคับกฎหมายจึงมีความเป็นเอกภาพ ใช้บังคับอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

1.4 การควบคุมการติดตั้งและการทดสอบลิฟต์

การทดสอบนี้หมายถึงการทดสอบลิฟต์ก่อนการเปิดใช้งาน เช่น น้ำหนักบรรทุกตามสัญญา ทดสอบเบรก ทดสอบอุปกรณ์นิรภัยต่างๆ ตัวควบคุมความเร็วกรณีที่มีความเร็วเกินกำหนด หรืออุปกรณ์อื่นๆ ว่าทำงานได้ตามฟังก์ชันหรือไม่

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องจะพบว่ากฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มีการกำหนดให้การควบคุมการติดตั้งและตรวจสอบระบบลิฟต์ให้ดำเนินการโดยวิศวกรไฟฟ้าหรือวิศวกรเครื่องกล ซึ่งเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตั้งแต่ประเภทสามัญวิศวกรขึ้นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรม แต่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบว่าต้องดำเนินการอย่างไร ใช้หลักเกณฑ์ใด ใช้แบบฟอร์มมาตรฐานใดในการตรวจสอบ

กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 ได้กำหนดรายละเอียดของลิฟต์ไว้ เช่น ต้องมีระบบควบคุมลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถควบคุมได้เอง ใช้งานได้อย่างปลอดภัย และจัดไว้ในบริเวณที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถใช้ได้สะดวก ต้องมีขนาดของห้องลิฟต์กว้างไม่น้อยกว่า 1,100 มิลลิเมตร และยาวไม่น้อยกว่า 1,400 มิลลิเมตร ปุ่มกดเรียกลิฟต์ ปุ่มบังคับลิฟต์ และปุ่มสัญญาณแจ้งเหตุฉุกเฉินต้องมีลักษณะอย่างไร มีความสูงจากพื้นไม่เกิน 1 มิลลิเมตร มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1 มิลลิเมตร มีอักษรเบรลล์กำกับไว้ทุกปุ่มเมื่อกดปุ่มจะต้องมีเสียงดังและมีแสง มีราวจับโดยรอบภายในลิฟต์ โดยราวต้องมีลักษณะอย่างไร แต่กลับไม่ปรากฏกฎหมายในส่วนของการควบคุมการติดตั้งและตรวจสอบลิฟต์แต่อย่างใด

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 และกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ซึ่งกำหนดให้การทดสอบนั้นให้

นายจ้างปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะของลิฟต์แต่ละประเภทและคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตลิฟต์เป็นผู้กำหนด แต่หากไม่มีรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานดังกล่าว ให้นายจ้างปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานที่วิศวกรได้กำหนดขึ้นเป็นหนังสือ ซึ่งในส่วนนี้ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานที่วิศวกรได้กำหนดขึ้นเป็นหนังสือนั้นคืออะไร สามารถอ้างอิงได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพราะขาดความชัดเจนทั้งในส่วนของผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดทำคู่มือหรือหนังสือที่กฎหมายอ้างอิงถึง ความมีผลใช้บังคับ การได้รับการยอมรับในหลักเกณฑ์ที่เขียนขึ้น หน่วยงานที่เข้ามากำกับดูแล

ในขณะที่กฎหมายมาเลเซียมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนใน Regulation 30 การทดสอบว่าลิฟต์ใหม่ทุกตัวหรือลิฟต์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญนั้นจะต้องได้รับการทดสอบโดยผู้ให้บริการ (Supplier) หรือผู้สร้างลิฟต์ก่อนจึงจะนำไปให้บริการได้ โดยต้องมีน้ำหนักบรรทุกทุกตามสัญญาและในระหว่างการทดสอบดังกล่าว ผู้ตรวจ (the Inspector) จะต้องตรวจว่าเบรกอุปกรณ์หยุดเมื่อถึงจุดหมาย (Terminal stopping device) บัฟเฟอร์ อุปกรณ์นิรภัย ตัวควบคุมความเร็วเกินกำหนด หรืออุปกรณ์อื่นๆ ทำงานได้ตามฟังก์ชัน นอกจากนี้ยังต้องทำการตรวจจุดติดตั้งอุปกรณ์นิรภัย (Safety Gear) ของ Governor ประเภทที่ควบคุม โดยการทดสอบจะต้องดำเนินการตามความเร็วตามสัญญา และ Governor ต้องถูกสะตุ (tripped) ด้วยมือ และต้องทำการทดสอบอุปกรณ์นิรภัยและ Governor หลังจากทาสีอุปกรณ์ดังกล่าวแล้วและหลังจากที่มีการติดตั้งเชือก Governor ใหม่แล้ว เหล่านี้เป็นต้น และที่สำคัญมีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าใครเป็นผู้มีหน้าที่กำกับดูแล

1.5 การบำรุงรักษา

ในส่วนของการบำรุงรักษาลิฟต์ตามกฎหมายไทยนั้น กฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 นั้นกำหนดประเภทของอาคารที่ต้องมีลิฟต์และกำหนดรายละเอียดของลิฟต์ไว้ว่าจะต้องมีลักษณะอย่างไร แต่สิ่งที่กฎหมายทั้งสองฉบับเหมือนกัน คือ เมื่อมีการติดตั้งลิฟต์ไว้ในอาคารแล้ว ไม่มีกฎหมายกำหนดว่าลิฟต์นั้นจะต้องได้รับการตรวจสอบหรือการบำรุงรักษาอย่างไรหรือไม่ และการบำรุงรักษานั้นต้องได้มาตรฐานอย่างไร ใครเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบและบำรุงรักษาลิฟต์ หรือควรมีความสม่ำเสมอเพียงใดในการบำรุงรักษาลิฟต์นั้น

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้นายจ้างจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว

และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราวเป็นประจำทุกเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด ดังนั้นอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงออกประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 โดยมีสาระสำคัญ อยู่ที่การให้นายจ้างที่มีการใช้ลิฟต์ที่มีความสูงตั้งแต่ 9 เมตรขึ้นไป ต้องจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ภายใต้การควบคุมโดยวิศวกรอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง กรณีที่นายจ้างมีการใช้ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราวและลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ต้องจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ให้มีความปลอดภัยในการใช้งาน หัวข้อ ดังนี้เช่น โครงสร้างของลิฟต์ รอยเชื่อมต่อ สลักเกลียว เป็นเกลียวและหมุดย้ำ ระบบรอก เช่น สลัก ลูกปืน เพลา เฟือง เบรกหรืออุปกรณ์ควบคุมการหยุด ลวดสลิง ระบบหล่อลื่น สิ่งป้องกันอันตรายต่อผู้ใช้งานจากส่วนที่เคลื่อนที่ได้ อุปกรณ์ประกอบสายไฟฟ้า ระบบการควบคุมการหยุด ระบบควบคุมน้ำหนักเกิน ระบบนิรภัยอัตโนมัติ ระบบไฟฟ้า ส่วนประกอบและอุปกรณ์อื่นๆ ที่ผู้ผลิตกำหนดให้มีการตรวจสอบ

กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดให้นายจ้างต้องตรวจสอบระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์เป็นประจำทุกเดือน และเก็บผลการตรวจสอบไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้ และนายจ้างต้องจัดให้มีการตรวจสอบและการทดสอบชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของลิฟต์โดยวิศวกรอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ทั้งนี้ การทดสอบการรับน้ำหนักของลิฟต์ต้องได้ไม่น้อยกว่าร้อยละร้อยของน้ำหนักการใช้งานสูงสุด และนายจ้างต้องควบคุมดูแลมิให้ลูกจ้างหรือบุคคลใดตัดแปลงหรือทำให้ลิฟต์รับน้ำหนักได้เกินพิกัดที่ผู้ผลิตกำหนด

ในขณะที่มาตรฐานการตรวจสอบลิฟต์และบำรุงรักษาลิฟต์นั้นกลับไปปรากฏที่ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ซึ่งกำหนดหน้าที่ให้นายจ้างที่มีการใช้ลิฟต์ที่มีความสูงตั้งแต่ 9 เมตรขึ้นไป ต้องจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ภายใต้การควบคุมโดยวิศวกรอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการใช้ลิฟต์ชั่วคราวในงานที่เกี่ยวกับการก่อสร้างและมีผู้ใช้งานในลักษณะวงจำกัด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบในแง่ของปริมาณหรือจำนวนผู้ใช้งานแล้ว ลิฟต์โดยสาร

ทั่วไปตามสถานที่ต่างๆ นั้นมีผู้ใช้งานจำนวนมากกว่าและหลากหลายกว่า แต่กลับไม่มีกฎหมายกำหนดการตรวจสอบและการบำรุงรักษาลิฟต์ไว้แต่อย่างใด

นอกจากนี้ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ทั้งขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราวฉบับนี้ยังสำคัญลงไปอีกด้วยว่าขณะที่มีการตรวจสอบส่วนประกอบ อุปกรณ์ หรือระบบควบคุมการทำงานของลิฟต์ นายจ้างต้องมีการใส่กุญแจ หรือจัดให้มีระบบระมัดระวังป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องเข้าไปใกล้หรือใช้ลิฟต์ พร้อมทั้งติดป้าย “ห้ามใช้ลิฟต์” ให้ชัดเจน รวมทั้งยังได้กำหนดรายละเอียดในการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ให้มีความปลอดภัยในการใช้งาน โดยให้ครอบคลุมถึงหัวข้อ ดังต่อไปนี้ อาทิเช่น โครงสร้างของลิฟต์ รอยเชื่อมต่อ ระบบรอก เช่น สลัก ลูกปืน เพลา เฟือง เบรกหรืออุปกรณ์ควบคุมการหยุด ลวดสลิง ระบบหล่อลื่น สิ่งป้องกันอันตรายต่อผู้ใช้งานจากส่วนที่เคลื่อนที่ได้ ระบบการควบคุมการหยุด ระบบควบคุมน้ำหนักเกิน ระบบนิรภัยอัตโนมัติ ระบบไฟฟ้า ส่วนประกอบและอุปกรณ์อื่นๆ ที่ผู้ผลิตกำหนดให้มีการตรวจสอบ

ในขณะที่กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดให้ นายจ้างต้องตรวจสอบระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์เป็นประจำทุกเดือน และเก็บผลการตรวจสอบไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้แต่กลับไม่ได้กำหนดว่ามาตรฐานในการตรวจสอบระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์ของลิฟต์นั้นมีอยู่อย่างไร นอกจากนี้แล้วในการใช้งานลิฟต์นั้นจะต้องมีการบำรุงรักษา เช่น การปรับแต่ง การทำความสะอาด การหยอดน้ำมันยังจุดต่างๆ ซึ่งกฎหมายมิได้พูดถึงแต่อย่างใด คงมีแต่การระบุว่าต้องตรวจสอบระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์ทุกเดือน กับต้องจัดให้มีการตรวจสอบและการทดสอบชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของลิฟต์โดยวิศวกรอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยการทดสอบการรับน้ำหนักของลิฟต์ต้องได้ไม่น้อยกว่าร้อยละร้อยของน้ำหนักการใช้งานสูงสุด และนายจ้างต้องควบคุมดูแลมิให้ลูกจ้างหรือบุคคลใดคัดแปลงหรือทำให้ลิฟต์รับน้ำหนักได้เกินพิกัดที่ผู้ผลิตกำหนด ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้ลิฟต์ภายใต้ประกาศฉบับนี้มีความหมายถึงกรณีที่ นายจ้างจัดให้มีลิฟต์ในการปฏิบัติงานซึ่งน่าจะมีความหมายเฉพาะถึงในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่น และหม้อน้ำเท่านั้น มิได้หมายความรวมถึงการทำงานในอาคารสำนักงานปกติที่ต้องใช้ลิฟต์โดยสารขึ้น-ลงอาคาร ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับในแง่ของปริมาณหรือจำนวนผู้ใช้งานแล้ว ลิฟต์โดยสารทั่วไปตามสถานที่ต่างๆ นั้นมีผู้ใช้งานจำนวนมากกว่าและหลากหลายกว่า แต่กลับไม่มีกฎหมายกำหนดการตรวจสอบและการบำรุงรักษาลิฟต์ไว้แต่อย่างใด

สำหรับกฎหมายประเทศมาเลเซียที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการบำรุงรักษาลิฟต์นั้น FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967 [64 OF 1967] P.U. (A) 6/1970 FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1970 ของประเทศมาเลเซียได้บัญญัติไว้อยู่ที่หมวดของการบำรุงรักษาลิฟต์ Part III Regulation 31 – Duties of the Owner ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่การกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของลิฟต์ที่ต้องทำให้มั่นใจได้ว่าลิฟต์ของตนนั้นได้รับการบำรุงรักษาและลิฟต์ใช้งานอยู่ภายใต้สภาพการใช้งานที่ดีและภายใต้มาตรฐานการผลิต โดยเพื่อให้มั่นใจได้ว่าลิฟต์ทุกตัวได้รับการบำรุงรักษาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ผู้เป็นเจ้าของจะต้องเข้าทำสัญญากับผู้ให้บริการที่ได้รับการอนุมัติจากทางราชการให้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและบำรุงรักษาได้ ซึ่งผู้ให้บริการเหล่านั้นจะต้องผ่านการตรวจสอบแล้วว่าพนักงานของบริษัทเป็นผู้ที่คุณสมบัติเหมาะสมและผ่านการฝึกอบรมแล้ว และแม้ว่าจะได้เข้าทำสัญญาบำรุงรักษาข้างต้นแล้วก็ตาม ผู้เป็นเจ้าของก็หาได้พ้นผิดจากหน้าที่และความรับผิดชอบในการบำรุงรักษาลิฟต์ของตนไม่

นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดต่อไปอีกว่าให้เป็นหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของลิฟต์ในการแจ้งผู้ตรวจสอบของทางภาครัฐถึงรายละเอียด อันได้แก่ ชื่อและที่อยู่ของบริษัทผู้ให้บริการที่ได้รับการอนุมัติ วันที่เริ่มต้นสัญญาและวันที่สิ้นสุดของสัญญา โดยกฎหมายกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำไว้ว่าสัญญาบำรุงรักษาดังกล่าวจะต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 1 ปีและต้องระบุชื่อพนักงานที่มีความสามารถซึ่งว่าจ้างโดยบริษัทที่ได้รับการอนุมัติผู้ที่จะต้องทำการตรวจสอบเป็นระยะและเป็นผู้รับผิดชอบในการบำรุงรักษาดังกล่าวด้วย บุคคลดังกล่าวจะต้องตรวจสอบลิฟต์อย่างละเอียดอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกๆ สามเดือนและต้องให้บริการและปรับแต่งในทุกๆ เดือน

นอกจากนั้นกฎหมายยังกำหนดต่อไปอีกด้วยว่าให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของลิฟต์ทุกตัวที่จะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าในส่วนของลิฟต์นั้น บ่อลิฟต์และกันบ่อได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพแห้งและไม่มีสิ่งกั้น และไม่มีขยะและไม่ใช่สำหรับการเก็บของ ไม่มีวัสดุที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของลิฟต์วางที่ด้านบนของคูลิฟต์ ลิฟต์จะต้องไม่ได้ใช้งานหากมีน้ำหนักบรรทุกมากกว่าน้ำหนักตามที่ระบุไว้ในสัญญาและที่ระบุในใบรับรองการลงทะเบียนและป้ายที่ติดตั้งตามระเบียบข้อ 7(4) ในกรณีของลิฟต์อื่นที่ไม่ใช่ลิฟต์ควบคุมอัตโนมัติจะต้องไม่ทำงาน เว้นแต่มีผู้ดูแลลิฟต์ซึ่งมีอายุไม่น้อยกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และต้องไม่มีการเปลี่ยนสายไฟหรืออุปกรณ์ต่อกระแสไฟฟ้าสำหรับฟิวส์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์ที่วงจรควบคุมลิฟต์ใดๆ

1.6 ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบำรุงรักษาลิฟต์ตามกฎหมาย

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่าสำหรับกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องนั้น ในส่วนของกฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

และกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 นั้นกำหนดแต่เพียงประเภทของอาคารที่ต้องมีลิฟต์และกำหนดรายละเอียดของลิฟต์ไว้ว่า จะต้องมิลักษณะอย่างใดเท่านั้น แต่กลับมิได้กำหนดว่าเมื่อมีการติดตั้งลิฟต์ในอาคารแล้ว ลิฟต์นั้น จะต้องได้รับการตรวจสอบหรือการบำรุงรักษาอย่างไรหรือไม่ และการบำรุงรักษานั้นต้องได้มาตรฐานอย่างไร ใครเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบและบำรุงรักษาลิฟต์

ในขณะที่มาตรฐานการตรวจสอบลิฟต์และบำรุงรักษาลิฟต์นั้นกลับไปปรากฏที่ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นการใช้ลิฟต์ชั่วคราวในงานที่เกี่ยวกับการก่อสร้างและมีผู้ใช้งานในลักษณะวงจำกัด กำหนดหน้าที่ให้นายจ้างที่มีการใช้ลิฟต์ที่มีความสูงตั้งแต่ 9 เมตรขึ้นไป ต้องจัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ลิฟต์โดยสารชั่วคราว และลิฟต์ที่ใช้ขนส่งวัสดุและโดยสารชั่วคราว ภายใต้การควบคุมโดยวิศวกรอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

ในขณะที่กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดให้นายจ้างต้องจัดให้มีการตรวจสอบและการทดสอบชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของลิฟต์โดยวิศวกรอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และต้องตรวจสอบระบบความปลอดภัยและระบบการทำงานของลิฟต์เป็นประจำทุกเดือน และเก็บผลการตรวจสอบไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบ ซึ่งจะเห็นว่ากฎหมายกำหนดให้การทดสอบชิ้นส่วนและอุปกรณ์ลิฟต์ประจำปีนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของวิศวกร แต่สำหรับการตรวจสอบรายเดือนนั้นกลับมิได้กำหนดว่าให้เป็นหน้าที่ของใครและภายใต้การกำกับดูแลโดยใครหรือหน่วยงานใด

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศมาเลเซียจะพบว่าแตกต่างกันอย่างมาก กล่าวคือ FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967 [64 OF 1967] P.U. (A) 6/1970 FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1970 ในหมวดของการบำรุงรักษาลิฟต์ Part III Regulation 31 – Duties of the Owner ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่การกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของลิฟต์ที่ต้องทำให้มั่นใจได้ว่าลิฟต์ของตนนั้นได้รับการบำรุงรักษา

โดยที่ผู้เป็นเจ้าของจะต้องเข้าทำสัญญากับผู้ให้บริการที่ได้รับการอนุมัติจากทางราชการให้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและบำรุงรักษาแล้วเท่านั้น ซึ่งผู้ให้บริการเหล่านั้นจะต้องผ่านการตรวจสอบแล้วว่าพนักงานของบริษัทเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและผ่านการฝึกอบรมแล้วซึ่งตามกฎหมายมาเลเซียจะเรียกบุคคลนี้ Competent Person ซึ่งจะทำหน้าที่ควบคุมอุปกรณ์ลิฟต์และ

สถานที่เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบ บริการและบำรุงรักษาลิฟต์ โดยในสัญญา บำรุงรักษาลิฟต์นั้นนอกจากจะต้องมีอายุสัญญาไม่น้อยกว่า 1 ปีแล้วยังจะต้องระบุชื่อ Competent Person หรือพนักงานที่มีความสามารถของบริษัทผู้ให้บริการ ผู้ซึ่งจะทำหน้าที่ตรวจสอบเป็นระยะๆ และรับผิดชอบในการบำรุงรักษาลิฟต์ดังกล่าวด้วย โดย Competent Person นั้นจะมีหน้าที่ในการตรวจสอบ ลิฟต์อย่างละเอียด อย่างน้อยหนึ่งครั้งทุกๆ สามเดือนและต้องให้บริการและปรับแต่งทุกๆ เดือน

รวมถึงมีหน้าที่ลงข้อมูลทะเบียนของลิฟต์ในรูปแบบฟอร์มตามที่กฎหมายกำหนด โดยข้อมูลที่ต้องลง ได้แก่ รายละเอียดของการตรวจสอบการให้บริการและการปรับแต่ง รายละเอียดของการซ่อมแซมลิฟต์ที่ถือว่าจำเป็นและวันที่การซ่อมแซมดังกล่าว รายละเอียดของการแตกหักของเชือกแขวนใดๆ การทำงานไม่สมบูรณ์ของส่วนต่างๆ ของลิฟต์ การเร่งความเร็วที่มากเกินไปไม่ว่าเกียร์นิรภัยจะทำงานหรือไม่และเหตุการณ์อื่นๆ ส่งผลให้ลิฟต์ถูกตรึง และข้อมูลอื่นๆ ที่ผู้ตรวจการของรัฐ (Chief Inspector) อาจสั่งการ โดยตรงเป็นครั้งคราว

รายการดังกล่าวทั้งหมด Competent Person มีหน้าที่ต้องจัดทำหรือลงข้อมูลภายในหนึ่งสัปดาห์หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ทะเบียนดังกล่าวจะต้องจัดทำขึ้นไว้หรือมีไว้พร้อมสำหรับการตรวจสอบของผู้ตรวจการในการตรวจสอบลิฟต์ตามปกติทุกครั้งและรวมถึงเมื่อได้รับการร้องขอจากผู้ตรวจด้วย ซึ่งนั่นก็หมายความว่าต้องมีอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้พร้อมกับการถูกตรวจสอบนั่นเอง

ความสำคัญของข้อมูลที่ Competent Person ระบุในทะเบียนลิฟต์นั้น นอกจากจะเป็นการระบุถึงรายละเอียดการตรวจสอบและการซ่อมแซมแล้ว ยังถือเป็นสิ่งยืนยันด้วยว่าผู้เป็นเจ้าของรับทราบถึงความจำเป็นในการซ่อมแซมลิฟต์แล้วและเจ้าของต้องจัดให้มีการซ่อมแซมดังกล่าวโดยทันที อีกทั้งกฎหมายยังให้ถือว่าการซ่อมแซมที่บันทึกไว้ในทะเบียนโดย Competent Person นั้นให้ถือว่าเจ้าของลิฟต์ได้รับทราบคำแนะนำนั้นแล้ว ดังนั้นหากเจ้าของไม่จัดให้มีการซ่อมแซมหรือไม่ส่งเรื่องไปยังผู้ตรวจการของรัฐภายในระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์ บริษัทผู้ให้บริการมีหน้าที่จะต้องแจ้งผู้ตรวจการของรัฐให้ทราบทันทีถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว สิ่งที่มาคือเจ้าของลิฟต์อาจมีโทษจากการฝ่าฝืนกฎหมายฉบับนี้นั่นเอง

การลงทะเบียนของ Competent Person นั้นมีอายุสาม (3) ปีนับจากวันที่ลงทะเบียน หรือตามที่ระบุไว้โดยหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) เว้นแต่จะถูกยกเลิกโดยหัวหน้าผู้ตรวจการ (Chief Inspector) ทั้งนี้ Competent Person นั้นอาจถูกเพิกถอนการขึ้นทะเบียนได้ หาก Chief Inspector เห็นว่าไร้ความสามารถ Chief Inspector สามารถเพิกถอนคำสั่งนั้นเมื่อใดก็ได้ตามดุลยพินิจของ Chief Inspector

1.7 ความรับผิดและบทลงโทษ

สำหรับกฎหมายไทยนั้น สำหรับกฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 รวมถึงพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เองนั้น ไม่ปรากฏการกำหนดโทษเกี่ยวกับการดำเนินการหรือการฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในส่วนของลิฟต์ดับเพลิงแต่อย่างใด

ต่อมาในส่วนของกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 นั้นก็เช่นกัน ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดโทษเจ้าของอาคารหากไม่ดำเนินการหรือฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในส่วนของลิฟต์สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราแต่อย่างใด

สำหรับกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ก็เช่นกัน ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดโทษเจ้าของอาคารหรือนายจ้างหากไม่ดำเนินการหรือฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแต่อย่างใด

กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่นและหม้อน้ำ พ.ศ. 2552 ก็เช่นกัน ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดโทษเจ้าของอาคารหรือนายจ้างหากไม่ดำเนินการหรือฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแต่อย่างใด

ในขณะที่ Regulation 5. ความรับผิดของผู้เป็นเจ้าของ (Owner's Liability) ของมาเลเซียกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าไม่มีข้อบัญญัติใดในกฎหมายฉบับนี้จะปลดเปลื้องหรือยกเว้นเจ้าของลิฟต์ใดๆ ในการปฏิบัติตามกฎหมายอื่น และ Regulation 34 บทลงโทษ กรณีที่ผู้เป็นเจ้าของฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด จะมีโทษ โดยต้องรับผิดชอบชำระค่าปรับในอัตราต่อครั้งไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์ ซึ่งเทียบเท่ากับประมาณ 33,000 บาทต่อครั้ง ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงพอสมควรเนื่องจากกฎหมายมาเลเซียนั้นกำหนดหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของลิฟต์อยู่มากพอสมควรตามที่ได้อธิบายมาแล้วทั้งหมด

2. ข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยการกำหนดมาตรฐานสินค้าและบริการ โดยมุ่งศึกษากรณี ลิฟต์โดยสารนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยควรแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าและเพิ่มเติมกฎหมาย ในการกำหนดมาตรฐานของลิฟต์และมาตรฐานในการบำรุงรักษาลิฟต์ ซึ่งถือว่าเป็นหลักเกณฑ์ สำคัญในการประกันคุณภาพของสินค้าและเป็นการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้งาน ลิฟต์ที่ไม่ได้คุณภาพหรือขาดการบำรุงรักษาที่เหมาะสม โดยกฎหมายมาตรฐานสินค้าของไทยควร เป็นระบบมาตรฐานภาคบังคับเป็นหลัก กล่าวคือสินค้าใดที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีมาตรฐาน จะต้องมีการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ ภายใต้การกำกับดูแลของแต่ละกระทรวง ถึงแม้ ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติการส่งออกป้อนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 บัญญัติให้สามารถกำหนดให้สินค้าใดต้องมีมาตรฐานสินค้าในการนำเข้าหรือส่งออก และกำหนดมาตรฐานสินค้าเหล่านั้นก็ตามแต่ก็ไม่ใช่มีกฎหมายบังคับการ โดยตรงเกี่ยวกับมาตรฐาน สินค้า อีกทั้ง พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 ก็กำหนดแต่เพียงมาตรฐานสินค้าขา ออก ไม่ได้กำหนดมาตรฐานสินค้าขาเข้า นอกจากนี้แม้ว่าจะมีกฎหมายกำหนดมาตรฐานสินค้า ของกระทรวงอื่นๆ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวง สาธารณสุข ก็เป็นกฎหมายที่บังคับการต่างหากในแต่ละกระทรวง ไม่มีความเป็นเอกภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เสนอแนะให้แก้ไขพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ.2503 ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 ได้ประกาศใช้เป็นระยะเวลายาวนาน กว่า 60 ปี ทำให้บทบัญญัติของกฎหมายไม่เหมาะสมเท่าทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบันและไม่ ครอบคลุมการกำหนดมาตรฐานสินค้านำเข้า จึงสมควรปรับปรุงโดยให้มีการกำหนดมาตรฐาน สินค้านำเข้าด้วย นอกจากนี้ยังสมควรปรับปรุงอำนาจหน้าที่และบทบาทของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในปัจจุบัน คือ สำนักมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออก กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ให้มี การกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าที่นำเข้าและส่งออกอย่างเป็นระบบ โดยการกำหนดนโยบายกำหนด มาตรฐานสินค้า (ซึ่งรวมถึงการยอมรับหรือรับรองมาตรฐานสินค้าตามกฎหมายเฉพาะหรือ มาตรฐานสินค้าของต่างประเทศหรือขององค์กรมาตรฐานสากลด้วย) และกำกับดูแล ผู้ประกอบการ ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้า โดยอาจมอบให้ภาคเอกชนเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบและ รับรองมาตรฐานสินค้าเป็นหลัก ส่งเสริมการกำหนดและรักษามาตรฐานสินค้าโดยความสมัครใจ ของภาคเอกชน ตลอดจนประสานงานและบูรณาการภารกิจของหน่วยงานด้านมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

กับสินค้า ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานสินค้า การคุ้มครองผู้บริโภค การยกระดับมาตรฐานสินค้าในตลาดของไทยและ ต่างประเทศ

ส่วนที่ 2 โดยที่ผู้วิจัยเห็นว่าลิฟต์ควรเป็นสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานเฉกเช่นเดียวกับสินค้าประเภทอื่นในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม เครื่องจักรกลหรือเครื่องใช้ไฟฟ้าซึ่งจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือ “สมอ.” สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการขอใช้เครื่องหมายมาตรฐาน การขออนุญาตทำและนำเข้าซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การตรวจสอบและควบคุมการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ตลอดจนการควบคุมการใช้เครื่องหมายมาตรฐาน ดังนั้นลิฟต์จึงเป็นสินค้าที่ควรอยู่ภายใต้การกำกับดูแลมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 อันเป็นกรอบกฎหมายหลัก โดย สมอ. ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานให้ตรงความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและสอดคล้องกับแนวทางหรือมาตรฐานสากล นอกจากนี้ สมอ. ยังทำหน้าที่ในการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบและรับรองด้านการมาตรฐานให้ได้รับการยอมรับ รวมไปถึงการส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐานของประเทศ ทั้งนี้ มาตรฐานที่กำหนดโดย สมอ. ประเภท มาตรฐานระดับประเทศ โดยมีการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ประเภทบังคับและไม่บังคับตามความต้องการและการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม การค้าและเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมของไทยให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

ทั้งนี้ โดยให้คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมพิจารณากำหนดให้ลิฟต์เป็นสินค้าที่ต้องมีมาตรฐาน โดยผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงเครื่องหมายมาตรฐานก่อนนำลิฟต์ออกจากสถานที่ผลิตหรือรับมอบไปจากเจ้าพนักงานศุลกากรได้ และในกรณีที่ต้องมีการนำเข้ามาในราชอาณาจักร กระทรวงอุตสาหกรรมต้องทำงานควบคู่ไปกับกระทรวงพาณิชย์ โดยเมื่อกระทรวงอุตสาหกรรมออกกฎกระทรวงกำหนดให้ลิฟต์เป็นสินค้าที่ต้องขอรับการตรวจสอบและได้ใบรับรองตามมาตรฐานบังคับแล้ว ในการนำเข้ากระทรวงพาณิชย์ต้องประกาศการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศที่มีมาตรฐานทัดเทียมกับมาตรฐานบังคับของประเทศไทยเท่านั้น ยกเว้นกรณีไม่ต้องได้รับใบรับรองหากปรากฏว่าสินค้านั้นได้รับการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานจากประเทศนั้นที่มีข้อตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการยอมรับผลการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานซึ่งกันและกันแล้ว หรือเป็นกรณีที่มีหลักฐานว่าลิฟต์ที่นำเข้าเป็นไปตามมาตรฐานของต่างประเทศที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานตามที่คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนดและมีเครื่องหมายมาตรฐานของต่างประเทศแสดงแล้ว แล้วแต่กรณี

ส่วนที่ 3 เสนอแนะให้ออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานลิฟต์และการบำรุงรักษาลิฟต์ เป็นกฎหมายภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย โดยนำเอา FACTORIES AND MACHINERY ACT 1967 [64 OF 1967] P.U. (A) 6/1970 FACTORIES AND MACHINERY (ELECTRIC PASSENGER AND GOODS LIFT) REGULATIONS, 1970 ของประเทศมาเลเซีย และมาตรฐานระบบลิฟต์ ที่ได้จัดทำโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มาปรับใช้ โดยออกเป็นกฎหมายเฉพาะออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวงฉบับนี้ต้องมีการกำหนดแบ่งหมวดหมู่ไว้อย่างชัดเจน ออกเป็น 5 หมวด ได้แก่

บททั่วไป ซึ่งจะกล่าวถึง

ก. การอ้างอิงและการเริ่มต้นมีผลใช้บังคับของกฎหมาย

ข. การบังคับใช้

ค. คำนิยามศัพท์

หมวดที่ 1 มาตรฐานลิฟต์

หมวดที่ 2 การขออนุญาตติดตั้ง

หมวดที่ 3 การทดสอบ

หมวดที่ 4 การบำรุงรักษา

หมวดที่ 5 บทกำหนดโทษ

บทเฉพาะกาล ซึ่งจะกล่าวถึงการเริ่มบังคับกฎหมายบางหมวด และข้อยกเว้น

ร่าง

กฎกระทรวง ฉบับที่ (พ.ศ.....)

กำหนดมาตรฐานลิฟต์และการบำรุงรักษา

ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

พ.ศ. ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๓) และมาตรา ๘ (๑) (๔) (๖) (๗) และ (๘) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

“ลิฟต์” หมายถึง พาหนะที่ใช้สำหรับบรรทุกผู้โดยสารหรือสิ่งของขึ้นลงทางแนวตั้ง โดยมีรางบังคับ

“ลิฟต์โดยสาร” หมายถึง ลิฟต์เพื่อใช้ขนถ่ายผู้โดยสาร โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามรางบังคับในแนวตั้ง

“ลิฟต์ขนของ” หมายถึง ลิฟต์เพื่อใช้ขนของและใช้โดยสารได้เฉพาะผู้ควบคุมลิฟต์หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการขนของเท่านั้น โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามแนวรางบังคับในแนวตั้ง

“ผู้ประกอบการ” หมายถึง

(๑) ผู้ผลิต

(๒) ผู้นำเข้า

(๓) ผู้ขาย ในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้

(๔) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า

“ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

“ปล่องลิฟต์” หมายถึง ส่วนของอาคารซึ่งออกแบบก่อสร้างไว้สำหรับติดตั้งลิฟต์ มีลักษณะเป็นปล่องทะลุติดต่อกันระหว่างชั้นตลอดความสูงที่ลิฟต์เคลื่อนที่ขึ้นลง รวมทั้งส่วนที่เป็นปล่องลิฟต์ขึ้นไปจนถึงใต้พื้นห้องเครื่องหรือใต้พื้นหลังคา

“บ่อลิฟต์” หมายถึง ส่วนของปล่องลิฟต์จากระดับพื้นชั้นจอดล่างสุดไปจนถึงพื้นปล่องลิฟต์

“ระยะเคลื่อน” หมายถึง ระยะทางในแนวตั้งระหว่างชั้นจอดล่างสุดถึงชั้นจอดบนสุดของลิฟต์

“ความเร็วที่กำหนด” หมายถึง ความเร็วปกติที่ลิฟต์สามารถเคลื่อนที่ขึ้นลงได้ตามที่กำหนด หน่วยเป็นเมตรต่อวินาที

“มวลบรรทุกที่กำหนด” หมายถึง มวลบรรทุกตามพิกัดซึ่งลิฟต์ต้องสามารถเคลื่อนที่ขึ้นและลงได้ตามความเร็วที่กำหนดที่ได้ออกแบบและติดตั้ง

“รางบังคับ” หมายถึง รางที่บังคับการขึ้นลงของตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงตลอดแนวปล่องลิฟต์ “ชั้นจอด” หมายถึง ส่วนพื้น โถงหน้าลิฟต์หรือพื้นที่รับส่งผู้โดยสารหรือส่งของ

“อุปกรณ์ลดแรงกระแทก” หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้ลดแรงกระแทกและหยุดการเคลื่อนที่ทางลงของตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วง เมื่อตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงเคลื่อนลงเลยระดับปกติที่กำหนดไว้

“ตัวลิฟต์” หมายถึง ส่วนที่ใช้บรรทุกผู้โดยสารหรือสิ่งของ ซึ่งรวมทั้งพื้นตัวลิฟต์เสาแทรก ห้องลิฟต์และประตูลิฟต์

“พื้นตัวลิฟต์” หมายถึง โครงสร้างส่วนพื้นทั้งหมดของลิฟต์ที่รองรับมวลบรรทุก

“เครื่องนิรภัย” หมายถึง กลอุปกรณ์ทางกลที่ติดอยู่กับเสาแทรกหรือโครงน้ำหนักถ่วงและจะทำงานเมื่อตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงเคลื่อนลงด้วยความเร็วเกินพิกัดหรือเมื่อเชือกถวดแขวนลิฟต์ขาด

“เชือกถวดชดเชย” หมายถึง เชือกถวดหรือโซ่ที่ใช้ชดเชยน้ำหนักเชือกถวดแขวนซึ่งอาจจะทำจากเส้นลวดตีเกลียวหรือโซ่เหล็ก ในกรณีที่ทำจากโซ่เหล็กจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ป้องกันข้อโซ่เคลื่อนที่ซึ่งอาจจะทำให้เกิดเสียงดัง

“น้ำหนักถ่วง” หมายถึง น้ำหนักที่แขวนเพื่อถ่วงน้ำหนักของตัวลิฟต์ในการเคลื่อนที่ขึ้นลง

“ประตูปล่องลิฟต์” หมายถึง ประตูชั้นนอกหรือประตูที่อยู่กับปล่องลิฟต์ในชั้นจอดต่างๆ

“ประตูลิฟต์” หมายถึง ประตูชั้นในหรือประตูที่ติดอยู่กับตัวลิฟต์

“ชุดควบคุม” หมายถึง กลอุปรกรณ์หรือกลุ่มของกลอุปรกรณ์ที่ใช้บังคับการทำงานของระบบลิฟต์

“ระบบควบคุมการขับเคลื่อน” หมายถึง ระบบควบคุมการเคลื่อนที่ การหยุดทิศทางการเคลื่อนที่ ความเร่ง ความเร็วและความหน่วงของส่วนที่เคลื่อนที่

“ระดับการจอด” หมายถึง การทำงานเพื่อเพิ่มความแม่นยำในการเข้าสู่ระดับชั้นจอดของลิฟต์

“เครื่องลิฟต์” หมายถึง เครื่องกลที่ขับเคลื่อนขึ้นลงและอุปรกรณ์สำหรับหยุดลิฟต์

“ห้องเครื่องลิฟต์” หมายถึง ห้องที่ติดตั้งเครื่องลิฟต์ตัวเดียวหรือหลายตัว และหรือมีการติดตั้งอุปรกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

“อุปรกรณ์ควบคุมความเร็ว” หมายถึง เมื่อลิฟต์เคลื่อนที่ด้วยความเร็วเกินกำหนดถึงระดับที่ตั้งค่าไว้ อุปรกรณ์นี้จะทำให้ลิฟต์หยุด โดยการทำให้เครื่องนิรภัยทำงาน

หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ”รัฐมนตรี“

หมวด ๑

มาตรฐานลิฟต์

ข้อ ๓ กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของที่ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด

ข้อ ๔ ผู้ประกอบการต้องผลิตลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของทุกเครื่องให้เป็นไปตามมาตรฐานที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ประกาศกำหนด

ข้อ ๕ ผู้ประกอบการจะต้องจัดให้มีคู่มือ ดังต่อไปนี้

คู่มือ (๑) สำหรับการใช้งานปกติ

คู่มือการใช้งานจะต้องมีข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการใช้งานลิฟต์ในภาวะปกติ การช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปิดล็อกประตูห้องเครื่องตลอดเวลา การขนย้ายสิ่งของเข้าออก ค่าเตือนที่ต้องระวังในกรณีที่ปล่องลิฟต์ไม่ล้อยึดสนิททั้งหมด เหตุการณ์ที่จำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความสามารถผ่านการอบรมเข้าทำการ การเก็บรักษาเอกสาร การใช้กุญแจปลดล็อกฉุกเฉิน การช่วยเหลือ

คู่มือ (๒) การบำรุงรักษา

คู่มือการใช้งานจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับ การบำรุงรักษาที่จำเป็นกับลิฟต์และอุปกรณ์ประกอบเพื่อให้ลิฟต์ใช้งานได้อย่างปลอดภัย คำแนะนำเกี่ยวกับการบำรุงรักษาอย่างปลอดภัย

หมวดที่ ๒

การขออนุญาตติดตั้ง

ข้อ ๖ การขออนุญาตในการติดตั้งลิฟต์ ผู้ประกอบการหรือผู้ติดตั้งลิฟต์ต้องนำส่งเอกสารดังต่อไปนี้ให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นจำนวน ๓ ชุด ได้แก่

(๑) ขนาดและรายละเอียดของลิฟต์ตามแบบฟอร์มที่ประกาศกำหนด

(๒) แบบร่างของลิฟต์ซึ่งแสดงรายละเอียดและขนาด

(๓) ประกาศรับรองจากผู้ประกอบการ ดังต่อไปนี้

(๓.๑) ประกาศรับรองว่าลิฟต์นั้นถูกออกแบบและผลิตตามกฎหมายหรือข้อบังคับที่มีผลใช้บังคับอยู่ ณ ขณะเวลานั้น

(๓.๒) ประกาศรับรองว่าการออกแบบเกียร์นิรภัยและบัฟเฟอร์ผ่านการทดสอบความทนทาน รวมถึงการทดสอบการวิ่งเร็วเกินกำหนด ภายใต้น้ำหนักบรรทุกเต็มตามที่ระบุในสัญญาแล้ว

(๓.๓) ประกาศรับรองว่าฉนวนของชิ้นส่วนไฟฟ้าของตัวควบคุมทั้งหมด อุปกรณ์ล๊อคประตูลงจอด อุปกรณ์หยุดและประตูลิฟต์ ประตูลิฟต์ สวิตช์ และการทำงานอื่นๆ และอุปกรณ์ที่คล้ายกันได้รับการทดสอบจนเป็นที่น่าพอใจที่แรงดันไฟฟ้ากระแสสลับเท่ากับสิบเท่าของแรงดันไฟฟ้าที่ใช้งานได้สูงสุดสองพัน โวลต์เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งนาทีก่อนใช้

(ก) ระหว่างชิ้นส่วนและวงกบที่มีวงจรทั้งหมดเสร็จสมบูรณ์ และ

(ข) ระหว่างเทอร์มินัลหลักหรือชิ้นส่วนที่เทียบเท่าโดยเปิดวงจร

ทั้งหมด และ

(ค) ระหว่างชิ้นส่วนหรือวงจรอิสระ

(๓.๔) ใบประกาศรับรองที่ระบุเส้นผ่านศูนย์กลาง โครงสร้าง คุณภาพและความต้านทานแรงดึงของเชือกแขวน

ข้อ ๗ ห้ามมิให้ผู้ใดติดตั้ง ทดสอบ บำรุงรักษา รื้อถอนหรือซ่อมแซมลิฟต์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงนี้เท่านั้น

หมวด ๓
การทดสอบ

ข้อ ๘ ลิฟต์ใหม่ทั้งหมดหรือลิฟต์ที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่อย่างมีนัยสำคัญจะต้องได้รับการทดสอบโดยผู้ให้บริการที่ได้รับอนุญาตหรือผู้ประกอบการก่อนที่ลิฟต์นั้นจะเปิดให้บริการได้ โดยต้องแน่ใจว่าชิ้นส่วนที่ประกอบนั้นได้รับการออกแบบและผลิตอย่างถูกต้องและติดตั้งตามวัตถุประสงค์ตรงตามมาตรฐานที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

ในระหว่างการทดสอบ ผู้ทำการทดสอบจะต้องตรวจสอบระบบเบรก อุปกรณ์ลดแรงกระแทก อุปกรณ์นิรภัย อุปกรณ์การลื่น อุปกรณ์ควบคุมความเร็วเกินกำหนดและอุปกรณ์อื่นๆ ว่าทำงานได้ตามปกติหรือไม่

หมวด ๔
การบำรุงรักษา

ข้อ ๙ ผู้เป็นเจ้าของลิฟต์มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้เป็นเจ้าของลิฟต์ต้องทำให้มั่นใจว่าลิฟต์ของตนนั้นได้รับการบำรุงรักษาอย่างถูกต้องและตามระยะเวลาที่กำหนดในข้อ ๑๐ วรรคสอง

(๒) เพื่อให้เป็นไปตาม (๑) เจ้าของลิฟต์จะต้องเข้าทำสัญญากับผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการที่ได้รับใบอนุญาตในการทำหน้าที่ในการตรวจสอบและบำรุงรักษาลิฟต์ ซึ่งผู้ให้บริการเหล่านั้นจะต้องผ่านการตรวจสอบและอนุมัติให้ทำหน้าที่ในการให้บริการบำรุงรักษาลิฟต์ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ประกาศกำหนด และแม้ว่าจะได้เข้าทำสัญญาบำรุงรักษาข้างต้นแล้วก็ตาม ผู้เป็นเจ้าของก็หาได้พ้นผิดจากหน้าที่และความรับผิดชอบในการบำรุงรักษาลิฟต์ของตนไม่

(๓) เจ้าของลิฟต์จะต้องแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๓.๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ประกอบการที่ได้รับการอนุมัติ

(๓.๒) วันที่เริ่มต้นสัญญา

(๓.๓) วันที่สิ้นสุดของสัญญา

ข้อ ๑๐ สัญญาบำรุงรักษาจะต้องมีกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำไม่น้อยกว่า ๑ ปีและต้องระบุชื่อผู้ประกอบการที่ได้รับอนุมัติผู้ที่จะต้องทำการตรวจสอบและรับผิดชอบในการบำรุงรักษาดังกล่าวด้วย

การตรวจสอบ บำรุงรักษาลิฟต์และการปรับแต่งลิฟต์ต้องกระทำอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกๆ เดือน

ข้อ ๑๑ ในการบำรุงรักษานั้นต้องมีการลงทะเบียนการตรวจสอบบำรุงรักษาของลิฟต์ลงในแบบฟอร์มตามที่กฎหมายกำหนดและต้องเก็บไว้ในบริเวณที่ติดตั้งลิฟต์ ซึ่งจะต้องมีการบันทึก

(๑) รายละเอียดของการตรวจสอบการให้บริการและการปรับแต่งทุกอย่าง

(๒) รายละเอียดของการซ่อมแซมลิฟต์ที่ถือว่าจำเป็นและวันที่มีการซ่อมแซม

ดังกล่าว

(๓) รายละเอียดของการแตกหักของเชือกแขวนใดๆ การทำงานไม่สมบูรณ์ของส่วนใดๆ ของลิฟต์ การเร่งความเร็วที่มากเกินไปไม่ว่าเกี่ยวนิรภัยจะทำงานหรือไม่และเหตุการณ์อื่นๆ ส่งผลให้ลิฟท์ถูกตรึง

ข้อมูลอื่นๆ ที่ (๔) พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งการโดยตรง

รายการดังกล่าวข้างต้น จะต้องมีการบันทึกลงทะเบียนภายในหนึ่งสัปดาห์หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง และจะต้องพร้อมสำหรับการตรวจสอบโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ทุกครั้ง เมื่อมีการร้องขอ

ข้อ ๑๒ เมื่อได้รับคำแนะนำจากผู้ให้บริการบำรุงรักษาลิฟต์ว่ามีความจำเป็นต้องซ่อมแซมลิฟต์ ให้เจ้าของจัดให้มีการซ่อมแซมดังกล่าวโดยทันทีหรือหากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความจำเป็นให้สอบถามกับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ การซ่อมแซมที่ได้รับการแนะนำซึ่งบันทึกไว้ในทะเบียนตามข้อ ๑๑ (๒) ให้ถือว่าเป็นการได้รับคำแนะนำแล้ว

ภายหลังได้รับคำแนะนำให้ซ่อมแซมดังกล่าวข้างต้นแล้วเจ้าของไม่ได้ทำให้การซ่อมแซมหรือไม่ส่งเรื่องไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์ ผู้ให้บริการที่ได้รับอนุมัติจะต้องแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ทราบทันทีถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว

ข้อ ๑๓ เจ้าของลิฟต์ทุกตัวต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่า

(๑) บ่อลิฟต์และกันบ่อได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพแห้งและไม่มีสิ่งกั้น ไม่มีขยะและไม่ใช้สำหรับการเก็บของ

(๒) ไม่มีวัสดุที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของลิฟต์วางที่ด้านบนของตู้ลิฟต์

(๓) ลิฟต์จะต้องไม่ทำงานหากมีน้ำหนักบรรทุกมากกว่าน้ำหนักตามที่ระบุไว้ในสัญญาและที่ระบุในใบรับรองการลงทะเบียนและป้ายที่ติดแสดงไว้ในตัวลิฟต์

(๔) ในกรณีของลิฟต์อื่นที่ไม่ใช่ลิฟต์ควบคุมอัตโนมัติจะต้องไม่ทำงาน และเว้นแต่มีผู้ดูแลลิฟต์ซึ่งมีอายุไม่น้อยกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์

(๕) ไม่มีการเปลี่ยนสายไฟหรืออุปกรณ์ต่อกระแสไฟฟ้าสำหรับฟิวส์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์ที่วางจควบคุมลิฟต์ใดๆ

ข้อ ๑๔ เจ้าของลิฟต์ทุกตัวจะต้องติดใบรับรองการขึ้นทะเบียนของลิฟต์ไว้ในตู้โดยสารหรือจุดพักจอดด้านล่าง

ข้อ ๑๕ เจ้าของลิฟต์ทุกตัวจะต้องมีการติดประกาศ ดังต่อไปนี้

(๑) ที่ชานพักชั้นล่างแสดงชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของบุคคลที่จะติดต่อหากลิฟต์เกิดขัดข้องและ

(๒) ภายในตู้ลิฟต์ มีป้ายคำแนะนำให้ผู้โดยสารใช้กริ่งเรียกหากเกิดลิฟต์ขัดข้อง

หมวด ๕

บทกำหนดโทษ

ข้อ ๑๖ ผู้ประกอบการใดผลิตและติดตั้งลิฟต์โดยฝ่าฝืนตามข้อ ๔ และเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้งานต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ข้อ ๑๗ ผู้ประกอบการใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินครั้งละหนึ่งแสนบาท

ข้อ ๑๘ ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดจากการผลิตลิฟต์ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการใช้งานไม่ถูกต้องตามคู่มือหรือข้อมูลเกี่ยวกับลิฟต์ที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้ให้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้วหรือความเสียหายเกิดจากการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของผู้เป็นเจ้าของลิฟต์เอง

ข้อ ๑๕ กรณีที่ผู้เป็นเจ้าของฝ้ายฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดในหมวดที่ ๒ และหมวดที่ ๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

ข้อ ๒๐ กรณีที่ผู้เป็นเจ้าของฝ้ายฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดในหมวดที่ ๔ ต้องระวางโทษปรับครั้งละไม่เกินหนึ่งแสนบาท

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๑ บทบัญญัติในหมวดที่ ๓ และหมวดที่ ๔ ของพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของที่ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด

ข้อ ๒๒ บทบัญญัติในหมวดที่ ๑ หมวดที่ ๒ และหมวดที่ ๓ ให้ใช้บังคับกับลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของที่ใช้ไฟฟ้าทุกตัวไม่ว่าจะติดตั้งอยู่ ณ สถานที่ใดภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ รวมถึงลิฟต์โดยสารและลิฟต์ขนของไฟฟ้าที่ติดตั้งอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับแต่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับแล้วด้วย

ทั้งนี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิพนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจออกความเห็นว่าเป็นการสถานการณ์พิเศษ การบังคับใช้ข้อกำหนดใดๆ ของกฎหมายนี้จะเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้มั่นใจในความปลอดภัยของสาธารณะ อาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ลิฟต์ที่ติดตั้งอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับต้องตกอยู่ภายใต้หมวด ๒ แม้ว่าจะไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญก็ตาม

ข้อ ๒๓ ลิฟต์ที่มีอยู่แล้วจะถือว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ภายใต้ความเห็นของพนักงานเจ้าหน้าที่

- (๑) ลิฟต์ถูกเปลี่ยนจากลิฟต์ขนของไปเป็นลิฟต์โดยสาร
- (๒) มีการเพิ่มชั้นลิฟต์
- (๓) มีการเพิ่มความจุลิฟต์ หรือ
- (๔) มีการเพิ่มความเร็วลิฟต์

ข้อ ๒๔ ให้รัฐมนตรีดำเนินการออกกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับ
ตามพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
ทั้งนี้ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรี

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี



บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2546). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ครั้งที่ 8 จีรัชการพิมพ์ กรุงเทพฯ.
กนก อินทร์พรชัย. (2545). รวมคำบรรยาย ภาคที่ 1 สมัย 55 ปี การศึกษา 2545 ทรัพย์ – ที่ดิน
บรรยาย ครั้งที่ 3 วันที่ 18 มิถุนายน 2545 สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
กรุงเทพฯ.
- จิต เศรษฐบุตร. (2550). หลักกฎหมายแพ่ง ลักษณะละเมิด ครั้งที่ 6 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กรุงเทพฯ.
- เขาวเรศ บุญพานิช. (2550). ปัญหาเรื่องที่มาและลักษณะของคัมภีร์พระธรรมศาสตร์สยาม *วารสาร
สังคมและมนุษยศาสตร์* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่ 33 ฉบับที่ 1
- ชาญชัย แสวงศักดิ์ และวรรณชัย บุญบำรุง. (2552). การจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและ
ของไทย นิติธรรม กรุงเทพฯ.
- ปิลันธนา เล่าอัครภาคย์. (2552). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น
จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยศึกษาเฉพาะสินค้าประเภทรถยนต์* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติ
ศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปริญญาวัน ชมเสวก *ค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีละเมิด* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธง วิทย์วัฒน์. (2553). พจนานุกรมศัพท์และสำนวนกฎหมายไทยอังกฤษ อังกฤษ-ไทย
นิติบรรณการ กรุงเทพฯ.
- พิพัฒน์ จักรางกูร คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 นิติบรรณการ กรุงเทพฯ (ไม่ปรากฏปีที่
พิมพ์).
- พงษ์เดช วานิชกิตติกุล. (2552). คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก
สินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 (รุ่งศิลป์การพิมพ์ 1997) กรุงเทพฯ.
- เพ็ง เพ็งนิตติ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด ความรับผิดทางละเมิดของ
เจ้าหน้าที่และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (พิมพ์ครั้งที่ 3) ศิริบรรจักษ์ สเตชันนารี
กรุงเทพฯ.
- เพ็ง เพ็งนิตติ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ละเมิด (พิมพ์ครั้งที่ 7) ประธาน
สำนักศาลฎีกา (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) กรุงเทพฯ.
- เพ็ง เพ็งนิตติ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด ครั้งที่ 3 ห้างหุ้นส่วนจำกัด
ศิริบรรจักษ์ สเตชันนารี กรุงเทพฯ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

- มาตรฐานระบบลิฟต์. (2551). โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 สำนักพิมพ์ บริษัท ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด กรุงเทพฯ.
- เมธี ศรีอนุสรณ์. (2551). พ.ร.บ.ความรับผิดฯ จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย วารสารข่าว "กฎหมายใหม่" กรุงเทพมหานคร ลอว์ดีเกสท์ปีที่ 6 ฉบับที่ 101 พฤศจิกายน 2551.
- มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ข้อกำหนดในการป้องกันอัคคีภัย เล่ม 7 ศูนย์สั่งการดับเพลิงในอาคาร (มอก. 2541 เล่ม 7-2559).
- มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะผู้วิจัย. (2544). รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า กองวิเคราะห์โครงการและประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กรุงเทพฯ.
- มานิตย์ จุมปา. (2554). คำอธิบายกฎหมายความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย สำนักงานพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- มานิตย์ จุมปา คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ (พิมพ์ครั้งที่ 14) ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 คืบค้นวันที่ 3 ธันวาคม 2554 (<http://rirs3.royin.go.th/dictionary.asp>.)
- ราไพ วงศ์สุชาติ. (2550). ความซำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- โรเบิร์ต แลงการ์ด. (2526). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2 กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ลาวัญญ์ ถนัดศิลป์กุล และคณะ โครงการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายใต้โครงการค่าใช้จ่ายแก้ไขกฎหมายมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มสภาพบังคับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับ AEC (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรกฎาคม 2560 สำนักพิมพ์ PROTEXTS.COM
- วิสัยทัศน์และบทบาทหน้าที่ของ สมอ. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) (https://www.tisi.go.th/website/about/about_vision)
- วิษณุ เครืองาม. (2549). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ (พิมพ์ครั้งที่ 10) นิติบรรณการ กรุงเทพฯ.
- ศักดิ์ดา ธนิตกุล กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2 สำนักพิมพ์วิญญูชน กรุงเทพฯ. หน้า 65
- ศันนักรณณ์ จำปี) โสถถพันธ์ุ คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้)

Guidelines for Registration of Persons with the Chief Inspector of Factories and Machinery as Lift's Competent Person. Department of Occupational Safety and Health Ministry of Human Resource, Malaysia

David G. Owen (2008). Products liability law second edition. United States of America, Thomson/West.

Federal Subsidiary Legislation. Factories and Machinery Act 1967 [64 of 1967] P.U. (A) 6/1970
Factories and Machinery (Electric Passenger and Goods Lift) Regulation, 1970.

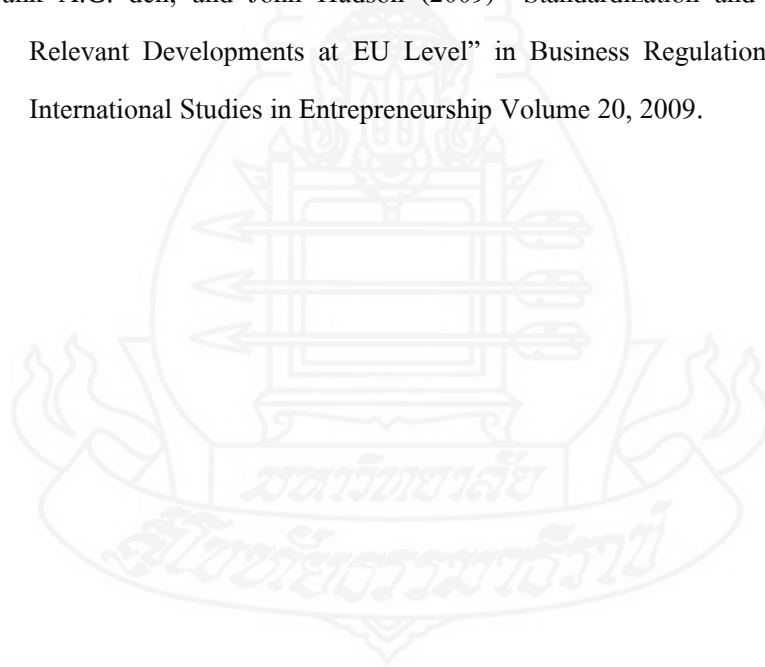
David G. Owen. Products liability law second edition.

Wikipedia. Consumers International. Retrieved November 8, 2011.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Consumers_International)

Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization, World Trade Organization
(https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto_e.htm)

Butter, Frank A.G. den; and John Hudson (2009) "Standardization and Compliance Costs: Relevant Developments at EU Level" in Business Regulation and Public Policy International Studies in Entrepreneurship Volume 20, 2009.





ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

นิยามศัพท์เทคนิค และความสำคัญของอุปกรณ์ลิฟต์ส่วนต่างๆ

ลิฟต์ (Lift) หมายถึง พาหนะที่ใช้สำหรับบรรทุกผู้โดยสารหรือสิ่งของขึ้นลงทางแนวดิ่ง โดยมีรางบังคับ

ลิฟต์โดยสาร (Passenger lift) หมายถึง ลิฟต์เพื่อใช้ขนถ่ายผู้โดยสาร โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามรางบังคับในแนวดิ่ง

ลิฟต์ขนของ (Goods lift or Freight lift) หมายถึงลิฟต์เพื่อใช้ขนของและใช้โดยสารได้เฉพาะผู้ควบคุมลิฟต์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขนของเท่านั้น โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามรางบังคับในแนวดิ่ง

ลิฟต์เตียงคนไข้ (Bed lift) หมายถึง ลิฟต์เพื่อใช้ขนถ่ายเตียงคนไข้ โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามรางบังคับในแนวดิ่ง

ลิฟต์พนักงานดับเพลิง (Fireman's lift) หมายถึง ลิฟต์เพื่อใช้ขนถ่ายผู้โดยสารที่จัดให้เป็นพิเศษสำหรับให้พนักงานดับเพลิงใช้ปฏิบัติหน้าที่ในขณะที่เกิดอัคคีภัยในอาคาร โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามรางบังคับในแนวดิ่ง

ลิฟต์ส่งของ (Dumbwaiters) หมายถึง ลิฟต์เพื่อใช้ส่งของไปยังระดับชั้นที่เจาะจงไว้และห้ามโดยสารเด็ดขาด โดยมีห้องลิฟต์ซึ่งเคลื่อนที่ตามรางบังคับในแนวดิ่ง

ปล่องลิฟต์ (Hoist way หรือ Lift well) หมายถึง ส่วนของอาคารซึ่งออกแบบก่อสร้างไว้สำหรับติดตั้งลิฟต์ มีลักษณะเป็นปล่องทะลุติดต่อกันระหว่างชั้นตลอดความสูงที่ลิฟต์เคลื่อนที่ขึ้นลงรวมทั้งส่วนที่เป็นปล่องลิฟต์ขึ้นไปจนถึงใต้พื้นห้องเครื่องหรือใต้พื้นหลังคา

บ่อลิฟต์ (Pit) หมายถึง ส่วนของปล่องลิฟต์จากระดับพื้นชั้นจอดล่างสุดไปจนถึงพื้นปล่องลิฟต์

ระยะเคลื่อน (Travel) หมายถึง ระยะทางในแนวดิ่งระหว่างชั้นจอดล่างสุดถึงชั้นจอดบนสุดของลิฟต์

ความเร็วที่กำหนด (Rated Speed) หมายถึง ความเร็วปกติที่ลิฟต์สามารถเคลื่อนที่ขึ้น-ลงได้ตามที่กำหนด หน่วยเป็นเมตรต่อวินาที

มวลบรรทุกที่กำหนด (Rated load) หมายถึง มวลบรรทุกตามพิกัดซึ่งลิฟต์ต้องสามารถเคลื่อนที่ขึ้นและลงได้ตามความเร็วที่กำหนดที่ได้ออกแบบและติดตั้ง

โครงสร้างบนปล่องลิฟต์ (Overhead structure) หมายถึง สิ่งก่อสร้างทั้งหมดรวมทั้งพื้นที่รองรับเครื่องลิฟต์ รอกและบริภัณฑ์ซึ่งติดตั้งอยู่บนปล่องลิฟต์

รางบังคับ (Guide rail) หมายถึง รางที่บังคับการขึ้นลงของตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงตลอดแนวปล่องลิฟต์

ชั้นจอด (Landing) หมายถึง ส่วนพื้นโถงหน้าลิฟต์หรือพื้นที่รับส่งผู้โดยสารหรือส่งของ

เขตจอด (Landing zone) หมายถึง บริเวณตั้งแต่จุดห่าง 450 มิลลิเมตรเหนือชั้นจอดลงไปถึงจุดห่าง 450 มิลลิเมตรใต้ชั้นจอด

เขตปรับระดับ (Releveling zone) หมายถึง ระยะทางจำกัดเหนือหรือใต้ชั้นจอดที่กลอุปกรณ์ปรับระดับจะทำงาน

ชั้นจอดบนสุด (Top terminal landing) หมายถึง ชั้นบนสุดที่ลิฟต์จอดเพื่อให้บริการ ซึ่งจัดให้มีประตูปล่องลิฟต์และกลอุปกรณ์ล็อกประตูปล่องลิฟต์

ชั้นจอดล่างสุด (Bottom terminal landing) หมายถึง ชั้นล่างสุดที่ลิฟต์จอดเพื่อให้บริการ ซึ่งจัดให้มีประตูปล่องลิฟต์และกลอุปกรณ์ล็อกประตูปล่องลิฟต์

ชั้นสุดท้าย (Terminal landing) หมายถึง ชั้นจอดบนสุดหรือล่างสุด

ระยะห่างบนสุดของตัวลิฟต์ (Top car clearance) หมายถึง ระยะห่างน้อยที่สุดในแนวตั้งระหว่างส่วนบนสุดของเหล็กคานบนของตัวลิฟต์ หรือส่วนบนสุดของตัวลิฟต์กับส่วนที่ใกล้ที่สุดของโครงสร้างบนสุดหรือส่วนกีดขวางอื่นๆ ใต้พื้นห้องเครื่องเมื่อพื้นตัวลิฟต์อยู่ในระดับชั้นบนสุด

ระยะห่างบนสุดของน้ำหนักถ่วง (Top counterweight clearance) หมายถึง ระยะห่างน้อยที่สุดในแนวตั้งระหว่างส่วนใดๆ ของโครงน้ำหนักถ่วง กับส่วนที่ใกล้ที่สุดของโครงสร้างบนสุดหรือสิ่งกีดขวางอื่นๆ ใต้พื้นห้องเครื่อง เมื่อพื้นตัวลิฟต์อยู่ในระดับชั้นล่างสุด

ระยะห่างปลอดภัยของตัวลิฟต์ (Bottom elevator car runby) หมายถึง ระยะระหว่างแผ่นรองรับใต้พื้นลิฟต์กับผิวบนของอุปกรณ์ลดแรงกระแทก เมื่อตัวลิฟต์อยู่ในระดับชั้นล่างสุด

ระยะห่างปลอดภัยของน้ำหนักถ่วง (Bottom elevator counterweight runby) หมายถึง ระยะระหว่างแผ่นรองรับใต้น้ำหนักถ่วงกับผิวบนของอุปกรณ์ลดแรงกระแทกเมื่อตัวลิฟต์อยู่ในระดับชั้นบนสุด

ระยะห่างล่างสุดของตัวลิฟต์ (Bottom car clearance) หมายถึง ระยะห่างจากพื้นบ่อลิฟต์กับโครงสร้างที่อยู่ล่างสุดหรือบริภัณฑ์หรือกลอุปกรณ์ที่ติดตั้งอยู่ข้างใต้พื้นตัวลิฟต์ ยกเว้นตัวนำร่องหรือล้อ ชั้นส่วนนิรภัยและกระบังหรือส่วนป้องกันของพื้นตัวลิฟต์ เมื่อตัวลิฟต์ทับอยู่บนอุปกรณ์รับแรงกระแทกจนสุดระยะอัด

อุปกรณ์ลดแรงกระแทก (Buffer) หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้ลดแรงกระแทกและหยุดการเคลื่อนที่ทางลงของตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วง เมื่อตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงเคลื่อนลงเลยระดับปกติที่กำหนดไว้

อุปกรณ์ลดแรงกระแทกแบบสปริง (Spring buffer) หมายถึง อุปกรณ์ลดแรงกระแทกที่ใช้สปริงเป็นตัวรองรับแรงกระแทก จากการเคลื่อนที่ทางลงของตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วง

อุปกรณ์ลดแรงกระแทกแบบน้ำมัน (Oil buffer) หมายถึง อุปกรณ์ลดแรงกระแทกที่ใช้ น้ำมันเป็นตัวกลางหยุดการเคลื่อนที่ทางลงของตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วง

อุปกรณ์กันชน (Bumper) หมายถึง อุปกรณ์ลดแรงกระแทกที่ไม่ใช่แบบน้ำมันหรือแบบสปริงที่ใช้ลดการกระแทกและหยุดการเคลื่อนที่ทางลงของตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วง เมื่อลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงเคลื่อนลงต่ำกว่าระดับล่างสุดที่กำหนดไว้

ตัวลิฟต์ (Car) หมายถึง ส่วนที่ใช้บรรทุกผู้โดยสารหรือสิ่งของ ซึ่งรวมทั้งพื้นตัวลิฟต์ สตาแหรก ห้องลิฟต์และประตูลิฟต์

ห้องลิฟต์ (Car enclosure) หมายถึง โครงและส่วนประกอบที่เป็นเพดานและผนังรอบๆ ตัวลิฟต์ซึ่งประกอบติดอยู่บนพื้นตัวลิฟต์

พื้นตัวลิฟต์ (Platform) หมายถึง โครงสร้างส่วนพื้นทั้งหมดของลิฟต์ที่รองรับมวลบรรทุก

สตาแหรก (Car frame) หมายถึง โครงซึ่งประกอบด้วยเหล็กคานบน เหล็กเสาข้างและเหล็กคานล่างยึดกันเป็นโครงสตาแหรกรองรับพื้นตัวลิฟต์ สตาแหรกนี้จะมีตัวนำร่อง เครื่องนิรภัย ห่วงแขวนเชือกลดความเร็วหรือโซ่ หรือรอกติดตั้งอยู่

ตัวนำร่อง (Guide shoe) หมายถึง กลอุปกรณ์ที่ติดกับสตาแหรก หรือโครงน้ำหนักถ่วง ทั้งด้านบนและด้านล่าง เพื่อบังคับให้ตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงเคลื่อนที่ลงในแนวของรางบังคับ

เครื่องนิรภัย (Safety Gear) หมายถึง กลอุปกรณ์ทางกลที่ติดอยู่กับสตาแหรกหรือโครงน้ำหนักถ่วงและจะทำงานเมื่อตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงเคลื่อนลงด้วยความเร็วเกินพิกัดหรือเมื่อเชือกลดความเร็วลิฟต์ขาด

สายส่งสัญญาณชนิดอ่อน (Traveling cable) หมายถึง สายสัญญาณไฟฟ้าที่สามารถโค้งยืดหยุ่นได้ ซึ่งต่อระหว่างตัวลิฟต์กับขั้วต่อในปล่องลิฟต์หรือที่ห้องเครื่อง

เชือกลดชดเชย (Compensating rope or chain) หมายถึง เชือกลดหรือโซ่ที่ใช้ชดเชยน้ำหนักเชือกลดความเร็ว ซึ่งอาจจะทำจากเส้นลวดตีเกลียวหรือโซ่เหล็ก ในกรณีที่ทำจากโซ่เหล็ก จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ป้องกันข้อโซ่เคลื่อนที่ซึ่งอาจจะทำให้เกิดเสียงดัง

กลอุปกรณ์ปรับความตึงเชือกลดความเร็ว (Suspension rope equalizer) หมายถึง กลอุปกรณ์ที่ติดตั้งบนตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงเพื่อปรับความตึงเชือกลดความเร็วทุกเส้นให้เท่ากันโดยอัตโนมัติ

กลอุกรณ์ปรับระดับ (Leveling device) หมายถึง อุปกรณ์ที่ทำงานโดยอัตโนมัติหรือควบคุมโดยพนักงานประจำลิฟต์ เพื่อปรับตัวลิฟต์ที่อยู่ในเขตปรับระดับ (Leveling zone) ให้หยุดอัตโนมัติตรงระดับชั้นจอด

กลอุกรณ์บังคับการทำงาน (Operating device) หมายถึง สวิตช์ในตัวลิฟต์ ปุ่มกดคานโยก หรือกลอุกรณ์อย่างอื่นที่คล้ายกันซึ่งบังคับการทำงานของระบบควบคุม

น้ำหนักถ่วง (Counter weight) หมายถึง น้ำหนักที่แขวนเพื่อถ่วงน้ำหนักของตัวลิฟต์ในการเคลื่อนที่ขึ้นลง

ประตูปล่องลิฟต์ (Hoistway door) หมายถึง ประตูชั้นนอกหรือประตูที่อยู่กับปล่องลิฟต์ในชั้นจอดต่างๆ

ประตูลิฟต์ (Car door) หมายถึง ประตูชั้นในหรือประตูที่ติดอยู่กับตัวลิฟต์

ประตูปล่องลิฟต์และประตูลิฟต์ แบ่งเป็น

ประตูเปิดตรงกลาง (Center opening door) หมายถึง ประตูเลื่อนเปิดตรงกลางในแนวนอน ประกอบด้วย 2 บาน หรือมากกว่า

ประตูแผ่นเดียวเปิดข้าง (Single panel opening door) หมายถึง ประตูเลื่อนเปิดในแนวนอน ประกอบด้วย ประตูเปิดแผ่นเดียวไปทางเดียว

ประตูหลายบานเปิดด้านข้าง (Multi panel side open door) หมายถึง ประตูเลื่อนเปิดจากด้านข้าง ประกอบด้วย 2 บานหรือมากกว่า โดยจัดให้ทุกบานเปิดและปิดในเวลาเดียวกัน ด้วยความเร็วต่างกันเพื่อให้ทุกบานเปิดและปิดสุดพร้อมกัน

ประตูผลัก (Swing door) หมายถึง ประตูบานเดียวเปิดโดยการผลัก โดยจะมีชุดดิ่งกลับหรือไม้ก็ได้

ประตูสองส่วนเปิดในแนวตั้ง (vertical bi-parting door) หมายถึง ประตูเลื่อนเปิดขึ้นในแนวตั้ง

ประตูพับ (Collapsible) หมายถึง ประตูเลื่อนแบบพับ อาจมีทั้งเปิดด้วยมือหรือไฟฟ้า

ตัวนำร่องประตู (Door guide shoe) หมายถึง กลอุกรณ์ที่ติดอยู่กับขอบล่างของบานประตูเพื่อบังคับบานประตูให้ตั้งตรงในแนวตั้ง และเคลื่อนที่ในแนวระดับตามแนวของร่องธรณีประตู

ตัวรองรับธรณีประตู (Sill support) หมายถึง โครงเหล็กหรือแนวปูนที่ใช้รองรับธรณีประตูลิฟต์ ซึ่งมีความแข็งแรงสามารถรับน้ำหนักคนหรือสิ่งของได้

ธรณีประตูลิฟต์ (Sill) หมายถึง ธรณีประตูทำด้วยโลหะและมีร่องยาวตลอดเพื่อให้ประตูเคลื่อนที่ตามแนวร่อง ธรณีประตูลิฟต์อาจทำจากวัสดุอื่นๆ เช่น เหล็กหรือสแตนเลส

ประตูกึ่งอัตโนมัติ (Semi automatic gate) หมายถึง ประตูที่เปิดได้ด้วยมือและปิดเองโดยอัตโนมัติ

กลอุกรณ์ปลดล็อกประตู (Unlock device) หมายถึง กลอุกรณ์ทางกลหรือไฟฟ้าซึ่งทำให้สามารถเปิดประตูปล่องลิฟต์ได้จากภายนอก และต้องเป็นกุญแจแบบพิเศษไม่เหมือนกุญแจทั่วไป

กลอุกรณ์จำกัดความเร็วชั้นปลายชุดฉุกเฉิน (Emergency terminal speed limited device) หมายถึง กลอุกรณ์ซึ่งทำหน้าที่ลดความเร็วโดยอัตโนมัติ เมื่อตัวลิฟต์เข้าใกล้ชั้นจอดบนสุดหรือล่างสุด ซึ่งทำงานอิสระไม่ขึ้นกับกลอุกรณ์บังคับการทำงานและกลอุกรณ์หยุดชั้นปลายชุดปกติ กลอุกรณ์นี้จะทำงานเมื่ออุกรณ์หยุดชั้นปลายชุดปกติไม่ทำงาน

กลอุกรณ์ปรับระดับในเขตบรรทุก (truck zoning device) หมายถึง กลอุกรณ์ที่ผู้ใช้ลิฟต์สามารถใช้ปรับลิฟต์ให้เคลื่อนที่ภายในเขตบรรทุก ในขณะที่ประตูลิฟต์หรือประตูปล่องลิฟต์เปิดอยู่

กลอุกรณ์หยุดชั้นปลายชุดปกติ (Normal terminal speed limited device) หมายถึง กลอุกรณ์ที่ทำหน้าที่ลดความเร็วเมื่อตัวลิฟต์เข้าใกล้ชั้นจอดบนสุดหรือล่างสุดและหยุดตัวลิฟต์เมื่อตัวลิฟต์ถึงชั้นจอดบนสุดหรือล่างสุด ซึ่งทำงานเป็นอิสระไม่ขึ้นกับการทำงานของกลอุกรณ์บังคับการทำงาน

กลอุกรณ์หยุดชั้นปลายชุดท้ายสุด (Final terminal stopping device) หมายถึง กลอุกรณ์ซึ่งทำหน้าที่สั่งตัดกระแสไฟฟ้าโดยอัตโนมัติออกจากมอเตอร์และชุดเบรก โดยไม่ขึ้นกับกลอุกรณ์หยุดชั้นปลายชุดปกติ และกลอุกรณ์จำกัดความเร็วชั้นปลายชุดฉุกเฉิน กลอุกรณ์นี้จะทำงานเมื่อตัวลิฟต์เคลื่อนเลยชั้นจอดแล้ว

กลอุกรณ์ล็อกประตูปล่องลิฟต์ (Hoistway door locking device) หมายถึง กลอุกรณ์ที่ทำให้ปล่องประตูลิฟต์อยู่ในตำแหน่งปิดอย่างมั่นคงและป้องกันไม่ให้เปิดประตูปล่องลิฟต์จากภายนอก ยกเว้นการเปิดตามเงื่อนไขพิเศษ

กลอุกรณ์ล็อกประตูปล่องลิฟต์ทางกลและทางไฟฟ้า (Hoistway door combination mechanical lock and electric contract) หมายถึง กลอุกรณ์ทางกลและทางไฟฟ้าที่ทำงานสัมพันธ์กัน แต่เป็นอิสระต่อกันและมีหน้าที่ ดังนี้

- (1) ป้องกันไม่ให้เครื่องลิฟต์ทำงาน จนกว่าประตูปล่องลิฟต์จะล็อกอยู่ในตำแหน่งปิด
- (2) ป้องกันไม่ให้เปิดประตูปล่องลิฟต์จากภายนอกจนกว่าประตูลิฟต์จะอยู่ในเขตจอด

กลอุกรณ์ล็อกควบคู่ของประตูปล่องลิฟต์ (Hoistway door interlock) หมายถึง กลอุกรณ์ทางกลและทางไฟฟ้าที่มีหน้าที่สองอย่างสัมพันธ์กันและขึ้นแก่กัน ดังนี้

- (1) ป้องกันไม่ให้เครื่องลิฟต์ทำงาน จนกว่าประตูปล่องลิฟต์จะล็อกอยู่ในตำแหน่งปิด

(2) ป้องกันไม่ให้เปิดประตูปล่องลิฟต์จากภายนอกจนกว่าประตูลิฟต์จะอยู่ในเขตจอด และหยุดหรือกำลังจะหยุด

กลอุปกรณ์ ล็อกเฉพาะทางกลของประตูปล่องลิฟต์ (Hoistway door separate mechanical lock) หมายถึง กลอุปกรณ์ล็อกทางกลที่ทำหน้าที่ล็อกประตูปล่องลิฟต์ให้อยู่ในตำแหน่งปิด หลังจากที่ตัวลิฟต์เคลื่อนจากชั้นจอดและป้องกันไม่ให้เปิดประตูปล่องลิฟต์จากภายนอกจนกว่าตัวลิฟต์จะอยู่ในเขตจอด

กลอุปกรณ์ล็อกควบคู่ของประตูปล่องลิฟต์ ชนิดรีไทร์ริงแคม (Hoistway door interlocking retiring cam device) หมายถึง กลอุปกรณ์ซึ่งประกอบด้วยรีไทร์ริงแคมและส่วนประกอบที่ยกขึ้นลงหรือเข้าออกได้ สำหรับใช้บังคับกลอุปกรณ์ล็อกควบคู่ของประตูปล่องลิฟต์ โดยทำงานเป็นอิสระไม่เกี่ยวข้องกับตัวเปิดปิดด้วยประตูทางกล (Door power operator) ของประตูลิฟต์และประตูปล่องลิฟต์

ตัวสัมผัสไฟฟ้าของประตูปล่องลิฟต์ (Hoistway door electric contact) หมายถึง กลอุปกรณ์ไฟฟ้าที่กันไม่ให้เครื่องลิฟต์ทำงาน เมื่อประตูปล่องลิฟต์ยังปิดไม่สนิท

ชุดควบคุม (Controller) หมายถึง กลอุปกรณ์หรือกลุ่มของกลอุปกรณ์ที่ใช้บังคับการทำงานจากระบบลิฟต์

เครื่องลิฟต์ (Driving Machine) หมายถึง ตัวกำลังที่ให้พลังงานในการขับเคลื่อนตัวลิฟต์ แบ่งเป็น เครื่องลิฟต์แรงฉุดจากความฝืด (Traction machine) หมายถึง เครื่องลิฟต์ที่ขับเคลื่อนตัวลิฟต์โดยความฝืดระหว่างเชือกถวดแขวนกับรอกขับเคลื่อน ซึ่งมีมอเตอร์ไฟฟ้า เป็นต้น กำลังในการหมุนรอกขับเคลื่อน โดยมีทั้งแบบส่งกำลังผ่านเฟืองและแบบเคลื่อนที่โดยตรง

เครื่องลิฟต์ขับเคลื่อนด้วยเฟือง (Geared drive machine) หมายถึง เครื่องลิฟต์ที่ใช้กำลังจากมอเตอร์ไฟฟ้าผ่านเฟืองไปหมุนรอกขับเคลื่อน

เครื่องลิฟต์ขับเคลื่อนโดยตรง (Direct drive machine) หมายถึง เครื่องลิฟต์ที่ใช้กำลังจากมอเตอร์ไฟฟ้าที่ต่อโดยตรงกับรอกขับเคลื่อน

เครื่องลิฟต์รอกแก้ว (Winding drum machine) หมายถึง เครื่องลิฟต์ที่ใช้กำลังจากมอเตอร์ไฟฟ้าผ่านไปหมุนรอกแก้วเชือกถวดแขวน

เครื่องลิฟต์ไฮดรอลิก (Hydraulic power) หมายถึง เครื่องลิฟต์ที่ใช้กำลังจากมอเตอร์ไฟฟ้าขับเคลื่อนสูบน้ำมันเข้าสู่ระบบไฮดรอลิก เพื่อขับเคลื่อนลิฟต์ให้เคลื่อนขึ้นและลิฟต์เคลื่อนลงโดยแรงโน้มถ่วง เมื่อปล่อยน้ำมันไหลกลับสู่ถังเก็บน้ำมัน

ระบบควบคุมการขับเคลื่อน (Drive control) หมายถึง ระบบควบคุมการเคลื่อนที่ การหยุดทิศทางเคลื่อนที่ ความเร่ง ความเร็วและความหน่วงของส่วนที่เคลื่อนที่

ระบบควบคุมการขับเคลื่อนโดยสนามแม่เหล็กของเครื่องกำเนิดไฟฟ้า (Generator field control) หมายถึง ระบบควบคุมซึ่งปรับแรงดันไฟฟ้าที่จ่ายให้กับมอเตอร์ที่ใช้ขับเคลื่อนลิฟต์โดยการเปลี่ยนแปลงความเข้มและทิศทางของสนามแม่เหล็กของเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ระบบนี้ใช้กับลิฟต์ที่มีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าของตัวเอง

ระบบควบคุมโดยรีโอสแตต (Rheostat control) หมายถึง ระบบควบคุมซึ่งเปลี่ยนแปลงค่าความต้านทาน และ/หรือ ในวงจรสนามแม่เหล็กของมอเตอร์เครื่องลิฟต์

ระบบควบคุมโดยไฟฟ้ากระแสสลับความเร็วเดียว (Single speed alternating current control) หมายถึง ระบบควบคุมที่ใช้มอเตอร์แบบเหนี่ยวนำ (Induction motor) ความเร็วเดียวขับเคลื่อนตัวลิฟต์

ระบบควบคุมโดยไฟฟ้ากระแสสลับสองความเร็ว (Two speed alternating current control) หมายถึง ระบบควบคุมที่ใช้มอเตอร์แบบเหนี่ยวนำสองความเร็วขับเคลื่อนตัวลิฟต์ซึ่งทำให้หมุนด้วยความเร็วซิงโครนัส 2 ความเร็วโดยการต่อขดลวดของมอเตอร์ให้มีจำนวนขั้วต่างกัน

ระบบควบคุมโดยแปรเปลี่ยนแรงเคลื่อนไฟฟ้า (Variable voltage control) หมายถึง ระบบควบคุมที่แปรเปลี่ยนแรงเคลื่อนไฟฟ้าที่จ่ายให้มอเตอร์ขับเคลื่อนตัวลิฟต์

ระบบควบคุมโดยแปรเปลี่ยนแรงเคลื่อนไฟฟ้าและความถี่ไฟฟ้า (Variable voltage variable frequency control) หมายถึง ระบบควบคุมที่แปรเปลี่ยนแรงเคลื่อนที่ไฟฟ้าและความถี่ที่ไฟฟ้าที่จ่ายให้มอเตอร์ขับเคลื่อนตัวลิฟต์

กระบัง (Apron) ชิ้นส่วนที่เป็นแผ่นเรียบยื่นลงมาจากธรณีประตูในแนวตั้งของประตูปล่องลิฟต์หรือประตูลิฟต์

พื้นที่ใช้งาน (Available car area) พื้นที่ภายในห้องโดยสารของลิฟต์ วัดที่ความสูง 1 เมตรจากระดับพื้น โดยไม่นับราวจับสำหรับผู้โดยสารหรือสินค้าในระหว่างการใช้ลิฟต์

ลิฟต์เพื่อขนสินค้า (Goods passenger lift) มักจะมีผู้ขนสินค้าโดยสารไปด้วย

ความสูงของส่วนบนปล่องลิฟต์ (Headroom) โดยวัดจากระดับชั้นบนสุดที่ลิฟต์จอดถึงเพดานของปล่องลิฟต์

เครื่องนิรภัยชนิดทำงานเฉียบพลัน (Instantaneous safety gear) หมายถึง อุปกรณ์เครื่องนิรภัยที่จับรางด้วยแรงสูงสุดทันทีเมื่อเริ่มการทำงาน

เครื่องนิรภัยชนิดทำงานเฉียบพลันแบบลดแรงกระแทก (Instantaneous safety gear with buffered effect) หมายถึง อุปกรณ์เครื่องนิรภัยที่จับรางด้วยแรงกดที่กำหนดทันทีเมื่อเริ่มการทำงานเพื่อลดการกระแทก

เครื่องนิรภัยชนิดทำงานแบบเพิ่มแรงกดต่อเนื่อง (Progressive safety gear) หมายถึง เครื่องนิรภัยที่ทำงานแบบให้เกิดการหน่วงการเคลื่อนที่ โดยมีการเบรกบนรางลิฟต์ ดังนั้น แรงกระทำที่จะเกิดกับตัวลิฟต์หรือน้ำหนักถ่วงต้องเป็นค่าที่ยอมรับได้

กระจกนิรภัย (Laminate glass) หมายถึง กระจกที่ทำขึ้นจากกระจก 2 ชั้นหรือมากกว่า โดยมีแผ่นฟิล์มพลาสติกยึดติดอยู่ระหว่างกลาง

ระดับการจอด (Leveling) หมายถึง การทำงานเพื่อเพิ่มความแม่นยำในการเข้าสู่ระดับชั้นจอดของลิฟต์

เครื่องลิฟต์ (Lift machine) หมายถึง เครื่องกลที่ขับเคลื่อนขึ้นลงและอุปกรณ์สำหรับหุคลิฟต์

ห้องเครื่องลิฟต์ (Machine room) หมายถึง ห้องที่ติดตั้งเครื่องลิฟต์ตัวเดียวหรือหลายตัว และหรือมีการติดตั้งอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

แรงต่ำสุดที่ทำให้เชือกขาดเสียหาย (Minimum breaking load of rope) คำนวณจากผลคูณของขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของเชือกกลวดยกกำลังสอง (ตารางมิลลิเมตร) กับความเค้นดึงสูงสุดของลวดต่างๆ ที่ใช้ทำเชือกกลวด (นิวัตน์ต่อตารางมิลลิเมตร) และค่าสัมประสิทธิ์สำหรับเชือกกลวดแบบต่างๆ ที่ใช้

อุปกรณ์ควบคุมความเร็ว (Overspeed governor) หมายถึง เมื่อลิฟต์เคลื่อนที่ด้วยความเร็วเกินกำหนดถึงระดับที่ตั้งค่าไว้ อุปกรณ์นี้จะทำให้ลิฟต์หยุด โดยการทำให้เครื่องนิรภัยทำงาน

การปรับระดับการจอด (Re-leveling) หมายถึง การปรับระดับชั้นจอดให้เสมอ จะทำงานหลังจากลิฟต์จอดที่ระดับชั้นและเกิดการเลื่อนตำแหน่งในระหว่างการเพิ่มหรือลดสัมภาระของลิฟต์ ถ้าจำเป็นสามารถทำการปรับระดับได้หลายครั้ง (โดยอัตโนมัติหรือการขับเคลื่อนที่ละน้อย)

ผู้โดยสาร (Passenger) หมายถึง บุคคลที่โดยสารภายในตัวลิฟต์

โครงเสาแทรก (Sling หรือ Frame) โครงสร้างโลหะที่หิ้วตัวลิฟต์ น้ำหนักถ่วง ซึ่งยึดติดกับการแขวนของเชือกกลวด โครงเสาแทรกสามารถรวมกับผนังของลิฟต์ได้

เขตปลดล็อกประตู (Door zone, Unlocking zone) หมายถึง เขตที่ขยายขึ้นสูงกว่าและต่ำกว่าระดับที่ลิฟต์จอด ซึ่งตัวลิฟต์จะต้องสามารถปลดกลอุปกรณ์ล็อกประตูปล่องลิฟต์ได้

ผู้ใช้ลิฟต์ (User) หมายถึง บุคคลที่ใช้บริการของลิฟต์

ปล่องลิฟต์ (Lift well) หมายถึง ช่องว่างในแนวดิ่งสำหรับให้ลิฟต์และน้ำหนักถ่วงเคลื่อนที่อยู่ภายใน

ห้องเครื่องลิฟต์ (Machine room) หมายถึง ห้องที่มีการติดตั้งเครื่องขับเคลื่อนและระบบควบคุม

ห้องรอก (Pulley room) หมายถึง ห้องที่มีการติดตั้ง เฉพาะรอกสำหรับขับเคลื่อนลิฟต์ ในกรณีห้องเครื่องอยู่ห่างจากแนวตั้งของลิฟต์ อาจมี Overspeed governor และอุปกรณ์ไฟฟ้าอยู่ด้วย

วงจรความปลอดภัยทางไฟฟ้า (Electrical safety chain) หมายถึง วงจรตรวจสอบความปลอดภัยในระบบลิฟต์ เรียงต่ออนุกรมกัน เพื่อตรวจสอบความปลอดภัยทางกลและทางไฟฟ้า

การแขวนของเชือกสลัดแขวน (Suspension) หมายถึง ลักษณะการแขวนเชือกสลัดแขวนระหว่างตัวลิฟต์ รอกขับเคลื่อนและน้ำหนักถ่วง

เชือกสลัดแขวน (Rope) หมายถึง เชือกที่ทำจากเส้นลวดตีเกลียว ให้สำหรับยึดชุดอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ตัวลิฟต์กับน้ำหนักถ่วง

เชือกสลัดเครื่องนิรภัย (Governor rope, Safety rope) หมายถึง เชือกสลัดประกอบ ยึดติดกับตัวลิฟต์ น้ำหนักถ่วง เพื่อทำให้เครื่องนิรภัยทำงานเมื่อลวดแขวนเสียหาย

เหล็กยึดราง (Bracket) หมายถึง แผ่นเหล็กสำหรับจับยึดรางลิฟต์และรางน้ำหนักถ่วง

เบรกกลแม่เหล็กไฟฟ้า (Electro mechanic Brake) หมายถึง สำหรับยึดจับเครื่องขับเคลื่อนลิฟต์ขณะลิฟต์จอด ด้วยแรงกดของสปริงและเปิดอ้าออกขณะวิ่งด้วยแรงดึงจากสนามแม่เหล็กไฟฟ้า

ดรัมเบรก (Drum Brake) หมายถึง แผ่นจานเบรกชนิดล้อกลมเพื่อหยุดการเคลื่อนที่ของลิฟต์

จานเบรก (Disk Brake) หมายถึง แผ่นจานเบรกชนิดแบนเพื่อหยุดการเคลื่อนที่ของลิฟต์³⁶⁹

³⁶⁹ นิยามและศัพท์เทคนิค มาตรฐานระบบลิฟต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย หน้า 17-29

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวเพ็ญพร จันดา
วัน เดือน ปีเกิด	12 มีนาคม 2528
สถานที่เกิด	เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2549
สถานที่ทำงาน	บริษัท โอทิส เอเลเวเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายอาวุโส

